

■ สำนักงานวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ
มูลนิธิการจัดการเชิงพุทธ เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร
อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 093-6359515

■ Office:
The Office Journal of Buddhist Innovation and Management
Buddhist Management Foundation
79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170

วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

■ ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 | Vol. 7 No. 6 November - December 2024

JBIM

วารสาร
พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ
Journal of Buddhist Innovation and Management

ISSN : 2774-0919 (Print) 2774-0897 (Online)

■ ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2567 | Vol. 7 No. 6 November - December 2024

JBIM

วารสาร
พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ
Journal of Buddhist Innovation and Management

ปีที่ 7 ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2567

จำนวนพิมพ์ : 20 เล่ม

เลขมาตรฐานสากล

ISSN 2774-0919 (Print)

ISSN 2774-0897 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มุ่งเน้นนำเสนอองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และผลงานทางวิชาการด้านการบริหารจัดการ โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิชาการ (Academic Article)
- 2) บทความวิจัย (Research Article)
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (เริ่มปี 2565 เป็นต้นไป)

- ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์
- ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน
- ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน
- ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม
- ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม
- ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

บรรณาธิการ:

สุรพล สุยะพรหม

journal.bim@mcu.ac.th

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

kietsn@hotmail.com

พระครูสุธีภิตติบัณฑิต

krisada.sae@mcu.ac.th

กองบรรณาธิการ:

พระเมธาวิจารย์

psbud@hotmail.com

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโต

maghavin9@gmail.com

ธีรโชติ เกิดแก้ว

tongin2000@gmail.com

บุษกร วัฒนบุตร

busaaiey2516@gmail.com

ปฐมปรีชญ์ คณินพศุขย์

jpkhaninphasut@gmail.com

วันชัย สุขตาม

wanchai2526@srnu.ac.th

วันทนา เนาว์วัน

wanthana_nt@hotmail.com

สายชล ปัญญชิต

saicholpa@g.swu.ac.th

อนันต์ อุปสอด

ananupsod9541@gmail.com

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประเทศไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ประเทศไทย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร:**ฝ่ายเลขานุการ:**

นิกร ศรีราช

สุภัทรชัย สีสะใบ

พระมหาสมชาย ขนติสรโณ

พระมหาสมัค อติภทโท

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายศิลปกรรม:

พระพลวัฒน์ สพล

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายการเงิน:

วรรณที สุวรรณจิรไพศาล
กษพรณ บุญเทียน

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายพิสูจน์อักษร:

พระมหาสุพัฒน์ นนทปญโญ
กรกต ชาบัณขิต

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย:

ธัชชนันท์ อิศรเดช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

สำนักงานวารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาคารพระราชาธิปไตย (นคร เขมปาลี) ชั้น 4 เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555, 8556, 5541. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

JBIM

วารสาร
พุทธนวัตกรรม
และการจัดการ

Journal of Buddhist Innovation and Management

Vol. 7 No. 6 November – December 2024

Number of prints: 20 copies

International Standard Serial Numbers (ISSN)

ISSN 2774-0919 (Print)

ISSN 2774-0897 (Online)

Objectives and Scope of the Journal

This Journal is academic journal in Humanities and Social science with the purpose of promote and support lecturer, academicians, students and interested persons have opportunity to publish academic work that focus to present both Thai and English articles for body of knowledge in innovation of integration Buddhism, Social science, Humanities and Business. Accepting articles in both Thai and English.

Types of Works Published in the Journal

- 1) Academic Article
- 2) Research Article
- 3) Book Review

Publication Schedule: 6 issues per year

Issue 1 January-February

Issue 2 March – April

Issue 3 May – June

Issue 4 July – August

Issue 5 September – October

Issue 6 November – December

Article Evaluation and Selection Process

Each article undergoes peer review by a minimum of 3 reviewers who are experts in the relevant field. Articles must also receive approval from the editorial board before publication. The review process follows a double-blind format, where both the authors and the reviewers remain anonymous to each other.

Editor-in-chief:

Surapon Suyaporn
journal.ssr@mcu.ac.th

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Assistants:

Kiettisak Suklueang
kietsn@hotmail.com
Phrakhrusuthikittibundit
krisada.sae@mcu.ac.th

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Editorial Board Members:

Phramedhavinaiyaros
psbud@hotmail.com
Phramaha Makhavin Purisuttamo
maghavin9@gmail.com
Teerachoot Kerdkaew
tongin2000@gmail.com
Busakorn Watthanabut
busaaiey2516@gmail.com
Purimpratch Khaninphasut
jpkhaninphasut@gmail.com
Wanchai Suktam
wanchai2526@srnu.ac.th
Wanthana Nowwan
wanthana_nt@hotmail.com
Saichol Panyachit
saicholpa@g.swu.ac.th
Anan Upsod
ananupsod9541@gmail.com

Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand
Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand
Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet
University, Thailand
Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Thailand
School of Educational Studies,
Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand
Faculty of Humanities and Social Sciences
Surindra Rajabhat University, Thailand
Faculty of Management Science
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University,
Thailand
Faculty of Humanities and Social Sciences
Lampang Rajabhat University, Thailand

Journal Manager Team:**Secretary:**

Nigorn Srirat
Suphattharachai Sisabai
Phramaha Somchai Khantisarano
Phramaha Samak Atibhaddho

Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Fine Arts Department:

Phra Phonlawat Sapalo Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Finance Department:

Wantanee Suwanjiraphaisan Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Kotchaphan Bunthian Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Proofreading Department:

Phramaha Supat Nantapanno Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Korakoth Chabandit Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Legal Team:

Tatchanan Isaradej Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

The Office Journal of Buddhist Innovation and Management.

Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phra Rajrattanamoli Building (Nakhon
Khemapali),
4th Floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by:

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi,
Ayutthaya. 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 Fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

ARTICLE REVIEW BOARD: JOURNAL OF BUDDHIST INNOVATION AND MANAGEMENT

1. พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Brahmapundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
2. พระธรรมรัตนารักษ์, ดร.
Dr. Phra Thammaratanaporn	วัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี
Wat Khian Khet, Pathum Thani Province
3. พระพรหมวัชรธีรจารย์, ศ.ดร.
Prof. Dr. Phra Brahmawatcharatheeracharn	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
4. พระธรรมวชิรธีรคุณ, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phradhamvachilatheelakhun	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
5. พระราชวัลภาจารย์, ดร.
Dr. Phra Rajwallapajan	วัดหนองหอย จังหวัดราชบุรี
Wat Nong Hoi, Ratchaburi Province
6. พระเมธาวิเชียร, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
7. พระสมุทรวิจิตรโสภณ, ดร.
Dr. Phra Samut Wachirasopon	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
8. พระพิพัฑฒโรดม, ดร.
Dr. Phra Phiphatphatcharodom	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
9. พระวชิรภิกขิตบัณฑิต, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Vajirakittibundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
10. พระอุดมสิทธินายก, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Udomsittinayok	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
11. พระเมธีวราภรณ์, ดร.
Phra Metheewaraporn	วัดพนัญเชิงวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Wat Phananchong Worawihan, Ayutthaya
12. พระครูโสภาสนนทกิตติ์, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Opasnonthakit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
13. พระครูนันทกิจโกศล, ดร.
Dr. Phrakru Nonthakitkosol	วัดอ่วม่องประชาชนภูมิ จังหวัดนนทบุรี
Wat Uam Ong Prachanarimit, Nonthaburi
14. พระครูโกศลธรรมมานุสิฐ, ดร.
Dr. Phrakhru Kosol Thammanusit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
15. พระเมธีวัชรประชาทร, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Phisitprachanat	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
16. พระครูวิสุทธิลาภิวัฒน์, ดร.
Dr. Phrakhru Wisuttilapiwat	วัดไผ่ล้อม จังหวัดสระบุรี
Wat Phai Lom, Saraburi Province
17. พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
Prof. Dr. Medhivajarapundit	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

18. พระปัญญาวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.
Assoc. Prof. Dr. Phra Panyavajrapandit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
19. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญโญ, ผศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Sangharakchakrit Phuripanyo
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
20. พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.
Asst. Prof. Phra Khomsan Titamataso
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
21. พระครูสุธีกิตติบัณฑิต, รศ.ดร.
Asst. Prof. Dr. Phrakhru Suthikittibundit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
22. พระครูวินัยธรเอก ชินวโร, ผศ.ดร.
Dr. Phrakhruvinaithon Ekk Jinawangso
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
23. ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง
Prof. Dr. Boonton Dockthaisong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
24. ศาสตราจารย์ ดร. ชำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์
Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
25. ศาสตราจารย์ ดร. ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
Prof. Dr. Thirapat Serirangsan
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
Sukhothai Thammathirat Open University
26. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ ไชวเกษม
Assoc. Prof. Anuphum Sowkasem
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
27. รองศาสตราจารย์ ดร. โกนิษฐ์ ศรีทอง
Assoc. Prof. Dr. Konit Sithong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
28. รองศาสตราจารย์ ดร. อภินันท์ จันทะนี
Assoc. Prof. Dr. Aphinant Chantanee
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
29. รองศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ หามนตรี
Assoc. Prof. Dr. Wiwat Harmontree
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
30. รองศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญปู
Assoc. Prof. Dr. Somsak Bunpu
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
31. รองศาสตราจารย์ ดร. สมชัย ศรีนอก
Assoc. Prof. Dr. Somchai Sino
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
32. รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
Assoc. Prof. Dr. SutthiPhong Siwichai
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
33. รองศาสตราจารย์ ดร. สมาน นามสนิท
Assoc. Prof. Dr. Saman Ngamsanit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
34. รองศาสตราจารย์ ดร. ทัชชนันท์ อิศรเดช
Assoc. Prof. Dr. Tatchanan Isaradej
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
35. รองศาสตราจารย์ ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Surin Nitamangkoon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

36. รองศาสตราจารย์ ดร. พิเชฐ ทังโต
Assoc. Prof. Dr. Phichet Thangto	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
37. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ไชยเย็น
Assoc. Prof. Dr. Pattarapol Chaiyen	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
38. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
Assoc. Prof. Warakhom Thisuka	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
39. รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยยุทธ ชินอกุล
Assoc. Prof. Dr. Chaiyuth Chinokul	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
National Institute of Development Administration
40. รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงวงดี
Assoc. Prof. Dr. Yothin Sawaengdee	มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
41. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีรโชติ เกิดแก้ว
Asst. Prof. Dr. Teerachoot Kerdkaew	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
Hua Chiew Chalermprakiet University
42. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี
Assoc. Prof. Phatthana Rueanchaidee	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University
43. รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า
Assoc. Prof. Dr. Wasana Kaewla	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surin Rajabhat University
44. รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิญ รักษ์ตย์
Assoc. Prof. Dr. Suwin Raksat	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
45. รองศาสตราจารย์ ดร. ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
Assoc. Prof. Dr. Thiraphong Kaenin	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
46. รองศาสตราจารย์ ดร. สรรเสริญ อินทรรัตน์
Assoc. Prof. Dr. Sansoen Intarat	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
47. รองศาสตราจารย์ ดร. จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
Assoc. Prof. Dr. Chamroen Chuchuaisuwan	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
48. รองศาสตราจารย์ ดร. ภัคดี โพธิ์สิงห์
Assoc. Prof. Dr. Phakdi Phosing	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
49. รองศาสตราจารย์ ดร. สันญา เคนาภูมิ
Assoc. Prof. Dr. Sanya Khenaphum	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakham Rajabhat University
50. รองศาสตราจารย์ ดร. ชลวิทย์ เจียรจิตต์
Assoc. Prof. Dr. Chonwit Chianchit	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
51. รองศาสตราจารย์ ดร. ไพศาล สรรสวัสดิ์สุทธิ
Assoc. Prof. Dr. Phaisan Sansonwisut	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University
52. รองศาสตราจารย์ ดร. กาสัก เต๊ะขันหมาก
Assoc. Prof. Dr. Kasak Tekhanmak	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Thepsatri Rajabhat University
53. รองศาสตราจารย์ ดร. ขวลิต สวัสดิ์ผล
Assoc. Prof. Dr. Chawalit Sawatphon	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
Suan Dusit Rajabhat University

54. รองศาสตราจารย์พิเศษ ว่าที่ พ.ต. ดร. สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล
Assoc. Prof. Dr. Sawat Chirattthikan
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
Department of Corrections, Ministry of Justice
55. รองศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา หล่อตระกูล
Assoc. Prof. Dr. Atchara Lotrakun
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
56. รองศาสตราจารย์ ดร. สำเนียง เลื่อมใส
Assoc. Prof. Dr. Samniang Leurmsai
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
57. รองศาสตราจารย์ ดร. วันทนา เนาว์วัน
Assoc. Prof. Dr. Wanthana Naowan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
58. รองศาสตราจารย์ ดร. ศรชัย ท้าวมิตร
Assoc. Prof. Dr. Sornchai Taomitr
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
59. รองศาสตราจารย์ ดร. สุกิต ชัยมุสิก
Assoc. Prof. Dr. Sukit Chaimusik
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University
60. รองศาสตราจารย์ ดร. จิรายุ ทรัพย์สิน
Assoc. Prof. Dr. Chirayu Sapsin
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surindra Rajabhat University
61. รองศาสตราจารย์พิเศษ วิชัย ธรรมชอบ
Assoc. Prof. Wichai Thamchop
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
62. รองศาสตราจารย์ ดร. วุฒินันท์ กันทะเตียน
Assoc. Prof. Dr. Wutthinan Kanthatian
มหาวิทยาลัยมหิดล
Mahidol University
63. รองศาสตราจารย์ ดร. ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน
Assoc. Prof. Dr. Chonsit Sitisungnoen
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Silpakorn University
64. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลัปปหลึง คงชนะ
Asst. Prof. Dr. Phlapphlueng Khongchana
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University
65. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์รี เพชรนาจักร
Asst. Prof. Dr. Montri Phetnachak
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Prince of Songkla University
66. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วสิน ปัญญาวุฒตระกูล
Asst. Prof. Dr. Wasin Panyawutatrakun
มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University
67. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนีย์ เจนวิถีสุข
Asst. Prof. Dr. Thatsani Chenwithisuk
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Chandrakasem Rajabhat University
68. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สอาด บรรเจิดฤทธิ์
Asst. Prof. Dr. Sa-At Banchoetrit
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
Stanford University
69. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร. อนันท์ ใจสมุทร
Asst. Prof. Lt. Jg. Dr. Anan Chaisamut
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Surat Thani Rajabhat University
70. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชยสร สมบุญมาก
Asst. Prof. Dr. Chayason Sombunmak
มหาวิทยาลัยนครพนม
Nakhon Phanom University
71. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษกร วัฒนบุตร
Asst. Prof. Dr. Busakorn Watthanabut
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
North Bangkok University

72. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมคิด ดวงจักร
Asst. Prof. Dr. Somkhit Duangchak
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
73. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญชู ภูศรี
Asst. Prof. Dr. Boonchoo Poosri
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani University
74. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัชวาล แอร่มหล้า
Asst. Prof. Dr. Chatchawan Araemla
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Chom Bueng Rajabhat University
75. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จตุภูมิ เขตจัตุรัส
Asst. Prof. Dr. Chatuphum Khetchatturat
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Khonkaen University
76. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พานสุวรรณ
Asst. Prof. Dr. Apichat Pansuwan
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
77. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนัสสวาส กุลวงศ์
Asst. Prof. Dr. Manassawas Kullawong
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ศรีวิชัย
Rajamangala University of Technology Srivijaya
78. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิภาวณี เผือกบัวขาว
Asst. Prof. Dr. Wipavane Phueakbuakhao
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Phetchaburi Rajabhat University
79. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสกสรรค์ สนวา
Asst. Prof. Dr. Seksan Sonwa
มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
Roi Et Rajabhat University
80. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุทัย สติมัน
Asst. Prof. Dr. Uthai Satiman
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University
81. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิชุกร นาคนธ
Asst. Prof. Dr. Witchukon Nakathon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
82. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผดุง วรรณทอง
Asst. Prof. Dr. Phadung Wanthong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
83. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัฐพล เย็นใจมา
Asst. Prof. Dr. Rattapol Yenjaima
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
84. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธิติวุฒิ หมั่นมี
Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
85. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ รักขันโท
Asst. Prof. Dr. Suwatsan Ragkhanto
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
86. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ปราณีต
Asst. Prof. Dr. Yuttana Praneet
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
87. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรทิพย์ วรรณวิโรจน์
Asst. Prof. Dr. Phonthip Wannawiro
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
88. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ ธิลา
Asst. Prof. Dr. Prasert Thilao
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
89. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุริยา รักษาเมือง
Asst. Prof. Dr. Suriya Raksamueng
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

90. อาจารย์ ดร. อนงค์วิญา สาริบุตร	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Dr. Anongwitya Saribut	Ramkhamhaeng University
91. อาจารย์ ดร. วียะดา วรานนท์วนิช	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Dr. Wiyada Waranonwanit	North Bangkok University
92. อาจารย์ ดร. กฤษณะ ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Dr. Kitsana Thongkaeo	Suratthani Rajabhat University
93. อาจารย์ ดร. จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Dr. Chitwimon Khlaisuban	Suan Dusit University

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการนี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 6 ประจำเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2567 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้อง น่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุพล สุยะพรหม)

บรรณาธิการวารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(7)
บทบรรณาธิการ	(13)
สารบัญ	(14)
บทความวิจัย :	
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของ บุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร	
วिरกานต์ ชัยสิริสุวรรณ	1-14
การบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประชาชนในภาวะวิกฤตการระบาด เชื้อไวรัสโควิด-19 นครราชสีมา	
พระณพฤทธ คุณวีโร	15-27
การพัฒนาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย	
กฤษฎา ไกรสุริยวงศ์	28-41
การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี	
สุหทัยา สินชัย, เดิมศักดิ์ ทองอินทร์	42-54
พุทธบูรณาการพัฒนาระบบการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องสำอาง	
ศลิษา พิบูลย์สวัสดิ์	55-67
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร	
จิรภา สุขนวนิช	68-82

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ธนิต ลินสุภสว้าง, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์, รัฐพล เย็นใจมา

83-96

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen
Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร

จินต์จุฑา จิตตานุรักษ์, สมบัติ นามบุรี, สุริยา รักษาเมือง

97-108

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครอง
ข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

เสน่ เณโร

109-121

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงาน
ของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

พระครูปลัดอนวัณณ์ ธมฺมทีโป

122-133

ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
ศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

พระมหาพจน์ วชิรญาโณ, รัฐพล เย็นใจมา, สมบัติ นามบุรี

134-146

รูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด

พระครูกิตติญาณวิจักษ์ (จักรกฤษณ์ กิตติญาโณ)

147-157

การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดตราด

พระครูวิธานธรรมสุนทร (บังเอิญ พลวโร)

158-170

การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความ
เข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

พระปลัดธณัฐพล ธมฺมสโร

171-183

การพัฒนาการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา พระสนธยา อธิจิตโต	184-199
การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภา และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต	200-211
รูปแบบการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมานุญสุภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง พระครูสังฆรักษ์สมพงษ์ จตุตมโล	212-227
กระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พระประจักษ์ ปิยสีโล	228-241
พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พระสมุห์ปกรณ์ เตชธมโม, พระสุธีวีรบัณฑิต (ไชว์ ทสสนีโย), ประเสริฐ อิลาว	242-256
การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พระกฤต กิตติสาโร	257-271
การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พระจุฑาวัฒน์ ถาวโร, ประเสริฐ อิลาว, พระสุธีวีรบัณฑิต (ไชว์ ทสสนีโย)	272-284
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภา และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต	285-297

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

เพชรแพรวพราว รามโกมุท, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, อภิญา ฉัตรช่อฟ้า 298-312

รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มีผลงานดีเด่น

พระมหาถาวร ขนฺติวิโช 313-325

รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มีผลงานดีเด่น

พระครูสมุทรชาคริต ปิยาโคโม, พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร 326-338

ภาคผนวก 339

กระบวนการพิจารณาบทความ 340

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง 342

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของ
บุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร*

BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR PROMOTING CAPACITY OF THE
WORK OF PERSONNEL AT GOVERNMENT HOSPITALS IN BANGKOK

วิรกันต์ ชัยสิริสุวรรณ

Virakan Chaisirisuwan

บริษัท ซีเอส เรสซิเดนซ์ กรุ๊ป จำกัด

CS Residence Group Co. Ltd

Corresponding Author E-mail: virakan.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร 3. นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 9 รูปหรือคน เพื่อยืนยันองค์ความรู้หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การบริการที่ดี การทำงานเป็นทีม การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ กระบวนการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านสังคมและเศรษฐกิจ และด้านครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 31.5 หลักพระ 5 โดยเฉพาะด้านวิริยะพละ ความเพียร และด้านปัญญาพละ ความรอบรู้ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของสมรรถนะการปฏิบัติงาน คิดเป็นร้อยละ 24.3 3. การบูรณาการหลักพระ 5 ประการ ได้แก่ ศรัทธา

*Received August 20, 2024; Revised September 2, 2024; Accepted September 5, 2024

วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา เข้ากับกระบวนการปฏิบัติงาน 4 ด้าน คือ สุขภาพและการทำงาน สังคมและเศรษฐกิจ จิตวิญญาณ และครอบครัว เพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงาน 6 ด้านของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม การทำงานเป็นทีม การบูรณาการหลักพละ 5 สามารถส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานในทุกด้าน โดยเฉพาะการสร้างเชื่อมั่น ความเพียรพยายาม การมีสติ การมุ่งมั่น และการใช้ปัญญาในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้บุคลากรมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการให้บริการที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: การบูรณาการหลักพุทธธรรม; การส่งเสริมสมรรถนะ; การปฏิบัติงานของบุคลากร; โรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the work performance competencies of personnel in public hospitals in Bangkok, 2. To examine factors affecting these competencies, and 3. To propose an integration of Buddhist principles to enhance these competencies, conducted by the mixed research methods. The quantitative research, data was collected from 397 samples and analyzed by descriptive statistics; frequencies, percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression with statistics program package. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 18 key informants and 9 participants in focus group discussion to confirm the body of knowledge after data synthesis.

The research results found that: 1. The overall work performance competencies of personnel in Bangkok public hospitals were at a high level, including good service, teamwork, adherence to integrity, and professional expertise accumulation. 2. Factors affecting work performance competencies of personnel in Bangkok public hospitals included: Work processes, especially social, economic, and family aspects, accounting for 31.5 percent of the variance. The Bala 5 principle, particularly, Viriya-bala, power of effort, and wisdom Pañña-bala, power of wisdom explaining 24. percent of the variance of personnel performance. 3. Integrating the Bala 5 principles, namely, Saddha, faith, Viriya, perseverance, Sati, mindfulness, Samadhi, concentration,

and Panna, wisdom into the work process in all 4 areas: health and work, society and economy, spirit, and family to promote the 6 performance competencies of public hospital personnel in Bangkok: achievement orientation, good service, accumulation of professional expertise, adherence to correctness, and teamwork. Integrating Bala 5 principles could promote performance competencies in all areas, especially building confidence, perseverance, mindfulness, determination, and using wisdom in work, resulting in personnel having better performance and service efficiency.

Keywords: Buddhadhamma Integration; Promote Capacity; Work of Personnel; Government Hospitals in Bangkok

บทนำ

ระบบสาธารณสุขของประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ของประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565) โรงพยาบาลรัฐในพื้นที่นี้ต้องรับมือกับปัญหาต่าง ๆ เช่น จำนวนผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้น ความคาดหวังที่สูงขึ้นของประชาชนต่อคุณภาพการบริการ และความซับซ้อนของโรคที่เพิ่มมากขึ้น (วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ, 2563) นอกจากนี้ สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว โดยสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สัดส่วนของประชากรวัยทำงานลดลง (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564)

การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในโรงพยาบาลภาครัฐเพื่อการดูแลผู้ป่วยจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (สมชาย วิริกรรมกุล, 2562) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งต้องการความเข้าใจและความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย (ศิริพันธุ์ สาสัตย์, 2561) ประเด็นสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะประกอบด้วยความเข้าใจเรื่องสุขภาพของผู้ป่วย การฝึกอบรมเชิงวิชาชีพ การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การเรียนรู้เกี่ยวกับนโยบายสาธารณสุข การทำงานเป็นทีม การจัดการความเครียด และการใช้เทคโนโลยีในการดูแลผู้ป่วย (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) บุคลากรทางการแพทย์ต้องเผชิญกับความเครียดและความกดดันในการทำงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิต (สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 2563) ปัญหาด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคน และพฤติกรรมของบุคลากรส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย (พรเทพ ศิริวนารังสรรค์, 2562)

แนวความคิดการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากหลักพุทธธรรมมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) หลักพระ 5 ซึ่งประกอบด้วย ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ได้รับการพิจารณาว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2561)

ดังนั้น การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรต่อการให้บริการทางการแพทย์แก่ผู้ป่วย (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2564) การประยุกต์ใช้หลักพระ 5 อาจช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้ป่วยและคุณภาพการบริการด้านสุขภาพโดยรวม (พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ, 2560)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และสถิติ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ บุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร จำนวน 40,997 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 397 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 18 รูปหรือคน ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูปหรือคนเพื่อยืนยันและสนับสนุนรูปแบบดังกล่าว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงานโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร 3. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักพละ 5 4. แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแนวคิดของ (Likert, 1967) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.959

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ 1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร 2. กระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากรเกี่ยวกับสุขภาพและการทำหน้าที่สังคมและเศรษฐกิจ จิตใจและจิตวิญญาณ และครอบครัว 3. การบูรณาการหลักพละ 5 ประกอบด้วย ศรัทธาพละ ความเชื่อ วิริยะพละ ความเพียร สติพละ ความระลึกรู้ได้ สมาธิพละ ความตั้งใจมั่น และปัญญาพละ ความรอบรู้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร จำนวน 397 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล หลังจากได้รับอนุญาตลงพื้นที่จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่โรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานครเพื่อแจกและเก็บแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 คน สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คนที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในงานวิจัย ระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สรุปผลการสนทนาเพื่อนำเสนอเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เจริญปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 เจริญคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา เพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบของแบบแผน

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร จากผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 79.30 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 42.06 สถานการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่เป็นพยาบาล จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 72.80 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 89.42 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานอยู่ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.74

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 1. ด้านสุขภาพ และการทำหน้าที่ 2. ด้านสังคมและเศรษฐกิจ 3. ด้านจิตใจและจิตวิญญาณ และ 4. ด้านครอบครัว

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามกระบวนการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม

กระบวนการปฏิบัติงาน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสุขภาพและการทำหน้าที่	4.27	0.36	มาก
2. ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	4.21	0.44	มาก
3. ด้านจิตใจและจิตวิญญาณ	4.12	0.45	มาก
4. ด้านครอบครัว	4.07	0.44	มาก
ภาพรวม	4.17	0.29	มาก

จากตารางที่ 1 กระบวนการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านสุขภาพและการทำหน้าที่ ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.36) รองลงมาคือ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.44) อันดับสามคือ ด้านจิตใจและจิตวิญญาณ ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.45) และด้านครอบครัว ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.44) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักพละ 5 โดยภาพรวม

หลักพละ 5	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ศรัทธาพละ ความเชื่อ	4.26	0.34	มาก
2. วิริยะพละ ความเพียร	4.19	0.34	มาก
3. สติพละ ความระลึกได้	4.11	0.32	มาก
4. สมาธิพละ ความตั้งใจมั่น	4.04	0.26	มาก
5. ปัญญาพละ ความรอบรู้	4.05	0.30	มาก
ภาพรวม	4.13	0.21	มาก

จากตารางที่ 2 การปฏิบัติตามหลักพละ 5 ของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ศรัทธาพละ ความเชื่อ ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.34) รองลงมาคือ วิริยะพละ ความเพียร ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.34) สติพละ ความระลึกได้ ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.32) ปัญญาพละ ความรอบรู้ ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.30) และสมาธิพละ ความตั้งใจมั่น ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.26) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐ ในกรุงเทพมหานคร	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.11	0.43	มาก
2. ด้านการบริการที่ดี	4.17	0.47	มาก
3. ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ	4.09	0.25	มาก
4. ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม	4.14	0.31	มาก
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.15	0.25	มาก
ภาพรวม	4.13	0.22	มาก

จากตารางที่ 3 สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.47) รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.25) อันดับสามคือ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.31) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.43) และด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.25) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 กระบวนการปฏิบัติงานส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ และด้านครอบครัว แสดงว่า กระบวนการปฏิบัติงานส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 31.5

2.2 หลักผล 5 ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร มี 2 ด้าน มี ได้แก่ ด้านวิริยะผล ความเพียร และด้านปัญญาผล ความรอบรู้ แสดงว่า หลักผล 5 ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 24.3

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานครมุ่งเน้นการพัฒนาใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และการทำงานเป็นทีม โดยมีการบูรณาการหลักผล 5 ประกอบด้วย ศรัทธาผล วิริยะผล สติผล สมาธิผล และปัญญาผล เพื่อส่งเสริมสมรรถนะดังกล่าว ในด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ บุคลากรต้องมีความรับผิดชอบ ทำงานตรงเวลา มีการวางแผน และมีทักษะในการแก้ปัญหา ด้านการบริการที่ดี เน้นการให้บริการด้วยอัธยาศัยดี รักษาความลับของผู้ป่วย และให้บริการอย่างรวดเร็ว ส่วนด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ บุคลากรต้องตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม บุคลากรต้องมีความตั้งใจในการพัฒนาตนเองและให้บริการอย่างมีคุณภาพ ในขณะที่ด้านการทำงานเป็นทีมเน้นการมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพที่พบบ่อย และการให้บริการทางสังคมแก่ผู้ป่วย

การบูรณาการหลักผล 5 ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะเหล่านี้ โดยส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและองค์กร สร้างความเพียรและความรับผิดชอบ พัฒนาสติและความระลึกรู้ในการปฏิบัติงาน เสริมสร้างความตั้งใจมั่นในการให้บริการ และพัฒนาความรู้ในวิชาชีพ นอกจากนี้ กระบวนการปฏิบัติงานยังครอบคลุมด้านสุขภาพและการทำหน้าที่ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านจิตใจและจิตวิญญาณ และด้านครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร โดยมุ่งเน้นการให้บริการที่ครอบคลุมทุกมิติของสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานครพบว่า สมรรถนะทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริการที่ดีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วยการทำงานเป็นทีม การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพตามลำดับ ผลนี้สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรมีทัศนคติที่ดีในการให้บริการ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรับผิดชอบในการทำงาน และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมสมรรถนะทั้ง 5 ด้านนี้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการบริการของโรงพยาบาล ส่งผลให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่มีประสิทธิภาพ และช่วยส่งเสริมความสุขในการทำงานของบุคลากร รวมถึงความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตตรา สวาทยานนท์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของพนักงานในธุรกิจขายปลีกขนาดเล็กในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรมีหลักการพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ การให้บริการที่ดี การทำงานเป็นทีม และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความพึงพอใจของผู้รับบริการในทุกภาคส่วน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการบริการ ด้านการทำงานเป็นทีม คือ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ กระบวนการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านสังคมและเศรษฐกิจ และด้านครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดุชนีย์ ยศทอง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสู่องค์กรพยาบาลสมรรถนะสูง : กรณีศึกษาโรงพยาบาลศิริราช ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กรพยาบาลสู่สมรรถนะสูงประกอบด้วย ผู้นำที่มีคุณภาพ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ การเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษา วัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง และประสบการณ์ด้านการพัฒนาคุณภาพ แนวทางการพัฒนาเน้นการสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเครือข่ายอย่างเป็นระบบ แม้บริบทต่างกัน แต่หลักการพื้นฐานในการพัฒนาองค์กรและบุคลากรในโรงพยาบาลมีความคล้ายคลึงกัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากร ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการจัดการคลินิกทันตกรรมในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยเน้นที่ การบูรณาการหลักผล 5 ได้แก่ ด้านศรัทธาผล ความเชื่อ ด้านวิริยะผล ความเพียร ด้านสติผล ความระลึกได้ ด้านสมาธิผล ความตั้งใจมั่น และด้านปัญญาผล ความรอบรู้ เข้ากับกระบวนการปฏิบัติงาน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการทำหน้าที่ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านจิตใจและจิตวิญญาณ ด้านครอบครัว เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะของบุคลากร โดยเน้นที่การดูแลสุขภาพและการทำหน้าที่ การมีส่วนร่วมทางสังคมและเศรษฐกิจ การดูแลจิตใจและจิตวิญญาณ รวมถึงการดูแลครอบครัวของบุคลากร การส่งเสริมสมรรถนะบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานครทั้ง 5 ด้านนี้ จะช่วยยกระดับคุณภาพการบริการสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น และสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอวยชัย รางชัยกุล (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมผล 4 ในการพัฒนาบุคลากรองค์กร ประกอบด้วย ปัญญาผล (ใช้นวัตกรรมและการฝึกอบรม) วิริยะผล (ส่งเสริมความมุ่งมั่นและขยัน) อดทนผล (เน้นความรับผิดชอบและสร้างความเชื่อมั่น) และสังคหผล (พัฒนาจิตอาสาและมนุษยสัมพันธ์) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมนี้ช่วยพัฒนาบุคลากรแบบองค์รวม ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และยกระดับคุณภาพการให้บริการในหลากหลายบริบทองค์กร

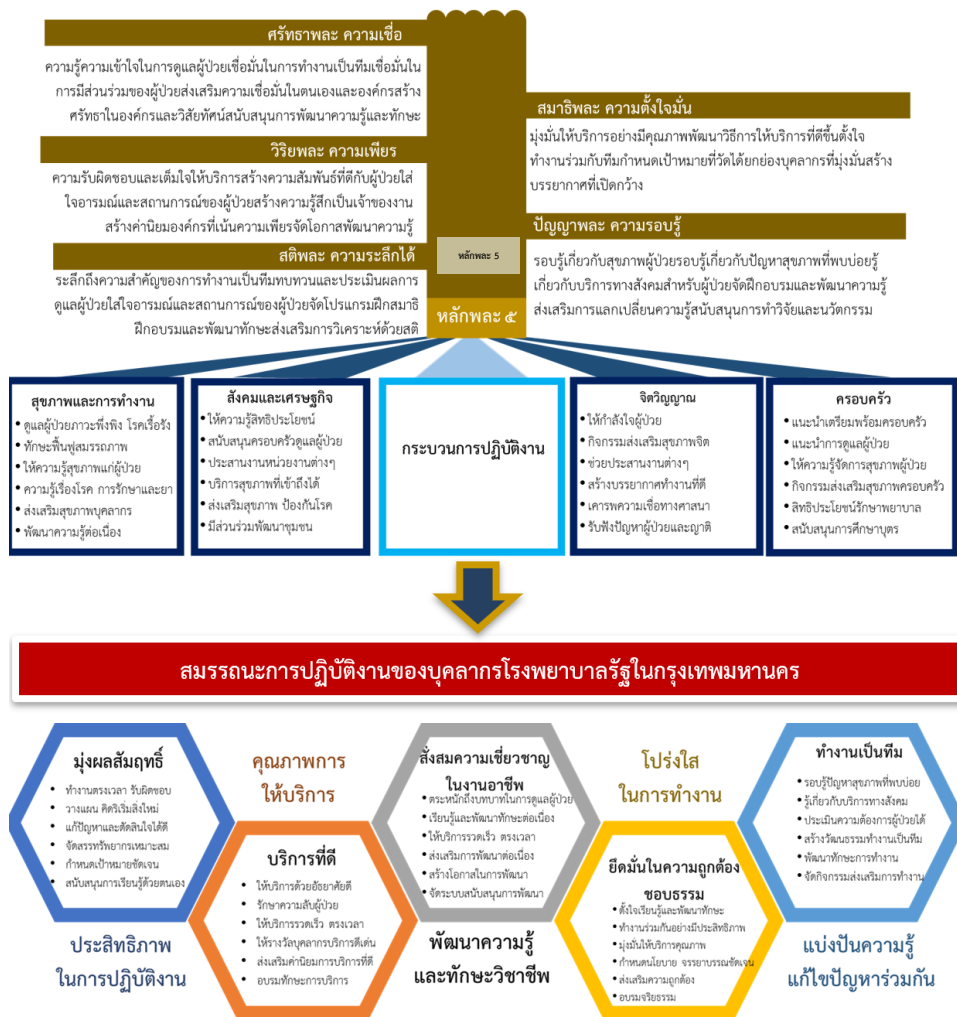
องค์ความรู้จากการวิจัย

สมรรถนะบุคลากรโรงพยาบาลรัฐในกรุงเทพมหานครเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริการสุขภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์เน้นความรับผิดชอบ การวางแผน และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการบริการที่ดีมุ่งเน้นการให้บริการด้วยความเต็มใจ รวดเร็ว และรักษาความลับผู้ป่วย ด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมเน้นความซื่อสัตย์ และการปฏิบัติตามจรรยาบรรณ และด้านการทำงานเป็นทีมส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน

นอกจากนี้ การบูรณาการหลักผล 5 เข้ากับกระบวนการปฏิบัติงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการทำหน้าที่ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านจิตใจและจิตวิญญาณ

และด้านครอบครัว ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรอย่างรอบด้าน การพัฒนาสมรรถนะทั้ง 5 ด้านนี้จะช่วยยกระดับคุณภาพการบริการสุขภาพและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการทุกคน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โรงพยาบาลควรสร้างความเชื่อมั่นในคุณค่าและความสำคัญของงานบริการสาธารณสุข ปลุกฝังให้บุคลากรตระหนักถึงบทบาทของตนในการช่วยเหลือผู้อื่น และสร้าง

แรงบันดาลใจในการทำงานผ่านการยกย่องเชิดชูบุคลากรต้นแบบที่มีความมุ่งมั่นและเสียสละ

2. โรงพยาบาลควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความเพียรพยายามในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ จัดให้มีการอบรม สัมมนา และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3. โรงพยาบาลควรจัดฝึกอบรมให้บุคลากรมีสติในการทำงาน รู้เท่าทันอารมณ์และความคิดของตนเอง สามารถจัดการกับความเครียดและความกดดันในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การฝึกสมาธิ และการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. โรงพยาบาลควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ปลั่งใจ ปลั่งกาย ปลั่งงานบวก มุ่งเน้นการพัฒนาศรัทธาและวิริยะผละ ผ่านกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการฝึกทักษะการจัดการความเครียด เพื่อเสริมสร้างความมุ่งมั่นในการทำงานและความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง

2. โรงพยาบาลควรจัดโครงการ สติรู้ทันกายใจ ส่งเสริมสติผละผ่านการฝึกสติและสมาธิในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกหายใจ การทำสมาธิแบบเคลื่อนไหว และการฝึกเจริญสติในชีวิตประจำวัน เพื่อให้บุคลากรมีสติรู้เท่าทันอารมณ์และความคิดของตนเอง สามารถจัดการกับความเครียดและความกดดันในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. โรงพยาบาลควรจัดกิจกรรม รวมพลัง สร้างสรรค์ปัญญา ส่งเสริมปัญญาผละผ่านการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดในการทำงาน สนับสนุนให้บุคลากรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และจัดให้มีการนำเสนอผลงานหรือโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลกระทบเชิงลึกของการบูรณาการหลักพุทธธรรมต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน เช่น ด้านจริยธรรม การสื่อสาร ความเห็นอกเห็นใจ และต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย เช่น ความพึงพอใจ คุณภาพชีวิต

2. ศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่หลากหลาย เช่น การอบรม การฝึกสมาธิ การจัดกิจกรรมทางศาสนา เพื่อค้นหารูปแบบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับบุคลากรโรงพยาบาล

3. ศึกษาปัจจัยที่อาจเป็นสื่อกลางระหว่างการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับสมรรถนะการปฏิบัติงาน เช่น ความตระหนักรู้ในตนเอง ความสามารถในการจัดการความเครียด และทัศนคติต่อการทำงาน เพื่อให้เข้าใจกลไกการทำงานของหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมสมรรถนะอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข.
กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- คุณิณี ยศทอง. (2561). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสู่องค์กรพยาบาล
สมรรถนะสูง : กรณีศึกษา โรงพยาบาลศิริราช (คุณิณีพนธ์ปรัชญาคุณิณีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยสยาม.
- พรเทพ ศิริวนารังสรรค์. (2562). การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร
ทางการแพทย์. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 28(4), 623-632.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยาย. กรุงเทพฯ:
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ. (2560). พุทธวิถีการพัฒนาก้าวหน้าเชิงจริยธรรม. วารสาร
บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 13(3), 1-16.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2561). พุทธจริยศาสตร์กับการพัฒนาสังคมไทย
ในยุค Thailand 4.0. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 14(1), 1-18.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2564). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2563.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร และคณะ. (2563). รายงานการสาธารณสุขไทย พ.ศ. 2559-2563.
นนทบุรี: สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ.
- ศิริพันธุ์ สาสัตย์. (2561). การพยาบาลผู้สูงอายุ: ปัญหาและการจัดการ. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย วิริกรรมกุล. (2562). การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข.
วารสารวิชาการสาธารณสุข, 28(2), 177-186.
- สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. (2563). แนวทางการจัดการความเครียดสำหรับ
บุคลากรทางการแพทย์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
2019. กรุงเทพฯ: สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2564). ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ
ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2565-2570. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). รายงานข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข
ประจำปี 2564. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

- สุจิตตรา สวาทยานนท์. (2566). พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของ
พนักงานในธุรกิจขายปลีกขนาดเล็กในจังหวัดปทุมธานี (ดุขนิพนธ์ปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- อวยชัย รางชัยกุล. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการ
ปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี (ดุขนิพนธ์ปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale. Reading in
Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

การบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประชาชนในภาวะวิกฤตการระบาด เชื้อไวรัสโควิด-19 นครราชสีมา*

MANAGEMENT OF SOCIAL WELFARES WORK IN THE CRISIS OF THE COVID-19 PANDEMIC OF NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระณพพทร คุณวิโร

Phra Nopparit Gunaaviro

วัดลาดบัวขาว

Wat Lat Bua Khao

Corresponding Author E-mail: 6301204220@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพในการบริหารจัดการ 2. ศึกษาองค์ประกอบในการบริหารจัดการ 3. นำเสนอวิธีการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ในภาวะวิกฤตการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในนครราชสีมา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิอีก 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพในการบริหารจัดการ 1. จุดแข็ง คือ ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ 2. จุดอ่อน คือ การขาดทรัพยากรและบุคลากร รวมถึงการประสานงานที่ไม่เป็นระบบ 3. โอกาส คือ การพัฒนาระบบบริหารจัดการและการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ควรเน้นย้ำ และ 4. อุปสรรค คือ การขาดแคลนงบประมาณและบุคลากร 2. องค์ประกอบในการบริหารจัดการ พบว่า 1. การวางแผนเริ่มจากการวิเคราะห์สถานการณ์และจัดสรรทรัพยากร 2. การลงมือปฏิบัติเน้นการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและให้บริการทางการแพทย์ 3. การตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงาน รวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้รับบริการ และ 4. การปรับปรุงแก้ไข มุ่งเน้นการประเมินผลและพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ 3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 ในการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประกอบด้วย 1. ทาน เน้นการให้สิ่งของจำเป็นและบริการทางการแพทย์ 2. ปิยวาจา ให้ความสำคัญกับการสื่อสารสุภาพและให้กำลังใจ 3. อตถจริยา

*Received August 21, 2024; Revised September 10, 2024; Accepted October 6, 2024

ครอบคลุมการจัดหาสิ่งจำเป็น การสนับสนุนการศึกษา และส่งเสริมสุขภาพ และ 4. สมานัตตตา เน้นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสุขภาพจิตแก่ประชาชน 4. วิธีการบริหารจัดการงานช่วยเหลือประชาชนประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1. การสงเคราะห์ทางวัตถุ มีการแจกจ่ายอาหาร น้ำดื่ม อุปกรณ์ป้องกันโรค ยารักษาโรค และ 2. การสงเคราะห์ทางจิตใจ มีการให้คำปรึกษาสนับสนุนทางจิตใจ เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; งานช่วยเหลือประชาชน; สาธารณะสงเคราะห์; โควิด-19

Abstract

This research article aimed: 1. To study the management situation 2. To study the management process 3. To present methods of managing social work during the crisis of the COVID-19 pandemic in Nakhon Ratchasima conducted by the qualitative research method. Data were collected by in-depth interviewing 25 key informants and 9 participants in focus group discussions. The tool used was an in-depth interview script and data were analyzed by descriptive interpretation.

The research results were found that 1. Management conditions were: 1. Strengths were the leadership of the Sangha, human resource management, and the effective use of technology. 2. Weaknesses were the lack of resources and personnel, including unsystematic coordination. 3. Opportunities were the development of management systems and the creation of cooperation between various sectors should be emphasized. 4. Threats were the lack of budget and personnel. 2. Management components were found that: 1. Planning started with situation analysis and resource allocation. 2. Plan Implementation focused on establishing a coordination center and providing medical services. 3. Monitoring and evaluating operations, collecting data and opinions from service recipients. 4. Improvements and corrections focused on evaluation and development of staff skills. 3. The application of Buddhist principles, specifically the Sanghavatthu 4, for managing social welfare work included the following aspects: 1. Dana, generosity This emphasized providing essential items and medical services 2. Piyavaca, pleasant speech, focused on polite communication and offering encouragement, fostering a supportive and positive environment.

3. Atthacariya; beneficial conduct. This involves securing necessary resources, supporting education, and promoting health. 4. Samanattata, consistency, emphasizing continuous and consistent operations helps to ensure economic stability and mental health for the public, creating a reliable support system. 4. Methods of managing public welfares work, consisting of 2 aspects 1. Material assistance, distributing food, drinking water, disease prevention equipment, and medicine 2. Mental assistance, providing counseling, mental support, and disseminating correct information.

Keywords: Management; Public Assistance; Public Welfare; COVID-19

บทนำ

โรคไวรัสโควิด-19 มีต้นกำเนิดจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ที่ถูกค้นพบครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ในเดือนธันวาคม 2019 เชื้อไวรัสนี้มีความคล้ายคลึงกับไวรัสโคโรนาที่เคยก่อให้เกิดโรคซาร์ส (SARS) และเมอร์ส (MERS) ซึ่งเป็นโรกระบบทางเดินหายใจที่เคยระบาดมาก่อนหน้านี้ เชื่อกันว่าไวรัสโควิด-19 มีต้นกำเนิดจากสัตว์ป่า โดยเฉพาะค้างคาว ซึ่งเป็นพาหะของไวรัสโคโรนาหลายชนิด การแพร่ระบาดสู่มนุษย์อาจเกิดขึ้นผ่านสัตว์ตัวกลางที่ยังไม่สามารถระบุได้แน่ชัด หลังจากการระบาดในอู่ฮั่น ไวรัสได้แพร่กระจายอย่างรวดเร็วไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกผ่านการเดินทางของมนุษย์ ส่งผลให้เกิดการระบาดใหญ่ที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสุขภาพของประชาชนและเศรษฐกิจโลก องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การระบาดของโควิด-19 เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 2020 และต่อมาได้ประกาศให้เป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic) ในเดือนมีนาคม 2020 (ฟูกูลิน ตรีสุโกศล และคณะ, 2566)

การระบาดของโควิด-19 สร้างความท้าทายต่อการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ในนครราชสีมา ซึ่งมีประชากรหนาแน่นและหลากหลายทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาหลักคือการขาดแคลนทรัพยากรบุคลากรและอุปกรณ์ทางการแพทย์ (ธัญญารัตน์ สระแก้ว และศิวัช ศรีโกคางกุล, 2565) การเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่ไม่ทั่วถึง และการขาดความรู้เกี่ยวกับมาตรการป้องกันโรค

การล็อกดาวน์ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น ทำให้ประชาชนสูญเสียรายได้และต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วน การจัดการปัญหาต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ในช่วงแรก ขาดข้อมูลชัดเจนและสถานการณ์เปลี่ยนแปลงเร็ว ทำให้การวางแผนยากลำบาก (ณัฐพร อินทะกันท์, 2567) หน่วยงานต้อง

ปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์ใหม่ เช่น การจัดตั้งศูนย์ประสานงานฉุกเฉิน การใช้เทคโนโลยีติดตามสถานการณ์ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน การให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้ในชุมชนช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพช่วยลดความตื่นตระหนกและสร้างความเชื่อมั่นในมาตรการของรัฐ อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายในการจัดสรรทรัพยากร การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการสร้างความยั่งยืนในการช่วยเหลือในระยะยาว การเรียนรู้จากประสบการณ์นี้จะเป็นบทเรียนสำคัญในการพัฒนาระบบการจัดการวิกฤตในอนาคต (อัษฎาวุธ สุวดี, 2565)

การสาธารณสุขสงเคราะห์ในจังหวัดนครราชสีมาเป็นการแสดงบทบาทสำคัญของพระภิกษุสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งในแง่ของการสงเคราะห์บุคคลและสาธารณสงเคราะห์ โดยพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดนี้ทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนในการบริจาคและช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่าง ๆ (ยุทธนา พุนเกิดมะเริง และพิชิต ปริมาตร, 2557) เนื่องจากพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางที่เชื่อมประสานระหว่างคนจนกับคนรวย ปัจจัยที่ได้รับบริจาคมาถูกนำไปใช้ทำประโยชน์เป็นสาธารณกุศลและช่วยเหลือผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส (พระสมุห์วศิน วิสุทโธ, 2563) การสาธารณสุขสงเคราะห์จึงเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งดำเนินการตามระเบียบมหาเถรสมาคมและอำนาจหน้าที่ของพระสงฆ์ (พระครูสุธรรมธีรานุยุต (ธีรศักดิ์ ธมมธีโร) และคณะ, 2565) อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ในภาวะวิกฤตการระบาดของโควิด-19 ยังขาดบุคลากรทางสงฆ์ที่มีความรู้และจิตอาสา รวมถึงขาดแคลนทุนทรัพย์ในการดำเนินงาน แม้ว่าการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ บ้าน วัด และโรงเรียนจะได้รับการตอบรับที่ดี แต่ยังมีความล่าช้า พระสงฆ์สามารถได้พยายามชักชวนพระภิกษุสงฆ์ข้าราชการ และชาวบ้านเข้าร่วมเป็นจิตอาสาในการทำงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวในการช่วยกิจการคณะสงฆ์และการสงเคราะห์ชุมชน การบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ในภาวะวิกฤตนี้มีปัญหาหลายประการ ผู้วิจัยซึ่งเป็นพระในนครราชสีมาจึงมีความตั้งใจที่จะพัฒนาการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพและปรากฏผลเป็นรูปธรรม สามารถเข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อพัฒนางานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ให้มั่นคงและยั่งยืนต่อไปในสังคมไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประชาชนในภาวะวิกฤตการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประชาชนในภาวะวิกฤตการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนครราชสีมา

3. เพื่อนำเสนอวิธีการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประชาชนในภาวะวิกฤตการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 25 ท่าน ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มพระสงฆ์ฆราวาสที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 10 รูป กลุ่มพระสงฆ์และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 8 คน กลุ่มผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน และกลุ่มนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธจำนวน 2 รูป และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 9 รูปหรือคน เป็นผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประชาชนในภาวะวิกฤตการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 นครราชสีมา การเลือกผู้ให้ข้อมูลและผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้ข้อมูลเชิงลึกและมุมมองที่หลากหลายเกี่ยวกับประเด็นการวิจัยที่ศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ คัมภีร์พระไตรปิฎก และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสุ่มแบบเจาะจง ตามที่กำหนดไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและครบถ้วน 1. เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันและเวลาสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลตัวอย่าง โดยผู้วิจัยจะศึกษาประเด็นคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์อย่างละเอียดล่วงหน้า พร้อมทั้งเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเสียงและสมุดจดบันทึก เพื่อใช้ในช่วงการสัมภาษณ์ 2. ในขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการให้ข้อมูล โดยจะเริ่มจากการแจ้ง

วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปสำหรับการบันทึกข้อมูล ทั้งนี้ยังได้แจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าข้อมูลทั้งหมดที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ เพื่อสร้างความมั่นใจและความสบายใจให้กับผู้ให้ข้อมูลในการแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย ซึ่งเป็นการนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ ขั้นตอนนี้ช่วยให้สามารถจัดระเบียบข้อมูลที่ซับซ้อนให้เป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่จัดเรียงแล้วมาตีความหมาย เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งช่วยให้สามารถอธิบายและสรุปผลข้อมูลได้อย่างละเอียดและครอบคลุม ทั้งนี้ การวิเคราะห์เชิงพรรณนาจะช่วยให้เห็นภาพรวมของข้อมูล และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความหมายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประชาชนในภาวะวิกฤตการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนครราชสีมา จุดแข็ง คือ พระสังฆาธิการมีภาวะผู้นำสูง มีการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น จุดอ่อน คือ การขาดทรัพยากรและบุคลากร การประสานงานที่ไม่เป็นระบบ และการขาดการสนับสนุนทางจิตใจที่เหมาะสม โอกาส คือ การพัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากร การนำเทคโนโลยีมาใช้ และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อุปสรรค คือ การขาดทรัพยากรและบุคลากรที่เพียงพอ การขาดแคลนงบประมาณ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบในการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประชาชนในภาวะวิกฤตการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนครราชสีมา พบว่า 1. การวางแผน (Plan) โดยทางคณะสงฆ์วิเคราะห์สถานการณ์ จัดตั้งคณะทำงาน และวางแผนการจัดสรรทรัพยากร 2. การลงมือปฏิบัติ (Do) ด้วยการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน แจกจ่ายสิ่งของ และให้บริการทางการแพทย์ 3. การตรวจสอบ (Check) ประเมินผลการดำเนินงาน รวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้รับบริการ 4. การปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแผนงาน เพิ่มประสิทธิภาพการบริการ และพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่

3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 พบว่า 1. ทาน (การให้) มุ่งเน้นการให้ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ มีการแจกจ่ายสิ่งของจำเป็นอย่างโปร่งใสและทั่วถึง พร้อมทั้ง

จัดบริการทางการแพทย์และดูแลสุขภาพจิต 2. ปิยวาจา (คำพูดสุภาพ) ให้ความสำคัญกับการสื่อสารด้วยถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน และให้กำลังใจในทุกขั้นตอน 3. อัถถจริยา (ทำประโยชน์แก่เขา) ครอบคลุมทั้งการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐาน การสนับสนุนการศึกษา การส่งเสริมสุขภาพ และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 4. สมานัตตตา (ปฏิบัติตัวเสมอต้นเสมอปลาย) ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4. วิธีการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประชาชนในภาวะวิกฤตการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ของนครราชสีมา พบว่า 1. การสงเคราะห์ทางวัตถุ มีการแจกจ่ายอาหาร น้ำดื่ม อุปกรณ์ป้องกันโรค ยารักษาโรค และอุปกรณ์การศึกษา รวมถึงการจัดหาที่พักชั่วคราวและสนับสนุนการผลิตหน้ากากอนามัย 2. การสงเคราะห์ทางจิตใจ มีการให้คำปรึกษา สนับสนุนทางจิตใจ เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง และพัฒนาระบบเตือนภัย นอกจากนี้ยังมีการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และวางแผนนโยบายระยะยาวเพื่อรับมือกับวิกฤตในอนาคต การดำเนินการทั้งสองด้านนี้ช่วยให้ประชาชนสามารถเผชิญกับวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความเป็นอยู่ทางกายภาพและสภาพจิตใจ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการบริหารงานสังคมสงเคราะห์ในนครราชสีมาช่วงโควิด-19 มีจุดแข็งที่ภาวะผู้นำของพระสงฆ์และการใช้เทคโนโลยี จุดอ่อนขาดทรัพยากรและบุคลากร โอกาสอยู่ที่การพัฒนาระบบและความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ แต่อุปสรรคคือ การขาดแคลนงบประมาณและการประสานงานที่ไม่เป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิฑูรนคราภิรักษ์ (อนุชาติ อยู่ยิ่ง) (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า จุดแข็งอยู่ที่ภาวะผู้นำของพระสงฆ์และคณะสงฆ์ใกล้ชิดประชาชน มีความเชื่อถือและศรัทธาต่อกัน ร่วมมือกันทำงาน จึงบริหารโครงการได้ผลดี ด้านจุดอ่อน คือบุคลากรที่มีความสามารถจำนวนน้อยไม่พอที่จะช่วยงาน ด้านโอกาส คือ การกระจายอำนาจ และความร่วมมือระหว่างภาคส่วนให้แต่ละอำเภอได้ทำงานอย่างอิสระ ด้านปัญหาอุปสรรค คือ ทักษะการปฏิบัติงานและประสบการณ์ของบุคลากรมีน้อยและขาดความร่วมมือและการประสานงานที่เป็นระบบ

2. องค์ประกอบในการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ในนครราชสีมาช่วงวิกฤตโควิด-19 ประกอบด้วย 1. การวางแผน (Plan) ซึ่งคณะสงฆ์วิเคราะห์สถานการณ์ ตั้งคณะทำงาน และวางแผนการจัดสรรทรัพยากร 2. การลงมือปฏิบัติ (Do) โดยการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน แจกจ่ายสิ่งของ และให้บริการทางการแพทย์ 3. การตรวจสอบ (Check) ที่เน้นการประเมินผลการดำเนินงานและรวบรวมข้อมูลจากผู้รับบริการ และ

4. การปรับปรุงแก้ไข (Act) ซึ่งนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแผนงาน เพิ่มประสิทธิภาพ การบริการ และพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ไพฑูรย์ สิริภุทโท (2564) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทศน์ วิถีพุทธ ผลการวิจัยพบว่า ในขั้นตอนการวางแผน (Plan) วัดมีบทบาทสำคัญในการกำหนด แนวทางและเป้าหมายการพัฒนาชุมชน การลงมือปฏิบัติ (Do) วัดได้ดำเนินการจัดตั้งมูลนิธิ กองทุนเพื่อช่วยเหลือคนยากจนและผู้ประสบภัยพิบัติ การตรวจสอบ (Check) พบว่า พระผู้ใหญ่มีความรู้และใส่ใจในการช่วยเหลือสังคม ทำให้วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน การปรับปรุงแก้ไข (Act) ควรมุ่งเน้นการสนับสนุนบุคลากร เงิน และอุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อให้ การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์มีประสิทธิภาพมากขึ้น วัดมีศักยภาพเป็นสถานที่ ที่ประชาชนสามารถใช้บริการได้อย่างเต็มที่

3. การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 ในการบริหารจัดการงานสังคม สงเคราะห์ช่วงโควิด-19 ในนครราชสีมา ได้แก่ 1. ทาน (การให้) ที่มุ่งเน้นการให้ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ โดยมีการแจกจ่ายสิ่งของจำเป็นอย่างโปร่งใสและทั่วถึง พร้อมทั้งจัดบริการ ทางการแพทย์และดูแลสุขภาพจิต 2. ปิยวาจา (คำพูดสุภาพ) ที่ให้ความสำคัญกับการ สื่อสารด้วยถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน และให้กำลังใจในทุกขั้นตอน 3. อตถจริยา (ทำประโยชน์แก่เขา) ซึ่งครอบคลุมทั้งการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐาน การสนับสนุนการศึกษา การส่งเสริมสุขภาพ และการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และ 4. สมานัตตตา (ปฏิบัติตัว เสมอต้นเสมอปลาย) ที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ) (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัด ราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญ 4 ประการที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 1. การยึดหลักการ ดำเนินงานตามกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ซึ่งรวมถึงการสงเคราะห์ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ 2. คือ การบริหารจัดการงานด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ที่ประกอบด้วย การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบ และการปรับปรุงปฏิบัติให้ดี 3. การมีส่วนร่วมของชุมชน 3 ประสานตามหลัก บวร ซึ่งหมายถึงบ้าน วัด และโรงเรียนที่ทำงานร่วมกัน อย่างใกล้ชิด และ 4. การปฏิบัติงานสงเคราะห์ต่อประชาชนด้วยหลักสังคหวัตถุธรรม ได้แก่ ทาน (การให้) ที่เน้นการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน ปิยวาจา (คำพูดสุภาพ) ที่ใช้ในการ สื่อสารและให้กำลังใจ อตถจริยา (ทำประโยชน์แก่เขา) ที่มุ่งเน้นการทำประโยชน์และ ช่วยเหลือชุมชน และสมานัตตตา (ปฏิบัติตัวเสมอต้นเสมอปลาย) ที่สร้างความเชื่อมั่นและ ความไว้วางใจ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเหล่านี้ช่วยให้การสงเคราะห์ประชาชนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4. วิธีการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ในนครราชสีมาช่วงโควิด-19 ประกอบด้วย 1. การสงเคราะห์ทางวัตถุ เช่น แจกจ่ายอาหาร น้ำดื่ม อุปกรณ์ป้องกันโรค 2. การสงเคราะห์ทางจิตใจ เช่น ให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางจิตใจ นอกจากนี้ยังมีการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ และวางแผนนโยบายระยะยาวเพื่อรับมือกับวิกฤตในอนาคตทั้งสองด้านนี้ช่วยให้ประชาชนเผชิญวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูไพศาลวัฒน์คุณ (สมพร จิตบุญโย) (2557) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1. การสงเคราะห์ทางวัตถุวัดมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและเกื้อกูลชุมชนผ่าน การจัดการทรัพยากรและสาธารณสมบัติอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหา ในด้านระบบงาน แผนงาน และโครงการที่ไม่ชัดเจน รวมถึงปัญหาด้านบุคลากรและการประสานงาน 2. ในด้านการสงเคราะห์ทางจิตใจ วัดมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือในชุมชน แต่ยังมีปัญหาด้านการสื่อสารที่ทำให้คนไม่ค่อยรู้และสังคมยังไม่ เข้าใจ การปรับปรุงการสื่อสารและการประสานงานจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการ งานสาธารณสงเคราะห์ของวัด การเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในชุมชนจะช่วย ลดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

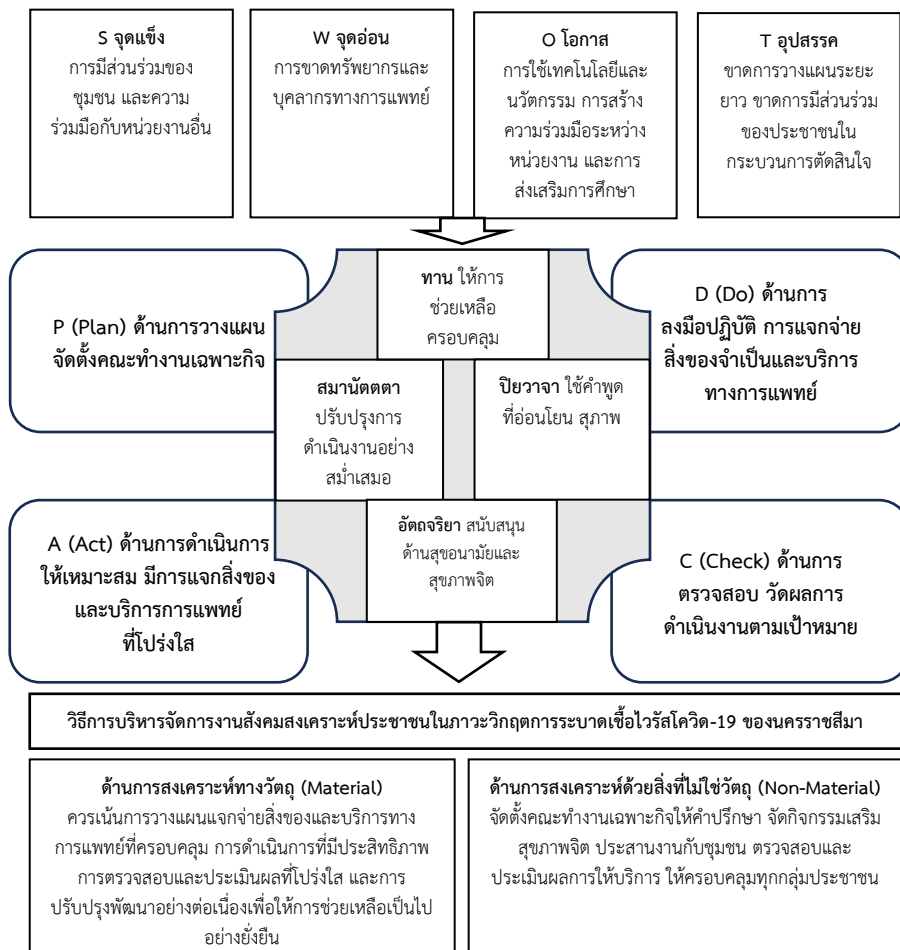
องค์ความรู้จากการวิจัย

การบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ในนครราชสีมาช่วงโควิด-19 มี 1. จุดแข็ง คือ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยี และการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ 2. จุดอ่อนยังคงอยู่ที่ การขาดทรัพยากรและบุคลากรที่เพียงพอ การประสานงานที่ไม่เป็นระบบ และการขาดการสนับสนุนทางจิตใจ 3. โอกาสในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและการใช้เทคโนโลยี สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อวิกฤตได้ การสร้างความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐและเอกชนจะช่วยเสริมกำลังในการจัดการวิกฤต 4. อุปสรรคสำคัญคือการขาดแคลนงบประมาณและการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน ซึ่งทำให้การดำเนินงานล่าช้าและไม่ตรงกับ ความต้องการของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและ การดำเนินงานจะช่วยให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพมากขึ้น

องค์ประกอบในการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ในนครราชสีมาช่วง โควิด-19 ประกอบด้วยสี่ขั้นตอนหลัก 1. การวางแผน (Plan) เริ่มจากการวิเคราะห์ สถานการณ์และจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อจัดสรรทรัพยากรและสื่อสารข้อมูลอย่าง ชัดเจน 2. การลงมือปฏิบัติ (Do) รวมถึงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและจุดบริการ ทางแพทย์เคลื่อนที่ การสื่อสารข้อมูลที่ต้องการ และการให้คำปรึกษาด้านจิตใจ

3. การตรวจสอบ (Check) มุ่งเน้นการประเมินผลการดำเนินงานและการรวบรวมความคิดเห็นจากผู้รับบริการเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน และ 4. การปรับปรุงแก้ไข (Act) ใช้ผลการตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแผนงาน เพิ่มจุดบริการทางการแพทย์ และเสริมสร้างการสื่อสารและการสนับสนุนด้านจิตใจ การทำงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้การบริหารจัดการมีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ประชาชนในภาวะวิกฤตการระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 นครราชสีมา มีดังนี้

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม สังคหวัตถุ 4 ในการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ช่วงโควิด-19 ในนครราชสีมา ประกอบด้วย 1. ทาน (การให้) ที่เน้นการแจกจ่าย

สิ่งของจำเป็นอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส พร้อมการให้บริการทางการแพทย์และดูแลสุขภาพจิตอย่างเหมาะสม 2. ปิยวาจา (คำพูดสุภาพ) ที่ใช้ในการสื่อสารอย่างสุภาพและ

ให้กำลังใจ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและลดความตึงเครียด 3. อตถจริยา (ทำประโยชน์แก่เขา) ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนการศึกษา สุขภาพจิต และความมั่นคงทางเศรษฐกิจในชุมชน และ

4. สมานัตตตา (ปฏิบัติตัวเสมอต้นเสมอปลาย) ที่เน้นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเท่าเทียม สร้างความไว้วางใจและความโปร่งใส การประยุกต์ใช้หลักเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับชุมชนในการเผชิญกับวิกฤตและอนาคต

วิธีการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ในนครราชสีมาช่วงโควิด-19 ประกอบด้วย การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคณะสงฆ์ควรจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจและใช้เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูลและการสื่อสาร การวางแผนการแจกจ่ายสิ่งของจำเป็นต้องโปร่งใสและเข้าถึงได้ทั่วถึง การสนับสนุนด้านสุขภาพจิตและการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาเป็นสิ่งสำคัญ ควรจัดกิจกรรมลดความเครียดและเสริมสร้างกำลังใจ การร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างทรัพยากรและความสามารถ

ในการตอบสนองต่อวิกฤต ด้านการสงเคราะห์ทางจิตใจ ควรมีทีมสนับสนุนสุขภาพจิตที่พร้อมให้คำปรึกษาตลอด 24 ชั่วโมง และใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารเพื่อสร้างความสงบและกำลังใจ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงาน จะสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรมีการพัฒนากระบวนการสื่อสารและการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือ

2. คณะสงฆ์ควรมีการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

3. คณะสงฆ์ควรมีการจัดอบรมและพัฒนาทักษะของบุคลากรที่ เพื่อให้มีความรู้และความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จัดตั้งศูนย์ประสานงานกลางสำหรับการช่วยเหลือประชาชนในภาวะวิกฤต ศูนย์นี้จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและกระจายข้อมูล รวมถึงการ

ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. คณะสงฆ์จัดทำแผนการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ แผนการฝึกอบรมนี้ควรครอบคลุมถึงการจัดการภาวะวิกฤต การสื่อสารในภาวะวิกฤต และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดตามและประเมินผลการช่วยเหลือ การพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรจะช่วยให้พวกเขาสามารถรับมือกับสถานการณ์วิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. คณะสงฆ์สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายนี้จะช่วยให้ทรัพยากรและความสามารถของแต่ละหน่วยงานถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดการซ้ำซ้อนในการทำงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวของการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ต่อการบริหารจัดการงานสังคมสงเคราะห์ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในนโยบายและการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ

2. ควรขยายขอบเขตของการศึกษาและการวิเคราะห์ไปยังพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากจังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อสรุปที่ครอบคลุมและสะท้อนความต้องการและความสนใจของประชาชนในวงกว้าง

3. ควรใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลและมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุม เช่น การสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพร อินทะกันต์. (2567). การบริหารปกครองแบบร่วมมือกันของหน่วยงานภาครัฐด้านการจัดการแก้ไขวิกฤตปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเรือนจำแห่งหนึ่งในภาคเหนือ. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 7(1), 18-35.

ธัญญารัตน์ สระแก้ว และศิวัช ศรีโศคนางกุล. (2565). รูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการช่วยเหลือและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรณีศึกษา : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Modern Learning Development*, 7(2), 347-362.

- พระครูพิฑูรณคาราภิรักษ์ (อนุชาติ อยู่ยิ่ง). (2564). *การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร* (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูไพศาลวัฒนคุณ (สมพร ฐิตปุณโญ). (2557). *ประสิทธิผลการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดปทุมธานี* (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์ไพฑูรย์ สิริภทฺโท. (2564). *รูปแบบการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม* (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุธรรมธีรานุยุต (ธีรศักดิ์ ธมมธีโร) และคณะ. (2565). การบริหารงานเชิงพุทธกับบริบทคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 5(2), 157-168.
- พระราชวัลลาจารย์ (ดาวเรือง อาจารคุณ). (2564). *รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี* (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์วศิน วิสุทฺโธ (พงษ์ศักดิ์). (2563). พระสงฆ์การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ : บทบาทและความสำคัญ. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 2(1), 357-366.
- พุ่กลิน ตรีสุโกศล และคณะ. (2566). กรณีศึกษาการบริการวัดขึ้นแก่ประชาชนนอกสถานพยาบาลเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันชุมชน ณ ศูนย์ฉีดวัคซีนกลางบางซื่อ กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 32(2), 333-344.
- ยุทธนา พูนเกิดมะเร็ง และพิชิต ปรีมาตร. (2557). *การบูรณาการหลักการดูแลสุขภาพตามหลักพระพุทธศาสนาของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อัษฎาวุธ สุวตถิ. (2565). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้บ้านเป็นฐานในช่วงวิกฤติโควิด-19*. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 9(5), 252-267.

การพัฒนาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธ
ของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย^{*}
DEVELOPMENT OF CLEAN ENERGY MANAGEMENT ACCORDING TO
BUDDHIST PRINCIPLES OF THAI SANGHA UNIVERSITY

กฤษฎา ไกรสุริยวงศ์
Krisda Kaisuriyawong
บริษัท ไทย โกลบอล เทคโนโลยีส์ จำกัด
Thai Global Technologies Company Limited
Corresponding Author E-mail: 6301204220@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย 3. นำเสนอการพัฒนาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 341 รูปหรือคน การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 9 รูปหรือคน เพื่อยืนยันองค์ความรู้หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการออกแบบและติดตั้ง ด้านการบำรุงรักษา ด้านการจำหน่ายและใช้ประโยชน์ และด้านการสำรวจและประเมินศักยภาพ ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1. กระบวนการจัดการแบบ PDCA โดยเฉพาะด้านการลงมือปฏิบัติและการปรับปรุง ซึ่งสามารถทำนายผลได้ร้อยละ 33.4 และ 2. หลักกัทธิบาทธรรม โดยเฉพาะด้านวิริยะ วิมังสา และฉันทะ ซึ่งสามารถทำนายผลได้ร้อยละ 18.4 ทั้งสองปัจจัยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ 3. การพัฒนาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์

^{*}Received August 25, 2024; Revised September 15, 2024; Accepted September 18, 2024

ไทย มุ่งเน้น 4 ด้านหลัก ได้แก่ การสำรวจและประเมินศักยภาพ การออกแบบและติดตั้ง การบำรุงรักษา และการจำหน่ายและใช้ประโยชน์ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา) ร่วมกับกระบวนการจัดการแบบ PDCA เพื่อให้การจัดการพลังงานสะอาดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา สถาปัตยกรรมของมหาวิทยาลัย และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

คำสำคัญ: การพัฒนา; การจัดการพลังงานสะอาด; มหาวิทยาลัยสงฆ์; คณะสงฆ์ไทย

Abstract

This research article had the following objectives: 1. To study the clean energy management of the Thai Buddhist University. 2. To study the factors affecting the clean energy management of the Thai Buddhist University. 3. To present the development of clean energy management according to Buddhist principles of the Thai Buddhist University, conducted by the mixed research methods. The quantitative research collecting data from a sample of 341 people, qualitative research by in-depth interviews with 18 key informants, and focus group discussions with 9 people to confirm the body of knowledge after data synthesis.

The research results were found that: 1. Clean energy management of Thai Buddhist University were found that, by overall, the practice was at a high level. When considering each aspect, it was found that all aspects were at a high level, ranked as follows: design and installation, maintenance, sales and utilization, and potential survey and assessment, respectively. 2. Factors affecting the Clean energy management of Thai Buddhist University consisted of 2 main factors, namely, 1. PDCA management process, especially do, check and act that were able to predict the results by 33.4 percent, and 2. Iddhipada-dhamma, especially Viriya, effort, Vimamsa, and Chanda that could predict the results by 18.4 percent. Both factors were at statistically significant levels of 0.01 and 0.05 respectively. 3. Development of clean energy management according to Buddhist principles of the Thai Buddhist University focused on 4 main areas: survey and potential assessment, design and installation, maintenance, and distribution and utilization by applying Iddhipada-dhamma, (Chanda, Viriya, Citta, Vimamsa) together with the PDCA

management process to make clean energy management efficient and sustainable, taking into account consistency with Buddhist principles, university architecture, and environmental and social impacts.

Keywords: Development; Clean Energy Management; Sangha University; Thai Sangha

บทนำ

ในปัจจุบัน วิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมได้กลายเป็นประเด็นสำคัญระดับโลกที่ไม่อาจมองข้าม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่องได้นำมาซึ่งภัยธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ นักวิทยาศาสตร์ด้านสภาพภูมิอากาศได้ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกำลังเร่งความถี่และความรุนแรงของเหตุการณ์สภาพอากาศรุนแรง (Mann, 2021) ส่วนหนึ่งของวิกฤตการณ์นี้เกิดจากการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างไม่ยั้งคิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลังงานฟอสซิล เช่น ถ่านหินและปิโตรเลียม ซึ่งมีการใช้อย่างมหาศาลนับตั้งแต่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม นักเศรษฐศาสตร์ได้ชี้ให้เห็นว่าการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลอย่างหนักเป็นสาเหตุหลักของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Stern, 2006) ด้วยเหตุนี้ มนุษย์จึงจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งพลังงานทางเลือกใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พลังงานสะอาด เพื่อทดแทนการใช้พลังงานฟอสซิลที่มีจำกัดและกำลังจะหมดไป

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาพลังงานสะอาด โดยได้จัดทำแผนการบูรณาการพลังงานระยะยาวของไทย (Thailand Integrated Energy Blueprint: TIEB) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาพลังงานของประเทศอย่างยั่งยืนและมั่นคง โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนในระบบไฟฟ้าเป็นร้อยละ 30 ภายในปี พ.ศ. 2573 และร้อยละ 50 ภายในปี พ.ศ. 2580 (กระทรวงพลังงาน, 2565) ในบริบทของสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย การจัดการพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นความท้าทายสำคัญ เนื่องจากต้องเผชิญกับปัญหาค่าใช้จ่ายด้านพลังงานที่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่องบประมาณโดยรวมและการพัฒนาด้านการศึกษา (พระมหาสุทัศน์ ดิสสุรวาทิ, 2565) นอกจากนี้ การใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นยังอาจนำไปสู่ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง

พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีหลักธรรมและคำสอนที่มุ่งเน้นให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสันติและยั่งยืน หลักธรรมสำคัญ เช่น อนัตตา ทุกขตา และอริยมรรค สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

นอกจากนี้ หลักกฤษฎีบท 4 ยังสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2563)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการพลังงานที่สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนาและตอบสนองต่อความท้าทายด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์สถานการณ์การจัดการพลังงานสะอาดในปัจจุบัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการพลังงานสะอาด และแนวทางการพัฒนาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยสงฆ์และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในการก้าวสู่การเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและมีความยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการโดยศึกษาจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ผู้ประกอบการนำเข้าเครื่องสำอาง จำนวน 2,308 คน (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.), 2565)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 341 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 รูปหรือคน ผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูปหรือคนเพื่อยืนยันและสนับสนุนรูปแบบดังกล่าว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้
1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดการแบบ PDCA 4 ด้าน 3. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักอิทธิบาทธรรม 4. แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ตามแนวทางการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงานของกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.) (2565) โดยส่วนที่ 2 ถึง ส่วนที่ 4 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้ 1. กระบวนการจัดการแบบ PDCA 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผน (Plan) ด้านการลงมือปฏิบัติ (Do) ด้านการตรวจสอบ (Check) ด้านการปรับปรุง (Act) มีความเหมาะสมหรือไม่ หรือด้านใดไม่เหมาะสม และด้านใดยังขาดอยู่ 2. การจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ประกอบด้วย ด้านการสำรวจและประเมินศักยภาพ ด้านการออกแบบและติดตั้ง ด้านการบำรุงรักษา ด้านการจำหน่ายและใช้ประโยชน์ มีแนวทางอย่างไร 3. หลักอิทธิบาทธรรม ประกอบด้วย ฉันทะ ความใส่ใจ วิริยะ ความพยายาม จิตตะ ความคิด วิมังสา ความไตร่ตรอง มีแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมในการจัดการพลังงานสะอาดใช้หรือไม่ เพราะเหตุใด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรสายวิชาการและสายปฏิบัติการ จำนวน 341 รูปหรือคน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล หลังจากได้รับอนุญาตลงพื้นที่จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อแจกและเก็บแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูปหรือคน ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในงานวิจัย ระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้มาจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา เพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบของแบบแผน

ผลการวิจัย

1. การจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 59.53 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 39.30 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 69.21 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 58.06 มีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 37.83

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการแบบ PDCA ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านลงมือปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ และ ด้านการปรับปรุง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับกระบวนการจัดการแบบ PDCA

กระบวนการจัดการแบบ PDCA	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวางแผน	4.29	0.36	มาก
2. ด้านการลงมือปฏิบัติ	4.19	0.44	มาก
3. ด้านการตรวจสอบ	4.11	0.45	มาก
4. ด้านการปรับปรุง	4.08	0.44	มาก
ภาพรวม	4.17	0.30	มาก

จากตารางที่ 1 กระบวนการจัดการแบบ PDCA โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการวางแผน ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.36) รองลงมาคือ ด้านลงมือปฏิบัติ ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.44) อันดับสามคือ ด้านตรวจสอบ ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.45) และ ด้านปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.44) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรม

หลักอิทธิบาทธรรม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ฉันทะ ความใส่ใจ	4.25	0.34	มาก
2. วิริยะ ความพยายาม	4.17	0.34	มาก
3. จิตตะ ความคิด	4.10	0.32	มาก
4. วิมังสา ความไตร่ตรอง	4.05	0.26	มาก
ภาพรวม	4.14	0.22	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติตามอิทธิบาทธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$, $S.D.=0.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ฉันทะ ความพอใจ ($\bar{X}=4.25$, $S.D.=0.34$) รองลงมาคือ วิริยะ ความพยายาม ($\bar{X}=4.17$, $S.D.=0.34$) จิตตะ ความคิด ($\bar{X}=4.10$, $S.D.=0.32$) และวิมังสา ความไตร่ตรอง ($\bar{X}=4.05$, $S.D.=0.26$) ตามลำดับ ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติในการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย

การจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์		ระดับการปฏิบัติ		
แห่งคณะสงฆ์ไทย		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการสำรวจและประเมินศักยภาพ	4.10	0.46	มาก
2.	ด้านการออกแบบและติดตั้ง	4.17	0.48	มาก
3.	ด้านการบำรุงรักษา	4.12	0.29	มาก
4.	ด้านการจำหน่ายและใช้ประโยชน์	4.11	0.32	มาก
ภาพรวม		4.12	0.28	มาก

จากตารางที่ พบว่า การจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, $S.D.=0.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการออกแบบและติดตั้ง ($\bar{X}=4.17$, $S.D.=0.48$) รองลงมาคือ ด้านการบำรุงรักษา ($\bar{X}=4.12$, $S.D.=0.29$) อันดับสามคือ ด้านการจำหน่ายและใช้ประโยชน์ ($\bar{X}=4.11$, $S.D.=0.32$) และด้านการสำรวจและประเมินศักยภาพ ($\bar{X}=4.10$, $S.D.=0.46$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 กระบวนการจัดการแบบ PDCA ส่งผลต่อการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย มี 2 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประกอบด้วย ด้านการลงมือปฏิบัติ และด้านการปรับปรุง กระบวนการจัดการแบบ PDCA สามารถร่วมกันทำนุบำรุงการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย คิดเป็นร้อยละ 33.4

2.2 หลักอิทธิบาทธรรมส่งผลต่อการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย มี 3 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ประกอบด้วย วิริยะ ความพยายาม วิมังสา ความไตร่ตรอง และฉันทะ ความใส่ใจ แสดงว่าหลักอิทธิบาทธรรมสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย คิดเป็นร้อยละ 18.4

3. การพัฒนาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย เป็นแนวทางที่ผสมผสานหลักอิทธิบาทธรรมเข้ากับกระบวนการจัดการแบบ PDCA โดยครอบคลุมการดำเนินงานใน 4 ด้านหลัก ดังนี้

3.1 ด้านการสำรวจและประเมินศักยภาพ มีการวิเคราะห์การใช้พลังงานปัจจุบันอย่างละเอียด เพื่อเข้าใจสถานการณ์และค้นหาโอกาสในการปรับปรุงมีการประเมินความเสี่ยงและโอกาสในการลงทุนด้านพลังงานสะอาด โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากลเพื่อกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสม นอกจากนี้ ยังพิจารณาปัจจัยทางกายภาพและการเงิน เช่น สภาพอาคารและงบประมาณ เพื่อจัดทำแผนแม่บทการใช้พลังงานสะอาดระยะยาวที่มีความเป็นไปได้

3.2 ด้านการออกแบบและติดตั้ง เน้นการออกแบบระบบที่มีประสิทธิภาพสูง โดยบริหารการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพและคำนึงถึงผลตอบแทนระยะยาว มีการพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานสะอาดที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ และมุ่งเน้นการใช้พลังงานที่ผลิตเองเพื่อลดการพึ่งพาแหล่งพลังงานภายนอก นอกจากนี้ ยังพัฒนาโครงการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมและประโยชน์ร่วมกัน รวมถึงพิจารณาการขายไฟฟ้าส่วนเกินเพื่อสร้างรายได้เพิ่มเติม

3.3 ด้านการบำรุงรักษา มีการวางแผนบำรุงรักษาเชิงป้องกันเพื่อยืดอายุการใช้งานและรักษาประสิทธิภาพของระบบ มีการตรวจสอบประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอเพื่อแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่มี การวางแผนงบประมาณสำหรับการบำรุงรักษาระยะยาว และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดตามและบริหารจัดการ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะในการดูแลระบบ

3.4 ด้านการจำหน่ายและใช้ประโยชน์ มุ่งเน้นการส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดในชุมชนมหาวิทยาลัย สร้างวัฒนธรรมการอนุรักษ์พลังงาน บริหารการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้นผลตอบแทนระยะยาว มีการพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานสะอาดอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรม ใช้พลังงานที่ผลิตเองอย่างคุ้มค่า และพัฒนาโครงการที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือและการยอมรับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมกับกระบวนการ PDCA ในทุกด้านนี้ ช่วยให้การจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์มีทั้งประสิทธิภาพและความยั่งยืน สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา และส่งเสริมการพัฒนาทั้งด้านกายภาพและจิตใจ ซึ่งจะเป็ต้นแบบที่ดีให้กับสถาบันอื่น ๆ และสังคมโดยรวมในการพัฒนาระบบพลังงานสะอาดที่ยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ผลการวิจัยพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการออกแบบและติดตั้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการวางระบบพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการดำเนินงานในระยะยาว การลงทุนในการออกแบบและติดตั้งระบบพลังงานสะอาดที่มีคุณภาพจะช่วยลดต้นทุนในระยะยาวและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีรวัฒน์ เสสปัญโญ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า การนำกระบวนการ PDCA มาช่วยในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ต้องเริ่มจากการวางแผน โดยจัดทำแผนพัฒนาทั้งในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ตามด้วยการปฏิบัติตามแผนผ่านการประสานงานและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น มีการตรวจสอบการดำเนินงานตามแผน โดยเฉพาะในส่วนของกิจกรรมการท่องเที่ยว และสุดท้าย คือ การปรับปรุงแก้ไข โดยประเมินผลแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อไป แสดงให้เห็นถึงการนำกระบวนการ PDCA มาใช้อย่างเป็นระบบในการบริหารจัดการโดยให้ความสำคัญกับทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการ PDCA มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ต่อการจัดการพลังงานสะอาด โดยเฉพาะในด้านการลงมือปฏิบัติและการปรับปรุง สามารถทำนายประสิทธิภาพในการจัดการพลังงานสะอาดได้ถึงร้อยละ 33.4 สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีระบบการจัดการที่เป็นวงจรต่อเนื่องในการดำเนินงานด้านพลังงานสะอาด หลักอริยธรรมมีผลต่อการจัดการพลังงานสะอาดอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านวิริยะ (ความพยายาม) วิมังสา (ความไตร่ตรอง) และฉันทะ (ความใส่ใจ) สามารถทำนายประสิทธิภาพในการจัดการพลังงานสะอาดได้ถึงร้อยละ 18.4 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนะพงษ์ กล้ากลิจ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร การบริหารงานส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับความสำคัญดังนี้ คือ การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงงาน โดยงานวิจัยนี้

ยืนยันถึงความสำคัญของการใช้กระบวนการ PDCA ในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรหรือโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการจัดการพลังงานสะอาดหรือการบริหารกองทุน แสดงให้เห็นถึงแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการจัดการพลังงานสะอาดในบริบทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยการนำจุดแข็งของทั้งสองแนวคิดมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการพลังงานสะอาด แต่ยังสอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมขององค์กรทางพุทธศาสนาอีกด้วย

3. การพัฒนาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย เป็นการบูรณาการหลักอริยธรรมกับกระบวนการ PDCA อย่างลงตัว โดยเริ่มจากการใช้ ฉันทะ ความใส่ใจ ในการสร้างความตระหนักและแรงบันดาลใจให้ทุกภาคส่วนเห็นความสำคัญของพลังงานสะอาด ผ่านการจัดกิจกรรมให้ความรู้และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการอนุรักษ์พลังงาน วิริยะ ความพยายาม ในการกำหนดเป้าหมายระยะยาวที่ท้าทาย จัดตั้งทีมงานเฉพาะกิจ และสนับสนุนการพัฒนาทักษะและการวิจัยด้านพลังงานสะอาดอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก จิตตะ ความคิด ถูกนำมาประยุกต์ใช้ผ่านการจัดทำระบบติดตามและรายงานผลแบบเรียลไทม์ การกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และการสร้างช่องทางให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแจ้งปัญหาและให้ข้อเสนอแนะ สุดท้าย วิมังสา ความไตร่ตรอง นำมาใช้ในการวิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานอย่างรอบด้าน ทั้งการศึกษาปัจจัยภายในและภายนอก เปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมายและมาตรฐานสากล และการศึกษาแนวโน้มเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวารินทร์ จันทรัตน์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่าการบริหารบุคลากร โดยการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และใช้หลักอริยบท 4 คือ ความรักในการทำงาน ความตั้งใจ เพื่อปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น การบริหารงบประมาณ โดยการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและเหมาะสม และใช้หลักของอริยบท 4 คือ ความละเอียดรอบคอบ เพื่อสร้างความโปร่งใส การบริหารวัสดุอุปกรณ์ โดยการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่มีความทันสมัยได้มาตรฐาน และใช้หลักอริยบท 4 คือ ตรวจสอบ ศึกษาปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการบริหารจัดการ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมบูรณาการกับหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และใช้หลักอริยบท 4 ในการจัดการองค์กร เพื่อพัฒนาการทำงานให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นว่าการบูรณาการหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะอริยบท 4 กับการบริหารจัดการสมัยใหม่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในหลากหลาย

บริบท ทั้งในด้านการจัดการพลังงานสะอาดและการให้บริการสาธารณะโดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการพลังงานสะอาดตามแนวพุทธของมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย โดยใช้กระบวนการจัดการแบบ PDCA และหลักกฏธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ร่วมกันในด้านกระบวนการ PDCA ประกอบด้วย การวางแผนที่มีวิสัยทัศน์สอดคล้องกับหลักพุทธศาสนาและเป้าหมายมหาวิทยาลัยสีเขียว การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อจัดทำแผนแม่บทระยะยาว พร้อมพัฒนาโครงสร้างองค์กรและบุคลากร การลงมือปฏิบัติผ่านการบริหารโครงการ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และสร้างการมีส่วนร่วม การตรวจสอบผลกระทบในมิติต่าง ๆ

ประเมินประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งการพัฒนาเทคโนโลยี ปรับปรุงระบบ การสื่อสาร และนโยบาย

สำหรับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรม ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความใส่ใจ สร้างความตระหนักและแรงบันดาลใจผ่านการเชื่อมโยงกับหลักธรรม วิริยะ คือ ความพยายาม กำหนดเป้าหมายท้าทาย สนับสนุนการฝึกอบรม การวิจัย และสร้างเครือข่าย จิตตะ คือ ความคิด จัดระบบติดตาม กำหนดผู้รับผิดชอบ จัดประชุม และบูรณาการเข้ากับกิจวัตรประจำวัน และวิมังสา คือความไตร่ตรอง วิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ เปรียบเทียบผลงานกับเป้าหมาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประเมินผลกระทบ

เมื่อประยุกต์ใช้ร่วมกัน จะช่วยให้การพัฒนาพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตั้งแต่การสำรวจและประเมินศักยภาพ การออกแบบและติดตั้ง การบำรุงรักษา ไปจนถึงการจำหน่ายและใช้ประโยชน์ โดยคำนึงถึงทั้งมิติทางกายภาพ การเงิน เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สังคม และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับหลักพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัย ควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการสมัยใหม่ โดยเฉพาะการนำหลักอิทธิบาทธรรมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการ PDCA ในการดำเนินโครงการพลังงานสะอาด พร้อมทั้งจัดทำแผนการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจและทักษะในการนำหลักธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานจริง

2. มหาวิทยาลัย ควรจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวด้านพลังงานสะอาด โดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการใช้พลังงานสะอาดในระยะ 5 ปี 10 ปี และ 20 ปี รวมถึงวางแผนการลงทุนในเทคโนโลยีพลังงานสะอาดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของมหาวิทยาลัยสงฆ์

3. มหาวิทยาลัย ควรกำหนดนโยบายในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับมหาวิทยาลัยสงฆ์อื่น ๆ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไรที่เชี่ยวชาญด้านพลังงานสะอาด เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากรในการพัฒนาระบบพลังงานสะอาด

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. มหาวิทยาลัย ควรจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านพลังงาน นักบริหาร และพระภิกษุผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธศาสนา เพื่อวางแผนและดำเนินการโครงการพลังงานสะอาดอย่างเป็นรูปธรรม
2. มหาวิทยาลัย ควรดำเนินการตรวจสอบและวิเคราะห์การใช้พลังงานในทุกส่วนของมหาวิทยาลัย เพื่อระบุจุดที่สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงานได้
3. มหาวิทยาลัย ควรจัดทำแผนปฏิบัติการที่ระบุเป้าหมาย ขั้นตอน และระยะเวลาในการดำเนินการโครงการพลังงานสะอาดอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลกระทบระยะยาวของการใช้พลังงานสะอาดในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของการใช้พลังงานสะอาดในมหาวิทยาลัยสงฆ์ในระยะยาว 5-10 ปี
2. ควรวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินของการลงทุนในพลังงานสะอาด ทำการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการลงทุนในระบบพลังงานสะอาดประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยสงฆ์
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบการจัดการพลังงานสะอาดระหว่างมหาวิทยาลัยสงฆ์กับมหาวิทยาลัยทั่วไป ทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบเพื่อหาจุดเด่นและข้อจำกัดในการจัดการพลังงานสะอาดของมหาวิทยาลัยสงฆ์เทียบกับมหาวิทยาลัยทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน (พพ.). (2565). รายงานการอนุรักษ์พลังงานของประเทศไทย ปี 2565 (Thailand Energy Efficiency Situation 2022). สืบค้น 20 มกราคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/RHj9V>
- กระทรวงพลังงาน. (2565). แผนการบูรณาการพลังงานระยะยาวของไทย (Thailand Integrated Energy Blueprint: TIEB). กรุงเทพฯ: กระทรวงพลังงาน.
- ชนะพงษ์ กล้ากลิจ. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร (ดัชนีพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลบอลคิมทอง.

- พระมหาธีรวัฒน์ เสงสุบุญโญ . (2564). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย* (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทัศน์ ตีสรรวาทิ. (2565). การจัดการพลังงานในมหาวิทยาลัยสงฆ์: ความท้าทายและโอกาส. *วารสารพุทธศาสนศึกษา*, 12(2), 45-60.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2563). อิทธิบาท 4: หลักธรรมแห่งความสำเร็จในการพัฒนาพลังงานสะอาด. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 11(1), 1-15.
- วารินทร์ จันทรัตน์. (2565). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี* (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Mann, M. E. (2021). *The New Climate War: The Fight to Take Back Our Planet*. New York: Public Affairs.
- Stern, N. (2006). *The economics of climate change: The Stern review*. UK: Cambridge University Press.

การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*

POLITICAL COMMUNICATION OF POLITICIANS THAT AFFECTS PEOPLE'S EXERCISE OF VOTING RIGHTS IN GERNERAL ELECTIONS IN MUANG DISTRICT, CHONBURI PROVINCE

สุัททยา สินชัย, เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

Suhattaya Sinchai, Tomsak Thongin

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: suhattayasinchai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษากระบวนการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน 3. การสื่อสารทางการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูปหรือคน ได้แก่ นักวิชาการ 2 คน นักปกครอง 1 คน นักการเมือง 3 คน และผู้นำชุมชน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนใน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน คือ ด้านผู้ส่งสาร ด้านผู้รับสาร และหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ด้านทาน และด้าน ปิยวาจา 3. การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน โดยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1. ด้านทาน คือ การให้ความรู้ เพื่อให้ผู้รับสารนั้นได้ประโยชน์ 2. ด้านปิยวาจา คือ การใช้วาจาในการสื่อสารที่เป็น ประโยชน์ 3. ด้านอรรถจริยา คือ ต้องมีความจริงใจช่วยเหลือ และ 4. ด้านสมานัตตา คือ การวางตนสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง; นักการเมือง; การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

Abstract

Objectives of this research paper were: 1. To study the people's voting right exercise in general election. 2. To study the factors affecting the people's voting right exercise in general election. 3. To study the political communication that affected the people's voting right exercise in general election by applying the principles of Buddhism. The sample group was 400 people. The instrument used was questionnaires. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Correlation coefficient analysis. The qualitative research was conducted by in-depth interviewing 9 key informants, namely, 2 academics, 1 administrator, 3 politicians, and 3 community leaders. The research instrument was structured in-depth-interview script, and the data were analyzed by content descriptive interpretation.

The results showed that : 1. The level of people's voting right exercise in general election at Mueang District, Chonburi Province was, by overall, at a moderate level. 2. Factors affecting people's voting right exercise in general election were the sender, the receiver, and the Sangahavattu-dhamma principles which were Dana, giving and Piyavaca, loving speech. 3. Political communication of politicians affected people's voting right exercise in general election by applying Sangahavattu-dhamma consisted of 1. Dana, Giving was the provision of knowledge so that the receiver of the message could benefit. 2. Piyavaca; Loving speech was the use of beneficial speech. 3. Atthachariya; was the sincerity and helpfulness. 4. Samanatta is the consistent conduct.

Keywords: Political Communication; Politicians; Voting Rights

บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การการแข่งขันในการแสดงศักยภาพในด้านต่าง ๆ ให้ทัดเทียมกับอารยประเทศทั่วโลก ให้ความสำคัญกับบทบาทผู้นำกันมาก ทั้งผู้นำในองค์กร ผู้นำทางทหาร ผู้นำทางพลเรือน ผู้นำประชาชน เนื่องจากบุคคลดังกล่าวเปรียบเสมือนเป็นหัวใจในการขับเคลื่อนเพื่อหน่วยงานองค์กร หรือประเทศชาติเป็นไปอย่างถูกต้องและมีทิศทาง แต่ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่ถือเอาเสียงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศเป็นที่ตั้ง ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้นำได้รับการยอมรับ

สนับสนุนจากประชาชนก็คือการสื่อสาร โดยการสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการสื่อสาร ที่เมืองค์การประกอบ 3 ฝ่าย ได้แก่ กลุ่มองค์กรทางการเมือง สื่อมวลชนและประชาชน (นันทนา นันทวโรภาส, 2548)

การชิงชัยทางการเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของประเทศไทยนั้นมีความขัดแย้งกันมาตลอด จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองที่เกิดขึ้น อาทิ การชุมนุม การต่อต้านรัฐบาล จนถึงการรัฐประหาร ประชาชนเกิดความเห็นแตกต่างกัน มีทั้งเห็นชอบและไม่เห็นชอบ จังหวัดชลบุรีตั้งแต่อดีตได้ยึดเพียงฝ่ายเดียวที่มีฐานเสียงที่หนาแน่นแทบทุกอำเภอ แต่ภายหลังประชาชนได้รับการมีความรู้จากข้อมูลของที่เรียกว่าเริ่มจากบุคคลที่ใกล้ชิดและขยายไปเรื่อย ๆ จากการสื่อสารทางด้านต่าง ๆ และมีการเปิดกว้างทางด้านความคิดในมุมมองต่าง ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมืองหรือตัวบุคคล มีทางเลือกที่เพิ่มขึ้นการรับรู้ทางการเมืองของประชาชนมีผลต่อการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จะนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาประชาธิปไตย พลังสำคัญในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยคือพลังประชาชน (เสถียร เขยประทับ, 2540)

การสื่อสารถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ทุกคน เนื่องจากเป็นวิธีการที่เรานำมาใช้ในการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และแสวงหาข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การสื่อสารไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางความคิดเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในทางการเมืองซึ่งมีบทบาทในการจูงใจ การพูดคุย และการกระทำต่าง ๆ ในระบบการเมืองในแวดวงการเมือง การสื่อสารเป็นส่วนสำคัญที่ขับเคลื่อนกระบวนการทางการเมือง ทุกกิจกรรมและหน้าที่ที่เกิดขึ้นล้วนต้องอาศัยการสื่อสารเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างนักการเมืองกับประชาชน การถ่ายทอดนโยบาย หรือการแสดงท่าทีในประเด็นต่าง ๆ สื่อมวลชนในฐานะตัวกลางที่นำเสนอข่าวสาร จึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงระหว่างการเมืองและประชาชน ช่วยให้เกิดความเข้าใจในนโยบาย และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อมวลชนจึงเป็นทั้งผู้ขยายความและผู้ควบคุมการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดทิศทางของการเมืองในสังคม (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2545)

นักการเมืองและช่องทางหรือรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพอีกทั้งยังต้องควบคู่ไปกับหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยประยุกต์หลักธรรมได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึง เครื่องมือหรือหลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งทำให้น้อยอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ประกอบด้วย 1. ทาน เป็นการให้ การเสียสละ แบ่งปันความรู้ เป็นมิตรไมตรี

การสงเคราะห์หรือช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการให้สิ่งของที่มีให้แก่ผู้ที่ต้องการ ผู้ขาดแคลน หรือผู้เดือดร้อน 2. ปิยวาจา การใช้วาจาด้วยคำที่สุภาพ และถ้อยคำที่มีประโยชน์ 3. อัตถจริยา การทำตัวให้เหมาะสม ประพฤติตนแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นสร้างสุขให้ประชาชน 4. สมานัตตา ความเป็นผู้วางตนสม่ำเสมอ หรือเสมอต้นเสมอปลายไม่เลือกปฏิบัติมีความเสมอภาคกัน (สุทธิพงศ์ ปานเพ็ชร, 2550)

อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีประชาชนอาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก และการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่เพียงทำตามหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้การสื่อสารทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากน้อยเพียงใด และส่งเสริมความเข้าใจทางการเมืองผ่านการสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารของนักการเมืองในพื้นที่มีผลกระทบต่อความเข้าใจและการตัดสินใจของประชาชนอย่างไร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งเป็นหลักธรรมมีส่วนในการปกครองโดยปฏิบัติตามหลักการความร่วมมือรับผิดชอบที่จะช่วยป้องกันความเสื่อม นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสร้างสันติสุข และถ้าหากขาดคุณธรรมทำให้เกิดปัญหากระทบ ไม่สนใจในยามที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนก็สามารถทำให้ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยการประยุกต์หลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีจำนวนรวม 245,068 คน (ที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, 2562)

2.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการสุ่มจากประชากร โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (สุรพล สุยะพรหม และสุทธิรักษ์ ศรีจันทร์เพ็ญ, 2553) ได้จำนวน 400 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ประกอบไปด้วย นักวิชาการ 2 คน นักปกครอง 1 คน นักการเมือง 3 คน และผู้นำชุมชน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารและการเลือกตั้งเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา

4.2 เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม รวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน

4.3 เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ แบบ Stepwise เพื่อทำนายตัวแปร

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1 ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยรวม

การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง	2.48	1.27	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยรวม (ต่อ)

การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
2. ด้านทัศนคติทางการเมือง	2.81	1.23	ปานกลาง
3. ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3.12	1.12	ปานกลาง
4. ด้านการตัดสินใจทางการเมือง	3.35	1.03	ปานกลาง
โดยรวม	3.03	1.02	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.03$, S.D.=1.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 4 ด้านการตัดสินใจทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.35$, S.D.= 1.03), รองลงมาคือ ข้อที่ 3 การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.12$, S.D.=1.12) รองลงมา คือ ข้อที่ 2 ด้านทัศนคติทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.81$, S.D.=1.23) และ ข้อที่ 1 ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.48$, S.D.=1.27) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ตัวแปรการสื่อสารทางการเมือง	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.200	.112		1.794*	.073
ด้านผู้ส่งสาร	.522	.036	.533	14.691**	.000
ด้านผู้รับสาร	.336	.033	.372	10.247**	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

Multiple R = .087^b R Square =.650 Adjusted R Square =.092 Std Error =.59443
Durbin-Watson = 1.264

จากตารางที่ 2 พบว่า การสื่อสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปมี 2 ตัวแปร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ ด้านผู้ส่งสาร ด้านผู้รับสาร

ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ 0.087 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.650 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0. แสดงให้เห็นว่าการสื่อสาร

ทางการเมืองมีผลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนร้อยละ 9.2 ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.200 + .522X_A + .336X_D$$

$$Z_y = .533X_A + .372X_D$$

สรุปการสื่อสารทางการเมืองส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มี 2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเรียงลำดับตามสมการดังนี้ คือ ด้านผู้ส่งสาร ด้านผู้รับสาร ได้ร้อยละ 9.2

3. การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยการประยุกต์หลักหลักสังคหวัตถุ 4 สามารถสรุปได้ว่า นักการเมืองที่ใช้หลักการนี้ในการสื่อสารและปฏิบัติหน้าที่จะมีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน โดยมีข้อควรปฏิบัติสำคัญดังนี้ การให้ นักการเมืองควรมีการให้ทั้งในด้านทรัพย์สิน สิ่งของ และความรู้ ซึ่งการให้ที่มีเจตนาดีและจริงใจจะช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จได้ดีขึ้น การให้ไม่เพียงแต่จะเป็นการสนับสนุนที่ดีในด้านการพัฒนาสังคม แต่ยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในตัวนักการเมืองด้วย การใช้วาจา การสื่อสารด้วยวาจาที่ดี มีหลักการ และมีทักษะในการพูดจะช่วยลดความเข้าใจผิดและเพิ่มความน่าสนใจให้กับข้อมูลที่ต้องการสื่อสาร การใช้วาจาอย่างเหมาะสมจะช่วยให้ประชาชนรับข้อมูลได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การช่วยเหลือและจิตอาสา นักการเมืองควรมีความเต็มใจในการช่วยเหลือประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการให้ความช่วยเหลือในเรื่องเดือดร้อนหรือการให้คำปรึกษาอย่างจริงใจ การแสดงออกถึงความจิตอาสาจะทำให้เป็นแบบอย่างที่ดีและช่วยสร้างความสุขในสังคม การมีความเสมอภาคและการทำงานอย่างสม่ำเสมอ นักการเมืองควรให้ความสำคัญกับการดูแลประชาชนอย่างเท่าเทียมและสม่ำเสมอ ไม่ควรดูแลเฉพาะช่วงเลือกตั้งหรือหลังการเลือกตั้งเท่านั้น ควรรับฟังปัญหาของประชาชนและแก้ไขอย่างจริงใจและต่อเนื่อง การปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้จะทำให้เกิดความร่วมมือ ความรัก ความสามัคคี ความไว้วางใจ และความน่าเชื่อถือในตัวนักการเมือง ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานและการพัฒนาสังคมเป็นไปอย่างราบรื่นและมีความสุข

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จากการศึกษาเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิเคราะห์

พบว่า ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน จำแนกเป็นด้าน และนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการไปใช้สิทธิการเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่า ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการไปใช้สิทธิการเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า หน่วยงานต่าง ๆ มีการรณรงค์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง พรรคการเมืองพยายามขอคะแนนเสียง โดยส่งผู้แทนลงพบปะประชาชนอย่างขยันขันแข็ง ขณะเดียวกัน หน่วยงานราชการก็มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้ทำไว้ คล้ายกับผลการวิจัยของรัชฎาภรณ์ เอี่ยมอำไพ (2564) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป พบว่าพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไปอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านทัศนคติทางการเมือง จากการศึกษา พบว่า ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านทัศนคติทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอภิปรายได้ว่า สื่อช่วยให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะการสื่อสารเกี่ยวกับการเมืองผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook Line และ Twitter ซึ่งส่งผลให้ประชาชนมีความรู้และทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังสามารถรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้อย่างรวดเร็วจากทุกที่อีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทนา นันทโรภาส (2548) ได้วิจัยเรื่อง การสื่อสารการเมืองในประเทศไทย ผลวิจัยพบว่า การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจประชาชนให้เกิดการยอมรับและสนับสนุนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งต้องอาศัยช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย เริ่มแรกการสื่อสารทางการเมืองในไทยใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก จากนั้นจึงพัฒนาไปสู่การใช้วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ตตามลำดับ

1.3 ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง จากการศึกษาพบว่า ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ประชาชนเชื่อในหลักการการปกครองอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนยึดมั่นเสียงส่วนใหญ่เคารพในเสียงส่วนน้อย มีการรณรงค์จากหน่วยงานการเลือกตั้งรวมถึงนักการเมือง การช่วยกันประชาสัมพันธ์ทำให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาณรงค์ ธมมเมธี (2562) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเลือกตั้งทั่วไปของชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปของชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอยู่ในระดับกลาง

1.4 ด้านการตัดสินใจทางการเมือง พบว่า ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีการเตรียมหลักฐานและตรวจสอบสิทธิเลือกตั้งก่อนการเลือกตั้ง พิจารณาจากการทำหน้าที่ของนักการเมืองและนโยบายพรรคการเมืองที่หาเสียงไว้ การมีจริยธรรมและการเคารพกฎหมายการเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งคล้ายคลึงงานวิจัยของรัชฎากร เอี่ยมอำไพ (2564) ที่พบว่าพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามสมมติฐาน มีประเด็นอภิปรายผลว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลในการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ปัจจัยในการสื่อสารทางการเมืองมีความสำคัญ และมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันตั้งแต่ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ เจนวิถีสุข (2554) วิจัยเรื่อง การสื่อสารเชิงพุทธและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม พบว่าการสื่อสารมวลชนมีผลกระทบมากที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่วนการสื่อสารกับตนเองและการสื่อสารกับบุคคลอื่นก็มีอิทธิพลที่สำคัญและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเช่นกัน โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับสังคมโดยรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพล สุขะพรหม (2562) ได้วิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2540-2560 พบว่า ได้นำเทคนิคและวิธีการสื่อสารของพระพุทธเจ้ามาใช้ คือ สื่อสารได้อย่างแจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้งกล้าและร่าเริงอีกทั้งเป็นผู้ส่งสารทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างตรงไปตรงมาด้วยการใช้ภาษาไทยทั้งรูปแบบร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม (2564) วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทย ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองไทยที่สำคัญ คือ การสื่อสารที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนว่าเขาสามารถแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ และสามารถโน้มน้าวให้ประชาชนเลือกเขาเป็นตัวแทนได้ และสอดคล้องกับพระครูธรรมธรรณูเกียรติ พุทธสาวิโก (2564) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อสร้างความสมานฉันท์ พบว่า การใช้ช่องทางการสื่อสารในการแบ่งปันข่าวสารควรมีเนื้อหาสาระที่เหมาะสม และควรใช้ช่องทางที่สอดคล้องกับกติการายาโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ผู้รับสารควรมีคุณธรรม ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก และเปิดกว้างในการรับข้อมูล

3. การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 มีข้อปฏิบัติสำคัญที่นักการเมืองควรยึดถือเพื่อผลดีต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน ได้แก่ การให้นักการเมืองควรให้ทรัพย์สิน สิ่งของ และความรู้ ด้วยเจตนาดีและจริงใจ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวนักการเมืองและสนับสนุนการพัฒนาสังคม การใช้วาจา การสื่อสารด้วยวาจาที่ดี มีหลักการ และมีทักษะจะช่วยลดความเข้าใจผิดและทำให้ข้อมูลที่สื่อสารมีประสิทธิภาพ การช่วยเหลือและจิตอาสา นักการเมืองควรแสดงความเต็มใจในการช่วยเหลือประชาชนและให้คำปรึกษาอย่างจริงใจ ซึ่งจะสร้างความสุขและเป็นแบบอย่างที่ดี ความเสมอภาคและการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ควรดูแลประชาชนอย่างเท่าเทียมและต่อเนื่อง ไม่เฉพาะช่วงเลือกตั้งเท่านั้น การฟังและแก้ไขปัญหาของประชาชนอย่างจริงใจจะช่วยสร้างความร่วมมือ ความรัก ความสามัคคี และความไว้วางใจ การปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้จะช่วยให้การทำงานและการพัฒนาสังคมเป็นไปอย่างราบรื่นและมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของกริธา คงพยัคฆ์ และคณะ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลจันดี อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะของตำบลจันดี อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับพระสุนทร ธมมวโร (2560) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง พบว่า โดยรวมการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในชุมชนวัดหนองสนมอยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนนี้ได้นำหลักการเหล่านี้ไปปฏิบัติได้ดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทานอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งบ่งชี้ว่า ประชาชนในชุมชนวัดหนองสนมมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้จากการศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยอิงจากการสำรวจและสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ด้านองค์กรทางการเมือง อธิบายได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองมีผลสำคัญต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน โดยต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องและไม่บิดเบือน เพื่อสนับสนุนระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง องค์กรทางการเมือง เช่น พรรคการเมืองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรทำงานอย่างเป็นกลาง โปร่งใส และยุติธรรม โดยมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสื่อสาร

ด้านสื่อ ประชาชนควรติดตามข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและชัดเจนจากหลายแหล่ง เช่น สื่อหลักและโซเชียลมีเดีย เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลและตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล การรับข้อมูลจากแหล่งเดียวอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน

ด้านประชาชนผู้รับสาร สำหรับประชาชน ผู้รับข้อมูลควรพิจารณาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น การสัมมนาและการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่สำคัญคือการกล้าที่จะเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขต่อผู้นำทางการเมือง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นคงในระบอบประชาธิปไตย

โดยรวมแล้ว การติดตามข้อมูลและวิเคราะห์อย่างรอบคอบจะช่วยให้ประชาชนมีความรู้และสามารถตัดสินใจเลือกผู้แทนได้อย่างมีคุณภาพ และส่งเสริมพัฒนาการทางการเมืองในสังคมได้อย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายการใช้การสื่อสารการเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิและความสำคัญของการเลือกตั้ง

2. นโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น หรือการจัดให้มีการสนับสนุนจากองค์กรชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรการใช้การสื่อสารการเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิและความสำคัญของการเลือกตั้ง

2. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น หรือการจัดให้มีการสนับสนุนจากองค์กรชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ การบูรณาการหลักทฤษฎีจริยธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมขององค์กรในการสื่อสารทางการเมืองในการสร้างความเชื่อมั่นในการวางตัวเป็นกลางโดยประยุกต์หลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กริธา คงพยัคฆ์ และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลจันดี อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(1), 29-41.
- ทัศนีย์ เจนวิไลสุข. (2554). *การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม* (ดุष्ณีนินท์พุทธศาสตร์ดุष्ณีนันทิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. (2562). *ข้อมูลผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2562*. ชลบุรี: ที่ว่าการอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี.
- นันทนา นันทโรภาส. (2548). *การสื่อสารทางการเมือง : ศักยภาพการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั่วไปของพรรคไทยรักไทย* (ดุष्ณีนินท์ปรัชญาดุष्ณีนันทิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2548). *สื่อสารการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แมสมีเดีย.
- พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทธสาโร. (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์* (ดุष्ณีนินท์ปรัชญาดุष्ณีนันทิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาณรงค์ ธรรมเมธี. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการเลือกตั้งทั่วไปของชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาพิพัฒพงศ์ จิตธมโม. (2564). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทย* (ดุขฎิณิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุนทร ธรรมวโร. (2560). *การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชฎากร เอี่ยมอำไพ. (2564). *รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป* (ดุขฎิณิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุทธิพงศ์ ปานเพ็ชร. (2550). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับวิถีชุมชน* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). *การสื่อสารกับการเมือง*. กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภัณฑ์แอนด์พรินติ้ง.
- สุรพล สุษะพรหม และสุทธิรัก ศรีจันทร์เพ็ญ. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรพล สุษะพรหม. (2562). *การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. 2540-2560* (ดุขฎิณิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- เสถียร เขยประทับ. (2540). *การสื่อสารกับการเมืองเน้นสังคมประชาธิปไตย* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พุทธบูรณาการพัฒนาระบบการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ
เพื่อส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง*
BUDDHIST INTEGRATION FOR DEVELOPING COSMETIC IMPORTING SYSTEM
FROM ABROAD TO PROMOTE THAI MARKET OF
THE COSMETICS BUSINESS

ศลิษา พิบูลย์สวัสดิ์

Salisa Piboonsawatdi

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: salisa.mcu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง และ 3. นำเสนอพุทธบูรณาการพัฒนาระบบการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 9 รูปหรือคน เพื่อยืนยันองค์ความรู้หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1. การส่งเสริมการตลาดของฯ ครอบคลุม 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการตลาดประกอบด้วย กระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ ได้ร้อยละ 45.2 และหลักปาปนิกรรม โดยเฉพาะด้านวิธฺโร การจัดการ ได้ร้อยละ 20.9 3. พุทธบูรณาการพัฒนาระบบการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง โดยประยุกต์ใช้หลักปาปนิกรรม ได้แก่ จักขุม (วิสัยทัศน์) วิธฺโร (การจัดการ) และนิสสัยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์) ในกระบวนการนำเข้าเครื่องสำอาง 6 ขั้นตอน จักขุมมุ่งเน้นการพัฒนาวิสัยทัศน์ทางธุรกิจ วิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค และ

*Received August 20, 2024; Revised September 15, 2024; Accepted September 18, 2024

คาดการณ์แนวโน้มตลาด วิธโรเน้นการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การวางแผน ถึงการบริหารทรัพยากร ส่วนนิสสัยสัมพันธ์ให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่าย การบูรณาการหลักทั้ง ๓ ด้านนี้ช่วยพัฒนาการดำเนินงานอย่างรอบด้าน นำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยในตลาดโลก โดยส่งเสริมให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และถูกต้องตามกฎหมาย ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจเครื่องสำอางไทยให้มีความยั่งยืนและแข่งขันได้ในระดับสากล

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ; การนำเข้าเครื่องสำอาง; การส่งเสริมการตลาด; ผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the promotion of Thai marketing by the Cosmetic Business Association 2. Study the factors affecting the promotion of Thai marketing by the Cosmetic Business Association 3. To present the integration of Buddhism to develop the system of importing cosmetics from abroad to promote the Thai marketing of the Cosmetic Business Association. The research method was mixed by quantitative research collecting data from a sample of 300 people, qualitative research by in-depth interviewing with 18 key informants, and focus group discussions with 9 people to confirm the body of knowledge after data synthesis.

The research results were found that: 1. The marketing promotion of the Association covers 4 main aspects, with the overall level at a high level with the average 4.10, consisting of marketing promotion, distribution channels, price, and product. 2. Factors affecting marketing promotion include the process of importing cosmetics from abroad with the average of 45.2 percent and the principle of Papanikadhamma. In particula Vithuro, good management with the average of 20.9 percent 3. Integrating Buddhism to develop a cosmetic import system from abroad to promote the Thai market for cosmetic business operators by applying the principles of Papanikadhamma, namely, Chakkhuma, vision, Vithuro, management, and Nissayasampanno, interpersonal relationships with the 6-step cosmetic import

process. Chakkhuma emphasized developing business vision, analyzing consumer behavior, and forecasting market trends. Vithuro emphasized effective management from planning to resource management. Nissayasampanno emphasized building good relationships with all parties. Integrating these 3 aspects helped develop operations in all aspects, leading to sustainable growth and increasing the competitiveness of the Thai cosmetic industry in the global market by promoting efficient, transparent, and legal operations. The results of this research can be used as a guideline for developing Thai cosmetic businesses to be sustainable and competitive at the international level.

Keywords: Buddhist Integration; Cosmetic Importing System; Thai Market Promotion; Cosmetics Business Association

บทนำ

อุตสาหกรรมเครื่องสำอางเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีการนำเข้าผลิตภัณฑ์จากต่างประเทศเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนตลาด การนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน โดยเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2495 และได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี พ.ศ. 2520 เมื่อเศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2565)

การนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยหลายประการ ได้แก่ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ การขยายตลาดให้กว้างขึ้น และการเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคไทยได้เข้าถึงผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับโลก อย่างไรก็ตาม กระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศยังคงมีความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะในด้านกฎระเบียบและข้อบังคับที่เข้มงวด ซึ่งส่งผลให้ขั้นตอนการนำเข้ามีความซับซ้อนและใช้เวลานาน (สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย, 2564)

ปัญหากระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศของผู้ประกอบการ ได้แก่ ปัญหาด้านกฎระเบียบและข้อบังคับ ประเทศไทยมีกฎระเบียบและข้อบังคับที่เข้มงวดในการนำเข้าเครื่องสำอาง เพื่อกันการฉ้อโกงให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยจากการใช้เครื่องสำอาง ส่งผลให้ขั้นตอนและกระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางมีความซับซ้อนและใช้เวลานาน ผู้ประกอบการจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาในการนำเข้าเครื่องสำอางเพิ่มขึ้น (สมชาย สุขะ, 2565)

การบูรณาการหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลักปาปนิกรรม เข้ากับกระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ อาจเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาระบบการนำเข้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรมและยั่งยืน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559)

การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ โดยบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับกระบวนการทางธุรกิจ เพื่อส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยให้มีความยั่งยืนและสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง
3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการพัฒนาระบบการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ผู้ประกอบการนำเข้าเครื่องสำอาง จำนวน 1,200 คน (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2565)

2.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 300 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 รูปหรือคน และผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูปหรือคน เพื่อยืนยันและสนับสนุนรูปแบบดังกล่าว

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม มีดังนี้ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ 3. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักปาปณิกกรรม 4. แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ตามหลักการตลาดแบบ 4P ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแนวคิดของ (Likert, 1967)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และสนทนากลุ่มเฉพาะ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการนำเข้าเครื่องสำอาง จำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล หลังจากได้รับอนุญาตลงพื้นที่จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างในประเทศไทยเพื่อแจกและเก็บแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน สรุปผลการสัมภาษณ์เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูปหรือคน ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในงานวิจัย ระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สรุปผลการสนทนาเพื่อนำเสนอเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้มาจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา เพื่อสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบของแบบแผน

ผลการวิจัย

1. การส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากผลการศึกษาพบว่า เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 67.30 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน

161 คน คิดเป็นร้อยละ 53.67 มีสถานภาพโสด จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 79.33 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 85.67 มีประสบการณ์การในการทำธุรกิจอยู่ระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 52.33 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดหาแหล่งสินค้า ด้านการสั่งซื้อสินค้า ด้านการขนส่งสินค้า ด้านการขออนุญาตนำเข้าเครื่องสำอาง ด้านพิธีการศุลกากร และด้านการรับสินค้า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามกระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ โดยภาพรวม

กระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดหาแหล่งสินค้า	4.29	0.40	มาก
2. ด้านการสั่งซื้อสินค้า	4.31	0.38	มาก
3. ด้านการขนส่งสินค้า	4.12	0.45	มาก
4. ด้านการขออนุญาตนำเข้าเครื่องสำอาง	4.15	0.55	มาก
5. ด้านพิธีการศุลกากร	4.09	0.53	มาก
6. ด้านการรับสินค้า	4.11	0.51	มาก
ภาพรวม	4.18	0.30	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการสั่งซื้อสินค้า ($\bar{X}=4.31$, S.D.=0.38) รองลงมาคือ ด้านการจัดหาแหล่งสินค้า ($\bar{X}=4.29$, S.D.=0.40) อันดับสามคือ ด้านการขออนุญาตนำเข้าเครื่องสำอาง ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.55) ด้านการขนส่งสินค้า ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.45) ด้านการรับสินค้า ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.51) และ ด้านพิธีการศุลกากร ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.53) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักปณิธิธรรม โดยภาพรวม

หลักปณิธิธรรม	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.24	0.38	มาก
2. ด้านวินัย การจัดการ	4.23	0.36	มาก
3. ด้านนิสสัยสัมพันธ์ มนุษยสัมพันธ์	4.11	0.37	มาก
ภาพรวม	4.20	0.29	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติตามหลักปณิธิธรรมในการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, S.D.=0.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก

ทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านวิธูโร การจัดการ ($\bar{X}= 4.24$, S.D.=0.38) รองลงมาคือ ด้านจักขุมา วิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.36) และด้านนิสสัยสัมปันโน มนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X}=4.11$, S.D.=0.37) ตามลำดับตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง โดยภาพรวม

การส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.07	0.46	มาก
2. ด้านราคา	4.09	0.39	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.10	0.48	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.15	0.39	มาก
ภาพรวม	4.10	0.34	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.39) รองลงมาคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.48) อันดับสามคือ ด้านราคา ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.39) และด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.46) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ผลสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 กระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศส่งผลต่อการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง มี 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการสั่งซื้อสินค้า ด้านการขออนุญาตนำเข้าเครื่องสำอาง และด้านพิธีการศุลกากร ตามลำดับ แสดงว่า กระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศส่งผลต่อการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง คิดเป็นร้อยละ 45.2

2.2 หลักปาปนิกรรมส่งผลต่อการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง มี 1 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านวิธูโร จัดการ แสดงว่า หลักปาปนิกรรมส่งผลต่อการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง คิดเป็นร้อยละ 20.9

2.3 การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ จักขุมา วิสัยทัศน์ มุ่งเน้นการพัฒนาวิสัยทัศน์ทางธุรกิจ โดยผู้ประกอบการต้องวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค มองหาโอกาสใหม่ และคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต การมุ่งเน้นตลาดเฉพาะกลุ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน วิธูโร

การจัดการ เน้นการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย วางแผน ศึกษา ข้อมูลตลาดและภาวะเปรียบเทียบ ตลอดจนบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการ ต้องมีความเชี่ยวชาญในธุรกิจ สามารถจัดการความเสี่ยงและปรับตัวได้รวดเร็ว นิสัยสัมพันธ์ มนุษย์สัมพันธ์ ให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่าย โดยเน้นการสื่อสารที่โปร่งใสและมีจริยธรรม ผู้ประกอบการต้องสร้างความไว้วางใจ ให้บริการที่ดี และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อพัฒนาธุรกิจร่วมกัน การบูรณาการหลักทั้ง 3 ด้านนี้ช่วยให้ผู้ประกอบการพัฒนาการดำเนินงานอย่างรอบด้าน นำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยในตลาดโลก ในส่วนของกระบวนการนำเข้าเครื่องสำอาง 6 ขั้นตอน ครอบคลุมตั้งแต่การจัดหาแหล่งสินค้า การสั่งซื้อ การขนส่ง การขออนุญาตนำเข้า พิธีการศุลกากร จนถึงการรับสินค้า โดยในแต่ละขั้นตอนได้มีการนำหลักปาณิธรรมมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และถูกต้องตามกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ผลการวิจัยพบว่า จากผลการวิจัยส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง พบว่า ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ผลผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ด้านผลผลิตภัณฑ์ เน้นการวิจัยตลาด การควบคุมคุณภาพ และการพัฒนาสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคไทย ด้านราคา มุ่งเน้นการกำหนดราคาที่เหมาะสม สร้างความคุ้มค่า และใช้กลยุทธ์ราคาที่หลากหลาย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งเสริมการใช้ทั้งช่องทางออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างกว้างขวาง ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาด ใช้สื่อที่หลากหลาย สร้างเนื้อหาที่น่าสนใจ และร่วมมือกับผู้มีอิทธิพลทางความคิดเพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นยอดขาย แนวทางนี้ครอบคลุมทุกมิติของการทำธุรกิจเครื่องสำอาง มุ่งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในตลาดเครื่องสำอางทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกริพัฒน์ ถนอมศรีอุทัย (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการตลาดและการขาย ซึ่งสอดคล้องกับความพยายามของการพัฒนากลยุทธ์การตลาดทั้ง 4 ด้าน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา งานวิจัยระบุว่า ปัจจัยกีดกัน หลักทุติยปาณิธรรมและกิจกรรมสนับสนุน มีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมความสอดคล้องนี้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

ไทย ที่มุ่งเน้นการใช้กลยุทธ์การตลาดแบบองค์รวม การวิเคราะห์ตลาดอย่างละเอียด และการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

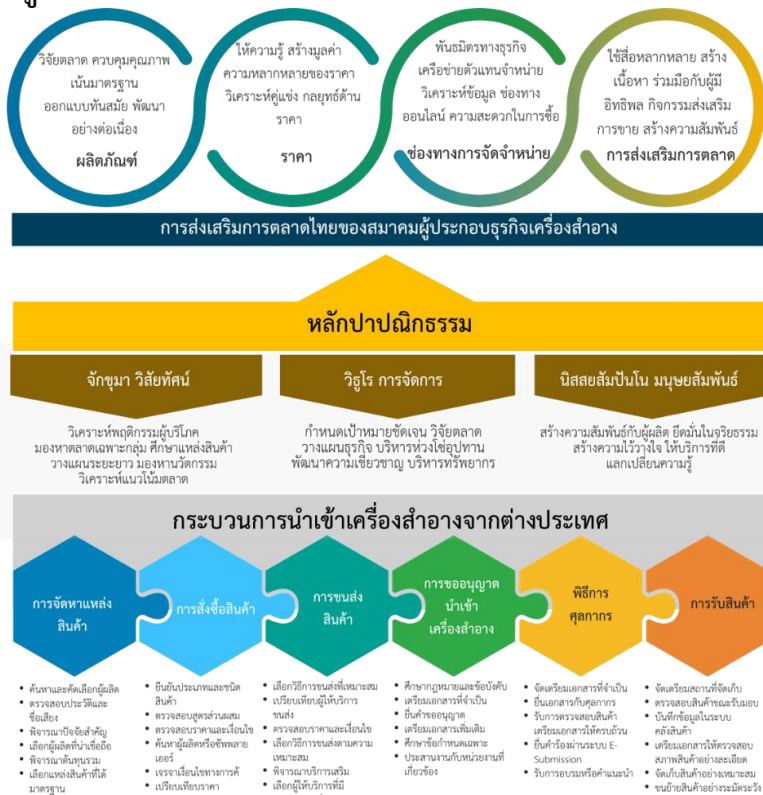
2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศ คือ ด้านการสั่งซื้อสินค้า ด้านการขออนุญาตนำเข้าเครื่องสำอาง ด้านพิธีการศุลกากร และหลักปาปณิกธรรม คือ ด้านวิธวิธี จัดการ ส่งผลต่อการส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย มีศิริ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำ ในลุ่มน้ำแม่กลอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การจัดการการท่องเที่ยว ด้านสังคม วัฒนธรรม การเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม นวัตกรรมเรือไฟฟ้า ความใหม่ ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ และการใช้ความรู้สร้างสรรค์ สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง โดยเน้นการใช้นวัตกรรม การคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและการพัฒนาคุณภาพประสบการณ์ของผู้บริโภค ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในประเทศไทยได้ ความสอดคล้องนี้แสดงให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน การใช้นวัตกรรม และการคำนึงถึงผลกระทบในวงกว้างเป็นแนวโน้มสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมเครื่องสำอางหรือการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมอื่น ๆ ได้

3. พุทธบูรณาการพัฒนาระบบการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบธุรกิจเครื่องสำอาง ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ จักขุม (วิสัยทัศน์) วิธวิธี (การจัดการ) และนิสสัยสัมปันโน (มนุษย์สัมพันธ์) โดยจักขุมมุ่งเน้นการพัฒนาวิสัยทัศน์ทางธุรกิจ วิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค และคาดการณ์แนวโน้มตลาด วิธวิธีเน้นการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่การวางแผนถึงการบริหารทรัพยากร ส่วนนิสสัยสัมปันโนให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่าย การบูรณาการหลักทั้งสามด้านนี้ช่วยพัฒนาการดำเนินงานอย่างรอบด้าน นำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยในตลาดโลก โดยมีการประยุกต์ใช้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการนำเข้าเครื่องสำอาง 6 ขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และถูกต้องตามกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์นคร โกษาภรณ์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการ โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ผลการวิจัยพบว่า การนำหลัก

อริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาของผู้มีรายได้น้อยอย่างลึกซึ้ง ทุกข์ การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ สมุทัย การดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยเพิ่มความแม่นยำในการคัดกรอง ปรับปรุงฐานข้อมูล และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดสรรสวัสดิการ นิโรธ และการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุปเป้าหมายในการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มรรค การประยุกต์ใช้หลักธรรมที่ต่างกัน ในบริบทที่แตกต่างกัน แต่ทั้งหลักปณิธานและหลักอริยสัจ 4 มีแนวทางการบูรณาการที่คล้ายคลึงกัน โดยเน้นการวิเคราะห์สถานการณ์ การหาสาเหตุ การดำเนินการแก้ไขปัญหา และการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในภาคธุรกิจและภาครัฐ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง ความสอดคล้องนี้แสดงให้เห็นว่าหลักพุทธธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการตลาดไทยของผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องสำอางเป็นการผสมผสานแนวคิดทางการตลาดสมัยใหม่เข้ากับหลักพุทธธรรม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน แนวทางนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ กลยุทธ์การตลาด 4P หลักป้าปณิกรรม และกระบวนการนำเข้าเครื่องสำอาง

กลยุทธ์การตลาด 4P ครอบคลุมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงได้มาตรฐานสากล และตอบสนองความต้องการเฉพาะของตลาดไทย การกำหนดราคาที่เหมาะสมและแข่งขันได้ การกระจายสินค้าผ่านช่องทางที่หลากหลายทั้งออฟไลน์และออนไลน์ และการส่งเสริมการตลาดผ่านกิจกรรมกระตุ้นยอดขายและการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า

กระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางประกอบด้วย 6 ขั้นตอนสำคัญ ตั้งแต่การจัดหาแหล่งสินค้า การสั่งซื้อ การขนส่ง การขออนุญาตนำเข้า พิธีการศุลกากร จนถึงการรับสินค้า ซึ่งแต่ละขั้นตอนต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการหลักป้าปณิกรรมเข้ากับกระบวนการทางธุรกิจ ประกอบด้วย จักขุมา (วิสัยทัศน์) ที่เน้นการวิเคราะห์ตลาดและมองหาโอกาสใหม่ วิริโร (การจัดการ) ที่มุ่งเน้นการวางแผนธุรกิจและบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และนิสสยสัมปันโน (มนุษยสัมพันธ์) ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์กับพันธมิตรทางธุรกิจ

การบูรณาการทั้งสามส่วนนี้ช่วยสร้างระบบนิเวศทางธุรกิจที่แข็งแกร่งและยั่งยืนสำหรับอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยยกระดับอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงพาณิชย์ ควรจัดทำฐานข้อมูลผู้ผลิตเครื่องสำอางต่างประเทศที่มีคุณภาพ จัดคณะผู้แทนการค้าไปเจรจาธุรกิจในต่างประเทศ ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับตลาดเครื่องสำอางในประเทศต่าง ๆ

2. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ควรปรับปรุงระบบ E-Submission ให้ใช้งานง่ายและรวดเร็วขึ้น จัดทำคู่มือการขออนุญาตนำเข้าเครื่องสำอางแบบครบวงจร จัดอบรมเกี่ยวกับกฎระเบียบและมาตรฐานเครื่องสำอางใหม่ ๆ

3. กรมศุลกากร ควรพัฒนาระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านพิธีการศุลกากรสำหรับผู้นำเข้าเครื่องสำอาง พิจารณาลดอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบสำหรับการผลิตเครื่องสำอาง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย ควรจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติที่ดีในการนำเข้าและจำหน่ายเครื่องสำอาง จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิก เช่น เรื่องเทคนิคการเจรจาต่อรองกับผู้ผลิตต่างประเทศ ประสานงานกับภาครัฐเพื่อผลักดันนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม

2. กระทรวงพาณิชย์ ควรจัดทำรายงานวิเคราะห์ตลาดเครื่องสำอางในประเทศต่าง ๆ เป็นประจำทุกไตรมาส จัดคณะผู้แทนการค้าไปเจรจาธุรกิจในประเทศ โดยเน้นประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตเครื่องสำอาง จัดงานแสดงสินค้าเครื่องสำอางนานาชาติในประเทศไทย เพื่อดึงดูดผู้ผลิตและผู้ซื้อจากต่างประเทศ

3. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ควรพัฒนาระบบ E-Submission ให้สามารถยื่นขออนุญาตนำเข้าได้แบบ One-Stop Service จัดทำฐานข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับมาตรฐานและข้อกำหนดของเครื่องสำอางประเภทต่าง ๆ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพเครื่องสำอางตามมาตรฐานสากล

4. กรมศุลกากร ควรพัฒนาระบบศุลกากรอิเล็กทรอนิกส์ให้รองรับการนำเข้าเครื่องสำอางแบบเร่งด่วน จัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อให้คำปรึกษาด้านพิธีการศุลกากรสำหรับผู้นำเข้าเครื่องสำอางโดยเฉพาะ จัดทำคู่มือออนไลน์เกี่ยวกับขั้นตอนการนำเข้าเครื่องสำอางแบบครบวงจร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลกระทบของนโยบายการค้าระหว่างประเทศ วิเคราะห์ผลกระทบของข้อตกลงการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย ศึกษาโอกาสและความท้าทายจากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ต่อธุรกิจเครื่องสำอางไทย

2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางนำเข้าของผู้บริโภคไทย วิเคราะห์แนวโน้มการบริโภคเครื่องสำอางในกลุ่มผู้บริโภคเจนเนอเรชันต่าง ๆ

3. ศึกษาแนวทางการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการนำเข้าเครื่องสำอาง วิเคราะห์ผลกระทบของเทคโนโลยี Blockchain ต่อการบริหารห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง

4. ศึกษาด้านการสร้างแบรนด์ วิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความภักดีต่อแบรนด์เครื่องสำอางนำเข้า ศึกษาแนวทางการสร้างแบรนด์เครื่องสำอางไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

5. ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิจัยผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อความต้องการเครื่องสำอางประเภทต่าง ๆ ศึกษาแนวทางการพัฒนาเครื่องสำอางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เอกสารอ้างอิง

- พงศ์นคร โภชากรณ์. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ (ดุขฎฐินิพนธ์ปริชญาดุขฎฐิบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภุริพัฒน์ ธนอมศรีอุทัย. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย (ดุขฎฐินิพนธ์ปริชญาดุขฎฐิบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันชัย มีศิริ. (2566). นวัตกรรมการใช้เรือไฟฟ้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของตลาดน้ำในลุ่มน้ำแม่กลอง (ดุขฎฐินิพนธ์ปริชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). แนวโน้มอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยปี 2565-2567. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกสิกรไทย.
- สมชาย สุขะ. (2565). ปัญหากระบวนการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศของผู้ประกอบการ. วารสารวิจัยทางธุรกิจและการจัดการ, 10(2), 1-12.
- สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย. (2564). รายงานประจำปี 2564. กรุงเทพฯ: สมาคมผู้ผลิตเครื่องสำอางไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2565). คู่มือการนำเข้าเครื่องสำอาง. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์
ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร*
BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR DEVELOPING MICE INDUSTRY
OF MEETING AND EXHIBITION ENTREPRENEUR IN BANGKOK

จิรภา สุขนวนิช

Jirapa Suchonwanich

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: jirapa@magicidea.co.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร และ 3. นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไมซ์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 298 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูปหรือคน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร พบว่า 1. หลักการบริหารห่วงโซ่สามารถร่วมกันทำนุบำรุงการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 11.1 หลักปาปนิกรรมสามารถร่วมกันทำนุบำรุงการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 4.9 3. การนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนา

*Received September 9, 2024; Revised September 18, 2024; Accepted September 30, 2024

อุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการการจัดประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานครพบว่า การประยุกต์ใช้กับหลักปาปนิกรรม ประกอบด้วย 1. ด้านจักษุมา มีวิสัยทัศน์ คือ กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและยั่งยืน มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ระยะยาว 2. ด้านวิรุโรจัดการดี คือ วางแผนและบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 3. ด้านนิสสยสมปนโน มีมนุษยสัมพันธ์ คือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพันธมิตร

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; อุตสาหกรรมไมซ์; ผู้ประกอบการ

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the development of MICE Industry of Meeting and Exhibition Entrepreneur in Bangkok Metropolis, 2. To study the factors affecting the development of MICE Industry of Meeting and Exhibition Entrepreneur in Bangkok Metropolis and 3. To present the integration of Buddhist principles to promote the development of MICE Industry of Meeting and Exhibition Entrepreneur in Bangkok Metropolis The sample group consists of 298 MICE industry entrepreneurs selected through a multi-stage sampling method. The instrument used for data collection was a questionnaire. Data were analyzed using statistical measures such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 18 key informants and analyzed by content descriptive interpretation.

The results of the research were as follows: 1. The overall development of the MICE industry by meeting and exhibition entrepreneurs in Bangkok Metropolis was at the highest level. 2. Factors affecting the development of the MICE industry by meeting and exhibition entrepreneurs in Bangkok Metropolis were found to be: 1. Supply chain management principles collectively predicted the development of the MICE industry by conference and exhibition entrepreneurs in Bangkok by 11.1 percent, and 2. Buddhist principles collectively predicted the development of the MICE industry by conference and exhibition entrepreneurs in Bangkok by 4.9 percent. 3. The presentation of integrating Buddhist principles to promote the

development of the MICE industry by meeting and exhibition entrepreneurs in Bangkok Metropolis was found that applying the principles of Papanikadhamma, which included: 1. Cakkhuma: having a clear and sustainable vision, with long-term strategic planning, 2. Vituro: good management, with systematic planning and management, and 3. Nissayasampanno: having good human relations, fostering good relationships with partners.

Keywords: Buddhist Principles; MICE Industry; Entrepreneurs

บทนำ

อุตสาหกรรมการจัดประชุม การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการแสดงสินค้านานาชาติ หรืออุตสาหกรรมไมซ์ เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อประเทศไทย เนื่องจากอุตสาหกรรมไมซ์สร้างรายได้ให้แก่ประเทศมหาศาลจากการนำนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีการใช้จ่ายเงินสูงเข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก นักเดินทางในกลุ่มไมซ์จะมีการใช้จ่ายเงินสูงกว่านักท่องเที่ยวทั่วไปถึง 3.5 เท่าหรือคิดเป็นเงินประมาณ 16,095.19 บาทต่อวัน และมีการใช้จ่ายเงินโดยเฉลี่ยต่อทริปมากกว่านักท่องเที่ยวทั่วไปถึง 1.9 เท่าหรือประมาณ 84,982.6 บาทต่อทริป นอกจากนี้ นักเดินทางไมซ์ยังสร้างมูลค่าให้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องต่าง ๆ เช่น ธุรกิจนำเที่ยว โรงแรมที่พัก ธุรกิจอาหารและการจัดเลี้ยง ธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก และยังมีการกระจายรายได้สู่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อีกด้วย ดังนั้น อุตสาหกรรมไมซ์จึงนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ส่วนการจัดประชุม และการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลนั้น ก็จะเป็นการสร้างเชื่อมั่นและแสดงถึงศักยภาพของประเทศไทยในการจัดงานใหญ่ได้ และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการจับจ่ายและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นที่มีการจัดงาน (บริษัท โลคอน จำกัด, 2559) แต่จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้สถานที่จัดประชุมและนิทรรศการต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้ งานนิทรรศการรวมถึงการประชุมทั่วโลกได้งดการจัดกิจกรรม ด้วยสถานการณ์ที่กระทบอุตสาหกรรม และสำหรับอุตสาหกรรมไมซ์ไทย เป็นอุตสาหกรรมหลักที่ได้รับผลกระทบต่อเนื่องและยาวนานจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั้งระลอกแรกและระลอกใหม่

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงของประเทศและเป็นมหานครที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทุกด้าน ในแผนพัฒนากรุงเทพ ระยะ 20 ปี ได้วางยุทธศาสตร์การพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวระดับโลก โดยการปรับให้สอดคล้องกับรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป เน้นการนำเทคโนโลยีมาส่งเสริมความเชื่อมั่น

ด้านความปลอดภัย และคุณภาพการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ตลอดจน การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครให้มีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาให้กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางการจัดประชุมนิทรรศการ การแสดงสินค้า และการท่องเที่ยวเพื่อสร้างแรงบันดาลใจหรือการให้รางวัลแก่พนักงาน (MICE) (สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, 2565) ส่วนประเด็นที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของกรุงเทพมหานครในการพัฒนาสู่การเป็นไมซ์ซิตี้ คือ การคมนาคมและการจราจรที่ติดขัด การวางแผนการจัดกิจกรรมไมซ์ที่ขาดองค์การกลาง ในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมไมซ์ของเมือง ทำให้ไม่มีศูนย์กลางในการประสานงาน ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ และมีปัญหาความปลอดภัยและความเสี่ยงในการจัดงาน (จุฑา ธาราไชย, 2566) ดังนั้น บทบาทหน้าที่การเป็นไมซ์ซิตี้ของกรุงเทพมหานครจึงต้อง เตรียมความพร้อมในหลากหลายด้านเพื่อให้มีมาตรฐานและคุณภาพการบริการ ไม่ว่าจะเป็น การเตรียมความพร้อมของโรงแรมและสถานที่ประชุม การยกระดับของผู้ประกอบการ ให้ทัดเทียมมาตรฐานสากล เป็นต้น

จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไมซ์ต้องปรับตัว มีสติในการ ดำเนินธุรกิจหรือพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ จากพุทธพจน์ของพระพุทธเจ้าได้ตรัสถึง คุณลักษณะของนักบริหารที่ช่วยการบริหารสำเร็จได้ด้วยดี ได้แก่ 1. จักขุมา คือ ปัญญา มองการณ์ไกล 2. วิจิโร คือ ความชำนาญ หรือทักษะการปฏิบัติงาน และ 3. นิสสยสัมปันโน คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2554)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้ามาบูรณาการกับการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ โดยศึกษาเกี่ยวกับหลัก ปาณิณธรรม และห่วงโซ่คุณค่า ว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ ในกรุงเทพมหานครหรือไม่อย่างไร ผลจากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ เพื่อให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้ไปบูรณาการให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา อุตสาหกรรมไมซ์ในกรุงเทพมหานครตามแนวทางที่นำเสนอต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการการจัดประชุมและ นิทรรศการในกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการ
การจัดประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรม
ไมซ์ของผู้ประกอบการการจัดประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ
(Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไมซ์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
จำนวน 1,156 คน

2.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณ
ขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ Yamane (1967) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 298
ตัวอย่าง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) อัตราการตอบ
กลับแบบสอบถามเท่ากับร้อยละ 100

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 รูปหรือคน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง
(Purposive Sampling) แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารของอุตสาหกรรมไมซ์ ตัวแทน
พนักงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมไมซ์ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้าน
รัฐประศาสนศาสตร์ นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้านพระพุทธศาสนา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)
แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 57 ข้อ กับการวิจัยเชิงปริมาณ และนำเสนอ
ต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาและโครงสร้างของ
ข้อคำถาม หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC)
เป็นรายข้อ ได้ค่าระหว่าง 0.60-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มที่ไม่ใช่
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.982

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์
ที่มีโครงสร้าง จำนวน 13 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาตาม
วัตถุประสงค์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth
Interview) ต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไมซ์ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการกระจายตามสัดส่วน ได้แบบสอบถามซึ่งผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ จำนวน 298 ชุด คิดเป็น 100 %

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบตัวต่อตัวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 19 รูปหรือคน โดยการจดบันทึกและบันทึกเสียง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติในการวิเคราะห์ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ส่วนการทดสอบสมมติฐาน ใช้การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Descriptive Content Analysis) โดยการจำแนกเนื้อหาที่สอดคล้องกันและแบ่งประเด็น โดยการหาค่าความถี่และวิเคราะห์ผลของผู้ทรงคุณวุฒิจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มาสังเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไของค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์การพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการการจัดประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านศักยภาพและความพร้อมดำเนินธุรกิจ ด้านระบบบริหารจัดการที่มีมาตรฐาน ด้านสามารถสร้างและส่งมอบคุณค่าของงานได้อย่างสร้างสรรค์ และด้านประยุกต์เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการในภาพรวม

ข้อ	การพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการ	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านศักยภาพและความพร้อมดำเนินธุรกิจ	4.54	0.49	มากที่สุด
2	ด้านระบบบริหารจัดการที่มีมาตรฐาน	3.57	0.53	มาก
3	ด้านประยุกต์เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสม	3.00	0.49	ปานกลาง
4	ด้านสามารถสร้างและส่งมอบคุณค่าของงานได้อย่างสร้างสรรค์	3.00	0.57	ปานกลาง
ภาพรวม		3.53	0.29	มาก

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการ
การจัดประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร พบว่า

2.1 หลักการบริหารห่วงโซ่ พบว่า หลักการบริหารห่วงโซ่ที่ส่งผลต่อ
การพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการใน
กรุงเทพมหานคร 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 โดยเรียงลำดับ
ความสำคัญในการคัดเลือกเข้าสมการดังนี้คือ ด้านการนำวัตถุดิบเข้า (Inbound Logistics)
ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี (Technology Development) และด้านการตลาดและการขาย
(Marketing & Sales) สามารถร่วมกันทำนายการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของ
ผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 11.1 อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งสามารถเขียนในรูปของ
สมการดังนี้

$$\hat{Y} = 3.084 + .085_{\text{manage1}} + .082_{\text{manage6}} + .0888_{\text{manage4}} \quad Z_y = .197Z_{\text{manage1}} + .183_{\text{manage6}} + .142_{\text{manage4}}$$

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอนของหลักการบริหารห่วงโซ่
คุณค่าให้เกิดความสำเร็จของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรหลักการบริหารห่วงโซ่	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.084	0.204		15.100**	.000
ด้านการนำวัตถุดิบเข้า (Manage1)	0.085	0.024	0.197	3.522**	.000
ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี (Manage6)	-0.082	0.025	-0.183	-3.276**	.001
ด้านการตลาดและการขาย (Manage4)	0.088	0.035	0.142	2.553*	.011

Multiple R = .346^c R Square = 0.120 Adjusted R Square = 0.111 Std. Error = .271
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 หลักปาปนิกรรม พบว่า ตัวแปรหลักปาปนิกรรมส่งผลต่อการพัฒนา
อุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร
2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการคัดเลือกเข้า
สมการดังนี้คือ ด้านจักขุมา มีวิสัยทัศน์ ด้านนิสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถ
ร่วมกันทำนายการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและ
นิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 4.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
ดังตารางที่ 3 สามารถเขียนในรูปของสมการได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 3.306 + .113_{\text{principle1}} + .072_{\text{principle3}} \quad \text{และ} \quad Z_y = .208Z_{\text{principle1}} + .174Z_{\text{principle3}}$$

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอนของหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรหลักการบริหารห่วงโซ่	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.306	0.163		20.222**	.000
ด้านจักขุมา มีวิสัยทัศน์ (Principle1)	0.113	0.032	0.208	3.564**	.000
ด้านนิสัยสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์ (Principle3)	-0.072	0.024	-0.174	-2.981**	.003

Multiple R = .236b R Square = 0.056 Adjusted R Square = 0.049 Std. Error = .280
**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังนี้

3.1 หลักการบริหารห่วงโซ่เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1. ด้านการนำวัตถุดิบเข้า (Inbound Logistics) ได้แก่ มีความเชี่ยวชาญในการเลือกและค้นหาแหล่งวัตถุดิบที่ตรงกับความต้องการและเหมาะสมกับงาน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการจัดซื้อ เพื่อให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพทันต่อการใช้งาน การจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของตลาดการวิเคราะห์ความต้องการของตลาด การสร้างความร่วมมือกับผู้จัดหาวัตถุดิบและผู้ให้บริการโลจิสติกส์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และมีกระบวนการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบที่สั่งซื้อ 2. ด้านการผลิต (Operations) ได้แก่ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการผลิต มีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การจัดการคุณภาพและมาตรฐานในการผลิตควรมีการควบคุมคุณภาพในการผลิต มีการวางแผนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนและการจัดการทรัพยากร มีแผนสำรองในการปฏิบัติงานกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน กำหนดกระบวนการควบคุมคุณภาพที่เข้มงวด และชัดเจน เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่ตรงตามมาตรฐาน 3. ด้านการส่งผลิตภัณฑ์ออก (Outbound Logistics) ได้แก่ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในด้านบริการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และสร้างมูลค่าให้กับธุรกิจ การสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรทางธุรกิจ การสร้างเครือข่ายพันธมิตรและร่วมมือกับผู้ประกอบการท้องถิ่น มีการวางแผนการจัดส่งและติดตั้งอย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดตารางเวลาและเส้นทางการจัดส่ง การจัดการความปลอดภัยและคุณภาพในการจัดส่งมีการกำหนดมาตรการความปลอดภัย มุ่งเน้นและใส่ใจถึงคุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่จะส่งออก 4. ด้านการตลาดและการขาย (Marketing & Sales) ได้แก่ การออกแบบแนวคิดการจัดงานหรือกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ สร้างให้เกิดแรงจูงใจ การสร้าง

และความสามารถในการส่งมอบคุณค่าทั้งด้านประโยชน์ เงิน เวลา ความพึงพอใจส่งเสริมการมีส่วนร่วมของลูกค้าในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดงาน ตั้งแต่การวางแผน การออกแบบ ไปจนถึงการประเมินผลหลังงาน การสร้างภาพลักษณ์และจุดขายที่โดดเด่นการสร้างแบรนด์ที่แข็งแกร่ง และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และบริการให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

5. ด้านการให้บริการ (Service) ได้แก่ สร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับลูกค้าให้บริการที่เป็นส่วนตัว จัดให้มีการอบรมพนักงานให้มีความทักษะในการให้บริการที่ดีเหมาะสมกับงาน และแก้ปัญหาของลูกค้าได้เป็นอย่างดี สร้างระบบการจัดการบริการที่มีประสิทธิภาพนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการ พัฒนามาตรฐานการบริการที่เป็นเลิศ กำหนดมาตรฐานการบริการ และควรมีผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสำหรับแก้ไขสถานการณ์ได้ในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินต่าง ๆ

6. ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี (Technology Development) ได้แก่ การสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบได้มีโอกาสเข้ามาพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ในการนำมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อรองรับความต้องการใหม่ ๆ ของกลุ่มเป้าหมาย เช่น AR VR Virtual ฯลฯ พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์ระบบเครือข่าย และการสื่อสาร การพัฒนาทักษะและความรู้ด้านเทคโนโลยีให้กับบุคลากรฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ และมีการติดตามและประเมินผล เพื่อนำมาพัฒนาให้บริการ และการบริการมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

3.2 การประยุกต์ใช้กับหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1. ด้านจักษุมา (มีวิสัยทัศน์) คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและยั่งยืน มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ระยะยาว รับฟังหรือแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ส่งเสริมการเรียนรู้และนวัตกรรมสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ การติดตามและวิเคราะห์แนวโน้มตลาดอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมศักยภาพของพนักงานให้ทำงานเต็มศักยภาพ 2. ด้านวิธูโร (จัดการดี) คือ การนำประสบการณ์การทำงานประกอบกับไหวพริบ มาประยุกต์ใช้กับการทำงานให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ประเมินผลและปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า และพันธมิตร และมีการศึกษา พัฒนาและนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยให้บริการลูกค้า 3. นิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์) คือ สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับพันธมิตรและลูกค้า สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพันธมิตร สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่ง เสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและเพิ่มความร่วมมือระหว่างทีมงานใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความไว้วางใจจากชุมชนการพัฒนากิจกรรมสร้างความผูกพันระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ด้านศักยภาพและความพร้อมดำเนินธุรกิจ อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ด้านระบบบริหารจัดการที่มีมาตรฐาน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ด้านสามารถสร้างและส่งมอบคุณค่าของงานได้อย่างสร้างสรรค์ และด้านประยุกต์เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร อนันตพันธุ์พงศ์ (2564) ที่พบว่าลักษณะของผลสำเร็จการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการธุรกิจอาหารมี 5 องค์ประกอบคือ มีการปรับกลยุทธ์องค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง สร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ปรับโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสม มีการสร้างนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ และบุคลากรมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการการจัดประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร พบว่า 1. ตัวแปรหลักการบริหารห่วงโซ่ที่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ซึ่งแสดงว่า หลักการบริหารห่วงโซ่สามารถร่วมกันทำนายการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 11.1 (Adjusted R²=.111) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูนุท ด่วงจันทร์ และคณะ (2564) ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกิจกรรมพื้นฐานของห่วงโซ่คุณค่าและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรในประเทศไทย พบว่า ด้านการบริการที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานซึ่งอาจเป็นผลมาจากเป็นกิจกรรมที่ต้องเข้าถึงลูกค้า จึงเป็นกิจกรรมที่ควรใส่ใจ 2. หลักปาปนิกรรม พบว่า ตัวแปรหลักปาปนิกรรมส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร 2 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับความสำคัญในการคัดเลือกเข้าสมการดังนี้คือ ด้านจักขุมา มีวิสัยทัศน์ ด้านนิสสยสมปนโน มีมนุษยสัมพันธ์ และพบว่ามี 1 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร นั่นคือ ด้านวิรุโร จัดการดี แสดงว่า หลักปาปนิกรรมสามารถร่วมกันทำนายการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 4.9 (Adjusted R²=.049) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ นามบุรี (2562) ที่ศึกษาเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพุทธบูรณาการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า ตัวแปรการปฏิบัติตามหลักปาปนิกรรม ประกอบด้วย จักขุมา (วิสัยทัศน์) วิรุโร

(จัดการดี) และนิสสัยสัมพันธ์ (มีมนุษยสัมพันธ์) มีขนาดอิทธิพลทางตรงส่งผลต่อภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เท่ากับ 0.66 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .019

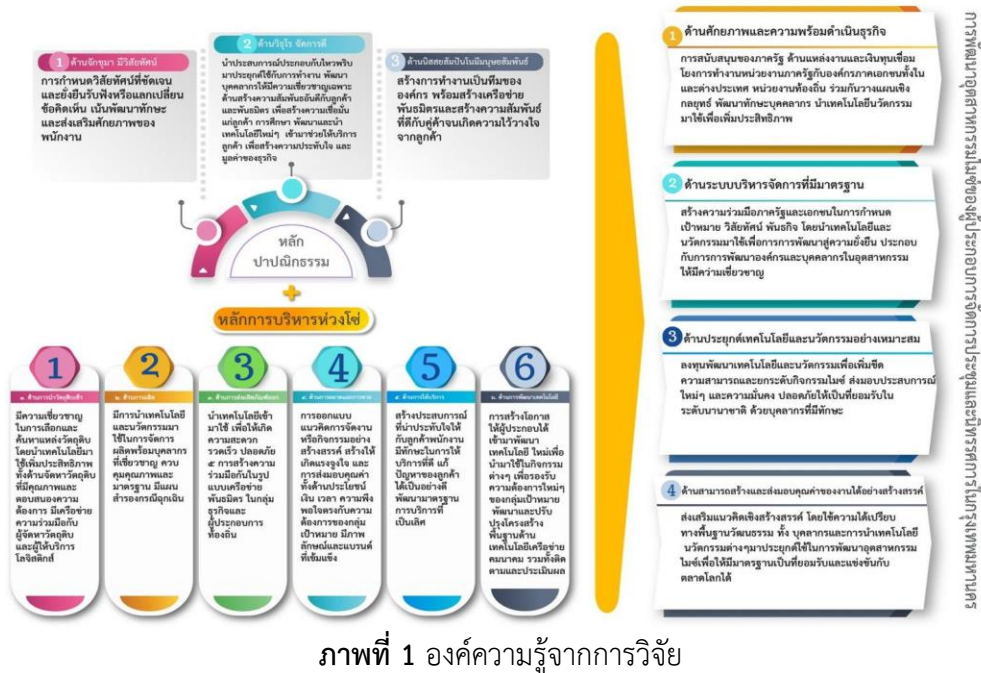
3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการการจัดประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร พบว่า หลักการบริหารห่วงโซ่ ประกอบด้วย 1. ด้านการนำวัตถุดิบเข้า (Inbound Logistics) ได้แก่ มีความเชี่ยวชาญในการเลือกและค้นหาแหล่งวัตถุดิบที่ตรงกับความต้องการและเหมาะกับงาน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการจัดซื้อ เพื่อให้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพทันต่อการใช้งาน 2. ด้านการผลิต (Operations) ได้แก่ มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการผลิต มีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 3. ด้านการส่งผลิตภัณฑ์ออก (Outbound Logistics) ได้แก่ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในด้านบริการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และสร้างมูลค่าให้กับธุรกิจ การสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรทางธุรกิจ 4. ด้านการตลาดและการขาย (Marketing & Sales) ได้แก่ การออกแบบแนวคิดการจัดงานหรือกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ สร้างให้เกิดแรงจูงใจ การสร้างและความสามารถในการส่งมอบคุณค่าทั้งด้านประโยชน์ เงิน เวลา ความพึงพอใจ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของลูกค้าในทุกขั้นตอน 5. ด้านการให้บริการ (Service) ได้แก่ สร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับลูกค้า ให้บริการที่เป็นส่วนตัว จัดให้มีการอบรมพนักงานให้มีทักษะในการให้บริการที่ดีเหมาะสมกับงานและแก้ปัญหาของลูกค้าได้เป็นอย่างดี สร้างระบบการจัดการบริการที่มีประสิทธิภาพ 6. ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี (Technology Development) ได้แก่ การสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบได้มีโอกาสเข้ามาพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ในการนำมาใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพัชญ์ เอกสิริชัยกุล (2556) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่าธุรกิจจัดเลี้ยงจังหวัดนครปฐมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า รูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่าธุรกิจจัดเลี้ยงจังหวัดนครปฐมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลักตามแนวคิดห่วงโซ่คุณค่า ได้แก่ 1. การนำเข้าวัตถุดิบและอุปกรณ์ 2. การผลิตหรือการประกอบอาหาร 3. การจำหน่ายหรือการจัดงาน 4. การขายและการตลาด และบูรณาการร่วมกับองค์ประกอบการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เน้นการสร้างคุณค่า (Value Creation) เพื่อขับเคลื่อนการจัดการห่วงโซ่คุณค่าด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. องค์ความรู้ 2. ความคิดสร้างสรรค์ 3. การใช้ทรัพยากรทางปัญญา 4. วัฒนธรรม 5. ภูมิปัญญา 6. เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมสมัยใหม่ 7. เครือข่ายวิสาหกิจ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผ่านการประเมินและรับรองโดยผู้เชี่ยวชาญโดยผลการประเมินทุกด้านได้ค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.50 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 ถือว่ารูปแบบใช้ได้ และการบูรณาการ

ประยุกต์ใช้หลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1. ด้านจักษุมา มิวสิคท์ทัศน์ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและยั่งยืน มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ระยะยาว รับฟังหรือแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ส่งเสริมการเรียนรู้และนวัตกรรมสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ การติดตามและวิเคราะห์แนวโน้มตลาดอย่างต่อเนื่อง 2. ด้านวิรุโร จัดการดี ได้แก่ การนำประสบการณ์การทำงานประกอบกับไหวพริบ มาประยุกต์ใช้กับการทำงานให้มีความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อรองรับความต้องการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ประเมินผลและปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่องติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน 3. นิสยสัมปโน มิมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับพันธมิตรและลูกค้า สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับพันธมิตร สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอาคม อดุลเมธี และพระมหาจักรพล สิริธโร (2565) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพุทธยาปนิสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย พบว่า 1. การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพุทธยาปนิสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ คือ ด้านผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ด้านผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และด้านผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน และ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธยาปนิสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย คือ ผู้บริหารควรกำหนดทิศทางการศึกษาให้ชัดเจน ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรมีความสามารถตัดสินใจเองได้และผู้บริหารควรรับฟังสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากรที่รับมอบหมาย

องค์ความรู้จากการวิจัย

การประยุกต์กับหลักปาปนิกรรม เพื่อนำมาสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ คือ ด้านจักษุมา มิวสิคท์ทัศน์ ด้านวิรุโร จัดการดี ด้านนิสยสัมปโน มิมนุษยสัมพันธ์ และมีหลักบริหารห่วงโซ่ ทั้ง 6 ด้านเป็นพื้นฐานในการพัฒนาอุตสาหกรรมไมซ์ของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานคร ให้ประสบความสำเร็จ คือ การนำวัตถุดิบเข้า (Inbound Logistics) การผลิต (Operations) การส่งผลิตภัณฑ์ออก (Outbound Logistics) การตลาดและการขาย (Marketing & Sales) การให้บริการ (Service) และการพัฒนาเทคโนโลยี (Technology Development) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐ ควรจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านอุตสาหกรรม ไม่ซ้ำให้เป็นรูปธรรม
2. ภาครัฐ ควรมีการกำหนดนโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก รองรับการเดินทางของอุตสาหกรรมไม่ซ้ำ
3. ควรเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไม่ซ้ำของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ภาครัฐ ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไม่ซ้ำของผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในประเทศไทย สนับสนุนด้านเงินทุน ด้านการตลาดและการขาย ด้านการพัฒนาบุคลากร เป็นต้น โดยจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก
2. ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการนำไปใช้ประโยชน์ ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมไม่ซ้ำ สร้างแผนยุทธศาสตร์ระหว่างหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน องค์กรท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในกรุงเทพมหานครเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่อื่น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบผู้ประกอบการจัดการประชุมและนิทรรศการในพื้นที่อื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จุฑา ธาราไชย. (2566). การจัดการประชุมและงานแสดงสินค้าที่ประสบความสำเร็จ. สืบค้น 10 เมษายน 2566, จาก <https://shorturl.asia/TrnJd>
- ชมพูนุท ดั่งจันท์ และคณะ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกิจกรรมพื้นฐานของห่วงโซ่คุณค่าและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกรในประเทศไทย. วารสารวิเทศศึกษา, 11(2), 280-306.
- ณัฐพัชญ์ เอกสิริชัยกุล. (2556). รูปแบบการจัดการห่วงโซ่คุณค่าธุรกิจจัดเลี้ยงจังหวัดนครปฐมตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บริษัท ไลคอน จำกัด. (2559). โครงการจัดทำโมเดลไมซ์ เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย (รายงานฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมมิก จำกัด.
- พระมหาอาคม อตถเมธี และพระมหาจักรพล สิริธโร. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดเลย. วารสารวิจัยศรีล้านช้าง, 2(5), 1-11.
- ศศิธร อนันตพันธุ์พงศ์. (2564). โมเดลสมการโครงสร้างพุทธภาวะผู้นำเชิงทศบาภิรมีและนโยบายภาครัฐเพื่อผลสำเร็จการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการธุรกิจอาหาร (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพุทธบูรณาการของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล. (2565). *แผนพัฒนากรุงเทพ ระยะ 20 ปี ระยะที่ 3 (พ.ศ.256 -2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล.

Yamane, T. (1967). *Statistic: and introductory analysis*. New York: Harper and Row.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ
บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี*
BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING PERSONNEL EFFICIENCY
OF NONTHABURI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

ธนิต สีนุสสุว่ง, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์, รัฐพล เย็นใจมา
Thanit Suphasawang, Phongphat Chittanurak, Rattapon Yenjaima
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: sinsuphswangthnit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี 3. ศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรทอโร ยามาเน่ 230 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม 5 ระดับ ความเชื่อมั่น 0.936 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี และนักวิชาการ รวม 9 รูปหรือคน เล็ก โดยเจาะจง เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. หลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.685^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 1 อิทธิบาท 4 ได้แก่ 1. ด้านฉันทะ บุคลากรเต็มใจปฏิบัติ

*Received August 8, 2024; Revised September 1, 2024; Accepted September 5, 2024

หน้าที่ 2. ด้านวิริยะ บุคลากรมีขยันในการจัดการงานต่าง ๆ 3. ด้านจิตตะ บุคลากรมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ 4. ด้านวิมังสา บุคลากรตรวจสอบกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง 2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า 1. ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน มีการให้บริการเท่าเทียมกันปราศจากอคติ 2. ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็ว บุคลากรสามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ 3. ด้านการให้บริการทันเวลา บุคลากรสามารถให้บริการได้ทันเวลา 4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง บุคลากรสามารถให้บริการแบบ One-Stop Service 5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า บุคลากรมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการให้บริการ

คำสำคัญ: การประยุกต์; หลักพุทธธรรม; ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน; องค์กรบริหารส่วนจังหวัด, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the level of personnel efficiency of Nonthaburi Provincial Administrative Organization, 2. To study the correlation between Iddhibada 4 and personnel efficiency of Nonthaburi Provincial Administrative Organization and 3. To study the approach of Buddhadhamma application for promoting personnel efficiency of Nonthaburi Provincial Administrative Organization, conducted by the mixed research methods. The quantitative research, data were collected from 230 samples who were personnels of Nonthaburi Provincial Administrative Organization using Taro Yamane's formula by simple random sampling method. The data were collected by using 5 rating scale questionnaire that had reliability value at 0.936. The data were analyzed by Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and Correlation Coefficient The qualitative research, data were collected from 9 key informants, purposefully selected from executives of Nonthaburi Provincial Administrative Organization and the related academicians and analyzed by descriptive content interpretation

Findings were as follows: 1. The personnel efficiency of Nonthaburi Provincial Administrative Organization, overall, was at high level. 2. The correlation between Iddhibada 4 and personnel efficiency development of Nonthaburi Provincial Administrative Organization was positive relation at the

moderate level ($R=.685^{**}$) with statistically significant level at 0.01, accepted the set research hypothesis. 3. The approach of Buddhadhamma application for promoting personnel efficiency of Nonthaburi Provincial Administrative Organization was: 1. Iddhibada 4 included: 1. Chanda, personnel were willing to perform their duties. 2. Viriya, personnel were diligent in managing various tasks. 3. Citta, personnel were committed to performing their duties. 4. Vimamsa, personnel continuously monitored the work process. 2. The personnel efficiency development of Nonthaburi Provincial Administrative Organization included: 1. the equitable service provision; personnel provided equal service to the public without bias. 2. the fast service; personnel could provide services quickly and accurately. 3. the timely service; personnel could provide services in a timely manner. 4. the continuous service; personnel provided One-stop Service. 5. The advanced services; personnel used technology to provide services.

Keywords: Application; Buddhadhamma; Work Efficiency; Provincial Administrative Organization; Iddhibada 4

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ดำเนินงานตามกรอบภาระงานภายใต้การกำกับของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีกรอบภาระงานด้านการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผน ชีตความสามารถ หรือสมรรถนะ (Competency) คือ ศักยภาพในการบริหารงานหรือปฏิบัติงาน สำนักงาน ก.พ. ใช้ภาษาไทยว่า สมรรถนะ แต่ในบางองค์การใช้คำว่า ความสามารถ (Richard, 2008) อย่างไรก็ตามการพัฒนาสมรรถนะ ชีตความสามารถของบุคลากรนี้จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะส่งผลโดยตรงกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในหน้าที่ จุดแข็งคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการในการพัฒนาบุคลากร มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกส่วนทุกฝ่ายได้พัฒนาสมรรถนะอยู่เสมอ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น การจะพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ก็จะต้องพัฒนาควบคู่ไปกับศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ

การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน สามารถทำได้โดยง่าย เพราะในปัจจุบันถือว่ามีความพร้อมมาก ทั้งนี้เป็นผลจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโครงสร้างองค์กรที่มีระบบเป็นทางการ ประชาชนในพื้นที่ทำหน้าที่

เป็นนักการเมืองปกครองดูแลกันเอง จึงมีความสามารถในการบริหารจัดการได้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน เป็นอิสระมากขึ้น สามารถบริหารจัดการงบประมาณมีรายได้บริหารรายได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นผลพลอยได้มาจากการที่ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีหน้าที่ในการบริการประชาชนในพื้นที่ การบริหาร คือ รับนโยบายและอำนาจบริหารจัดการจากรัฐบาลกลาง โดยการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้รับทั้งภารงานและอำนาจบริหารและนิติบัญญัติไปพร้อม ๆ กัน ภาระงานที่ได้รับมอบหมายก็อย่างเช่น การจัดเก็บภาษี ดูแลสาธารณูปโภคให้กับประชาชน รักษาความสะอาด สิ่งแวดล้อม และการศึกษา เป็นต้น (ณัฐศรีณย์ ชุมวรฐายี, 2560) นี่จึงเป็นเหตุผลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรได้อย่างเต็มที่ เพราะได้รับอำนาจจากรัฐบาลที่กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย เพราะประเทศไทยมีการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเป็นระบบชัดเจนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ภายใต้การประกาศใช้แผนในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินการในเรื่องถ่ายโอนภารกิจ เป็นต้น (เสกสรร ตันติวนิช, 2562) ซึ่งการกระจายอำนาจดังกล่าวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการรับการกระจายอำนาจและถ่ายโอนภาระงานอยู่แล้ว

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้มีบริหารจัดการ ตามอำนาจหน้าที่ คือ ให้การสนับสนุนสภาตำบล ให้การสนับสนุนส่งเสริมส่วนราชการท้องถิ่น ในลักษณะของการให้ความร่วมมือ การจัดสรรงบประมาณโดยแบ่งให้กับสภาตำบลและส่วนราชการในท้องถิ่นอื่น ๆ พร้อมกันนั้นยังมีอำนาจหน้าที่ในการให้คุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำกิจการอื่นใด ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนงานราชการในท้องถิ่นภายในจังหวัด โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องเป็นการดำเนินการร่วมกันให้เป็นไปตามกฎกระทรวง จัดทำกิจกรรมอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือ (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540, 2540)

จากอำนาจหน้าที่ข้างต้นจะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการบรรเทาทุกข์บำรุงสุขของประชาชน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการจะปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพได้นั้น บุคลากรจะต้องผ่านการฝึกอบรม และพัฒนาประสบการณ์มาเป็นเวลาช้านานจนมีทักษะและประสบการณ์ คือ ยังต้องเพิ่มประสิทธิภาพในระดับปฏิบัติการสร้างความสัมพันธ์ของคนในองค์กรและการให้บริการที่ดีด้วยการ มีความรัก ความสามัคคี เสียสละ พุดจาติ มีจิตอาสาและมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรร่วมกัน และการบริหารที่ต้องเกิดจากความรัก ความพอใจ ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบในหน้าที่ (จิตติมา พักเพียง, 2558) และอีกส่วนหนึ่งคือเรื่องของบทบาทหน้าที่และความสามัคคี

ที่ยังต้องมีการพัฒนาเสริมให้บุคลากรได้ทราบและส่งเสริมความสามัคคี ศึกษาความต้องการของประชาชนเพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนา (เวียน โปตะกาว, 2558) และอีกส่วนหนึ่งคือยังขาดการนำเอาหลักพุทธธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ โดยหลักที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ในฐานะที่เป็นคุณเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ คือหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ เอาใจใส่ และวิมังสา ไตรตรอง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้แล้วจะส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ สามารถให้บริการได้อย่างเท่าเทียมกัน ให้บริการอย่างรวดเร็ว ให้บริการทันเวลา ให้บริการอย่างต่อเนื่อง ให้บริการอย่างก้าวหน้า จึงส่งผลให้ในภาพรวมการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ด้วยเห็นว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีมีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ หากทำการศึกษาวิเคราะห์ให้ดีแล้ว ทำให้ได้องค์ความรู้อันเป็นแบบในการนำไปใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหการขาดประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรภาครัฐได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธีโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องคือบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยศึกษาในประเด็นตามวัตถุประสงค์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ และนักวิชาการทางพระพุทธ เพื่อนำผลของการวิจัยมาสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 538 คน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี, 2563)

2.2 สำหรับกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (สุรียะสิริโกคาภิรมณ์, 2546) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 คน ทำการสุ่มอย่างง่าย

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ และนักวิชาการทางพระพุทธพุทธศาสนา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับที่ 0.936

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เช่นเดียวกับการวิจัยเชิงปริมาณ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 230 ฉบับ และได้รับกลับมาจำนวน 230 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ ทำการนัดหมายขอหนังสือจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ถึงกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ใช้การจัดบันทึก และบันทึกเสียง และนำมาถอดความสรุปประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$, $S.D.=0.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$, $S.D.=0.54$) รองลงมา ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, $S.D.=0.59$) และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$, $S.D.=0.47$)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($R=.685^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ควรประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ 1. ด้านฉันทะ ความพอใจ บุคลากรเต็มใจปฏิบัติหน้าที่และให้บริการอย่างเต็มความสามารถ 2. ด้านวิริยะ ความเพียร บุคลากรมีขยันในการจัดการงานต่าง ๆ พัฒนาตนเองอยู่เสมอให้มีความก้าวหน้า 3. ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ บุคลากรมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ หมั่นตรวจสอบติดตามงานอยู่เสมอ 4. ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง บุคลากรตรวจสอบกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ละเอียตรอบคอบ ในส่วนของประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า 1. ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน บุคลากรให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน 2. ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็ว บุคลากรสามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ 3. ด้านการให้บริการทันเวลา บุคลากรสามารถให้บริการได้ทันเวลา ไม่ทำให้งานค้างระบบ 4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง บุคลากรสามารถให้บริการแบบ One-stop Service ต่อเนื่องในครั้งเดียว 5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า บุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีมีการให้ความสำคัญกับการบริการที่เท่าเทียมกันโดยให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค การให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เน้นการทำงานให้ทันตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ เน้นการให้บริการครบวงจรเสร็จในครั้งเดียว และได้มีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการด้วย ซึ่งทั้งหมดคือเพื่อเป็นการบริการประชาชนอำนวยความสะดวกให้การช่วยเหลือ ในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระศิวากร เตชปญโญ (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานด้าน

ป้องกันภัยของเทศบาลตำบลสีลัง อำเภอนานาคำ จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานที่พบ คือ การให้ความช่วยเหลือประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการบรรเทาสาธารณภัยหรือช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่เป็นภาระงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในทำนองเดียวกัน

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้มีการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 สังเกตเห็นได้จากค่าเฉลี่ย คือ หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) และด้านวิริยะ (ความเพียร) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านวิมังสา (ความไตร่ตรอง) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านฉันทะ (ความพอใจ) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า มีการใช้หลักอิทธิบาท 4 จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธัญพร พิพิธวรโกศล (2563) ที่วิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ (รักงาน) วิริยะ (สู้งาน) จิตตะ (ใส่ใจงาน) และวิมังสา (ทำงานด้วยปัญญา) ในขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิเศษ กนตธมโม (2564) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมีการใช้หลักอิทธิบาท 4 สำหรับการบริหารสมัยใหม่ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มีแนวทางดังนี้ 1. ด้านฉันทะ ความพอใจ คือมีใจรักบริหารงานด้วยความเต็มใจ 2. ด้านวิริยะ ความเพียร คือพากเพียรปฏิบัติงานโดยมุ่งความสำเร็จ 3. ด้านจิตตะ เอาใจใส่ คือเอาจิตฝึกฝายอยู่กับงานตลอดเวลา 4. ด้านวิมังสา ไตร่ตรองคือใช้ปัญญาตรวจสอบพิจารณาใคร่ครวญหาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไข

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หลักอิทธิบาท 4 โดยรวม กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ในทางปฏิบัติถือว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ หากมีการนำเอาหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการปฏิบัติงาน กล่าวคือการบริการให้กับประชาชน จะมีผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการเนื่องจากมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นเหตุเป็นผลกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนตรี พรหมวัน (2563) ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบประสิทธิภาพการจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

แรงงานต่างด้าวได้ร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่าหลักอิทธิบาท 4 สามารถประยุกต์เข้ากับการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานบริการและงานด้านการบริหาร ในทำนองเดียวกัน ยังสอดคล้องกับงานของเจริญชัย กุลวัฒนาพร (2563) ซึ่งทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหลักอิทธิบาท 4 มีผลต่อการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม อย่างเห็นได้ชัดเจนเช่นเดียวกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่เชื่อได้ในระดับ .001 และการประยุกต์ใช้มีแนวทาง ดังนี้ ฉันทะ ความพอใจ คือ มีใจรักงาน คือพอใจทำหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย วิริยะ ความเพียร คือ พากเพียรเฝ้าระวัง รักษาควบคุมคุณภาพของภูมิอากาศในพื้นที่เสี่ยง จิตตะ เอาใจใส่ คือ ติดตามงานตรวจสอบข้อบกพร่อง และทำการฟื้นฟู และสุดท้ายคือ วิมังสา ไตร่ตรอง คือ ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ทำการป้องกันโดยจัดทำระบบการป้องกันกักตุนขยะฝังและทำการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพ

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน บุคลากรให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกันปราศจากอคติ ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็ว บุคลากรสามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ด้านการให้บริการทันเวลา บุคลากรสามารถให้บริการได้ทันเวลา ไม่ทำให้งานค้างระบบ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง บุคลากรสามารถให้บริการแบบ One-stop Service ต่อเนื่องในครั้งเดียว ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า บุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน โดยหลักการประยุกต์ประกอบด้วย ด้านฉันทะ ความพอใจ บุคลากรเต็มใจปฏิบัติหน้าที่และให้บริการอย่างเต็มความสามารถ ด้านวิริยะ ความเพียร บุคลากรมีขยันในการจัดการงานต่าง ๆ พัฒนางานตนเองอยู่เสมอให้มีความก้าวหน้า ด้านจิตตะ ความเอาใจใส่ บุคลากรมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ หมั่นตรวจสอบติดตามงานอยู่เสมอ ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง บุคลากรตรวจสอบกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ละเอียดรอบคอบ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเกิดขึ้นจาก 2 ส่วน คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และส่วนที่สองคือการใช้หลักอิทธิบาท 4 กำกับ ซึ่งจะส่งผลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนมโน (2564) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง พุทธธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว โดยการวิจัยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า มีการใช้หลักวิริยะพละ กล่าวคือกำลังความเพียร นำสู่การปฏิบัติ พัฒนาศักยภาพความรู้ มุ่งสู่การปฏิบัติ เป้าหมายเด่นชัด มีตัวชี้วัดความสำเร็จ จิตใจตั้งมั่น ขยัน

ต่อสู้ รับผิดชอบทำให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งผลก็คือ บุคลากรปฏิบัติงาน โดยเน้น การมุ่งผลสัมฤทธิ์ บุคลากรมีปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในความถูกต้อง มีจริยธรรม เกิดความเข้าใจในระบบงานขององค์กร มุ่งการให้บริการที่เป็นเลิศ มีความสมัคสมานสามัคคีกัน สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการวิจัยเพื่อให้ได้ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ จากนั้นได้นำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพจะเห็นได้ว่ามีสาระสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ ในส่วนของการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท และอีกส่วนหนึ่งคือ ประสิทธิภาพที่เกิดจากการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการให้บริการ แต่ทั้งนี้ทั้งสองส่วนต้องบูรณาการกันจะทำให้เกิดเป็นเหตุเป็นผลกัน

1. อิทธิบาท 4 มีแนวทางในการประยุกต์ คือ ด้านฉันทะ ความพอใจ บุคลากรเต็มใจปฏิบัติหน้าที่และให้บริการอย่างเต็มความสามารถ ด้านวิริยะ ความเพียร บุคลากรมีขยันในการจัดการงานต่าง ๆ พัฒนาตนเองอยู่เสมอให้มีความก้าวหน้า ด้านจิตตะความเอาใจใส่ บุคลากรมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ หมั่นตรวจสอบติดตามงานอยู่เสมอ ด้านวิมังสา ความไตร่ตรอง บุคลากรตรวจสอบกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ละเอียดรอบคอบ ทั้ง 4 ข้อนี้ ผู้บริหารเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการใช้หลักอิทธิบาท 4 และบุคลากรก็ต้องให้ความร่วมมืออันนำมาใช้ในการปฏิบัติงานจึงจะเกิดเป็นเหตุเป็นผลกันอย่างต่อเนื่อง

2. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีเกิดจากการที่ผู้บริหารและบุคลากรได้ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการให้บริการ โดยในส่วนของผู้บริหารให้การสนับสนุนและสั่งการให้นำเอาหลักอิทธิบาทมาใช้ในการให้บริการ ผลที่เกิดขึ้นคือ ด้านการให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน บุคลากรให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกันปราศจากอคติ ด้านการให้บริการอย่างรวดเร็ว บุคลากรสามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ด้านการให้บริการทันเวลา บุคลากรสามารถให้บริการได้ทันเวลา ไม่ทำให้งานค้างระบบ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง บุคลากรสามารถให้บริการแบบ One-stop Service ต่อเนื่องในครั้งเดียว ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า บุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการอย่างก้าวหน้าคือการให้บริการที่ทันสมัยรวดเร็วแม่นยำตรงตามความต้องการของประชาชน

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการให้บริการที่รวดเร็วทันสมัย ที่จะสามารถลดระยะเวลาในการให้บริการได้ ที่จะทำให้งานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในส่วนของการให้บริการสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรมีนโยบายที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคลากร เพื่อให้บุคลากรได้นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านการให้บริการที่จะทำให้งานบริการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากร โดยพัฒนาศักยภาพในการให้บริการที่เน้นการให้บริการที่รวดเร็วแม่นยำตามความต้องการของประชาชนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรจัดให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยสำหรับงานบริการ และควรให้การฝึกอบรมบุคลากรในการใช้งานและมาตรการในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีในการให้บริการอย่างต่อเนื่อง

3. องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรกำหนดให้บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถควบคู่ไปกับคุณธรรม จัดให้มีโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้ประยุกต์ใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพจากการบริหารจัดการที่ได้ใช้หลักพุทธธรรมมาบูรณาการ

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อได้องค์ความรู้ที่เป็นองค์ประกอบของการประสิทธิภาพการปฏิบัติงานว่ามีอะไรบ้างเพื่อนำไปเป็นฐานในการพัฒนาบุคลากรและองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จิตติมา พักเพียง. (2558). รูปแบบการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตภาคกลางตอนล่าง (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- เจริญชัย กุลวัฒนาพร. (2563). รูปแบบการจัดการคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐศรีณย์ ชุมวรฐายี. (2560). การพัฒนาสมรรถนะของนักบริหารและพัฒนาเมืองตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษากรณีจังหวัดปทุมธานี. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(1), 50-63.
- พระพงษ์ศักดิ์ สนมมโน. (2564). พุทธธรรมมาภิบาลเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในจังหวัดสระแก้ว (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเศษ กนตมโม. (2564). พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540. (2540, 31 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 114 ตอนที่ 62 ก. หน้า 12.
- พระศิวกกร เตชปญโญ. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานด้านป้องกันภัยของเทศบาลตำบลศีลิ่ง อำเภอดอนจาน จังหวัดลพบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนสมหาธิบดี). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัทธนัญพร พิพิธวรโกคิน. (2563). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพในการปฏิบัติราชการของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนตรี พรหมวัน. (2563). รูปแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในจังหวัดเชียงใหม่ (ดุขฎฐินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- เวียน โปะตะกาว. (2558). การทำบทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด
กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิทยาศาสตร์ชีวภาพ
และสิ่งแวดล้อม*, 16(1), 95-105.
- สุวริย์ สิริโกศาภิรมณ์. (2546). *การวิจัยทางการศึกษา*. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์
สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- เสกสรร ตันตวินิช. (2562). แนวคิด กระบวนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นและแนวโน้มการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต. *วารสารนวัตกรรมการ
บริหารและการจัดการ*, 7(1), 80-85.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. (2563). *บุคลากร*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2563 จาก
[Http://Nont-Pro.Go.Th/Public/Board/Data/Index/Menu/86](http://Nont-Pro.Go.Th/Public/Board/Data/Index/Menu/86)
- Richard, E. B. (2008). Competencies in the 21st century. *Journal of
Management Development*, 27(1), 5-12.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม
Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร*
BUDDHADHAMMA APPLICATION TO ENCOURAGE WORK MOTIVATION
OF GEN Z GROUP IN PRIVATE ORGANIZATION IN BANGKOK'S
BUSINESS CENTRAL AREA

จินต์จุฑา จิตตานุรักษ์, สมบัติ นามบุรี, สุริยา รักษาเมือง
Jinjutha Chittanurak, Sombat Namburi, Suriya Raksamueng
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: lilly.chittanurak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z และ 3. ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานวิธี เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ความมั่นคงในการทำงาน รองลงมาคือ สภาพการ สถานะของอาชีพ เงินเดือนและผลตอบแทนอื่น และโอกาสความก้าวหน้าในอนาคต ตามลำดับ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานครในระดับปานกลาง 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร โดยการมีหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร มากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย

*Received August 30, 2024; Revised September 6, 2024; Accepted September 11, 2024

1. ทาน การให้ โดยยินดีให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ แก่คนอื่นหรือเพื่อนร่วมงาน
2. ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ โดยยึดถือและพูดด้วยถ้อยคำที่เป็นจริง พูดคุยเป็นกันเอง พูดจาด้วยคำที่สุภาพและมีประโยชน์
3. อติถจริยา การทำตนให้เป็นประโยชน์ โดยหากมีโอกาสจะเป็นจิตอาสา ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน
4. สมานัตตา การวางตนเหมาะสม โดยเรียนรู้และยอมรับในพฤติกรรมของบุคคลอื่น ตรงไปตรงมา วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน; กลุ่ม Gen Z

Abstract

Objective of this research paper were 1. To study the level of work motivation of Gen Z group, 2. To study the relationship between Sangahavattu 4 principle and work motivation of Gen Z group, and 3. To study the application of Buddhist principles to promote work motivation of Gen Z group in private sector organizations in Bangkok's central business district, conducted by the mixed-methods. The quantitative research, data were collected from 385 samples using a multi-stage sampling method. The research instruments were questionnaires and in- depth-interviews script using purposive sampling. Both descriptive and inferential data analysis was used.

The results showed that: 1. The overall work motivation of Gen Z was at a high level, ranked as follows: job security, followed by job status, salary and other compensation, and future advancement opportunities accordingly, 2. The relationship between Sangahavattu 4 factors and work motivation of Gen Z were found that Sangahavattu 4 factors, by overall, had a positive relationship with work motivation of Gen Z in private sector organizations in Bangkok's central business district at a moderate level. 3. Application of Buddhist principles to promote work motivation of Gen Z in private sector organizations in Bangkok's central business district by having Sangahavattu 4 which was factors supporting the motivation of Gen Z groups in private sectors in Bangkok's central business district. namely, 1. Dana; Giving: giving by being willing to give advice on various steps to others or colleagues. 2. Piyavaja: Speaking politely by adhering to and speaking truthfully, talking in a friendly

manner, speaking politely and usefully. 3. Atthavariya: Making oneself useful by volunteering to help others and colleagues if possible. 4. Samanattattata Conducting oneself appropriately by learning and accepting the behavior of others, being straightforward, and being consistent.

Keywords: Buddhadhamma; Encourage Work Motivation; Gen Z Group

บทนำ

ผลจากการสำรวจเด็กไทยที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยปี 3-4 พบว่า สิ่งที่เด็ก Gen Z มองหาในองค์กร คือ 1. อยากทำงานในองค์กรที่มีความมั่นคง 2. อยากได้ Work Life Balance ที่ดี และ 3. อยากได้ Autonomy อยากมีอิสระในการทำงาน ทั้งสามอย่างนี้ คือ ตัวงานและบริษัทที่มีความมั่นคงสูง คำว่า Work Life Balance อาจจะหมายถึงการทำงานตามใจฉัน ชีวิตต้องมีทั้งครอบครัว มีทั้งการทำงาน มีทั้งเล่น งานต้องไม่หนักเกินไป ต้องมีความชิลในการทำงาน ในขณะที่ขออิสระในการทำงาน อย่ามาสั่ง อย่ามาบอก หากมองในมุมมองของผู้ใหญ่สามสิ่งนี้ดูเป็นความเอาแต่ใจอย่างมาก แต่ต้องยอมรับว่า สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เด็ก ๆ รุ่นใหม่ต้องการ ดังนั้นการทำงานในบริษัทไม่ใช่หนทางเดียวในการหารายได้ของ Gen Z เด็ก Gen Z ยุคนี้ อาจจะทำงานในบริษัทแล้วอาจจะมีธุรกิจเป็นของตัวเองด้วย ส่วนใหญ่จะมีการขายของออนไลน์ ทำร้านอาหารที่มีหุ้นส่วนกับเพื่อน เป็นธุรกิจที่อาจจะทำมาตั้งแต่สมัยที่เรียนมหาวิทยาลัยหรือบางคนอาจจะเป็น Vlogger เป็น Beauty Blogger หรือ Web Blogger ทำควบคู่กับงานหลักด้วย งานเดิมที่มั่นคงเคยเป็นงานอดิเรกเคยสร้างรายได้ในสมัยที่เรียนก็จะทำต่อมาเรื่อย ๆ ด้วย หลาย ๆ คนรายได้จากการทำงานเสริมอาจจะเยอะกว่ารายได้จากบริษัท แต่ว่าความมั่นคงก็จะไม่เท่ากัน เด็ก Gen Z จะสร้างสมดุลในลักษณะไปทำงานบริษัทเพื่อให้มีความมั่นคงในระดับหนึ่ง ในขณะที่นอกเหนือเวลางานก็ทำฟรีแลนซ์หรือทำธุรกิจ งานอดิเรกส่วนตัว เพราะฉะนั้นงานในฝั่งองค์กรขอไม่ถูกกดดัน ขอทำงานหลักไปด้วยและสามารถสนุกกับงานที่ตอบแพชชั่นของตัวเองได้ด้วย ในอนาคตน่าจะเริ่มเห็นลักษณะนี้มากขึ้น คือ เด็กหนึ่งคนที่ทำงานมากกว่า 1 บริษัท (HREX.asia, 2024)

จากสำรวจแนวโน้มของความแตกต่างด้านความคาดหวัง ลักษณะนิสัย ทัศนคติ และพฤติกรรม ในช่วงการเปลี่ยนถ่ายระหว่างช่วงอายุการทำงาน แสดงให้เห็นถึงความท้าทายต่อฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์ต้องมีการปรับตัวและวิธีการบริหารแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพของบุคลากรกลุ่ม Gen Z (บริษัท จัดหางาน จ๊อบส์ ดีพี (ประเทศไทย) จำกัด, 2567) หลักสังคหวัตถุธรรมเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่มุ่งเน้นคำสอนและคำแนะนำแนวทางการประพฤติปฏิบัติทั้งทางกาย วาจา

และทางใจสำหรับการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมถึงการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม เพื่อส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิต ความเจริญบนคุณธรรม และพัฒนาตนให้เกิดคุณค่าต่อตนเองและส่วนรวม โดยกลุ่ม Gen Z ที่ทำงานในหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร มีลักษณะนิสัย พฤติกรรม ไลฟ์สไตล์ รวมถึงทัศนคติในการทำงานต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างไปจากประชากรรุ่นก่อน ๆ ค่อนข้างมาก และจะออกจากงานตอนไหนก็ได้เพราะไม่ได้มีผลต่อชีวิตเหมือนการเป็นราชการ

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจทำการศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร โดยประยุกต์หลักพุทธธรรมทางพุทธศาสนา ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สนับสนุนความปรองดองสมานสามัคคี พุทธิ ประพฤติประโยชน์และมีความเสมอภาคเท่าเทียม เพื่อมีแรงผลักดันตนเองในการปฏิบัติงานในหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อให้มีความรักดีต่อองค์กร เกิดประสิทธิผลและลุล่วงความสำเร็จ การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นไปเพื่อสร้างและขยายองค์ความรู้ใหม่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผลผู้ให้ความสนใจได้นำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปต่อยอดองค์ความรู้หรือปรับใช้เพื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรให้เกิดประโยชน์และคุณค่าของทุกฝ่ายเติบโตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ประชาชนกลุ่ม Gen Z ในหน่วยงานภาคเอกชนในเขตพื้นที่ศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่สามารถนับจำนวนได้

2.2 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของ Cochran (1963) ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 2 คน ผู้ปฏิบัติงานกลุ่ม Gen Z จำนวน 4 คน นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. ปัจจัยส่วนบุคคล 2. หลักสัจพจน์ 4 และ 3. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง จำนวน 385 ตัวอย่าง

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา และสถิติอนุมานหาค่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การศึกษากลุ่มสนทนากลุ่มด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำมาสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตพื้นที่ศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{X}=4.06$) รองลงมาคือ สภาพการทำงาน ($\bar{X}=4.05$) สถานะของอาชีพ ($\bar{X}=3.51$) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ เงินเดือนและผลตอบแทนอื่น ($\bar{X}=3.47$) และโอกาสความก้าวหน้าในอนาคต ($\bar{X}=3.39$) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุ 4 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร พบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านอัตถจริยา การช่วยเหลือ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านสมานัตตตา ความเสมอต้นเสมอปลาย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ด้านทาน การให้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง และด้านปิยวาจา การพูดจาไพเราะ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับปานกลาง ตามลำดับ

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร มีดังนี้ จากองค์ความรู้พบว่า มีสาระสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนเหตุและส่วนของผลคือแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ซึ่งส่วนเหตุจะเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร

หลักเหตุผล ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร มากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย 1. ทาน การให้ โดยยินดีให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ แก่คนอื่นหรือเพื่อนร่วมงาน ให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาด อำนวยความสะดวกด้านวัสดุสิ่งของอย่างเต็มที่ การให้ความไว้วางใจ การแบ่งปันความรู้ การเห็นอกเห็นใจและการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ 2. ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ โดยยึดถือและพูดด้วยถ้อยคำที่เป็นจริง พูดคุยเป็นกันเอง พูดจาดด้วยคำที่สุภาพและมีประโยชน์ สื่อสารอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย พูดอย่างสร้างสรรค์ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง สรรวมระวิงคำพูดที่ไม่เหมาะสมหรือทำให้คนรอบข้างรู้สึกไม่ดี 3. อัตถจริยา การทำตนให้เป็นประโยชน์ โดยหากมีโอกาสจะเป็นจิตอาสา ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน เมื่อมีปัญหาช่วยคิดช่วยแก้ไข พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบและทำงานเป็นทีม 4. สมานัตตตา การวางตนเหมาะสม โดยเรียนรู้และยอมรับในพฤติกรรมของบุคคลอื่น ตรงไปตรงมา วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเคารพผู้ใหญ่หรือผู้ที่อาวุโส ฟังและเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน สอบถามและขอความช่วยเหลือเมื่อมีความไม่แน่ใจ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน รองลงมา คือ สภาพการทำงาน สถานะของอาชีพ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ เงินเดือนและผลตอบแทนอื่น และโอกาสความก้าวหน้าในอนาคต ตามลำดับ โดยแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ต้องมีทั้งการได้รับเงินเดือนและผลตอบแทนอื่นที่เพียงพอ มีโอกาสความก้าวหน้าในอนาคต มีสถานะของอาชีพที่ได้รับการยอมรับ มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี และมีความมั่นคงในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพร อ่อนพุทธา และคณะ (2562) ที่พบว่า แรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสิ้นเปลืองทางความคิดใหม่ คือ ด้านความสำเร็จ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ และด้านนโยบายและการบริหาร ด้านงานที่มีความท้าทาย คือ ด้านความสำเร็จ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และด้านนโยบายและการบริหาร และด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง คือ ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ ด้านเงินเดือน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2. หลักสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านอัตถจริยา การช่วยเหลือ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านสมานัตตตา ความเสมอต้นเสมอปลาย มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ด้านทาน การให้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง และด้านปิยวาจา การพูดจาไพเราะ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับปานกลาง ตามลำดับ โดยกลุ่ม Gen Z ยินดีให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ แก่คนอื่นหรือเพื่อนร่วมงาน มีการพูดจาไพเราะ พูดคุยเป็นกันเอง พูดจาด้วยคำที่สุภาพ และมีประโยชน์ ทำตนให้เป็นประโยชน์ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและเพื่อน รวมทั้งวางตนที่เหมาะสม ตรงไปตรงมา วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภุชฌ โขติธมโม (2559) ที่พบว่า เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำสามแก้ว อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ประชาชนมีเพศ อายุ สถานภาพ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำสามแก้ว อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ตามหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวินัยธรยิ่งยง ธมมวโร (2552) ที่พบว่า การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไห อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา

ด้านสมานัตตตา อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหัตถ์ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไห อำเภอมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบลบางกะไหที่ต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไห โดยรวมไม่แตกต่างกัน

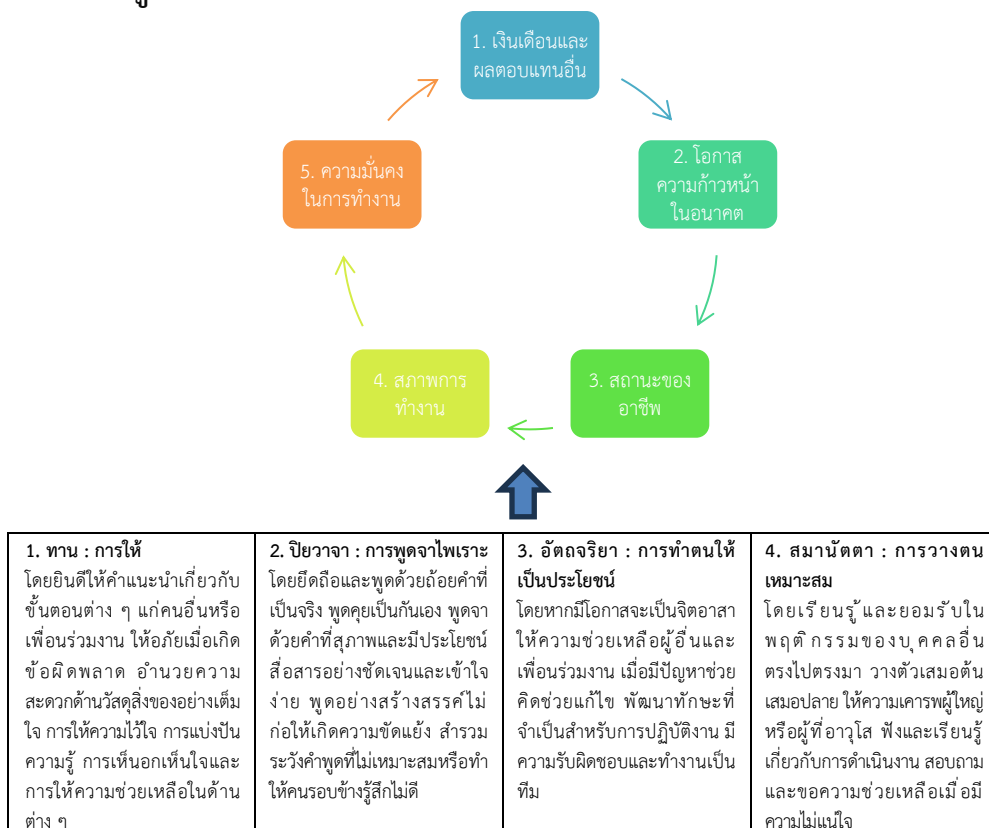
3. จากองค์ความรู้พบว่า มีสาระสำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนเหตุและส่วนของผล คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ซึ่งส่วนเหตุจะเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร หลักเหตุผล ได้แก่ หลักสังคหัตถ์ 4 ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร มากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย 1. ทาน การให้ โดยยินดีให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ แก่คนอื่นหรือเพื่อนร่วมงาน ให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาด อำนวยความสะดวกด้านวัสดุสิ่งของอย่างเต็มที่ การให้ความไว้วางใจ การแบ่งปันความรู้ การเห็นอกเห็นใจและการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ 2. ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ โดยยึดถือและพูดด้วยถ้อยคำที่เป็นจริง พูดคุยเป็นกันเอง พูดจาดูด้วยคำที่สุภาพและมีประโยชน์ สื่อสารอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย พูดอย่างสร้างสรรค์ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง สำรวมระวังคำพูดที่ไม่เหมาะสมหรือทำให้คนรอบข้างรู้สึกไม่ดี 3. อตถจริยา การทำตนให้เป็นประโยชน์ โดยหากมีโอกาสจะเป็นจิตอาสา ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน เมื่อมีปัญหาช่วยคิดช่วยแก้ไข พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบและทำงานเป็นทีม 4. สมานัตตา การวางตนเหมาะสม โดยเรียนรู้และยอมรับในพฤติกรรมของบุคคลอื่น ตรงไปตรงมา วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเคารพผู้ใหญ่หรือผู้ที่อาวุโส ฟังและเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน สอบถามและขอความช่วยเหลือเมื่อมีความไม่แน่ใจ

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ได้แก่ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติตามหลักสังคหัตถ์ 4 เป็นเงื่อนไขในการนำเข้ามาประยุกต์กับการทำงาน และส่งผลให้เกิดแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ทั้งการได้รับเงินเดือนและผลตอบแทนอื่นที่เพียงพอ มีโอกาสความก้าวหน้าในอนาคต มีสถานะของอาชีพที่ได้รับการยอมรับ มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี และมีความมั่นคงในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสิงห์คำ มณีจันสุข (2563) ที่พบว่า รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสวัสดิการสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามตัวแปร

3 ด้านดังนี้ 1. การปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย โดยเรียงจากความสำคัญ คือ การวางตนพอดี การสงเคราะห์ประชาชน การโอ้อ้อมอารี และวิจิไพเราะ 2. การบริหารจัดการองค์กรที่ดี มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย โดยเรียงจากความสำคัญ คือ ประกอบด้วยความคุ้มค่า เมตตาธรรมต่อผู้อื่น เคารพและปฏิบัติตามกติกา ยืนหยัดความโปร่งใส เน้นความรับผิดชอบ และเต็มใจมีส่วนร่วม 3. ปัจจัยการบริหารมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการสวัสดิการคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย โดยเรียงจากความสำคัญคือ ประกอบด้วย การประสานงาน การบังคับบัญชาสั่งการ การจัดองค์การ การควบคุม และการวางแผน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพดังกล่าวสามารถอธิบายองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ได้ดังนี้ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย สารสำคัญอยู่ 2 ส่วนคือ ส่วนเหตุและส่วนของผลคือแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ซึ่งหลักเหตุผล ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกลุ่ม Gen Z ของหน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร มากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย 1. ทาน การให้ โดยยินดีให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ แก่คนอื่นหรือเพื่อนร่วมงาน ให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาด อำนวยความสะดวกด้านวัสดุ สิ่งของอย่างเต็มที่ การให้ความไว้วางใจ การแบ่งปันความรู้ การเห็นอกเห็นใจและการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ 2. ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ โดยยึดถือและพูดด้วยถ้อยคำที่เป็นจริง พูดคุยเป็นกันเอง พูดจาด้วยคำที่สุภาพและมีประโยชน์ สื่อสารอย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย พูดอย่างสร้างสรรค์ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง สำนวณระวังคำพูดที่ไม่เหมาะสม หรือทำให้คนรอบข้างรู้สึกไม่ดี 3. อตถจริยา : การทำตนให้เป็นประโยชน์ โดยหากมีโอกาสจะเป็นจิตอาสา ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและเพื่อนร่วมงาน เมื่อมีปัญหาช่วยคิดช่วยแก้ไข พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบและทำงานเป็นทีม 4. สมานัตตา การวางตนเหมาะสม โดยเรียนรู้และยอมรับในพฤติกรรมของบุคคลอื่น ตรงไปตรงมา วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเคารพผู้ใหญ่หรือผู้ที่อาวุโส ฟังและเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน สอบถามและขอความช่วยเหลือเมื่อมีความไม่แน่ใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ควรกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาทดแทนระบบแอนะล็อก (Analog) ให้ครอบคลุมทุกกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัลในอนาคต
2. หน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ควรกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับการยอมรับความหลากหลายทางเพศและการปรับสภาพสิ่งแวดล้อมองค์กรให้รองรับความหลากหลายทางเพศเหล่านั้นด้วยเพื่อให้คน Gen Z สามารถทำงานกับคนอื่น ๆ ได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ควรจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. หน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ควรมีการสนับสนุนช่วยเหลือด้านอื่นๆ แก่คน Gen Z นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดด้วย

3. หน่วยงานภาคเอกชนในเขตศูนย์กลางธุรกิจกรุงเทพมหานคร ควรสร้างความเชื่อมั่น ให้แก่คน Gen Z ด้วยว่ามีความมั่นคงในหน้าที่การในองค์กรที่ทำอยู่มากกว่าองค์กรอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานของคน Gen Z ทั้งเรื่องการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อนำข้อมูลมากำหนดนโยบายในการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

2. ควรมีการวิจัยการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐบาล เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะในหน่วยงานเอกชน เพราะจะทำให้เห็นภาพรวมในมิติทั้งของรัฐบาลและเอกชนด้วย

เอกสารอ้างอิง

- บริษัท จัดหางาน จ๊อบส์ ดีพี (ประเทศไทย) จำกัด. (2567). *เทรนด์การทำงานของคนรุ่นใหม่...ทำงานอย่างไรให้คน Gen Z อยู่กับองค์กรระยะยาว*. สืบค้น 17 เมษายน 2567, จาก <https://th.jobsdb.com/th-th/articles/เทรนด์-gen-z/>
- พระครูวินัยธรยิ่งยง ธมฺวโร. (2552). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไห อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภุชเรศ ชาติธมฺโม. (2559). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปางแก้ว อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ตามหลักสังคหวัตถุ 4* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สิงห์คำ มณีจันสุข. (2563). *การบริหารจัดการสวัสดิการสำหรับคนพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรพร อ่อนพุทธา และคณะ. (2562). *ภาวะผู้นำและแรงจูงใจในการทำงานที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน: กรณีศึกษา บริษัท กุลธรรมาภิบาล จำกัด (มหาชน)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Cochran, W. G. (1963). *Sampling Techniques* (2nd ed.). New York: John Wiley Sons.

HREX.asia. (2024). *Gen Z changes jobs often because they have many options. How does this generation think about work?*. Retrieved April 20, 2024, from <https://shorturl.asia/AxK43>

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครอง
ข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล*
BUDDHADHAMMA INTEGRATION FOR PROMOTING LEADERSHIP
IN POLICE GOVERNANCE UNDER THE METROPOLITAN
POLICE HEADQUARTERS

เสน่ เฉโร

Sane Chero

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

Corresponding Author E-mail: Sena.police2518@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล และ 3. นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 8 รูปหรือคน และการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการตำรวจนครบาลในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 393 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ประกอบด้วย ด้านบุคลิกค่านิยมสิ่งใหม่ ๆ ด้านก้าวให้ทันโลกรอบรู้ ควรส่งเสริมให้รู้จักการใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ด้านเป็นนักพัฒนาริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านเป็นนักต่อสู้ไม่ย่อท้อ ด้านมีบทบาทในการพัฒนาสังคมและเสียสละ ด้านมีความรับผิดชอบในงาน 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่า ภาวะผู้นำและหลักธรรมาสธรรม ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครอง

*Received September 17, 2024; Revised September 25, 2024; Accepted September 27, 2024

ข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 และ 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่า หลักฆราวาสธรรม ได้แก่ สัจจะ การรักษาคำพูด ทมะ การมุ่งมั่น ยึดมั่นในหลักความถูกต้องและเป็นธรรม ขันติ การรักษาภาวะปกติ มีความอดกลั้น อดทน และ จาคะ การเป็นผู้ให้ การสละละ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ตำรวจนครบาล; หลักฆราวาสธรรม

Abstract

Objectives of this research article were: 1. study the leadership in the administration of police officers under the Metropolitan Police Bureau, 2. study the factors affecting the leadership in the administration of police officers under the Metropolitan Police Bureau, and 3. present the integration of Buddhist principles to promote leadership in the administration of police officers under the Metropolitan Police Bureau. The researcher has determined the research method using a mixed-method approach, including qualitative research using in-depth interviews with 18 key informants, and focus group discussions 8 experts, and quantitative research using questionnaires, collecting data from a sample group of 393 Metropolitan Police officers under the Metropolitan Police Bureau. Data were analyzed by finding frequencies, percentages, means, standard deviations, and multiple regression analysis.

The research results found that: 1. Leadership in governing police officers under the Metropolitan Police Bureau consists of 1. Pioneering and researching new things. 2. In terms of keeping up with the world, knowledge should be encouraged to use appropriate tools. 3. Being a creative developer 4. He is a relentless fighter. 5. Playing a role in social development and making sacrifices 6. Responsibility in work. 2. Factors affecting the leadership in governing police officers under the Metropolitan Police Headquarters were found to be leadership and principles of secularism. Affects the leadership in governing police officers under the Metropolitan Police Bureau at a statistical significance of 0.01. and 3. Integration of Buddhist principles to promote

leadership in the governance of police officers under the Metropolitan Police Headquarters. It was found that Garavasadhamma Including 1. Truth, keeping your word. 2. Dharma, determination, adhering to the principles of rightness and fairness. 3. Tolerance, maintaining normalcy. Have tolerance, patience and 4. Jaka, being a giver, giving up, helping and being generous. Promote leadership in the governance of police officers under the Metropolitan Police Bureau.

Keywords: Leadership; The Metropolitan Police; Garavasadhamma

บทนำ

ภาวะผู้นำ หรือ ความเป็นผู้นำ (Leadership) เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะนำออกมาหรือแสดงออกมาใช้เพื่อให้เกิดผลหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้ที่อยู่รอบข้างในองค์กร (วิโรจน์ สารรัตน์, 2539) การสร้างภาวะผู้นำให้เกิดกับผู้นำ ผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้นำองค์กร ให้เกิดกับผู้นำเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการเสริมสร้างความสามารถในการนำทีมและบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทั้งในด้านการตัดสินใจ การสื่อสาร และการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่นจะต้องสร้างความร่วมมือ ร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผู้นำ คือ ผู้ที่สามารถมีอิทธิพล เหนือกลุ่มหรือผู้ที่มีวิสัยทัศน์มีค่านิยมที่เหมาะสม และมีอิทธิพลเหนือคนอื่นตลอดจนมีความสามารถในการตัดสินใจ ที่เป็นการตัดสินใจที่ยากและซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม (สุพานี สฤกษ์วานิช, 2550)

กองบัญชาการตำรวจนครบาลเป็นหน่วยงานหนึ่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่มีวิสัยทัศน์ในการสร้างความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงปลอดภัยให้กับสังคม คุ้มครองรักษาไว้ซึ่งสถาบัน ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการให้บริการ บังคับใช้กฎหมายโดยความเป็นธรรมและเสมอภาค เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นอันนำไปสู่ความผาสุกของประชาชน โดยกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีสถานีตำรวจ จำนวน 88 สถานี มีหน้าที่หลัก 5 สายงาน คือ งานอำนวยการ งานป้องกันปราบปราม สอบสวน งานสืบสวน และงานจราจร (ทรงพล วัธนะชัย, 2554) โดยมีกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมายและตัวชี้วัดที่กองบัญชาการตำรวจนครบาลได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1. การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ 2. การเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและอำนวยความยุติธรรมทางอาญา 3. การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง และ 4. การพัฒนา

กองบัญชาการตำรวจนครบาลให้ทันสมัยไปสู่ระบบราชการไทย 4.0 (กองบัญชาการตำรวจนครบาล, 2565)

เจ้าหน้าที่ตำรวจภายใต้อำนาจดูแลของกองบัญชาการตำรวจนครบาลได้รับรู้และทราบถึงภาระหน้าที่ของตน แต่เชื่อว่าทุกคนจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ เพราะยังพบปัญหาภายใน ทั้งปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรที่มีขนาดสูงและใหญ่ทำให้การสั่งการ การรายงาน ลำช้าหรืองานด้านงบประมาณล่าช้าไม่ทันการหรือเพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจหน้าที่หลัก ปัญหาการบริหารจัดการด้านการบริหารงานบุคคลหรือทรัพยากรมนุษย์ ผู้นำ ภาวะผู้นำ ขวัญกำลังใจ แรงจูงใจในระบบทีม และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม เช่น กำลังคน หรือด้านอื่น ๆ ปัญหาดังกล่าวมีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (เศรษฐพัส ธเนษฐภักศพง, 2562) ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการให้บริการประชาชนที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและดูแลความสงบสุขของประชาชนได้อย่างเต็มที่ อาจเป็นต้นเหตุในการเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

หลักพราวาสธรรม 4 ซึ่งพราวาสธรรม แปลว่า คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตในโลก ประกอบด้วยธรรมะ 4 ประการ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) คือ สัจจะ ความจริง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ การพูดจริง ทำจริง ทมะ คือ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย การควบคุมและฝึกฝนตนเอง ให้สามารถรักษาศีลธรรมและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี ชันติ คือ ความอดทน อดกลั้น ต่อความยากลำบาก ไม่โกรธหรือหุนหันพลันแล่นเมื่อเผชิญกับสิ่งที่ไม่ถูกใจ การฝึกความอดทนช่วยให้เราสามารถเผชิญกับปัญหาและความท้าทายได้อย่างสงบ จาคะ คือ ความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การสละกิเลส การเสียสละหรือการแบ่งปันทรัพย์สิน ความสุขหรือเวลาของตนเองเพื่อผู้อื่น ช่วยเหลือและแบ่งปันให้ผู้อื่นมีความสุข จากหลักพราวาสธรรมดังที่กล่าวมาในแต่ละข้อจะเป็นปัจจัยในการพัฒนาให้เกิดภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจให้เกิดการปฏิบัติงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการบริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล เนื่องจากปัญหาดังกล่าวยังคงส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจและความสุขในการอยู่ร่วมกันในองค์กร ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าในการศึกษาถึงภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจร่วมกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาช่วยสนับสนุนจะช่วยให้เกิดแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดในทุกระดับอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงานเป็นการเพิ่มความสุขในการปฏิบัติงานให้กับข้าราชการตำรวจให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 21,141 คน (กองบัญชาการตำรวจนครบาล, 2565)

2.2 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 18 รูปหรือคน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้บังคับบัญชาของกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 4 คน กลุ่มข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 4 คน กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกับงานของตำรวจนครบาล จำนวน 4 คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ จำนวน 8 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมทางการเมืองให้แก่ประชาชนของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดลำปางรวมทั้งการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล มีการตรวจสอบความเที่ยงตรง และความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนความชัดเจน และการใช้ภาษาที่เหมาะสมของข้อคำถาม เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยใช้

เทคนิค IOC จากการคำนวณค่าและคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่าแบบสอบถามที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha = Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.967

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคล โดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวน 393 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจากนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านต่างๆที่เป็นผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยมีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 8 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การศึกษาเชิงปริมาณวิเคราะห์จากสถิติพรรณนาสำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ และอธิบายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารเพื่อสร้างค่านิยมทางการเมือง คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานได้แก่การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไปที่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และยืนยันผล

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลทั้ง 6 ด้าน พบว่า บุคคลค้นคว้าหาสิ่งใหม่ ๆ ควรส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอ และควรมีการประยุกต์ใช้สิ่งใหม่ ๆ ภายในองค์กร ก้าวให้ทันโลก รอบรู้ควรส่งเสริมให้รู้จักการใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เป็นนักพัฒนา ริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอควรมีการปรับเปลี่ยนแผนให้สอดคล้องกับยุคสมัยและสุดท้ายการยกระดับองค์กรอย่างสร้างสรรค์ที่ต้องเพิ่มสมรรถนะขององค์กร เป็นนักต่อสู้ไม่ย่อท้อควรมีความละเอียดรอบคอบที่ผู้บังคับบัญชาควรเป็นผู้ที่ใส่ใจรายละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง มีบทบาทในการ

พัฒนาสังคม เสี่ยงละความสุขส่วนตัวเพื่อสังคมควรมีการช่วยเหลือประชาชนที่เป็นการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบในงานและดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาควรมีการสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีโอกาสทำสิ่งใหม่ ๆ เป็นการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรในสังกัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงปัจจัยเชิงจิตส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

ปัจจัยเชิงจิต	B	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.088	0.20		5.316**	0.000
ด้านความสำเร็จของงาน (Per 1)	0.196	0.058	0.197	3.390**	0.001
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (Per 2)	0.249	0.047	0.240	5.277**	0.000
ด้านความรับผิดชอบ (Per 4)	0.297	0.056	0.314	5.263**	0.000

Multiple R = 0.632^c R Square = 0.400 Adjusted R² = 0.395 Std. Error = 0.494

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 แสดงว่าปัจจัยเชิงจิตสามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล คือ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความรับผิดชอบ สามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ร้อยละ 39.5

ตารางที่ 2 แสดงหลักขรรวาสธรรมส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

หลักขรรวาสธรรม	B	Std. Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.132	0.192		12.224**	0.000
สัจจะความซื่อสัตย์จริงใจ (DHAMMA1)	0.390	0.045	0.410	8.581**	0.000
ขันติความอดทน (DHAMMA3)	-0.122	0.051	-0.115	-2.402**	0.007

Multiple R = 0.399^b R Square = 0.159 Adjusted R² = 0.155 Std. Error = 0.584

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 แสดงว่า หลักขรรวาสธรรม 4 ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลมี 2 ด้าน คือ สัจจะความซื่อสัตย์

จริงใจ และขันติความอดทน สามารถร่วมกันทำนวยภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการ
ตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ร้อยละ 15.5

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการ
ตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อ
ส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล
พบว่า 1. สัจจะเป็นสิ่งสำคัญในการปกครองข้าราชการตำรวจคือต้องรักษาคำพูดเมื่อพูด
ออกไปแล้วก็ต้องพยายามทำให้ได้จริงตามที่พูด 2. ทมะจะสนับสนุนให้เกิดจิตใจมั่นคง
ที่ต้องมีการมุ่งมั่นทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่หวั่นไหวต่อสิ่งรบเร้าใด ๆ ยึดมั่นในหลักความ
ถูกต้องและเป็นธรรม 3. ขันติที่ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ที่เป็นการรักษาภาวะปกติของตนไว้
ได้ มีความอดกลั้น อดทนต่อความลำบากตรากตรำ ยึดมั่นในจรรยาบรรณตำรวจที่เน้นการ
ทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และ 4. จาคะต้องรู้จักการเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับเป็นการ
สละละทิ้งความโลภ ความเห็นแก่ตัว แต่ควรมีความเอื้ออาทรต่อความทุกข์ยากและ
ความต้องการของคนอื่น ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วยความเห็นอกเห็นใจ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล
จากผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการ
ตำรวจนครบาลทั้ง 6 ด้าน พบว่า บุคคลค้นคว้าหาสิ่งใหม่ ๆ ควรส่งเสริมการเรียนรู้สิ่งใหม่
อยู่เสมอ และควรมีการประยุกต์ใช้สิ่งใหม่ ๆ ภายในองค์กร ก้าวให้ทันโลก รอบรู้ควร
ส่งเสริมให้รู้จักการใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เป็นนักพัฒนา ริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานอยู่เสมอ
ควรมีการปรับเปลี่ยนแผนให้สอดคล้องกับยุคสมัย และสุดท้ายการยกระดับองค์กรอย่าง
สร้างสรรค์ที่ต้องเพิ่มสมรรถนะขององค์กร เป็นนักต่อสู้ไม่ย่อท้อควรมีความละเอียด
รอบคอบที่ผู้บังคับบัญชาควรเป็นผู้ที่ใส่ใจรายละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่ทุกครั้ง มีบทบาท
ในการพัฒนาสังคม เสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อสังคมควรมีการช่วยเหลือประชาชนที่เป็น
การสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบในงานและดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา
ควรมีการสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีโอกาสทำสิ่งใหม่ ๆ เป็นการเรียนรู้และการ
พัฒนาบุคลากรในสังกัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของพรเทพ
จันทร์กมล (2563) เรื่อง อิทธิพลของการรับรู้การเมืองในองค์กรต่อการเมืองภาวะ
ผู้นำที่มีต่อความยึดมั่นผูกพันในงานของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาคหนึ่ง
พบว่า 1. ข้าราชการตำรวจมีทักษะทางการเมือง ภาวะผู้นำ และความยึดมั่นผูกพัน ในงาน
อยู่ในระดับสูง ในขณะที่มีการรับรู้การเมืองในองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง และ 2. ทักษะ
ทางการเมือง และภาวะผู้นำสามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันในงานของ

ข้าราชการตำรวจ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือผลของปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้มี การศึกษาร่วมกับความยึดมั่นผูกพันในงานอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในบริบทข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรของประเทศไทย

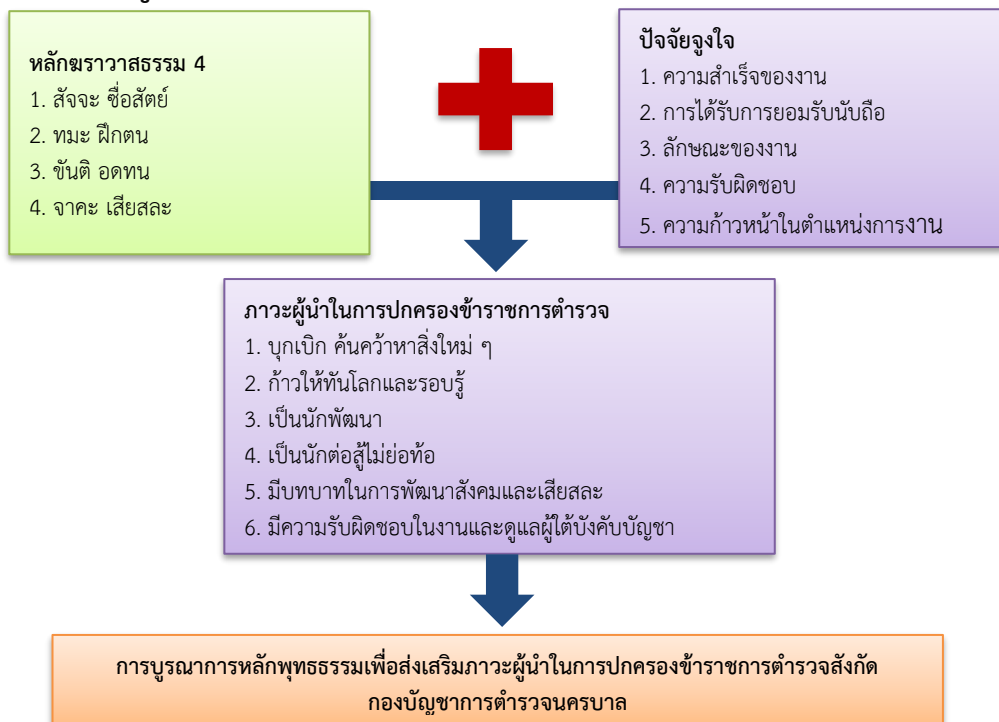
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลมี 3 ด้าน มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 แสดงว่าปัจจัยเชิงจิตสำนึกสามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ร้อยละ 39.5 ส่วนในด้านลักษณะงานและความก้าวหน้าในตำแหน่งการทำงานที่ไม่ส่งผลเป็นเพราะการปฏิบัติที่เป็นไปตามการมอบหมายบทบาทหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาอยู่แล้วซึ่งการจะเกิดความก้าวหน้าหรือไม่ขึ้นอยู่กับมาจากการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพจึงทำให้เห็นได้ว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ ส่งผลมากกว่า และหลักฆราวาสธรรม 4 ส่งผลต่อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล มี 2 ด้าน แสดงว่าหลักฆราวาสธรรม สามารถร่วมกันทำนายภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ร้อยละ 15.5 ซึ่งส่งผลในด้าน สังฆะ ความซื่อสัตย์และขันติ ความอดทน ส่วนในด้านที่ไม่ส่งผล ได้แก่ ทมะ การฝึกฝนตนเองก็ย่อมเกิดขึ้นได้หากมีความซื่อสัตย์ในการทำหน้าที่อดทนต่อความยากลำบาก และ จาคะ ความเสียสละหากสามารถอดทนต่อสิ่งชั่วร้ายที่ไม่ให้เกิดความเห็นแก่ตัวก็ย่อมทำให้ผู้บังคับบัญชาเกิดการแสดงออกด้วยการเป็นผู้ให้โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของพรเทพ จันทรมล (2561) เรื่อง อิทธิพลของการรับรู้การเมืองในองค์กรต่องานทางการเมืองภาวะผู้นำที่มีต่อความยึดมั่นผูกพันในงานของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาคแห่งหนึ่ง พบว่า 1. ข้าราชการตำรวจมีทักษะทางการเมือง ภาวะผู้นำ และความยึดมั่นผูกพัน ในงานอยู่ในระดับสูง ในขณะที่มีการรับรู้การเมืองในองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง และ 2. ทักษะทางการเมือง และภาวะผู้นำสามารถร่วมกันพยากรณ์ความยึดมั่นผูกพันในงานของข้าราชการตำรวจ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือผลของปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้มี การศึกษาร่วมกับความยึดมั่นผูกพันในงานอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในบริบทข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรของประเทศไทย

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่า สังฆะเป็นสิ่งสำคัญในการปกครองข้าราชการตำรวจคือต้องรักษาคำพูดเมื่อพูดออกไปแล้วก็ต้องพยายามทำให้ได้จริงตามที่พูด ทมะจะสนับสนุนให้เกิดจิตใจมั่นคงที่ต้องมีการมุ่งมั่นทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยยึดมั่นในหลักความถูกต้องและเป็นธรรม ขันติที่ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ที่เป็นการรักษาภาวะปกติของตนไว้ได้ที่ต้องอดทนต่อความลำบากตรากตรำ และยึดมั่นในจรรยาบรรณตำรวจที่เน้นการทำ

หน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และสุดท้ายจากจะต้องรู้จักการเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับเป็นการสละทิ้งความโลภ ความเห็นแก่ตัว ตลอดจนความประพฤตินี้ไม่ดี ที่ทำให้เกิดความเสียหาย ก่อความบาดหมางทะเลาะเบาะแว้ง มีความเอื้ออาทรต่อความทุกข์ยากและความต้องการของคนอื่น นำให้เป็นคนไม่คับแคบ ไม่เห็นแก่ตัวแล้วให้ความช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วยความเห็นอกเห็นใจซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูษิต วิเศษคามินทร์ (2563) เรื่อง ประสิทธิผลการนํานโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร พบว่า การปฏิบัติตามหลักพราวาธรรม 4 มี อิทธิพลต่อมีผลต่อประสิทธิผลการนํานโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01การบูรณาการหลักพุทธธรรมได้แก่ หลักพราวาธรรม 4 ประกอบด้วย 1. ความอดทน อดกลั้น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค 2. มีความจริงใจต่อตนเองและผู้อื่น 3. การเสียสละ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่นและมีความซื่อสัตย์ และ 4. การฝึกฝนตนเอง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 จากการที่ผู้วิจัยได้สร้างแผนภาพที่แสดงองค์ความรู้ดังกล่าวอธิบายว่าการบูรณาการหลัก ฆราวาสธรรม เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นแนวทางที่มีเป้าหมายในการสร้างสมดุลระหว่างหลักธรรมทางพุทธศาสนากับบทบาทและหน้าที่ของผู้นำในองค์กร โดยฆราวาสธรรม 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับผู้ครองเรือนหรือผู้ที่ดำรงชีวิตในสังคม ได้แก่ สัจจะ (ความจริงใจ) การพูดความจริงและการยึดมั่นในคำพูด ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจในหมู่ผู้ใต้บังคับบัญชา หากผู้นำตำรวจมีความจริงใจและมีความซื่อสัตย์ในหน้าที่ จะส่งผลให้ข้าราชการตำรวจรู้สึกมีกำลังใจและความเคารพในตัวผู้นำมากขึ้น ทมะ (การควบคุมตนเอง) การฝึกฝนจิตใจให้มั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งยั่วเย้าและการควบคุมอารมณ์ ซึ่งมีความสำคัญในการตัดสินใจในสถานการณ์ที่กดดัน การควบคุมตนเองนี้ยังช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเป็นแบบอย่างที่ดีต่อข้าราชการตำรวจ ชันติ (ความอดทน) การอดทนต่อความยากลำบาก การเผชิญหน้ากับปัญหาและความท้าทายในหน้าที่ตำรวจ ความอดทนช่วยให้ผู้นำไม่ละทิ้งเป้าหมายหรือท้อถอยเมื่อต้องพบกับอุปสรรค จาคะ (การเสียสละ) การให้โดยไม่หวังผลตอบแทน การช่วยเหลือผู้อื่น และการเสียสละเพื่อส่วนรวม การมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือภายในองค์กรการนำหลักฆราวาสธรรมมาบูรณาการในการปกครองและส่งเสริมภาวะผู้นำในกองบัญชาการตำรวจนครบาล จะช่วยส่งเสริมความเป็นธรรม ความรับผิดชอบ และความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ส่งผลให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพและเกิดความสงบเรียบร้อยในการปกครองภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจที่มีคุณลักษณะดังที่กล่าวมา เป็นลักษณะสำคัญที่ช่วยให้การทำงานในองค์กรตำรวจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ โดยมีคุณลักษณะสำคัญ 6 ข้อภาวะผู้นำในการปกครองข้าราชการตำรวจ ได้แก่ 1. บุคลิก ค้นคว้าหาสิ่งใหม่ ๆ 2. ก้าวให้ทันโลกและรอบรู้ 3. เป็นนักพัฒนา 4. เป็นนักต่อสู้ไม่ย่อท้อ 5. มีบทบาทในการพัฒนาสังคมและเสียสละ 6. มีความรับผิดชอบในงาน และดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการสนับสนุนการพัฒนานโยบายด้านสวัสดิการให้กับข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลที่มากขึ้น
2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการส่งเสริมด้านการพัฒนาวิธีการในการสร้างความเป็นผู้นำที่มีความทันสมัยให้กับข้าราชการตำรวจนครบาลทุกระดับ

3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานในการปฏิบัติงานด้วยจรรยาบรรณอย่างเหมาะสมภายใต้ความชัดเจนและโปร่งใส

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการจัดอบรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการสร้างผู้นำยุคใหม่ให้กับข้าราชการตำรวจนครบาล

2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานด้วยความเชื่อมโยงและพัฒนาหน่วยงานกองบัญชาการตำรวจนครบาล

3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจนครบาล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาบทบาทผู้นำในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจนครบาล

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะในการปกครองข้าราชการตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลทางการเมืองที่ส่งผลต่อการปกครองข้าราชการตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล

เอกสารอ้างอิง

กองบัญชาการตำรวจนครบาล. (2565). *แผนปฏิบัติการราชการกองบัญชาการตำรวจนครบาล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. กรุงเทพฯ: กองบังคับการอำนวยการกองบัญชาการตำรวจนครบาล.

ทรงพล วัธนะชัย. (2554). แนวทางการบริหารงานสถานีตำรวจนครบาลสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ. *วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*, 7(2), 63-77.

พรเทพ จันทรมล. (2561). อิทธิพลของการรับรู้การเมืองในองค์กรทักษะทางการเมืองภาวะผู้นำที่มีต่อ ความยึดมั่นผูกพันในงานของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาคแห่งหนึ่ง. *วารสารพุทธปริทัศน์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 24(2), 82-98.

ภูษิต วิเศษคามินทร์. (2563). *ประสิทธิผลการนำนโยบายการแก้ปัญหาจราจรไปปฏิบัติของกองบังคับการตำรวจจราจร* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2539). *ภาวะผู้นำ : หลักการและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์.
- เศรษฐพัส ธเนษฐ์ภาคพงศ์. (2562). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการของกองบัญชาการตำรวจนครบาล (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการจัดการ)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- สุพานี สฤษฏ์วานิช. (2550). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงาน ของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช*

AN APPLICATION OF BUDDHADHAMMA FOR PROMOTING ADMINISTRATIVE
EFFECTIVENESS IN NAKHONSITHAMMARAT MUNICIPALITY

พระครูปลัดอนุวัฒน์ ธมฺมทีโป

Phrakhrupalad Anuwat Dhammateepo

วัดวชิราวุธาราม (ค่ายวชิราวุธ)

Wachirawuttharam Temple (Vachirawut Camp)

Corresponding Author E-mail: aphiwatthanaporn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อประสิทธิผลในการบริหารงาน และ 3. ศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงาน การวิจัยนี้ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ คือ บุคลากรในเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำนวน 120 คน ซึ่งสุ่มอย่างง่ายจากประชากรทั้งหมด 171 คน ด้วยสูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ข้อมูลถูกเก็บด้วยแบบสอบถามและวิเคราะห์ด้วยค่าทางสถิติ เช่น ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการรวม 12 คน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาล โดยรวมอยู่ในระดับสูง 2. การเปรียบเทียบประสิทธิผลในการบริหารงานแยกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่เพศและอายุไม่มีความแตกต่าง 3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผล ได้แก่ การบริหารงานตามหลักฉันทะ ด้วยความมุ่งมั่นในการวางแผน หลักวิริยะ ด้วยความเพียรพยายาม หลักจิตตะ โดยเน้นการส่งเสริมบุคลากร และหลักวิมังสา ด้วยความรอบคอบในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; การบริหารงาน; เทศบาลนครนครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this research article are as follows: 1. to examine the effectiveness of administrative performance in Nakhon Si Thammarat Municipality, 2. to compare the opinions of personnel regarding the effectiveness of administration, and 3. to explore approaches for applying Buddhist principles to enhance administrative effectiveness. This research utilizes a mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative research. The quantitative sample consists of 120 personnel from Nakhon Si Thammarat Municipality, randomly selected from a population of 171 individuals using Taro Yamane's formula. Data were collected using questionnaires and analyzed through statistical methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The qualitative research collected data from 12 participants, including executives and operational personnel, through in-depth interviews, and the data were analyzed descriptively.

The research findings are as follows: 1. The overall level of administrative effectiveness in the municipality is high. 2. The comparison of administrative effectiveness based on individual factors shows that education level and work experience differ significantly, while gender and age show no significant differences. 3. The application of Buddhist principles to enhance administrative effectiveness includes management based on "Chanda" (desire) through a commitment to planning, Viriya (effort) through perseverance, Citta (thoughtfulness) by promoting personnel, and Vimamsa (examination) through careful and systematic operations.

Keywords: Principles of Buddhism; Administration; Nakhon Si Thammarat Municipality

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทย แม้ว่าประเทศไทยจะยอมรับระบอบประชาธิปไตย แต่ยังคงเผชิญกับปัญหาหลายด้านที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างสมบูรณ์

ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญที่มีการปรับแก้บ่อยครั้ง การกระจายอำนาจที่ยังคงมีข้อจำกัด ในการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น รวมถึงพรรคการเมืองที่ขาดเสถียรภาพและประสิทธิภาพ ในการทำหน้าที่ ในช่วงครึ่งทศวรรษที่ผ่านมา การเมืองไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ หลายครั้งเกิดขึ้นจากแรงผลักดันทางสังคมและการเข้ามามีบทบาทของประชาชนมากขึ้น ในกระบวนการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล บทบาทนี้แสดงถึงความสำคัญ ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งนับเป็นหัวใจสำคัญของการ พัฒนาระบอบนี้ให้เข้มแข็งขึ้น บทบาทของประชาชนในการเมืองยุคใหม่ไม่ได้จำกัดเพียง การเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายและ การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลเองก็ตกอยู่ภายใต้ความคาดหวัง ของประชาชนให้สามารถแสดงบทบาทในการบริหารประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน ประชาชนเองก็มีความคาดหวังที่จะมีพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างสร้างสรรค์และรับผิดชอบ การบริหารที่ประสบความสำเร็จในยุคปัจจุบันจึงขึ้นอยู่กับ ความสามารถของผู้นำองค์กร ทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินงานโดยยึดหลัก คุณธรรมและธรรมาภิบาล เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หลักธรรมในการบริหารไม่เพียงแต่เป็นแนวทางในการตัดสินใจเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือ ในการสร้างความเชื่อมั่นในสายตาของประชาชน ช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และภาคประชาชนในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (ดาวนภา เกตุทอง, 2563)

ปัจจุบัน รัฐธรรมนูญได้เปิดทางให้มีการรวมการปกครองท้องถิ่นให้เป็นท้องถิ่น เป็นการปกครองขนาดใหญ่ ซึ่งถือเป็นการยกระดับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้มีความ เป็นอิสระและมีศักยภาพในการบริหารงานมากขึ้น โดยเป้าหมายของการกระจายอำนาจนี้ คือการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถปรับตัวและ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีการส่งเสริมความเป็นอิสระขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรสามารถจัดการตนเองได้ในระดับที่สูงขึ้น มีอำนาจ ในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรที่ตรงกับความต้องการของชุมชนได้อย่าง มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ยังมีกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความ โปร่งใสและความเป็นธรรมในการดำเนินงานในช่วงของกระแสโลกาภิวัตน์ที่ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ รัฐบาลไทยได้มีนโยบายปฏิรูประบอบราชการอย่างจริงจัง เพื่อให้ หน่วยงานภาครัฐสามารถปรับปรุงการทำงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การปรับปรุง ดังกล่าวมุ่งเน้นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับภาคเอกชนและประชาชนในเรื่องของ ประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐสำหรับการบริหารงานเพื่อการ พัฒนาในบริบทขององค์กรภาครัฐและภาคเอกชนนั้น มีการนำเอาหลักการของ

การประสานงานและการทำงานร่วมกันมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญ การทำงานอย่างเป็นระบบ โครงสร้าง และการบูรณาการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย และความสำเร็จที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักคุณธรรมและธรรมาภิบาลในการบริหารงานควบคู่กัน การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม เช่น อิทธิบาท 4 หรือธรรมะในแง่การบริหารงาน ช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างความสำเร็จและความเป็นธรรม โดยการเน้นย้ำความตั้งใจ (ฉันทะ) ความพยายาม (วิริยะ) การมุ่งมั่นตั้งใจ (จิตตะ) และการตรวจสอบพิจารณาอย่างรอบคอบ (วิมังสา) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นและการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมยิ่งขึ้น (ประยงค์พรหมมา, 2556)

เทศบาลนครนครศรีธรรมราช เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบุคลากรและหน้าที่หลากหลาย มีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร และงบประมาณ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ. 2542, 2542) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประชากรที่ต้องรับผิดชอบจำนวนมาก อาจทำให้การบริการไม่ทั่วถึงและประชาชนบางส่วนไม่ได้รับสิทธิที่ควร และส่งผลให้เกิดความไม่พอใจ เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม จำเป็นต้องประยุกต์ใช้หลัก "อิทธิบาท 4" ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความเอาใจใส่) และวิมังสา (การพิจารณา) เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช คือ ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้าง จำนวน 171 คน (สำนักงานเทศบาลนครนครศรีธรรมราช, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 120 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ บุคลากรฝ่ายบริหาร จำนวน 6 คน และบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการ จำนวน 6 คน รวม 12 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอนบาค (สิน พันธุ์พินิจ, 2547) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.975

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยได้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยจากคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรและเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการ และเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ มี 2 วิธี คือ 1. สถิติพรรณนา สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาระดับประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ย และ 2. สถิติอนุมาน ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยการเขียนเป็น ความถี่ และร้อยละ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) โดยการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ends Questions) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยรวม

ประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านแผนพัฒนาองค์กร	3.88	0.42	มาก
2. ด้านคุณภาพการให้บริการ	3.89	0.45	มาก
3. ด้านการปฏิบัติราชการ	3.80	0.51	มาก
4. ด้านการพัฒนาองค์กร	3.86	0.84	มาก
ภาพรวม	3.86	0.34	มาก

จากตารางที่ 1 ประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ และอายุ มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่า 1. การบริหารงานตามหลักฉันทะ ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานด้านการวางแผน 2. การบริหารงานตามหลักวิริยะ ผู้บริหารต้องมีความตั้งใจที่จะดำเนินงานต่าง ๆ ด้วยความเพียรพยายาม 3. การบริหารงานตามหลักจิตตะ ผู้บริหารต้องมีใจจดจ่อต่อการส่งเสริมบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ และ 4. การบริหารงานตามหลักวิมังสา ผู้บริหารต้องมีความรอบคอบ ไตร่ตรองการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราชอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากให้ความสำคัญกับการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กร รวมถึงนำผลการประเมินไปปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง การให้บริการแก่ประชาชนมีความเสมอภาคและยึดมั่นในความโปร่งใส นอกจากนี้ เทศบาลนครนครศรีธรรมราชยังมีการวางแผนกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ อย่างชัดเจน และสื่อสารให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง ทำให้การบริหารงานมีความคุ้มค่าตามงบประมาณที่ได้รับ ภาพรวมของการบริหารงานจึงมีประสิทธิผลในระดับสูงสอดคล้องกับงานวิจัยของสุธินี อัครถาวร (2561) ที่ศึกษาเรื่องประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ซึ่งผลวิจัยระบุว่า ประชาชนและสมาชิกในองค์กรประเมินการบริหารงานของเทศบาลเมืองในจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาสารคาม และร้อยเอ็ดว่าอยู่ในระดับสูง โดยด้านที่มีประสิทธิผลมากที่สุด คือการยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน รองลงมาคือประโยชน์สาธารณะที่เทศบาลได้ดำเนินการ และความร่วมมือจากประชาชน ชำราชการและพนักงาน ในองค์กรยังประเมินว่าความร่วมมือของประชาชนต่อการบริหารงานเทศบาลเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลและสอดคล้องกับงานวิจัยของณัด ไชยพันธ์ (2560) เรื่อง "การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี" พบว่าประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อลงลึกในรายละเอียดของแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีประสิทธิผลมากที่สุดคือการปฏิบัติราชการ รองลงมาคือการพัฒนาองค์กร ตามด้วยคุณภาพการให้บริการ และสุดท้ายคือแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในทุกด้านของการปกครองท้องถิ่น ทั้งในแง่ของการปฏิบัติงาน การพัฒนาองค์กร และการบริการประชาชน ซึ่งสามารถเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาการบริหารงานของหน่วยงานปกครองท้องถิ่น

2. จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายได้ดังนี้ การเปรียบเทียบตามเพศ จากการศึกษา พบว่าเพศไม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราชแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจกล่าวได้ว่า บุคลากรทั้งชายและหญิงมีมุมมองคล้ายคลึงกันต่อการบริหารงานของเทศบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญเรือน เกื้อนแถว (2559) ที่พบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันก็มีความคิดเห็น

ต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบตามอายุ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตามช่วงอายุ พบว่าบุคลากรที่มีอายุต่างกันไม่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันต่อประสิทธิผลในการบริหารงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะช่วงอายุไม่เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อมุมมองของบุคลากรในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระทองพจน์ ธีธมโม (2563) ที่พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันก็มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านอุทกภัยของเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี ไม่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบตามระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ความแตกต่างนี้อาจเนื่องจากระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และมุมมองต่อการปฏิบัติงาน บุคลากรที่มีการศึกษาสูงกว่ามักจะให้ความสำคัญกับแผนพัฒนา การปฏิบัติงาน และการพัฒนาคุณภาพการบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอธิการโสภณ ปิยธมโม (2560) ที่พบว่าระดับการศึกษามีผลต่อความคิดเห็นของบุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างมีนัยสำคัญ การเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงาน การศึกษาพบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลในการบริหารงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากประสบการณ์ในการทำงานที่มากขึ้น ทำให้มีความเข้าใจและมุมมองที่ชัดเจนต่อการบริหารงานและปฏิบัติงาน ส่วนบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยอาจต้องการเวลาในการปรับตัวและเรียนรู้

3. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช สอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. การบริหารงานตามหลักฉันทะ ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการปฏิบัติงาน มีความรักและความพอใจในสิ่งที่ทำ โดยเฉพาะการวางแผนและพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างแท้จริง การนำหลักฉันทะมาใช้จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนาที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมต่อองค์กร 2. การบริหารงานตามหลักวิริยะ ความพยายามและความขยันหมั่นเพียรเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงาน ผู้บริหารต้องแสดงออกถึงความทุ่มเทในทุกด้านของการทำงาน เช่น การวางแผนพัฒนางาน การให้บริการประชาชน และการพัฒนาประสิทธิผลขององค์กร การใช้หลักวิริยะจะช่วยให้การปฏิบัติงานเกิดผลที่ดีขึ้นและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3. การบริหารงานตามหลักจิตตะ ผู้บริหารต้องมีใจจดจ่อและมุ่งมั่นต่อการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบและทุ่มเทในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ยังควรมีการจัดระบบติดตามและ

สนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การใช้หลักจิตตะจะช่วยให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมการพัฒนาทั้งองค์กรและบุคคล 4. การบริหารงานตามหลักวิมangsa การใช้ปัญญาและการไตร่ตรองเป็นสิ่งสำคัญในการบริหาร ผู้บริหารควรมีความรอบคอบในการพัฒนาระบบบริการและตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับบริบทขององค์กรและความต้องการของประชาชน การทบทวนการทำงานและใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมจะช่วยให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิผล และในด้านการปฏิบัติราชการ สามารถเพิ่มศักยภาพให้บุคลากรได้โดยนำหลักอริยาบทมาใช้ คือ ฉันทะ ส่งเสริมให้ข้าราชการมีความรักและความตั้งใจในการทำงาน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนางานให้ดีขึ้น วิริยะ ข้าราชการควรขยันหมั่นเพียร มีความมุ่งมั่นในการทำงานทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีคุณภาพ จิตตะ ทำงานด้วยความใส่ใจ ทุเมเท และระมัดระวัง มีการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และวิมangsa ข้าราชการควรมีการพิจารณาทบทวนงานอย่างรอบคอบ ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา วิเคราะห์และปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชวลิตวิทยอคคธมโม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอริยาบท 4 เพื่อความสำเร็จ โดยพบว่าอริยาบท 4 เป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จทั้งในแง่ของการปฏิบัติงานและการพัฒนาสมาธิและปัญญา การบริหารงานที่ใช้หลักอริยาบท 4 จะช่วยให้เกิดการพัฒนามั่นคงและส่งเสริมประสิทธิผลในระยะยาว

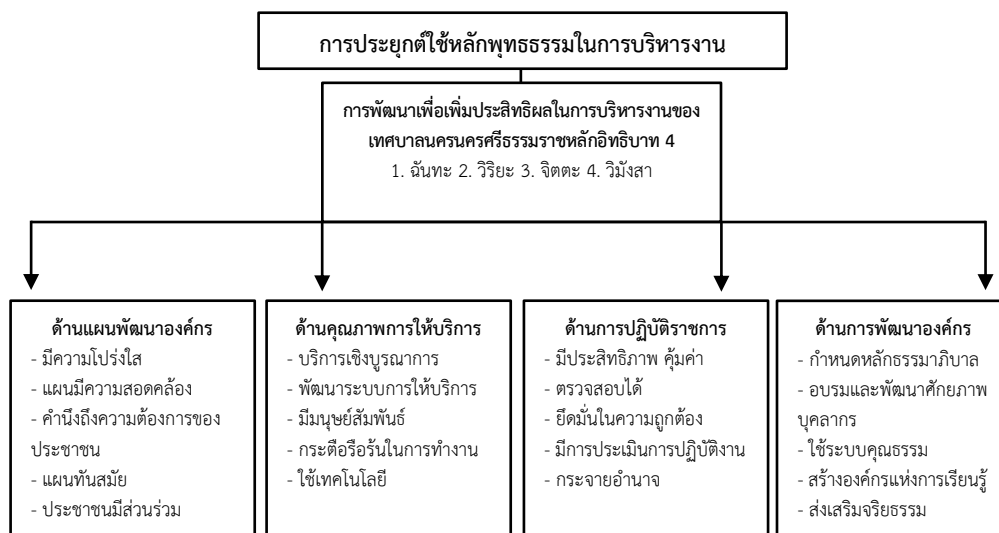
องค์ความรู้จากการวิจัย

หลักการบริหารและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงานของเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ได้แก่ ด้านฉันทะ (ความพอใจ) ด้านวิริยะ (ความเพียร) ด้านจิตตะ (ความเอาใจใส่) และด้านวิมangsa (ความรอบคอบ) ต้องประกอบด้วย

1. ด้านแผนพัฒนาองค์กร ได้แก่ บุคลากรในองค์กรมีความโปร่งใส มีแผนความสอดคล้องของการพัฒนาองค์กร มีการคำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ ตลอดจนมีแผนพัฒนาองค์กรที่ทันสมัย และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ด้านคุณภาพการให้บริการ ได้แก่ องค์กรมีบริการเชิงบูรณาการ พัฒนาระบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพ สร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้รับบริการ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และสามารถใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานได้
3. ด้านการปฏิบัติราชการ ได้แก่ องค์กรต้องมีระบบการปฏิบัติการณ์ที่มีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า ตรวจสอบได้ ยึดมั่นในความถูกต้อง มีการประเมินการปฏิบัติงาน และมีการกระจายอำนาจ

4. ด้านการพัฒนาองค์กร ได้แก่ องค์กรมีการกำหนดหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาองค์กร มีการอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีการใช้ระบบคุณธรรม สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ และมีการส่งเสริมจริยธรรมให้กับบุคลากรในองค์กร ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ควรมีการนำหลักพุทธธรรมเข้าไปประยุกต์ใช้ในองค์กร มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลให้เห็นเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ควรส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานให้ยึดหลักคุณธรรมในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

3. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เทศบาลนครนครศรีธรรมราช ควรมีการจัดโครงการพัฒนาภาวะผู้นำต้นแบบตามหลักพุทธธรรมอย่างน้อยปีละครั้ง และมีการติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรนำผลการศึกษานี้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรนำแนวทางในการประยุกต์ใช้พุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงานให้มีความชัดเจนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในการนำหลักพุทธธรรมอื่นๆ มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรในลักษณะอื่นๆ

2. ควรจะศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างจากองค์กรที่มีลักษณะโครงสร้างแตกต่างกันบ้างเพื่อหาความแตกต่าง

3. ควรจะศึกษาโดยการเพิ่มจำนวน ตัวแปรอิสระให้มีความหลากหลายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ขวัญเรือน เกื้อนแถว. (2559). *ประสิทธิในการบริหารงานตามหลักธรรมมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

ดาวนภา เกตุทอง. (2563). การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 3(2), 45-57.

ณัด ไชยพันธ์. (2560). *การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประยงค์ พรมมา. (2556). *การบริหารงานตามหลักกฏปธานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระชวลิตวิทย์ อัครมโม (2561). *การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอิทธิบาท 4 เพื่อความสำเร็จ* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการโสภณ ปิยธมโม (2560). *ประสิทธิผลการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอำนาจเจริญ* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ. 2542, (10 สิงหาคม, 2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 63 ง. หน้า 24.
- สำนักงานเทศบาลนครศรีธรรมราช. (2566). *บุคลากรของเทศบาลนครศรีธรรมราช*. สืบค้น 24 ธันวาคม 2566, จาก https://www.nakhoncity.org/admin_borad.php
- สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บริษัทจูน พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สุธีณี อรรถากร. (2561). *ประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาลเมืองในเขตภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง : การประเมินจากประชาชนผู้รับบริการและ สมาชิกในองค์กร* (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). Tokyo: Harper International Education.

ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
ศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี*
LEADERSHIP ACCORDING TO THE BRAHMA VIHARN DHAMMA OF
SALAKHRU SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
NONG SUEA DISTRICT PATHUMTHANI PROVINCE

พระมหาพจน์ วชิรญาโน, รัฐพล เย็นใจมา, สมบัติ นามบุรี
Phramaha Phot Wachiranyano, Rattapon Yenjaimea, Sombat Namburi
มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: p.padkeaw1993@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล 2. ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วน และ 3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี เป็นแบบผสมวิธี คือการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม โดยกลุ่มประชากร จำนวน 67 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน วิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า หลักพรหมวิหารธรรม (X) มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหาร

*Received September 8, 2024; Revised October 7, 2024; Accepted October 12, 2024

ส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี (Y) โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมาก ($R=185^{**}$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; หลักพรหมวิหารธรรม; องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ

Abstract

The objectives of this research article are as follows: 1. to study the level of leadership based on the Brahmavihara (Divine Abidings) principles among the executives of the Subdistrict Administrative Organization, 2. to examine the factors related to leadership based on the Brahmavihara principles among the executives of the Subdistrict Administrative Organization, and 3. to explore approaches for developing leadership based on the Brahmavihara principles among the executives of the Sala Khru Subdistrict Administrative Organization, Nong Suea District, Pathum Thani Province. This research utilized a mixed-methods approach. The quantitative research was conducted using a questionnaire, with a population sample of 67 individuals. The data were analyzed using statistical methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The qualitative research involved in-depth interviews with 9 key informants. The research tool used for data collection was a structured in-depth interview guide, and the data were analyzed through content and descriptive analysis.

The research findings are as follows: 1. The level of leadership based on the Brahmavihara principles among the executives of the Sala Khru Subdistrict Administrative Organization in Nong Suea District, Pathum Thani Province, was found to be moderate overall, with a mean score of 3.02 and a standard deviation of 0.64. 2. Factors related to leadership based on the Brahmavihara principles among the executives of the Sala Khru Subdistrict Administrative Organization in Nong Suea District, Pathum Thani Province, indicated that the Brahmavihara principles (X) had a positive but very low correlation ($R = .185^{**}$) with leadership based on these principles (Y).

Keywords: Leadership; The Brahma Viharn Dhamma; Salakhru Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ปัจจุบันคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ว่าในทุกองค์กรล้วนมีผู้นำในองค์กร ซึ่งผู้นำเหล่านี้ล้วนมีบทบาทที่จะทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว สิ่งที่จะบ่งบอกหรือชี้ให้เห็นว่าในตัวของผู้นำจะต้องแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของผู้นำในการนำองค์กร ถ้าผู้นำเป็นคนที่มีความวิสัยทัศน์ (Vision) มีความคิดที่กว้างขวาง มีความรับผิดชอบ มีภาวะผู้นำ มีความสามารถที่จะบังคับบัญชาผู้อื่น และมีความน่าเชื่อถือ ให้ความร่วมมือกัน หรือผู้ได้บังคับบัญชายอมรับในตัวของผู้นำ ลักษณะของการเป็นผู้นำแบบนี้จะทำให้ประสบผลสำเร็จ ทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของตน ดังนั้น ถ้าองค์กรใดที่ขาดผู้นำก็จะส่งผลกระทบต่อองค์กร เช่น การบริหารที่ไร้ทิศทาง ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการนำนโยบายไปปฏิบัติตามเป้าหมายขององค์กร ทำให้การบริหารองค์กรนั้น ๆ ไม่อาจประสบผลสำเร็จได้ จะเห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้มีผลที่จะทำให้ผู้นำนั้นประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมจิตฺโต), 2549)

ภาวะผู้นำ เป็นคุณสมบัติ เกี่ยวกับสติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม เป็นศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่น ผู้ร่วมงาน หรือผู้ได้บังคับบัญชา ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยการ โดยใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือการติดต่อกันและกันให้ร่วมใจกับตนดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้การดำเนินการจะเป็นไปในทางดีหรือชั่วก็ได้ ภาวะผู้นำเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมาและได้รับการยกย่องขึ้นเป็นหัวหน้า เป็นผู้ทำการตัดสินใจเพราะมีความสามารถในการปกครองและการบังคับบัญชา โดยใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยการโดยใช้กระบวนการติดต่อกันและกันในอันที่จะบรรลุเป้าหมายและความสามารถที่จะชักจูงผู้อื่นให้ความร่วมมือร่วมใจกับตน การเป็นภาวะผู้นำอาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอเนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม ทำให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมที่มีน้ำหนักและเป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนวยการโดยใช้กระบวนการติดต่อกันสัมพันธ์กัน เพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง เหลือภารกิจหลักเท่าที่จำเป็น และทำให้ประชาชนได้มีส่วนในจัดการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น ซึ่งเหตุผลการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญเพื่อให้การดำเนินงานของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดการดำเนินการอันเนื่องจากการล่าช้าในการ

ตัดสินใจจากส่วนกลาง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็น และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงส่งเสริมให้การพัฒนาส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (สิริพัฒน์ ลากิจตร, 2550) สำหรับปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะผู้บริหารการบริหารส่วนตำบล ปัญหาด้านการไม่ไว้วางใจในผู้ได้บังคับบัญชา การหวงอำนาจ ยังเป็นผลเสียต่อการบริหาร เพราะจะเป็นการเพิ่มภาระงานของผู้บริหารมากขึ้น ไม่มีการกระจายอำนาจหรือแบ่งเบาภาระงานให้กับผู้ได้บังคับบัญชา ทำให้ผู้นำหรือผู้บริหารไม่มีเวลาที่จะสร้างสรรค์ ควบคุม และติดตามงาน ทำให้งานที่ออกมามักจะล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการวิเคราะห์สถานการณ์ว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นข้างหน้า ทำให้ไม่สามารถจะเตรียมการรับเหตุการณ์ได้อย่างทันท่วงที การทำงานในแบบเดิม ๆ คิดแบบเดิม ๆ ไม่มีการแสดงวิสัยทัศน์อะไรใหม่ ๆ ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาขาดความเชื่อมั่นในความเป็นผู้นำว่าจะสามารถนำพาองค์กรที่ตนอยู่จะประสบความสำเร็จหรือไม่การขาดจินตนาการ และการจูงใจผู้ได้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงาน ทำให้ผลงานที่ออกมาไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ผู้ได้บังคับบัญชาขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ไม่รู้จักการปรับตัว และยืดหยุ่นที่ไม่เท่าทันกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ดีพอ (สุเมธ แสงนิมมล, 2552) ดังนั้น นักบริหารต้องมีหลักธรรมหรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงจะสามารถแก้ปัญหานั้นได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น บุคลากรในองค์กรจะทำงานเป็นทีมได้ดียิ่งขึ้นจะต้องมีนักบริหารที่ดีคอยกำกับดูแล นักบริหารที่ดีในทางธรรม คือ ต้องมีพรหมวิหารธรรม 4 ประการ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา พรหมวิหาร 4 ยังเป็นหมวดธรรมซึ่งรู้จักกันแพร่หลายในสังคมว่า คือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม 4 ประการ ได้แก่ เมตตา คือความรัก กรุณา คือความสงสาร มุทิตา คือความเบิกบาน พลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข อุเบกขา คือความวางเฉยมีใจเป็น (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

จากที่กล่าวมาถึงความจำเป็นและความสำคัญของปัญหา จะเห็นได้ว่า หลักพรหมวิหารธรรมมีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยสนใจในการนำหลักธรรมเรื่องพรหมวิหารธรรม มาประยุกต์ใช้ในการภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี เนื่องจากแนวทางยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลมีความน่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้ผู้วิจัยรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้สังคมโลกหันกลับมาองถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริงในการบริหารของแต่ละประเทศที่มีผลกระทบต่อการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์การอื่น ๆ จึงได้นำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเพื่อให้การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview)

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี โดยใช้ประชากรทั้งหมด จำนวน 67 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรและเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยขอหนังสือจากผู้อำนวยการ และเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา โดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เป็นค่าที่วัดความสัมพันธ์

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 หลักพรหมวิหารธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า หลักพรหมวิหารธรรม (X) มีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี (Y) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับน้อยมาก ($R=185^{**}$)

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า มี 4 แนวทางประกอบด้วย 1. ด้านหลักเมตตา ความปรารถนาดี มีเมตตาริจิต มีความปรารถนาดี รักใคร่และห่วงใยประชาชน มีการสนับสนุนโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน มีเมตตาเป็นผู้ให้และเสียสละ มีการสั่งการหรือการอำนวยความสะดวกด้วยเมตตา 2. หลักความกรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูล มีการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของบุคลากร มีการสนับสนุนในสถานการณ์ยากลำบาก มีความรักความสามัคคีและความเอาใจใส่บุคลากร มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคลากร มีความตระหนักในความปรารถนาให้คนอื่นพ้นทุกข์ 3. หลักมุทิตา มีความยินดีกับผู้อื่นเมื่อผู้อื่นได้ดีเสมอ ลดความรู้สึกของความอิจฉาและความขัดแย้ง ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีการยินดี ไม่มีมุมมองต่อคนอื่นในเชิงลบ ผู้บริหารที่คอยแสดงความยินดีกับผู้ที่ได้บังคับบัญชา มีการยินดีกับผู้ร่วมงานที่ประสบความสำเร็จ 4. หลักอุเบกขา มีความวางใจเป็นกลาง ผู้นำที่ใช้วิสัยธรรมนำวิสัยทัศน์ ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรม ไม่มีอคติสร้างบรรยากาศที่สงบและไม่ตึงเครียดในการทำงาน ส่งเสริมความหลากหลายและการทำงานร่วมกันมีภาวะผู้นำที่ดีไม่ว่าจะเป็นการวางตัวกิจกรรมารยาทที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยหลักพรหมวิหารธรรมมีความสัมพันธ์ต่อภาวะผู้นำ

ตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ
จังหวัดปทุมธานี และความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ดังนั้น หากปฏิบัติตามหลัก
พรหมวิหารธรรม โดยเฉพาะด้านอุเบกขา การวางใจเป็นกลาง ย่อมส่งผลต่อภาวะผู้นำตาม
หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ
จังหวัดปทุมธานี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งมีสอดคล้องกับงานวิจัยของพระบุญเรือง
ฐิติธมโม (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์ผู้นำในพระพุทธศาสนา: ศึกษา
เฉพาะวิธีแก้ปัญหของพระพุทธเจ้า จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ คือ ผู้มีความรู้
ความสามารถในการตัดสินใจในการนำพาตนเองและคณะองค์กรให้ดำเนินไปได้ใน
สถานการณ์หนึ่ง ๆ ภาวะผู้นำนั้นยังขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพเป็นตัวส่งเสริม ในพระพุทธศาสนา
แสดงหลักธรรมไว้สำหรับผู้นำ คือ หลักพรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 ฆราวาสธรรม 4
ทศพิธราชธรรม 10 และจักรวรรดิวัตร 12 รวมลักษณะของหลักธรรมทั้งหมดแล้วจะต้อง
เกื้อหนุนให้นักปกครองประสบความสำเร็จในการปกครองทั้งสิ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ
พระณัฐพล ฐิติธมโม (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหม
วิหารธรรม 4 ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย
พบว่า การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหารธรรม 4 ตามความคิดเห็นของ
พระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อ
จำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย
คือ ด้านการศาสนศึกษา ด้านสาธารณสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ ด้านการเผยแผ่
พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษาสงเคราะห์และด้านการปกครอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ
พระมนัส อคฺคธมโม (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร
4 โรงเรียนมัธยมศึกษาเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่า 1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารตาม
หลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ใน
ระดับมากทุกด้าน และเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านเมตตา
ด้านกรุณา ด้านมูทิตา และด้านอุเบกขา ผู้บริหารควรให้ความยุติธรรมในการบริหารงานทุก
ด้าน เน้นย้ำความซื่อสัตย์ สุจริตตรวจสอบได้ รวมถึงปฏิบัติหน้าที่โดยยึดกฎระเบียบ
สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยา เอื้องเพชร (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะตามหลัก
พรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1. คุณลักษณะตามหลักธรรมพรหมวิหารธรรมของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพยาพัศ คลังแสง (2556)
ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร ไว้ในการ
บริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาล

นครสวรรค์ พบว่า จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 183 คน พบว่า ส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 50.30 มีอายุ ส่วนมากระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 และมีระดับการศึกษาส่วนมากระดับปริญญาตรี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 50.30 มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 55.70 จำนวนพนักงานครูเทศบาลที่สุ่มตัวอย่างมาจากขนาดของโรงเรียนเทศบาลนครสวรรค์ พบว่าอยู่ในระดับโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 68.90 รองลงมาเป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 31.10

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี คือ การพัฒนาระบบบริการที่มีประสิทธิภาพ ให้บริการประชาชนควรได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิน สุขสมกิจ (2523) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธปรัชญากับการสร้างเสริมภาวะผู้นำ: กรณีศึกษากำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า หลักพุทธปรัชญามีส่วนในการเสริมสร้างความเป็นผู้นำ ทั้งนี้เพราะหลักพุทธปรัชญา มีหลักธรรมในการปกครองตนเองและผู้อื่น หลักในการสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดี สร้างความสามัคคีของหมู่คณะและความดีงามของสังคม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้นำที่ปฏิบัติตามหลักพุทธปรัชญา ย่อมก่อให้เกิดอำนาจอันเกิดการปฏิบัติโดยยึดหลักแห่งความดีความจริงอันถูกต้อง ตามหลักแห่งเหตุผลที่เกิดจากปัญญาซึ่งผู้นำประเภทนี้จะมีอำนาจแห่งธรรมในด้านจิตใจ โดยการใช้อำนาจในการครองใจผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ พานสุวรรณ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาที่มีผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้นำชุมชนควรเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม 7 และมีวิสัยทัศน์กว้างไกลสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนในอนาคต และเตรียมการรองรับได้แก้ไขปัญหาคาทันเวลา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผู้นำชุมชนสามารถคิดได้ และกำหนดแนวทางสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในตะวันตก และตะวันออกมีส่วนที่เหมือนกัน คือ มุ่งตัวผู้นำทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญใส่ใจกับการเข้าสู่อำนาจใช้อำนาจและสืบต่ออำนาจ ส่งเสริมให้มีการฝึกฝน และทดสอบผู้ที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำทางการเมืองส่วนที่ต่างกันคือตะวันออกเน้นจริยศาสตร์มากกว่าตะวันตก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระราชวรชिरเมธี (วีระ วรปญโญ) (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย โดยภาพรวม

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย ได้แก่ หลักพุทธิยาปณิธิธรรม ประกอบด้วย 1. จักขมา 2. วิจิโร 3. นิสสยสัมปันโน หลักสปปริสธรรม 7 คือ 1. ธัมมัญญตา 2. อตถัญญตา 3. อตตัญญตา 4. มัตตัญญตา 5. กาลัญญตา 6. ปริสสัญญตา 7. ปุคคลัญญตา หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1. ฉันทะ 2. วิริยะ 3. จิตตะ 4. วิมังสา หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1. ทาน 2. ปิยะวาจา 3. อตถจริยา 4. สมานัตตตา ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวนี้ จะไปสู่การส่งเสริมรูปแบบภาวะผู้นำ ตามหลักพระพุทธศาสนาของผู้บริหารและส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักพรหมวิหารธรรม คือ 1. ด้านหลักเมตตา ความปรารถนาดี มีไมตรีจิต 2. หลักความกรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูล 3. หลักมูทิตา มีความยินดีกับผู้อื่นเมื่อผู้อื่นได้ดีเสมอ 4. หลักอุเบกขา มีความวางใจเป็นกลาง โดยผู้นำแสดงออกถึงความปรารถนาดีต่อชุมชนและบุคลากรในองค์กร เช่น การดูแลความเป็นอยู่ของประชาชน การส่งเสริมความสุขและความเป็นธรรมในที่ทำงาน การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ที่ประสบความยากลำบากในชุมชน ผู้นำสนับสนุนและชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือบุคลากรในองค์กร การส่งเสริมความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน การตัดสินใจอย่างเป็นกลางและยุติธรรม การไม่ลำเอียงหรือให้ความสำคัญกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษ การรักษาความเป็นธรรมในการบริหารงานองค์กร

2. หลักภาวะผู้นำของผู้บริหาร คือ 1. ด้านระบบการให้บริการประชาชน 2. ด้านการสร้างสมดุลสภาพสิ่งแวดล้อม 3. ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพชีวิต 4. ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการพัฒนากระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ให้บริการประชาชนควรได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม การรณรงค์ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดกิจกรรมปลูกป่า การเก็บขยะ หรือการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การสนับสนุนการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดตั้งหรือพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่ให้บริการด้านการศึกษา การฝึกอบรม และข้อมูลความรู้ในหลายด้าน เช่น การเกษตร การประกอบอาชีพ หรือทักษะทางเทคโนโลยี เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตและการฟื้นฟูและจัดงานประเพณีท้องถิ่น สนับสนุนการจัดงานประเพณีท้องถิ่น เช่น งานประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง หรืองานประจำปีที่มีความสำคัญต่อชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่และการสืบสานให้คนรุ่นใหม่ได้มีส่วนร่วมและเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ ควรมีนโยบายให้บุคลากรอบรมหลักสูตรคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อให้บุคลากรได้ให้บริการประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ เพื่อนร่วมงาน และใส่ใจในการปฏิบัติงาน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ ควรมีนโยบายจัดอบรมบุคลากรให้มีความเต็มใจและความกระตือรือร้นที่จะให้บริการอย่างเท่าเทียม

3. องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ ควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ ควรมีนโยบายสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยราชการและประชาชนในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ ต้องอบรมพัฒนาด้านจิตใจ เรียนรู้หลักคุณธรรม จริยธรรม แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรตระหนักถึงมีเมตตาต่อกันและกัน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ ต้องอบรมเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรงานด้านการบริการที่ดีแก่บุคลากร

3. องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ ต้องมีการประชาสัมพันธ์ทั่วถึงและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

4. รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอ สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยราชการและประชาชนในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ดีขึ้นต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาทุนมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ทราบแนวทางวิธีการในการพัฒนาทุนมนุษย์ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี ที่มีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาครุ อำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี โดยใช้หลักพุทธธรรมอันจากหลักทวารวาสธรรม 4

เอกสารอ้างอิง

- ณัฏฐวัฒน์ สดประเสริฐ. (2555). *คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท* (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทิพยาพัศ คลังแสง. (2556). *การบริหารบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารไว้ใน การบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- พระณัฐพล ฐิติธมโม. (2552). *การบริหารงานวัดโดยการประยุกต์ใช้พรหมวิหารธรรม 4 ตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์, (ประยูร ธมจิตโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญเรือง ฐิติธมโม. (2549). *การศึกษาวิเคราะห์หลักภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะวิธีการแก้ปัญหาของพระพุทธเจ้า* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย.
- พระมนัส อคฺคธมโม. (2555). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการคณะสงฆ์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรเมธี (วีระ วรปญฺโญ). (2559). *รูปแบบภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ไทย* (ดุष्ฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วิทยา เอื้องเพ็ชร. (2554). คุณลักษณะตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 (วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). นครปฐม: มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- สิริพัฒน์ ลาภจิตร. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
สนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภวารินชำราบ จังหวัด
อุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสน
ศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ แสงนิมนวล. (2552). ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สุวิน สุขสมกิจ. (2523). พุทธปรัชญากับการสร้างเสริมภาวะผู้นำ : กรณีศึกษากำนัน
ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดกาญจนบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชาติ พานสุวรรณ. (2558). การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา (ดุขฎีนิพนธ์นิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

รูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด*
MODEL OF VIPASSANA MEDITATION TEACHING MANAGEMENT
AT MONASTERIES IN TRAT PROVINCE

พระครูกิตติญาณวิจักษ์ (จักรกฤษณ์ กิตติยาโน)

Phra Kru Kitthiyanawijak (Chakkrit Kittiyano)

วัดเนินตากแดด อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

Wat Noen Tak Daed, Bo Rai District, Trat Province

Corresponding Author E-mail: Jakriddd@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด 2. ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนา รูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 หรือคนและ ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 รูปหรือคน สรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด 1. จุดแข็ง ด้านสถานที่ปฏิบัติธรรมเป็นสถานที่สัปปายะ พระวิปัสสนาจารย์ที่มีบุคลิกภาพที่เป็นที่เคารพ 2. จุดอ่อน ด้านวิทยากรมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการในการปฏิบัติธรรม 3. โอกาส สำนักปฏิบัติธรรม การเดินทางมาปฏิบัติธรรมสะดวก 4. อุปสรรค จังหวัดตราดฝน 8 เดือน 4 ทำให้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความไม่สะดวกและบางแห่งชุมชนไม่มีความร่วมมือเท่าที่ควร 2. องค์ประกอบการพัฒนา รูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด 1. ด้านสมถกรรมฐาน พบว่า สมถกรรมฐานจะเน้นที่การนั่งสมาธิ เดินจงกรม และสวดมนต์ เพื่อให้จิตสงบ 2. ด้านวิปัสสนาญาณ พบว่า จัดให้มีการบรรยายธรรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเน้นสอนวิปัสสนาแบบสติปัฏฐานสูตร 3. รูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด 1. ด้านสถานที่ พบว่า สำนักปฏิบัติธรรมมีสถานที่ที่เหมาะสม มีที่จอดรถสะดวก มีสิ่งสำคัญอำนวยความสะดวกอุปกรณ์สำหรับผู้สูงอายุ 2. ด้านวิทยากร พบว่า วิทยากรหลายท่านหมุนเวียนสอนเพื่อให้ได้ความรู้ที่หลากหลาย 3. ด้านการบริหารจัดการ

*Received October 2, 2024; Revised October 10, 2024; Accepted October 23, 2024

พบว่า สำนักปฏิบัติธรรมมีการบริหารจัดการเป็นสัดส่วน มีระบบระเบียบที่ชัดเจน และกำหนดภารกิจผู้รับผิดชอบและมอบหมายหน้าที่อย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: รูปแบบ; การจัดการสอนวิปัสสนา; ตราด

Abstract

The objectives of this research article are as follows: 1. to study the general conditions of Vipassana meditation instruction at temples in Trat Province, 2. to examine the components for developing a model of Vipassana meditation instruction at temples in Trat Province, and 3. to propose a model for managing Vipassana meditation instruction at temples in Trat Province. This is a qualitative research study. The research tools used include interviews and focus group discussions. In-depth interviews were conducted with 25 key informants and focus group discussions were held with 11 experts.

The research findings are as follows: 1. General Conditions of the Vipassana Meditation Teaching Management of Temples in Trat Province

1. Strengths: The meditation sites are conducive environments for practice (Sappaya), and the Vipassana instructors possess personalities that are highly respected.
2. Weaknesses: There is an insufficient number of instructors to meet the demand for meditation practice.
3. Opportunities: The meditation centers are conveniently located, making travel to meditation practice easily accessible.
4. Threats: The climate in Trat province, with "rain for 8 months, sun for 4 months," causes inconvenience in participating in activities, and in some areas, there is a lack of community cooperation.

2. Components of the Development Model for Vipassana Meditation Teaching Management in Temples of Trat Province.

1. Samatha Meditation: The practice primarily focuses on seated meditation, walking meditation, and chanting to calm the mind.
2. Vipassana Insight: There are Dhamma lectures to provide knowledge and understanding of the Buddha's teachings, with a focus on teaching Vipassana through the Satipatthana Sutta.
3. Model of Vipassana Meditation Teaching Management in Temples of Trat Province.

1. Facilities: The meditation centers are well-suited for practice, offering convenient parking and essential equipment for elderly practitioners.
2. Instructors: Various

instructors rotate in teaching to provide a diverse range of knowledge.
3. Management: The meditation centers have well-organized management systems, with clear rules, defined responsibilities, and systematic delegation of duties.

Keywords: Model; Vipassana Teaching Management; Trat

บทนำ

ประเทศไทยมีวัดอยู่มากมายกระจายอยู่ทั่วชุมชน มีการจัดการสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานกันอย่างมากมาย แต่ก็ยังขาดการบริหารจัดการที่ดี จึงทำให้ประชาชนเห็นห่างจากวัด วัดจึงลดบทบาทต่อชุมชนลงไปมาก ปัจจุบันเกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ มากมายตามมา เช่น ปัญหาความเครียด ปัญหาการฆ่าตัวตาย ปัญหายาเสพติด ปัญหาความแตกแยกของครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสุขภาพจิต และปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาประเทศโดยตรง (พระครูภาวนากิจสุนทร (ฉัตรชัย อธิจิตโต), 2561)

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวทางการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราดให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่คณะสงฆ์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนา รูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นพระสงฆ์ภิกษุ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชน ตัวแทนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด และนักวิชาการด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 25 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เนื้อหา แล้วการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญและมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด จำนวน 11 รูปหรือคน

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด

1. จุดแข็ง ประกอบด้วย 2 ประเด็นสำคัญคือ ด้านสถานที่และด้านวิทยากร สถานที่ปฏิบัติธรรมมีบรรยากาศที่สงบ ร่มรื่น ร่มเย็น สถานที่ปฏิบัติธรรมเป็นสถานที่ที่สัปปายะ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีศาลาและอาคารปฏิบัติธรรมที่แยกเป็นสัดส่วน เป็นส่วนตัว ห้างไกลชุมชน ปราศจากสิ่งรบกวนทางเสียง เดินทางสะดวก เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมและการทำกิจกรรมทางศาสนา และวัดยังพระวิปัสสนาจารย์ยังมีความเข้าใจในสภาพของผู้ปฏิบัติแต่ละคน มีวิทยากรที่มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือและเป็นที่เคารพ รวมถึงมีทีมงานผู้ประสานงานและผู้รับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ

2. จุดอ่อน ประกอบด้วย ด้านวิทยากรมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการในการปฏิบัติธรรม และบางท่านอาจมีทักษะการสื่อสารที่ไม่ดีผู้ประสานงานและผู้รับผิดชอบส่วนต่าง ๆ ยังขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการสถานที่ปฏิบัติธรรมบางแห่งตั้งอยู่ในทำเลที่ห่างไกลและเดินทางไม่สะดวกและมีปัญหาเรื่องความสะดวกและสุขอนามัยสถานที่ปฏิบัติธรรมบางแห่งขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการสถานที่ปฏิบัติธรรมบางแห่งมีปัญหาเรื่องการจัดการอาหารและน้ำดื่ม

3. โอกาส สำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดตราดมีความพร้อมหลายด้าน เช่นการเดินทางมาปฏิบัติธรรมสะดวก อาหารการกินพร้อม ห้องน้ำสะดวก

วิทยากรมีความรู้ ความสามารถเป็นอย่างดี จังหวัดตราดเป็นเมืองที่มีผู้คนมีจิตใจเอื้ออาทร ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นเมืองที่อากาศดีและวัดได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดีได้รับการร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดีจึงสามารถประสานงาน และจัดสรร กระบวนการปฏิบัติทำได้เป็นอย่างดี มีการจัดการปฏิบัติตามหลักสูตรปัจจุบัน คือ ปฏิบัติ 3 5 7 วัน เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้สนใจและมีความพร้อมสำหรับผู้ที่เข้ามาปฏิบัติธรรมเพราะได้รับการอำนวยความสะดวกในเรื่องของการติดต่อประสานงาน 4. อุปสรรค สถานที่ที่เป็นอาคารเปิดจึงทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติธรรมและจังหวัดตราด ฝน 8 แดด 4 ทำให้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความไม่สะดวกและบางแห่งชุมชนไม่มีความร่วมมือเท่าที่และการจัดสรรวิทยากร ที่ยังไม่ครอบคลุมกับวัยผู้เข้าปฏิบัติและระบบการจัดการขยะ การจัดการความสะอาดบางแห่งยังไม่สมบูรณ์

2. องค์ประกอบการพัฒนาารูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัด ในจังหวัดตราด 1. ด้านสมถกรรมฐาน พบว่า การสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด มีทั้งแบบสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน โดยแบบสมถกรรมฐานจะเน้นที่ การนั่งสมาธิ เดินจงกรม และสวดมนต์ เพื่อให้จิตสงบและส่วนใหญ่จะเน้นให้ผู้ปฏิบัติ กำหนดลมหายใจเข้าออก การสอนให้กำหนดลมหายใจเข้าออก เป็นรูปแบบที่ชาวบ้าน เข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย เพราะเป็นสิ่งที่คุ้นเคยและการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัด ในจังหวัดตราด ไม่ตึงหรือหย่อนจนเกินไป ไม่บังคับให้ผู้ปฏิบัติปฏิบัติธรรม มีจุดเด่นที่ความ หลากหลาย และความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และชุมชน 2. ด้านวิปัสสนาญาณ พบว่า สำนักปฏิบัติธรรมจัดให้มีการบรรยายธรรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอน ของพระพุทธเจ้าโดยเน้นสอนวิปัสสนาแบบสติปัฏฐานสูตร รูปแบบการสอนมีความยืดหยุ่น เข้าถึงง่าย เหมาะสมกับผู้เข้าปฏิบัติ การสอนเน้นให้ผู้เข้าปฏิบัติอยู่กับปัจจุบัน มีสติใน ทุกขณะ ส่วนบางสำนักปฏิบัติธรรมสอนให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของร่างกายว่าไม่เที่ยงแท้ และสอนการฝึกบริหารภวาวนา ยุบหนอ พองหนอ และประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความ เข้าใจในเนื้อหาหลักธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

3. รูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด 1. ด้าน สถานที่ พบว่า สำนักปฏิบัติธรรมมีสถานที่ที่เหมาะสมและมีการปฏิบัติธรรมทำอย่างจริงจัง ผู้มีพื้นฐานจะสามารถปฏิบัติเพิ่มเติมได้ และจัดเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มวัย มีที่จอดรถสะดวก มีห้องสุขาชายหญิงแยกกันอย่างชัดเจนและสถานที่สามารถรองรับคน จำนวนมากได้ มีห้องสุขาใกล้กับสถานที่ปฏิบัติธรรม ถูกสุขลักษณะ สิ่งสำคัญอำนวยความสะดวกอุปถัมภ์สำหรับผู้สูงอายุ และทำโรงอาหารที่ถูกสุขลักษณะที่ดี และสถานที่พัก อากาศถ่ายเท 2. ด้านวิทยากร พบว่า วิทยากรสอนทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนา กรรมฐาน วิทยากรมีการสอนที่ครบถ้วนตามความต้องการของผู้เข้าปฏิบัติ และมีความ

เข้าใจในทุกช่วงวัยของผู้ปฏิบัติ มีวิทยากรหลายท่านหมุนเวียนสอนเพื่อให้ได้ความรู้ที่หลากหลาย มีพระวิทยากรหลากหลายรูปแบบในการนำปฏิบัติ 3. ด้านการบริหารจัดการพบว่า สำนักปฏิบัติธรรมมีการบริหารจัดการเป็นสัดส่วน มีระบบระเบียบที่ชัดเจน และกำหนดภารกิจผู้รับผิดชอบและมอบหมายหน้าที่อย่างเป็นระบบ มีวิทยากรหลายท่านหมุนเวียนสอน เพื่อให้ความรู้ที่หลากหลายและมีการจัดอาหาร ที่พักให้เพียงพอต่อผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม มีการบริหารจัดการแบ่งเป็นสัดส่วน มีการแบ่งโซนชายหญิง พระ แม่ชี ให้ชัดเจน ทั้งในส่วนของที่พักและห้องสุขา และมีการกำหนดภารกิจผู้รับผิดชอบ และการมอบหมายหน้าที่ให้เป็นไปตามระบบมากยิ่งขึ้น เน้นประหยัดแต่เกิดประโยชน์สูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด พบว่า จุดแข็ง ประกอบด้วย 2 ประเด็นสำคัญ คือ ด้านสถานที่และด้านวิทยากร สถานที่ปฏิบัติธรรมมีบรรยากาศที่สงบ ร่มรื่น ร่มเย็น สถานที่ปฏิบัติธรรมเป็นสถานที่สัปปายะมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีศาลาและอาคารปฏิบัติธรรมที่แยกเป็นสัดส่วน เป็นส่วนตัว ห่างไกลชุมชน ปราศจากสิ่งรบกวนทางเสียง เดินทางสะดวก เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมและการทำกิจกรรมทางศาสนา และวัดยังพระวิปัสสนาจารย์ยังมีความเข้าใจในสภาพของผู้ปฏิบัติแต่ละคน มีวิทยากรที่มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือและเป็นที่เคารพ รวมถึงมีทีมงานผู้ประสานงานและผู้รับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ จุดอ่อน ประกอบด้วย ด้านวิทยากรมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการในการปฏิบัติธรรม และบางท่านอาจมีทักษะการสื่อสารที่ไม่ดีผู้ประสานงานและผู้รับผิดชอบส่วนต่าง ๆ ยังขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการสถานที่ปฏิบัติธรรมบางแห่งตั้งอยู่ในทำเลที่ห่างไกลและเดินทางไม่สะดวกและมีปัญหาเรื่องความสะดวกและสุขอนามัยสถานที่ปฏิบัติธรรมบางแห่งขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการสถานที่ปฏิบัติธรรมบางแห่งมีปัญหาเรื่องการจัดการอาหารและน้ำดื่ม โอกาสสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัดตราดมีความพร้อมหลายด้าน เช่นการเดินทางมาปฏิบัติธรรมสะดวก อาหารการกินพร้อม ห้องน้ำสะดวก วิทยากรมีความรู้ ความสามารถเป็นอย่างดี จังหวัดตราดเป็นเมืองที่มีผู้คนมีจิตใจเอื้ออาทรชอบช่วยเหลือเกื้อกูลเป็นเมืองที่อากาศดี และวัดได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างดีได้รับการร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดีจึงสามารถประสานงานและจัดสรร กระบวนการปฏิบัติทำได้เป็นอย่างดี มีการจัดการปฏิบัติตามหลักสูตรปัจจุบันคือ ปฏิบัติ 3 5 7 วัน เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้สนใจและมีความพร้อมสำหรับผู้ที่เข้ามาปฏิบัติธรรมเพราะได้รับการอำนวยความสะดวกในเรื่องของการติดต่อประสานงาน อุปสรรค สถานที่ที่เป็นอาคารเปิด

จึงทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติธรรมและจังหวัดตราดฝน 8 แดด 4 ทำให้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความไม่สะดวกและบางแห่งชุมชนไม่มีความร่วมมือเท่าที่และการจัดสรรวิทยากรที่ยังไม่ครอบคลุมกับวัยผู้เข้าปฏิบัติและระบบการจัดการขยะการจัดการความสะอาดบางแห่งยังไม่สมบูรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพิพัฒน์ โสภณจิตโต (2563) ได้วิจัยเรื่องการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอ่างทอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางปัญญา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอ่างทอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางปัญญา ประกอบด้วย ด้านสถานที่ มีอาคารรองรับผู้ปฏิบัติด้านวิทยากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีรัตนธรรมนิเทศ (ปกานนท์ พิลานันท์) (2556) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการการสอนกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในอังกฤษทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านพระวิปัสสนาจารย์ และด้านการจัดการที่ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ และการบริหารจัดการยังขาดสภาพคล่องตัว เนื่องจากไม่มีทุนสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ในการทำงานขาดแคลนพระธรรมทูตที่มีความรู้ ความสามารถในการสอนวิปัสสนา กัมมัฏฐานและด้านภาษา อีกทั้งมีกฎหมายควบคุมการเข้าประเทศอังกฤษที่มีผลกระทบต่อการเข้าไปพำนักในประเทศไทย ส่วนรูปแบบที่ควรพัฒนา คือ ด้านสถานที่ควรมีการจัดให้มีความเป็นสัปปายะ สำหรับจัดกิจกรรมการสอนกัมมัฏฐานให้เพียงพอ และให้มีความอบอุ่นเพียงพอ

2. องค์ประกอบการพัฒนาปรับเปลี่ยนการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด พบว่า 1. ด้านสมถกรรมฐาน พบว่า การสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด มีทั้งแบบสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน โดยแบบสมถกรรมฐานจะเน้นที่การนั่งสมาธิ เดินจงกรม และสวดมนต์ เพื่อให้จิตสงบและส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติกำหนดลมหายใจเข้าออก การสอนให้กำหนดลมหายใจเข้าออก เป็นรูปแบบที่ชาวบ้านเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย เพราะเป็นสิ่งที่คุ้นเคยและการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด ไม่ตึงหรือหย่อนจนเกินไป ไม่บังคับให้ผู้ปฏิบัติปฏิบัติธรรม มีจุดเด่นที่ความหลากหลาย และความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และชุมชน 2. ด้านวิปัสสนาญาณ พบว่า สำนักปฏิบัติธรรมจัดให้มีการบรรยายธรรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยเน้นสอนวิปัสสนาแบบสติปัฏฐานสูตร รูปแบบการสอนมีความยืดหยุ่น เข้าถึงง่าย เหมาะสมกับผู้เข้าปฏิบัติ การสอนเน้นให้ผู้เข้าปฏิบัติอยู่กับปัจจุบัน มีสติในทุกขณะ ส่วนบางสำนักปฏิบัติธรรมสอนให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของร่างกายว่าไม่เที่ยงแท้และสอนการฝึกบริหารภวาวา ยุกหนอ พองหนอ และประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาหลักธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน

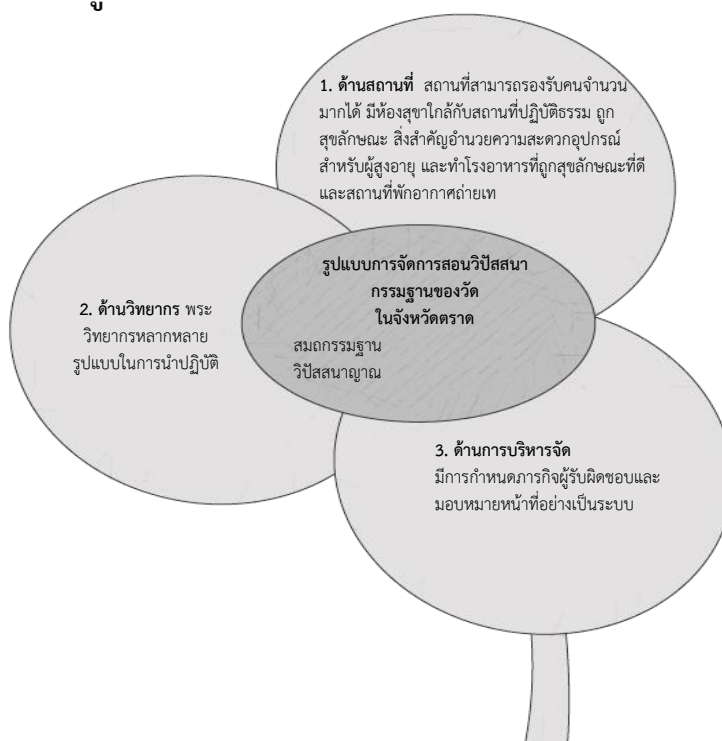

ชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของพระใบฎีกาณรงค์ฤทธิ์ ฐานวุฑโฒ และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษารูปแบบการสอนวิปัสสนากัมมัฏฐานของสำนักปฏิบัติธรรมวัดใหญ่ชัยมงคล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า วัดใหญ่ชัยมงคล มีรูปแบบการสอนกัมมัฏฐานตามหลักสติปัฏฐาน 4 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาวิจารณ์ ขนติโก และศุภกาญจน์ วิชานาติ (2564) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษารูปแบบ การจัดการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมวัดเกริ่นกฐิน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนามีทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน หลักปฏิบัติกรรมฐานที่สมบูรณ์ที่สุดปรากฏอยู่ในมหาสติปัฏฐานสูตร ว่าด้วยการเจริญสติปัฏฐานสูตรใหญ่ ด้านปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิปัสสนากรรมฐานของสำนักปฏิบัติธรรมวัดเกริ่นกฐิน พบว่า มีปัญหา 4 ข้อ คือ 1. ปัญหาที่เกิดจากผู้ปฏิบัติบางส่วนไม่ได้มีศรัทธามาแต่เบื้องต้น 2. ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างของช่วงวัย เป็นปัญหาแก่พระวิปัสสนาจารย์ในการที่จะให้ธรรมะหรือจัดกิจกรรมให้เหมาะสม 3. ปัญหาที่เกิดจากการยึดติดในรูปแบบที่เคยปฏิบัติ ทำให้เกิดปัญหาในการปรับตัว และเป็นอุปสรรคต่อการสอนของพระวิปัสสนาจารย์ 4. ปัญหาที่เกิดจากการสอบอารมณ์กันเอง ในหมู่ผู้ปฏิบัติ จึงมีผลเสียต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง ด้านการวิเคราะห์รูปแบบและวิธีการ

3. รูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด พบว่า 1. ด้านสถานที่ สำนักปฏิบัติธรรมมีสถานที่ที่เหมาะสมและมีการปฏิบัติธรรมทำอย่างจริงจัง ผู้มีพื้นฐานจะสามารถปฏิบัติเพิ่มเติมได้ และจัดเตรียมสถานที่ให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มวัย มีที่จอดรถสะดวก มีห้องสุขาชายหญิงแยกกันอย่างชัดเจนและสถานที่สามารถรองรับคนจำนวนมากได้ มีห้องสุขาใกล้เคียงกับสถานที่ปฏิบัติธรรม ถูกสุขลักษณะ สิ่งสำคัญอำนวยความสะดวกอุปการะสำหรับผู้สูงอายุ และทำโรงอาหารที่ถูกสุขลักษณะที่ดี และสถานที่พักอากาศถ่ายเท 2. ด้านวิทยากร พบว่า วิทยากรสอนทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน วิทยากรมีการสอนที่ครบถ้วนตามความต้องการของผู้เข้าปฏิบัติ และมีความเข้าใจในทุกช่วงวัยของผู้ปฏิบัติ มีวิทยากรหลายท่านหมุนเวียนสอนเพื่อให้ได้ความรู้ที่หลากหลาย มีพระวิทยากรหลากหลายรูปแบบในการนำปฏิบัติ 3. ด้านการบริหารจัดการ พบว่า สำนักปฏิบัติธรรมมีการบริหารจัดการเป็นสัดส่วน มีระเบียบเรียบร้อยที่ชัดเจน และกำหนดภารกิจผู้รับผิดชอบและมอบหมายหน้าที่อย่างเป็นระบบ มีวิทยากรหลายท่านหมุนเวียนสอน เพื่อให้ความรู้ที่หลากหลายและมีการจัดอาหาร ที่พักให้เพียงพอต่อผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม มีการบริหารจัดการแบ่งเป็นสัดส่วน มีการแบ่งโซนชายหญิง พระภิกษุ แม่ชี ให้ชัดเจน ทั้งในส่วนของที่พักและห้องสุขา และมีการกำหนดภารกิจผู้รับผิดชอบและการมอบหมายหน้าที่ให้เป็นไปตามระบบมากยิ่งขึ้น เน้นประหยัดแต่เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของธนวัฒน์ เจริญรัชต์ภาคย์ และสุดาวรรณ สมใจ

(2561) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการปฏิบัติธรรม การบริหารจัดการ และลักษณะสถานปฏิบัติธรรมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมรูปแบบการปฏิบัติธรรม ได้แก่ ความสมบูรณ์ของหลักสูตร สถานที่ปฏิบัติธรรม และวิทยากร มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิจิตรธรรมวิภา (บุญเลิศ ปญญาวุธ) (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญทำให้ประชาชนสนใจเข้าปฏิบัติธรรม มี 3 ส่วน ได้แก่ ด้านสถานที่วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดต้องมีความพร้อมสำหรับการให้บริการแก่ประชาชนมีความเหมาะสม สะอาด สงบเงียบและสะดวกสบาย ด้านบุคลากร เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมหรือพระวิปัสสนาจารย์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นแบบอย่างของความดีมีจริยธรรม ที่ทำให้ประชาชนเห็นแล้วเกิดความศรัทธา และปฏิบัติตามได้ ด้านการบริหารจัดการ มีการอบรมการฝึกสอนปฏิบัติธรรมที่มีความหลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้เลือกปฏิบัติตามความต้องการ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์กรความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย รูปแบบการจัดการสอน
วิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด จากการสังเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายได้ดังนี้

รูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในจังหวัดตราด

ด้านสถานที่ สำนักปฏิบัติธรรมมีสถานที่สามารถรองรับคนจำนวนมากได้ มีห้อง
สุขาใกล้กับสถานที่ปฏิบัติธรรม ถูกสุขลักษณะ สิ่งสำคัญอำนวยความสะดวกอุปกรณ์
สำหรับผู้สูงอายุ และทำโรงอาหารที่ถูกสุขลักษณะที่ดี และสถานที่พักอากาศถ่ายเท

ด้านวิทยากร วิทยากรสอนมีความเข้าใจในทุกช่วงวัยของผู้ปฏิบัติ มีวิทยากรหลาย
ท่านหมุนเวียนสอนเพื่อให้ได้ความรู้ที่หลากหลาย มีพระวิทยากรหลากหลายรูปแบบในการ
นำปฏิบัติ

ด้านการบริหารจัดการ สำนักปฏิบัติธรรมมีการบริหารจัดการเป็นสัดส่วน มีระบบ
ระเบียบที่ชัดเจน และกำหนดภารกิจผู้รับผิดชอบและมอบหมายหน้าที่อย่างเป็นระบบ
มีวิทยากรหลายท่านหมุนเวียนสอน เพื่อให้ความรู้ที่หลากหลาย เน้นประหยัดแต่เกิด
ประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดตราดควรมีนโยบายสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เพียงพอต่อ
การจัดปฏิบัติธรรมในวัด
2. ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรมพระวิปัสสนาจารย์
3. คณะสงฆ์จังหวัดตราดควรมีหลักสูตรสำหรับสอนกรรมฐานที่ถูกต้องและ
เหมาะสม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จังหวัดตราดควรมีการอบรมพระวิทยากรสอนกรรมฐานในจังหวัด
2. คณะสงฆ์จังหวัดตราดควรมีการจำหน่ายหนังสือเกี่ยวกับวิปัสสนากรรมฐานแก่
ประชาชนในจังหวัดและเขตใกล้เคียง
3. คณะสงฆ์จังหวัดตราดประชุมเพื่อจัดตั้งฝ่ายเผยแผ่กรรมฐานเป็นการเฉพาะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการสอนวิปัสสนากรรมฐานของวัดในเขต
ปกครองคณะสงฆ์ภาค 13
2. ควรทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระวิปัสสนาจารย์เพื่อสอนวิปัสสนา
กรรมฐานของวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 13

3. ควรทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการเผยแผ่วิปัสสนากรรมฐานแก่ประชาชนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 13

เอกสารอ้างอิง

- นรวัฒน์ เจริญรัชต์ภาคย์ และสุดาวรรณ สมใจ. (2561). รูปแบบการปฏิบัติธรรมการบริหารจัดการ และลักษณะสถานปฏิบัติธรรมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 7(1), 168-179.
- พระครูภาวนากิจสุนทร (ฉัตรชัย อธิจิตโต). (2561). *ศึกษารูปแบบและวิธีการสอนวิปัสสนากรรมฐานในจังหวัดนครศรีธรรมราช* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิจิตรธรรมวิรักษ์ (บุญเลิศ ปญญาวุโธ). (2562). *การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูธีรรัตนธรรมนิเทศ (ปกานนท์ พิลานันท์). (2556). *รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติกัมมัฏฐานของผู้นำชาวพุทธในประเทศไทย* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกาณรงคฤทธิ์ ฐานวุฑโฒ และคณะ. (2564). *ศึกษารูปแบบการสอนวิปัสสนากัมมัฏฐานของสำนักปฏิบัติธรรมวัดใหญ่ชัยมงคล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพหุสพริตรรศน์*, 7(2), 67-78.
- พระใบฎีกาวิจารณ์ ขนติโก และศุภกาญจน์ วิชานาดี. (2564). *ศึกษารูปแบบการจัดการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมวัดเกริ่นกฐิน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี*. *วารสาร มจร บาลีพุทธโฆสปริตรรศน์*, 7(2), 45-55.
- พระพิพัฒน์ โสภณจิตโต. (2563). *การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดอ่างทอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางปัญญา* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
ในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดตราด*
DEVELOPMENT OF IN-SCHOOL MORALITY TEACHING PROJECT
MANAGEMENT IN THE NEW NORMALL ERA
OF TRAT PROVINCIAL SANGHA

พระครูวิธานธรรมสุนทร (บังเอิญ พลวโร)

Phra KruWitanthammathansunthorn (BangEan Phalawaro)

วัดวงษ์พัฒนา อำเภอกาบัง จังหวัดตราด

Wong Phatthana Temple, Khao Saming District, Trat Province

Corresponding Author E-mail: mtn1090.ip5.st@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด 2. ศึกษาปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด 3. เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคนและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด จำนวน 205 รูป วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปการวิจัยและผลการวิจัยเป็นความเรียง แล้วทำการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด พบว่า 1. จุดแข็ง มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ 2. จุดอ่อน สถานศึกษากับพระสอนศีลธรรมขาดการประสานเชื่อมต่อการทำงาน 3. โอกาส มีการจัดสรรงบประมาณ 4. อุปสรรค การสอนด้านศีลธรรมเข้ากับวิชาสามัญทั่วไป 2. ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการโครงการ พบว่า ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด ในภาพรวม พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการ

*Received October 2, 2024; Revised October 12, 2024; Accepted October 30, 2024

ประกอบด้วย 1. บริบท พบว่า สถานที่เรียนมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ปลุกฝังคุณธรรมและจริยธรรมเป็นภูมิคุ้มกันจากปัญหาสังคมและยาเสพติด 2. ปัจจัยนำเข้า พบว่ากิจกรรมในโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 3. กระบวนการ พบว่ามีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตาม 4. ผลผลิต พบว่า สามารถใช้จ่ายงบประมาณได้ตามเป้าหมาย นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมพระพุทธศาสนามากขึ้น

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริหารจัดการ; โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน; ในยุคปกติวิธีใหม่

Abstract

This research article aims to 1. study the general conditions of the management of the Dhamma Teaching Monks Project in schools under the Sangha Administration of Trat Province, 2. examine the factors that promote the management of the project, and 3. propose guidelines for improving the management of the project. The study utilizes a mixed-method approach. Qualitative research involved in-depth interviews with 18 key informants, while quantitative research used questionnaires to collect data from 205 monks under the Sangha Administration of Trat Province. The data were analyzed for percentage, mean, and standard deviation. The findings were summarized in a written report, followed by a focused group discussion with 11 experts.

The results of the study reveal that 1. the general conditions of the management of the Dhamma Teaching Monks Project in schools under the Sangha Administration of Trat Province have strengths and weaknesses: Strengths include the establishment of a management committee, while weaknesses lie in the lack of coordination between schools and Dhamma teachers. Opportunities include budget allocation, while challenges involve integrating moral teaching with general academic subjects. 2. The factors promoting the management of the project were found to be at a moderate level overall. 3. The proposed guidelines for improving management include: 1. Context: The learning environment is effectively managed, fostering morality and ethics as a safeguard against social issues and drug abuse.

2. Input: The project activities are appropriate and aligned with the project's objectives. 3. Process: There is supervision, monitoring, and control of operations. 4. Output: The budget is used effectively, and students show increased knowledge and understanding of Buddhist principles.

Keywords: Management Development; Project for Monks Teaching Morality in Schools; In the New Normal Era

บทนำ

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยจำนวนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพียง 100 รูป และมีการขยายจำนวนต่อมาทุกปีจนถึงปี พ.ศ. 2548 กรมการศาสนาได้งบประมาณอุดหนุนพระสอนศีลธรรม จำนวน 600 รูป เท่านั้น ซึ่งไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาของสังคมในปัจจุบัน และไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม กล่าวคือ ความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ มีความต้องการพระไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนเฉพาะในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (สพฐ.) ไม่น้อยกว่า 58,073 รูป กรมการศาสนาจึงมีแนวคิดที่จะขยายพระสอนศีลธรรมให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ 1 ตำบล ต่อ 1 รูป เป็นอย่างต่ำ เพื่อให้สอดคล้องหรือใกล้เคียงกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2548 กรมการศาสนาได้จัดโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้นเป็นพิเศษ โดยของบประมาณจากงบกลางประจำปี พ.ศ. 2548 โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติเงินงบประมาณกลาง จำนวน 53,964,000 บาท เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2548 ให้กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมนำไปขยายเพิ่มขึ้น จากเดิมมีเพียง 600 รูป เป็น 4,000 รูป โดยให้การอุดหนุนเป็นค่าตอบแทนให้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 5,000 รูป และเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดทำอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน ประกอบการอบรมถวายความรู้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อศักยภาพในการทำหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศให้มีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสถานศึกษา นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายที่จะขยายพระสอนศีลธรรมให้ครบทุกตำบลทั่วประเทศ (ปรีชา กันธิยะ, 2550)

สำนักงานพระสอนศีลธรรม สำนักงานอธิการบดี จัดตั้งขึ้นตามประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง การแบ่งส่วนงาน พ.ศ. 2556 ตามราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2556 เพื่อดำเนินการรับผิดชอบงาน โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ตอบสนองยุทธศาสตร์ที่ 3 ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ระยะที่ 11 การบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคมและชุมชน โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานสรรหาพระสอนศีลธรรม ส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

งานติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอน งานบริหารงบประมาณโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมายตลอดเวลาของการดำเนินโครงการพระสอนศีลธรรม คือ ปีงบประมาณ 2548-2550 ได้มีการพัฒนาโดยลำดับ อาทิ การได้รับอนุมัติงบกลางจากคณะรัฐมนตรี เพื่ออุดหนุนโครงการพระสอนศีลธรรม จากครั้งที่ 1 วันที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2548 จำนวน 4,000 รูป ครั้งที่ 2 วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 จำนวน 6,000 รูป ครั้งที่ 3 วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2550 ได้รับอนุมัติเพิ่มเป็น จำนวน 10,000 รูปอีกทั้งประมาณการในปี พ.ศ. 2551 จะได้รับอนุมัติเพิ่มเป็นจำนวน 10,000 รูปเช่นกัน ในปีงบประมาณ 2551 คณะรัฐมนตรีได้มีมติในวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2550 ให้โอนงบประมาณ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ไปตั้งที่กระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งมอบหมายให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินโครงการดังกล่าว

การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคาดหวังว่าจะเป็นโครงการ ที่สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมโดยต้องการใช้โครงการนี้ให้เข้าไปมีส่วนผลักดันสร้างความเปลี่ยนแปลง ที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน มีพระที่จะนำหลักธรรมคำสอนผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับคือ ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระภิกษุสงฆ์ในปัจจุบันการดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด มีคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง เลขาธิการ และหัวหน้าครูพระสอนศีลธรรมแต่ละจังหวัด ดูแลบริหารจัดการโครงการพบว่าประสบปัญหาหลายประการ เช่น พื้นที่แต่ละจังหวัดอยู่ห่างไกลกัน การประสานงานเป็นไปได้ยาก ขาดแคลนบุคลากรไม่เพียงพอสถานการศึกษาขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนยังไม่เพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ที่ทำการสอน และปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่ยังขาดประสิทธิภาพ ได้แก่ 1. ปัญหาในการวิเคราะห์องค์กร เช่น การเบิกจ่ายนิยัตยัดประจำเดือนของพระสอนศีลธรรม ที่มีหลายขั้นตอนและย้อนไปย้อนมา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่ได้พัฒนาหลักสูตร ทั้งหลักสูตรที่ใช้สอนนักเรียนและหลักสูตรการพัฒนาพระสอนศีลธรรม และยังขาดระบบการจัดการฐานข้อมูลโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ 2. ปัญหาในการวางแผน เช่น การฝึกอบรมพระสงฆ์เพื่อเป็นพระสอนศีลธรรมทั้งเก่าและใหม่ที่ยังขาดแบบแผนอันเดียวกันทั่วประเทศ (พระอุดมเกียรติ วิสุทธิจาโร และคณะ, 2555) 3. ปัญหาในการสื่อสารองค์กร เช่น ความล่าช้าในการติดต่อประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่และพระสอนศีลธรรม การประชาสัมพันธ์พระสงฆ์เข้าร่วมโครงการ การกระทบกระทั่งกันด้วยวาจาจากการแสดงความคิดเห็น

4. ปัญหาด้านการปฏิบัติงานขององค์กร เช่น พระสอนศีลธรรมหลายรูปหมดกำลังใจ และลาออกไปในที่สุดบุคลากรที่ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่ใส่ใจ ไม่ละเอียดในขั้นตอนการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ 5. ปัญหาด้านการดำเนินการ เช่น การกำหนดแผนการปฏิบัติงานที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง หรือมหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ 6. ปัญหาในการติดตามและตรวจสอบโครงการฯ เช่น ขาดการติดตามการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการติดตามและประเมินผล ขาดหลักและวิธีการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ 7. ปัญหาในทบทวนและปรับปรุงแผนและการดำเนินงาน เช่น ความล่าช้าในการเบิกโอนงบประมาณโครงการ และ 8. ปัญหาในการควบคุมและรายงาน เช่น ความไม่เหมาะสมกับกับความเป็นที่ต่องบประมาณทั้งทางด้านวิวุฒิและคุณวุฒิ จัดอบรมไม่ตรงกับความต้องการของผู้เข้าอบรม ขาดมาตรฐานความเป็นพระสอนศีลธรรม ส่งผลให้การสอนศีลธรรมในโรงเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ (อนุพันธ์ อภิขยานภาพ, 2553)

ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดตราด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่ต้องการศึกษาวิจัยเพื่อทราบถึงการพัฒนาบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อที่จะได้นำมาพัฒนาและปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น พร้อมทั้งเป็นแนวทางให้กับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอื่น ๆ อีกประการหนึ่ง เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดและประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อประโยชน์เชิงพื้นที่และทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดตราด
3. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดตราด จำนวน 205 รูป

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด และนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด พบว่า 1. จุดแข็ง การบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในจังหวัดตราด มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน 2. จุดอ่อน. การบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในจังหวัดตราด ขาดนวัตกรรมในการสอนการใช้วิธีการสอนที่ยังคงตามรูปแบบเดิม ๆ สอดคล้องกับ พระสอนศีลธรรมขาดการประสานเชื่อมต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีมเวิร์ค 3. โอกาส การบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในจังหวัดตราด หน่วยงานหรือ พระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนจังหวัดตราดมีการใช้เทคโนโลยีในการสอนหรือ การติดต่อประสานระหว่าง พระสอนศีลธรรม หน่วยงานที่ประสานงานโรงเรียนรัฐบาลมีการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง 4. อุปสรรค ขาดงบประมาณสนับสนุนงบประมาณการอบรมทำให้ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เพียงพอขาดการบูรณาการการเรียนการสอนด้านศีลธรรมเข้า กับวิชาสามัญทั่วไปความแตกต่างของพื้นฐานนักเรียน สถานการณ์โควิด-19 ยังเป็น อุปสรรคต่อการทำงาน

2. ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะ สงฆ์จังหวัดตราด ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่งเสริม การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด ในภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.22$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.32$) และ ด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$) ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของ คณะสงฆ์จังหวัดตราด ประกอบด้วย 1. บริบทหรือสภาพแวดล้อม พบว่า ได้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การบริหารจัดการ โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดตราด ขึ้นอยู่กับสภาพของผู้เรียนและสถานที่ เรียนมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีศีลธรรม เพื่อส่งเสริม มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนและเยาวชนให้เป็นเยาวชนที่มี คุณธรรม เป็นภูมิคุ้มกันจากปัญหาสังคมและยาเสพติด 2. ปัจจัยนำเข้า พบว่า กิจกรรม ในโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีการจัดกิจกรรมการผลิตตำรา เรียนอิเล็กทรอนิกส์ พระสอนศีลธรรมและคณะทำงานโครงการ มีการวางแผนจัดทำแผนที่ มี รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรม 3. กระบวนการ พบว่า มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ควบคุมการดำเนินงานตามโครงการอย่างต่อเนื่องแต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน ต่อเนื่อง ชั่วโม่งเรียนจำกัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดหลักสูตรและแผนการสอนที่ชัดเจน แต่ยังขาดความยืดหยุ่นในการ ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง 4. ผลผลิต พบว่า สามารถใช้จ่าย งบประมาณได้ครบตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์จากจำนวนการสอบผ่านของผู้เรียน

นักเรียนร้อยละ 80 ตระหนักถึงคุณค่าของศีลธรรม และเป็นผู้มีศีลธรรมเพิ่มขึ้นก็มีผลงานจากโรงเรียนที่ส่งนักเรียนเข้าร่วมประกวดแข่งขันในกิจกรรมของศาสนาและศีลธรรม มีได้รับรางวัลและการพัฒนาการศึกษาของครูสอนศีลธรรม ผลผลิตของโครงการคือนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด พบว่า จุดแข็ง การบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในจังหวัดตราด คณะทำงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดตราด ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนมีการจัดกิจกรรมการผลิตตำราเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนพระสอนศีลธรรมและคณะทำงานโครงการมีการวางแผนจัดทำแผนที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมและคณะทำงานโครงการ จัดทำมาตรการในการส่งเสริมการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ) (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการการศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค 1 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาการจัดการศาสนศึกษาโดยนำแผนงานเชิงกลยุทธ์เข้ามาทำการวิเคราะห์สถานการณ์ ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและปัญหาอุปสรรค มาดำเนินการวิเคราะห์แนวคิด ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านครูผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านสื่ออุปกรณ์การสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล จุดอ่อน การบริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในจังหวัดตราด ขาดนวัตกรรมในการสอนการใช้วิธีการสอนที่ยังคงตามรูปแบบเดิม ๆ สถานศึกษากับพระสอนศีลธรรมขาดการประสานเชื่อมต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีมเวิร์คพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปราโมทย์ปัญญาวัฒน์ (บุญเลิศ เทชบุญโญ) (2564) ได้วิจัยเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า จุดแข็ง ได้แก่ คณะสงฆ์มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ทั้งทางกายภาพและทางจิตใจ จุดอ่อน ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ โอกาส ได้แก่ มีหน่วยงานรัฐให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของคณะสงฆ์ในลักษณะแบบเครือข่ายที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และอุปสรรค ได้แก่ สถานการณ์ระบาดของโรคอุบัติใหม่ Covid-19

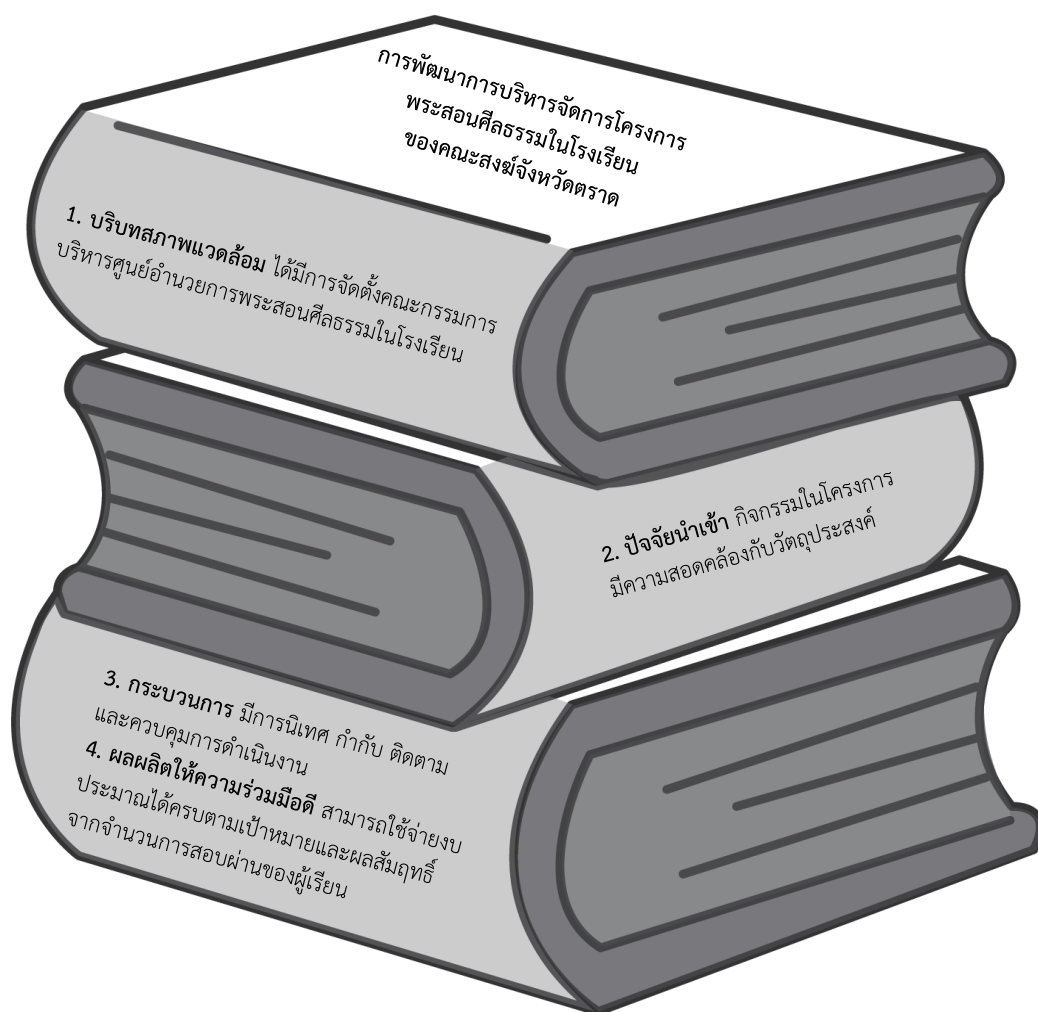
2. ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด พบว่าผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัย

ส่งเสริมการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด ในภาพรวม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.22$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ด้านการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.30$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาพระสอนศีลธรรมอยู่ในปานกลาง ($\bar{X}=3.32$) และด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรชัย อรัญยานนท์ และคณะ (2563) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$, $SD=0.56$) สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.76-3.92

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของคณะสงฆ์จังหวัดตราด 1. บริบทและสภาพแวดล้อม พบว่า ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดตราด ขึ้นอยู่กับสภาพของผู้เรียนและสถานที่เรียนมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีศีลธรรม เพื่อส่งเสริมมุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนและเยาวชนให้เป็นเยาวชนที่มี คุณธรรม เป็นภูมิคุ้มกันจากปัญหาสังคมและยาเสพติด 2. ปัจจัยนำเข้า พบว่า กิจกรรมในโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีการจัดกิจกรรมการผลิตตำราเรียนอิเล็กทรอนิกส์ พระสอนศีลธรรมและคณะทำงานโครงการ มีการวางแผนจัดทำแผนที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรม คณะสงฆ์ที่เข้าไปทำการสอนนักเรียน มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี 3. กระบวนการ พบว่า มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตามโครงการอย่างต่อเนื่องแต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนต่อเนื่อง ชั่วโม่งเรียนจำกัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดหลักสูตรและแผนการสอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูอุเทศสุตาภรณ์ (บริบูรณ์ บริบูรณ์) (2560) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ คือ ด้านปัจจัยนำเข้า มีการใช้ทรัพยากรบริหารอย่างประหยัดและมีความคุ้มค่า ด้านกระบวนการ ผู้บริหารโครงการมีการทำงานที่ถูกต้องตามมาตรฐาน และใช้เทคโนโลยีที่สะดวกกว่าเดิม ส่วนของผลผลิต ผู้บริหารโครงการมีการทำงานที่มีคุณภาพก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดตราด จากการสังเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. บริบทหรือสภาพแวดล้อม พบว่า ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์อำนวยการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดตราด ขึ้นอยู่กับสภาพของผู้เรียนและสถานที่เรียนมีการบริหารจัดการที่มี

ประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนมีศีลธรรม เพื่อส่งเสริมมุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียนและเยาวชนให้เป็นเยาวชนที่มี คุณธรรม เป็นภูมิคุ้มกันจากปัญหาสังคมและยาเสพติด สภาพแวดล้อมในโรงเรียนส่วนใหญ่เอื้อต่อการเรียนการสอนธรรมะ มีห้องเรียนที่เหมาะสมและบรรยากาศที่สงบชุมชนในจังหวัดตราดมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา

2. ปัจจัยนำเข้า พบว่า กิจกรรมในโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีการจัดกิจกรรมการผลิตตำราเรียนอิเล็กทรอนิกส์ พระสอนศีลธรรมและคณะทำงานโครงการ มีการวางแผนจัดทำแผนที่มียาละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรม คณะสงฆ์ที่เข้าไปทำการสอนนักเรียน มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดี มีการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการสอนให้ทันสมัยในการพัฒนาการระบบคอมพิวเตอร์เน็ตระบบออนไลน์ ครูพระสอนศีลธรรมต้องเพิ่มความรู้และความประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม มีการจัดทำสื่อการสอนที่น่าสนใจ แต่ยังขาดอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยในบางโรงเรียน ปัจจัยนำเข้าที่สำคัญคือการได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนในการจัดสรรเวลาและสถานที่สำหรับการสอน แต่ยังขาดแคลนอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในบางพื้นที่งบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐมีจำกัด

3. กระบวนการ พบว่า มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงานตามโครงการอย่างต่อเนื่องแต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนต่อเนื่อง ชั่วโม่งเรียนจำกัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนดหลักสูตรและแผนการสอนที่ชัดเจน แต่ยังขาดความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง กระบวนการบริหารจัดการมีการประสานงานระหว่างคณะสงฆ์และโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง มีการประสานงานระหว่างพระสอนศีลธรรมและครูประจำชั้น แต่บางครั้งยังขาดความต่อเนื่องในการติดตามผล มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณการทำงานเป็นระบบระเบียบดี แต่ควรมีการปรับปรุงด้านการสื่อสารระหว่างคณะสงฆ์และโรงเรียน

4. ผลผลิตให้มีความร่วมมือดี พบว่า สามารถใช้จ่ายงบประมาณได้ครบตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์จากจำนวนการสอบผ่านของผู้เรียน นักเรียนร้อยละ 80 ตระหนักถึงคุณค่าของศีลธรรม และเป็นผู้มีศีลธรรมเพิ่มขึ้นก็มีผลงานจากโรงเรียนที่ส่งนักเรียนเข้าร่วมประกวดแข่งขันในกิจกรรมของศาสนาและศีลธรรม มีได้รับรางวัลและการพัฒนาการศึกษาของครูสอนศีลธรรม มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นตามคุณสมบัติตามที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ คือ จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรืออย่างต่ำต้องมีความรู้ระดับปริญญาตรีสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการนำมาบูรณาการสนับสนุนให้การดำเนินงานได้อย่างราบรื่น ผลผลิตของโครงการคือนักเรียนมีความรู้

ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่ยังไม่สามารถวัดผลในเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจนและผลผลิตที่เห็นได้ชัด คือ การลดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างวัดกับโรงเรียน แต่ยังไม่สามารถขยายผลไปสู่ครอบครัวและชุมชนได้อย่างทั่วถึงนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมเพิ่มขึ้น แต่การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันยังต้องได้รับการส่งเสริม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดตราดควรมีนโยบายในการส่งเสริมศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
2. คณะสงฆ์จังหวัดตราดร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ควรมีนโยบายในการนำเสนอร่างหลักสูตรที่สามารถนำไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้จริง
3. ภาครัฐควรเข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการนิเทศและอบรมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนซึ่งนอกเหนือจากนิเทศประจำแต่ละเดือน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จังหวัดตราดกับโรงเรียนควรมีการประสานเชื่อมต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีมเวิร์ค
2. ศูนย์ประสานงานสำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดตราด ควรมีการกำกับดูแล และตรวจสอบการใช้งบประมาณให้ตรงตามหลักเกณฑ์ และคุ้มค่าที่สุด
3. ศูนย์ประสานงานสำนักงานพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดตราด ควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมของโครงการสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์ในภาค 13
2. ควรทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์ในภาค 13
3. ควรทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนแนวใหม่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในยุคปกติวิถีใหม่ของคณะสงฆ์จังหวัดตราด

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา กันธิยะ. (2550). *คู่มือโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (การเรียนการสอน) ปีงบประมาณ 2550*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พรชัย อรัญยานนท์ และคณะ. (2563). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 10(2), 63-78.
- พระครูปราโมทย์ปัญญาวัฒน์ (บุญเลิศ เตชบุญโญ). (2564). *พุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม (ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ). (2557). *การพัฒนาการจัดการการศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค 1 (ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตร์ดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอุเทศสุตาภรณ์ (ปริบูรณ์ ปริบูรณ์โณ). (2560). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 (ดุขฎิณิพนธ์ดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอุดมเกียรติ วิสุทธาจาโร และคณะ. (2553). *ความพึงพอใจของสถานศึกษาที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อนุพันธ์ อภิขยานุภาพ. (2553). *สมรรถนะความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย (ดุขฎิณิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุขฎิณิบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้าง
ความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี*
PERFORMANCE EFFICIENCY DEVELOPMENT OF SANGHA ADMINISTRATORS
FOR STRENGTHENING RATCHABURI PROVINCIAL
SANGHA ADMINISTRATION

พระปลัดธณัฐพล ธมมสโร

Phrapalad Thanatphon Dhammasaro

วัดท่าเรือ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

Wat Tharue, Paeng Phuai Subdistrict, Damnoen Saduak District Ratchaburi Province

Corresponding Author E-mail: juymanstory@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ ในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี และ 3. นำเสนอการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 รูปหรือคน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปและปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พบว่า 1. ด้านจุดแข็ง คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการจัดประชุมตรวจการ อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง 2. ด้านจุดอ่อน ระยะเวลาในการจัดประชุมไม่เหมาะสม 3. ด้านโอกาส มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา 4. ด้านอุปสรรค การที่ตั้งวัดอยู่ไกลจากอำเภอ 2. ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานพบว่า 1. มีการจัดโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของพระสังฆาธิการอยู่ทุก ๆ ปี 2. ให้การสนับสนุนการศึกษา 3. มีการเสนอแนวทางในการปกครองคณะสงฆ์ที่ดีให้กับเจ้าอาวาสทุกวัด 3. การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ พบว่า

*Received September 20, 2024; Revised October 12, 2024; Accepted October 16, 2024

1. มีโครงสร้างสายบังคับบัญชาไปตามลำดับชั้น 2. มีดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์จัดการควบคุมภายในองค์กร 3. มีการปฏิบัติงานของคณะพระสังฆาธิการผู้รู้หลักพระวินัยโดยโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม 4. เมื่อมีเหตุกระทำความผิดในเขตพื้นที่ตำบล เจ้าคณะตำบลจะเป็นผู้ที่เข้าไปตรวจสอบและมีอำนาจหน้าที่จะการระงับปัญหานั้น 5. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการควบคุมดูแลคณะสงฆ์ให้กับประชาชนมากขึ้น 6. มีการจัดประชุมพระสังฆาธิการ ปีหนึ่งอย่างน้อย 3 ครั้ง

คำสำคัญ: การพัฒนาประสิทธิภาพ; พระสังฆาธิการ; การปกครองของคณะสงฆ์

Abstract

This research article aims to: 1. Study the general conditions, problems, and obstacles in the duties of the Sangha administrative monks (Phra Sangkhathikarn) in the governance of the Sangha in Ratchaburi Province, 2. Identify factors that enhance the efficiency of the duties of the Sangha administrative monks to strengthen the governance of the Sangha in Ratchaburi Province, and 3. Propose improvements to enhance the performance of the Sangha administrative monks to strengthen the governance of the Sangha in Ratchaburi Province. This is a qualitative study based on field research, gathering data from 25 key informants selected through purposive sampling, and conducting focus group discussions with 10 experts. Content analysis was then performed on the collected data.

The research findings are as follows: 1. The general conditions, problems, and obstacles in the performance of the Sangha administrative monks in the governance of the Sangha in Ratchaburi Province revealed the following: 1. Strengths: The Sangha in Ratchaburi holds at least three annual meetings for governance review; 2. Weaknesses: The duration of these meetings is insufficient; 3. Opportunities: There are opportunities for higher education at the tertiary level; 4. Obstacles: Some temples are located far from district centers. 2. The factors that enhance the efficiency of the Sangha administrative monks include: 1. Regular annual capacity-building training programs for the Sangha administrative monks, 2. Support for education, and 3. Proposals for good governance practices for the abbot of each temple. 3. The development of performance efficiency in the Sangha administrative

monks includes: 1. A clear hierarchical structure for governance, 2. An internal control system within the organization, 3. Transparent, honest, and fair performance in accordance with the Vinaya (monastic discipline), 4. The district chief monk is responsible for investigating and resolving any misconduct within the subdistrict, 5. Raising public awareness about the Sangha governance system, and 6. Holding at least three annual meetings for the Sangha administrative monks.

Keywords: Efficiency Development; Sangha Administration; Sangha Governance

บทนำ

ในสมัยพุทธกาลนั้น หากท่านได้ศึกษาในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ท่านจะพบได้ว่าการทำงานของพระพุทธเจ้าท่านนั้นมีประสิทธิภาพมาก ตลอด 45 ปีแห่งการปฏิบัติงานของพระพุทธองค์แล้วแต่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพระองค์มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดำเนินงานแล้ว คำสั่งสอนของพระองค์ที่จะช่วยให้มีมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น จึงมีอยู่จริงและยืนหยัดมานานถึง 2,600 กว่าปี โดยไม่มีเสื่อมสลายหายไป และยังสามารถปรับประยุกต์ใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัยอยู่เสมอ (สุรพล สุยะพรหม และคณะ, 2555) คณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันจึงควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงปัญหาการปกครองคณะสงฆ์อย่างเร่งด่วนหากเราต้องการเห็นพุทธศาสนาเจริญงอกงามในประเทศไทย (พระณรงค์ สังขวิจิตร, 2560)

สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติงานด้านการปกครองคณะสงฆ์ ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการปกครอง พบว่ามีปัญหาอุปสรรคทุกด้าน อันเนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติทางวินัยสงฆ์เกี่ยวกับการระงับอธิกรณ์ด้านต่าง ๆ ไม่ชัดเจน ทำให้มีความน่าเชื่อถือน้อยในกระบวนการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะมีน้อย และมีทักษะและเทคนิคในการให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องที่ต้องได้รับการพัฒนา นอกจากนั้นยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ อายุของผู้ปฏิบัติหน้าที่ ปัญหาสุขภาพ ความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติทางวินัยสงฆ์ ตลอดทั้งทักษะและเทคนิคการปฏิบัติงานเฉพาะด้าน (พระมหาวีรจิต ธีรวโส, 2559)

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลเชิงวิชาการสำหรับใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัด

ราชบุรี อีกทั้งยังเป็นกรณีศึกษาแก่การปฏิบัติงานด้านการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดอื่น ๆ ได้อีกประการหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ ในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ได้แก่ พระสังฆาธิการเจ้าคณะปกครอง กองงานเลขานุการเจ้าคณะปกครอง กลุ่มข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้าน และกลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 25 รูปหรือคน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1.สภาพทั่วไปและปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านจุดแข็ง (Strengths) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการปฏิบัติงานด้านการปกครองที่มีรูปแบบการดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตามสายงานที่ทางเจ้าคณะจังหวัดราชบุรีได้กำหนดไว้ และมีการจัดประชุมตรวจการอย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสอดคล้องต้องกันกับแผนนโยบายงานที่ได้วางกำหนดไว้ และเสริมสร้างความเข้าใจต่อพระสังฆาธิการทุกรูป ในการปฏิบัติงานตามพื้นที่ของตน ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีประเด็นที่เป็นจุดอ่อน ในหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการตรวจสอบประวัติ การทำประวัติฐานข้อมูล ความรู้ความเข้าใจของพระสังฆาธิการต่องานปกครองคณะสงฆ์ กรอบระยะเวลาในการจัดประชุมตรวจการคณะสงฆ์ไม่เหมาะสม การเตรียมความพร้อมอุปกรณ์เครื่องมือในการประชุมตรวจการคณะสงฆ์ ฯลฯ ซึ่งเหล่านี้ ก็เป็นเนื้อหาที่ควรนำไปพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการปกครองของคณะจังหวัดราชบุรีได้ ด้านโอกาส (Opportunities) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีความร่วมมือ สามัคคีกันในการปฏิบัติงานปกครอง เพื่อให้เกิดความสงบสุขในหมู่คณะ ซึ่งก็ได้น้อมนำหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นคือ หลักอปริหานิยธรรมมาใช้ประกอบกับงานบริหารปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ทั้งในเรื่องการจัดประชุมตรวจการแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้องต่าง ๆ ในหมู่คณะสงฆ์ การดำเนินการปกครอง หรือแม้กระทั่งตรวจสอบ สอดส่อง ดูแลคณะสงฆ์ให้อยู่ในหลักของพระธรรมวินัย และกฎหมายพระสงฆ์ อีกทั้งยังได้ส่งเสริมให้พระสังฆาธิการและพระสงฆ์ที่อยู่ในจังหวัดราชบุรี ได้เพิ่มเติมความรู้จากการเข้ารับโครงการอบรมฯ ต่าง ๆ เข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา สาขาบริหารการปกครองคณะสงฆ์ และนำเครื่องมือเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้ประกอบกับการดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์ ด้านอุปสรรค (Threats) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ประสบพบเจอข้อขัดข้องอยู่บ้าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งตั้งเจ้าอาวาสใหม่ เรื่องบางรูปใช้เทคโนโลยี โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำงานไม่เป็น การที่ตั้งวัดอยู่ไกลจากอำเภอจากจังหวัดมากเกินไป การไม่ได้งบประมาณจากภาครัฐในส่วนจำเพาะของงานปกครอง การได้รับผลกระทบจากโควิดจนไม่สามารถจัดสถานที่ประชุมพระสังฆาธิการได้ ไม่เว้นแม้งานในส่วนของการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีเรา ที่ต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน ในการดำเนินงานใหม่ หรือที่เรียกว่า New Normal ซึ่งในยุคปกติวิถีใหม่

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านการฝึกอบรม (Training) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี อยู่ในเขตของคณะสงฆ์ภาค 15 ซึ่งมีการจัด

โครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของพระสังฆาธิการเพื่อปฏิบัติงานคณะสงฆ์ อยู่ทุก ๆ ปี ซึ่งในแต่ละครั้งที่มีการอบรม เจ้าคณะปกครองก็จะส่งพระสงฆ์ พระเลขานุการ ไปเข้ารับการอบรม บางครั้งก็ส่งตนเองไปบ้างก็มี จุดประสงค์ก็เพื่อขัดเกลาความรู้เพิ่มความเข้าใจในการปกครอง ในการสนองงานร่วมกับเจ้าคณะปกครอง ทั้ง 6 ด้าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดผลดีเป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ด้านการศึกษา (Education) พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ในด้านการศึกษา ให้การสนับสนุนทั้งศาสนา ศึกษาและบาลีศึกษา ซึ่งงานศึกษาทั้ง 2 อย่างนี้ก็ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรีในการมอบแก่นักเรียนต่าง ๆ และแก่พระสงฆ์ทุกรูปที่สอบผ่านในจังหวัดราชบุรี และมีสถาบันการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ของจังหวัดราชบุรี คือ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี และงานคณะสงฆ์ ทั้ง 6 องค์การ ซึ่งพระสังฆาธิการในจังหวัดราชบุรี และจังหวัดในพื้นที่ใกล้เคียง ด้านการพัฒนา (Development) พบว่า การพัฒนางานปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระสังฆาธิการในจังหวัด มีส่วนร่วมในการแสดงความเห็นต่องานปกครองคณะสงฆ์ ร่วมกันระดมความคิดเพื่อแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับงานปกครองคณะสงฆ์ได้ มีการวางระบบกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ภูมิภาค ส่งเสริมให้วัดมีอิสระในการบริหารจัดการตนเองมากขึ้น และเสนอแนวทางในการปกครองคณะสงฆ์ที่ดีให้กับเจ้าอาวาสทุกวัด และพระสังฆาธิการต้องมีคุณสมบัติพร้อมครบถ้วนตามเกณฑ์กำหนดให้ ระดับของคุณวุฒิน้อยที่สุด ต้องจบหลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์

3. การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ด้านการดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์ โดยมีโครงสร้างสายบังคับบัญชาไปตามลำดับขั้น จะไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยข้ามอำนาจทางการปกครองระหว่างกัน และปฏิบัติงานกันด้วยความเคารพในตำแหน่งผู้บังคับบัญชา และมีการร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานราชการในระดับจังหวัด ซึ่งมีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เป็นหลัก รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันแบบ MOU อีกทั้ง เปิดโอกาสให้พระสงฆ์และประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการควบคุมและส่งเสริม พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีดำเนินงานปกครองคณะสงฆ์จัดการควบคุมภายในองค์กร เพื่อให้พระสงฆ์ในเขตปกครอง มีความประพฤติการปฏิบัติอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย กฎหมายคณะสงฆ์และบ้านเมือง เจ้าอาวาสปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่อย่างเคร่งครัด ในการปกครอง สอดส่อง ดูแล พระภิกษุสามเณรที่อาศัยอยู่ในวัดได้

ความประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ก็เกิดขึ้นในวัดนั้น และยังเป็นเหตุให้เกิดศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไปมากยิ่งขึ้น และมีหน้าที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในเขตปกครองอย่างชัดเจน โดยอาศัยหลักธรรมวินัย กฎหมาย และอธิสมการปฏิบัติที่สืบทอดกันมาด้านการระงับอธิกรณ์ พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีได้ดำเนินการด้านการระงับอธิกรณ์ ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์อธิกรณ์ใดเกิดขึ้นกับพระภิกษุหรือสามเณรก็ตาม การปฏิบัติงานของคณะพระสังฆาธิการผู้รู้หลักพระวินัย จะกระทำการโดยไม่มี การบิดเบือนพระไตรปิฎก และกระทำอย่างโปร่งใส สุจริต ยุติธรรม และประกอบด้วยเมตตาเป็นที่ตั้งเสมอ ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบล พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เมื่อมีเหตุกระทำความผิดในเขตพื้นที่ตำบลใดก็ตาม เจ้าคณะตำบลจะเป็นผู้ที่เข้าไปตรวจสอบ สืบค้นปัญหาเหล่านั้น และมีอำนาจหน้าที่ในการระงับปัญหานั้น ซึ่งหากว่าไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าว เจ้าคณะตำบลก็ทำหนังสือร้องเรียนขึ้นมามาหาเจ้าคณะอำเภอ ถ้ายังแก้ไม่ได้ก็แจ้งถึงจังหวัด เราจะได้จัดประชุมมาตรการเข้มงวดในการที่จะแก้ปัญหา ดังกล่าว ไม่ว่าจะข้อพิพาท การตั้งรักษาการเจ้าอาวาส การบิณฑบาตที่ไม่เหมาะสม การโพสต์สื่อโซเชียลมีเดียของพระภิกษุที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ เราต้องรีบดำเนินการเพื่อป้องกันความเสื่อมเสียที่อาจเกิดขึ้นแก่พระพุทธศาสนาได้ ด้านการควบคุมบังคับบัญชา พบว่า การควบคุมบังคับบัญชาคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการพัฒนาระบบการควบคุมดูแลคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มุ่งเน้นไปที่การกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นส่งเสริมให้วัดมีบทบาทมากขึ้นในการบริหารจัดการกิจการภายในวัด สนับสนุนให้คณะสงฆ์ในท้องถิ่นมีอำนาจในการตัดสินใจมากขึ้น สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการควบคุมดูแลคณะสงฆ์ให้กับประชาชนมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ได้ ด้านการตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการ พบว่า คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการจัดประชุมพระสังฆาธิการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องของพระสังฆาธิการ และกองงานเลขานุการ ปีหนึ่งอย่างน้อย 3 ครั้ง และเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐ ประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการรู้เห็นการปฏิบัติงาน พันธกิจทั้ง 6 ด้าน ของคณะสงฆ์ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยมีประเด็นอภิปราย คือ ด้านจุดแข็ง มีการปฏิบัติงานเป็นลำดับขั้นตามที่กำหนดไว้ และมีการจัดประชุมตรวจการ อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความสอดคล้องต้องกันกับแผนนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

พระมหาทรงศักดิ์ ชยวฑฺฒโน (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการมีหน้าที่ด้านการปกครองที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบ วินัยบ้านเมือง การควบคุมดูแลไม่ค่อยเป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎระเบียบ ทำให้การปกครองคณะสงฆ์ขาดศักยภาพเพราะไม่มีเครื่องมือเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยตรวจสอบในการปฏิบัติหน้าที่ และในด้านโอกาส คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีความร่วมมือ สามัคคีกันในการปฏิบัติงานปกครอง ได้น้อมนำหลัก อปรีหานิยธรรม มาใช้ประกอบกับงานบริหารปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ติงาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ กรมทางหลวง จากผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบรูปแบบโดยอิงตามความเป็นจริงขององค์การขนาดใหญ่คือกรมทางหลวง ที่จะมีฐานข้อมูลเป็นของตนเองอยู่แล้วเพียงแต่ไม่สามารถที่จะพัฒนาให้กลายเป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ได้ รวมไปถึงไม่สามารถใช้งานและพัฒนาฐานข้อมูลนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ จะต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมลงไปถึงระบบการจัดการของ AI อันจะช่วยให้งานวิจัยนี้พัฒนาต่อยอดออกไปได้เห็นภาพอย่างชัดเจน และใช้งานได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยมีประเด็นอภิปราย คือ ด้านการฝึกอบรม มีการจัดโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของพระสังฆาธิการเพื่อปฏิบัติงาน คณะสงฆ์ อยู่ทุก ๆ ปี ซึ่งในแต่ละครั้งที่มีการอบรม เจ้าคณะปกครองก็จะส่งพระสงฆ์ พระเลขานุการ ไปเข้ารับการอบรม บางครั้งก็ส่งตนเองไปบ้างก็มี ซึ่งเกิดผลดีเป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ์ แก้วนะ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำทั้ง 7 ด้าน มีปัจจัยพื้นฐาน 2 อย่าง เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารที่ถูกต้องตามหลักการและหลักสัปปุริสธรรม และในด้านการศึกษา ได้ให้การสนับสนุนทั้งศาสนศึกษาและบาลีศึกษา ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรีในการมอบแก่สำนักเรียนต่าง ๆ และแก่พระสงฆ์ทุกรูปที่สอบผ่านในจังหวัดราชบุรี และมีสถาบันการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ของจังหวัดราชบุรี คือ วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี ซึ่งพระสังฆาธิการในจังหวัดราชบุรี ให้ความสนใจมาเข้ารับการศึกษามาก เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานปกครองคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ให้มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนะยุทธ เกตุอยู่ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตาม

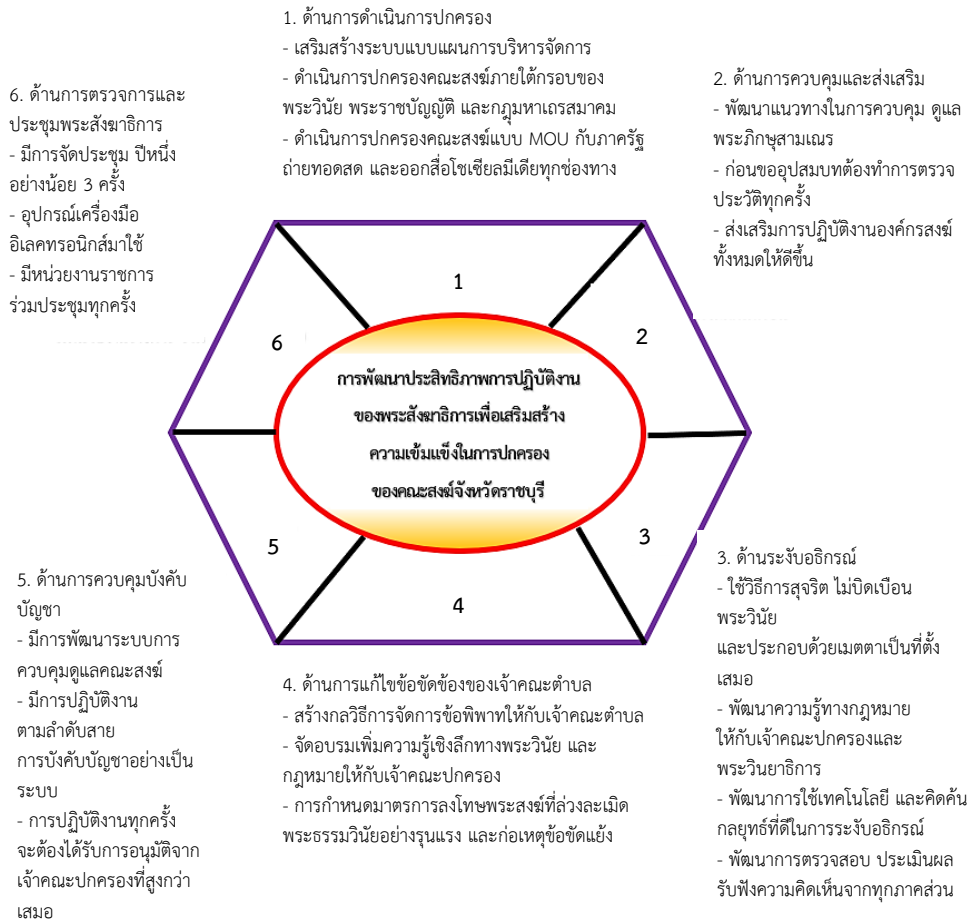

แนวทางของพระสังฆพัฒนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเหมาะสมมี 3 องค์ประกอบได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา ที่สามารถบูรณาการนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนหลักพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้แก่ หลักไตรสิกขา คือ หลักศีล นำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรม หลักสมาธินำไปสู่การพัฒนาจิตใจ และ หลักปัญญา นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้

3. การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยมีประเด็นอภิปราย คือ ด้านการ ดำเนินการปกครอง มีการพัฒนาระบบการดำเนินการที่มีความรวดเร็วเป็นลำดับ จากการ สร้างช่องทางการประสานงาน รับข้อมูลข่าวสารคณะสงฆ์ผ่านทางแอปพลิเคชัน Line ซึ่งปัจจุบันก็นิยมใช้กันจำนวนมาก เพราะมีความรวดเร็ว ทั้งในด้านงานสารบรรณ งานพันธกิจ และโครงการต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณกานต์ ขาวลาภ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารเชิงพุทธบูรณาการของกระทรวงแรงงาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้วิจัยได้ใช้ภาวะผู้นำในการสื่อสารของกระทรวงแรงงานใน 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ ด้านพฤติกรรม และด้านการเปลี่ยนแปลง และใช้หลักธรรม ที่ประกอบด้วย สังคหัตถ์ 4 พรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 และฆราวาสธรรม 4 คุณลักษณะดังกล่าว มีความสำคัญมากน้อย ต่างกัน นั้นขึ้นอยู่กับระดับของนักบริหาร ด้านการควบคุมและส่งเสริม คณะพระสังฆาธิการได้ จัดตั้งองค์กรพระวินยาธิการ สอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญญาพล (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของ พระวินยาธิการประกอบด้วย 5 กลไก ได้แก่ 1. ศึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานให้ เป็นระบบฐานข้อมูล 2. จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพด้วยการส่งพระวินยาธิการไปศึกษา หลักสูตรพระวินยาธิการ 3. พัฒนาขีดความสามารถตามหลักไตรสิกขา 4. การให้คำปรึกษา ด้วยการจัดตั้งสำนักงานพระวินยาธิการกลาง และ 5. การติดตามและประเมินผล

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์ จังหวัดราชบุรี โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อ ศึกษาสภาพทั่วไป ปัจจัยที่ส่งเสริม และนำเสนอการพัฒนา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและได้ องค์ความรู้ ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี จากการสังเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายได้ดังนี้

การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี โดยด้านการดำเนินการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี มีการพัฒนาระบบการดำเนินการที่มีความรวดเร็วเป็นลำดับจากการสร้างช่องทางการประสานงาน รับข้อมูลข่าวสารคณะสงฆ์ผ่านทางแอปพลิเคชัน Line ซึ่งปัจจุบันก็นิยมใช้กันจำนวนมาก เพราะมีความรวดเร็ว ทั้งในด้านการบรรณงานพันธกิจ และโครงการต่าง ๆ ส่วนในด้านการควบคุมและส่งเสริม คณะพระสังฆาธิการได้จัดตั้งองค์กรพระวินยาธิการขึ้นมา เพื่อกระจายอำนาจในการปฏิบัติงานควบคุม ดูแล

พระภิกษุและสามเณร ที่มีความประพฤติไม่เหมาะสมต่อการเป็นเพศบรรพชิต และมีการกำหนดมาตรการขั้นเด็ดขาด ลงโทษกับพระภิกษุสามเณรที่มีความประพฤติความร้ายแรงจนทำให้พระพุทธศาสนาเสื่อมเสียในวงกว้าง และส่งเสริมให้พระสังฆาธิการและคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี เข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้ทางกฎหมายของพระสงฆ์ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นที่อาจเกิดขึ้นได้เสมอ ต่อมางานด้านระงับอิทธิฤทธิ์ เน้นสอนว่า พระสังฆาธิการจังหวัดราชบุรี ใช้วิธีการสุจริตยุติธรรมกับพระภิกษุและสามเณร ไม่กระทำการตัดสินปิดเป็นพระวินัย และประกอบด้วยเมตตาเป็นที่ตั้งเสมอ และยังสนับสนุนให้พัฒนาความรู้ทางกฎหมายให้กับเจ้าคณะปกครองและพระวินยาธิการ พัฒนาการใช้เทคโนโลยี และคิดค้นกลยุทธ์ที่ดีในการระงับอิทธิฤทธิ์ในรูปแบบที่มีความรวดเร็วและเป็นธรรม ไม่ยืดเยื้อจนทำให้เรื่องอิทธิฤทธิ์นั้น ๆ ลุกขึ้นมาจนเกินที่แก้ไข และร่วมกันพัฒนาระบบการตรวจสอบ ระบบการประเมินผล ระบบการร้องเรียน และต้องรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ใคร่ครวญด้วยโยนิโสมนสิการทุกครั้งในการพิจารณา และในส่วนของการงานด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบล คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีร่วมระดมหาแนวทางในการสร้างกลวิธี กลยุทธ์ การจัดการข้อพิพาท เพื่อเป็นแนวทางความรู้ให้กับเจ้าคณะตำบลนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติงานจริง และต้องจัดอบรมเพิ่มความรู้เชิงลึกทางพระวินัย และกฎหมายให้กับเจ้าคณะปกครองเสมอเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับปัญหา และการกำหนดมาตรการลงโทษพระสงฆ์ที่ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยอย่างรุนแรง และก่อเหตุข้อขัดแย้งให้มีความเด็ดขาด ส่วนด้านการควบคุมบังคับบัญชา คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีมีการปฏิบัติงานตามลำดับสายการบังคับบัญชาอย่างเป็นระบบ และในการปฏิบัติงานทุกครั้งจะต้องได้รับการอนุมัติจากเจ้าคณะปกครองที่สูงกว่าเสมอ แสดงถึงความเคารพพระเถระผู้มีคุณวุฒิและวิญญูติมากกว่า ตามแนวทางพุทธเถรวาท และส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบการควบคุมดูแลคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี พิจารณาการแต่งตั้งพระสังฆาธิการที่มีคุณสมบัติพร้อมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และจัดรูปแบบโครงสร้างตำแหน่งแจกแจงหน้าที่ให้เหมาะสมงานอยู่เสมอ สุดท้ายงานด้านการตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการ คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีมีการปฏิบัติงานตรวจการและการจัดประชุมพระสังฆาธิการ อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง และทุกครั้งที่มีการประชุมจะนำอุปกรณ์เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาประกอบใช้ในการสื่อสารอยู่เสมอ และจะมีหน่วยงานราชการทั้งในส่วนของระดับองค์กร และระดับผู้นำชุมชน มาเข้าร่วมรับฟัง เสนอแนวทาง แสดงแนวคิดกันเป็นจำนวนมาก และเป็นอย่างนี้ตลอดมาเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีควรวางแผนเชิงรุกในการปฏิบัติงานด้านการปกครองของพระสังฆาธิการจังหวัดราชบุรี
2. คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีควรมีนโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนและให้กำลังใจสำหรับพระสังฆาธิการที่รับผิดชอบในการเข้าประชุม
3. คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีควรจัดตั้งภาคีเครือข่ายพระเลขาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการปกครองของพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีควรมีการจัดเตรียมความพร้อมในเรื่องของเครื่องมืออุปกรณ์การประชุมที่มีความทันสมัย
2. คณะสงฆ์จังหวัดราชบุรีควรมีการกำหนดระยะเวลาในการประชุมที่มีความกระชับ ไม่เกิดความน่าเบื่อ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพระเลขาการเพื่อการปฏิบัติงานที่ดีของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการในการระงับอธิกรณ์ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างศรัทธาของประชาชนที่มีต่อคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- ชนะยุทธ เกตุอยู่. (2560). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธตามแนวทางของพระสังฆพัฒนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญญาพล. (2562). กลไกการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพระวินยาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระณรงค์ สังขวิจิตร.(2560). การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน: ปัญหาและแนวทางแก้ไข. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1), 27-40.
- พระมหาทรงศักดิ์ ขยวฑฺฒโน. (2563). *การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิศิต ธีรวิโส. (2559). *การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการปกครองของพระสังฆาธิการระดับอำเภอ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 11* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณกานต์ ขาวลาภ. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำในการสื่อสารเชิงพุทธบูรณาการของกระทรวงแรงงาน* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์. (2563). *การพัฒนาการนำฐานข้อมูลขนาดใหญ่มาปรับใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกรมทางหลวง* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรพล สุษะพรหม และคณะ. (2555). *พื้นฐานทางการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวรรณ์ แก้วนะ. (2564). *การพัฒนาคุณลักษณะตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การพัฒนาการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา*

DEVELOPMENT OF A MANAGEMENT FOR HAPPY TEMPLES WITH 5S ACTIVITIES IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระสนธยา อธิจิตโต

Phra Sontaya Adhicitto

ที่พักสงฆ์พระธาตุเสมานคร

Phra That Sema Nakhon Monastery

Corresponding Author E-mail: 6401104318@mcu.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส 2. ศึกษากระบวนการการบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส 3. นำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา โดยประยุกต์ตามหลัก ปฏิรูปเทศ 4 โดย ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป หรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 9 รูปหรือคน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส เน้นความสะอาดและระเบียบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและพระสงฆ์ แม้วัดจะเผชิญปัญหาทรัพยากรและการใช้เทคโนโลยีในการติดตามและประเมินผล 2. กระบวนการบริหารจัดการวัดตามหลัก 5 ส เริ่มจากการวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผนร่วมกับชุมชน ใช้กระบวนการ PDCA เพื่อสร้างความเข้าใจ กำหนดบทบาท และติดตามผล การสร้างแรงจูงใจและวัฒนธรรมความสะอาดช่วยให้กิจกรรมยั่งยืน การมีส่วนร่วมและปรับปรุงตามเกณฑ์ช่วยพัฒนาคุณภาพ 3. การพัฒนาการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส เน้นการดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยเริ่มจากการสะสางสิ่งของ จัดระบบ รักษาความสะอาด สร้างสุขลักษณะที่ดี และปลูกฝังวินัย ใช้กระบวนการปฏิรูปเทศ 4 เพื่อจัดการอาวาส อาหาร บุคคล และธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างวัดที่สะอาดและเอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจ
คำสำคัญ: การบริหารจัดการวัด; กิจกรรม 5 ส; สัปปายะ 4; วัดสร้างสุข

*Received September 16, 2024; Revised October 13, 2024; Accepted October 23, 2024

Abstract

This research article aims to 1. study the general management of Wat Sangsook (Happy Temple) through the 5S activities, 2. examine the management process of Wat Sangsook through the 5S activities, and 3. propose guidelines for improving the management of Wat Sangsook through the 5S activities in Nakhon Ratchasima Province, applying the Patirupa Desa 4 principles. The research methodology is qualitative, gathering data through in-depth interviews with 25 key informants and focus group discussions with 9 experts on managing Wat Sangsook through the 5S activities in Nakhon Ratchasima Province.

The research findings are as follows: 1. The management of Wat Sangsook through the 5S activities emphasizes cleanliness and organization, promoting the participation of both the community and monks. Although the temple faces challenges in terms of resources and using technology for monitoring and evaluation, 2. The management process based on the 5S principles begins with situational analysis and joint planning with the community. The PDCA cycle (Plan-Do-Check-Act) is used to create understanding, define roles, and monitor progress. Encouraging a culture of cleanliness and motivation ensures the sustainability of the activities. Community participation and continuous improvement according to set criteria help enhance the quality of management. 3. The development of Wat Sangsook management through the 5S activities focuses on systematic operations, beginning with sorting, organizing, cleaning, maintaining hygiene, and instilling discipline. The Patirupa Desa 4 process is applied to efficiently manage the temple's resources, food, personnel, and Dhamma, creating a clean temple environment conducive to religious practices.

Keywords: Temple Management; 5S Activities; Sappaya 4; Wat Sang Suk

บทนำ

วัดในพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นองค์การทางศาสนาองค์การหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเป็นที่พึ่งทางใจของพุทธศาสนิกชนทั่วไป และยังเป็นสถานที่ที่ฝึกฝนขัดเกลาอบรมบ่มนิสัยกุลบุตรผู้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา วัดตั้งแต่สมัยพุทธกาล

เริ่มจากการที่พระเจ้าพิมพิสารได้ถวายวัดเวฬุวัน เมื่อพระพุทธเจ้ารับแล้วก็ทรงแสดงธรรมกถา แล้วทรงอนุญาตวัดหรืออารามแก่พระสงฆ์ว่า ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตอาราม (วิ.ม. (ไทย) 4/59/71 72.) ตั้งแต่นั้นมา วัดก็เริ่มถูกสร้างขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน โดยวัดถือเป็นสถานที่สำคัญสำหรับพุทธศาสนิกชนทั่วไปในการศึกษาและอบรมความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น วิชาชีพ ตาราแพทย์แผนโบราณ และศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ในการทำบุญและบำเพ็ญกุศล อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมถึงเป็นสถานที่สงเคราะห์จิตใจแก่ประชาชน ด้วยเหตุนี้ วัดจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสืบทอดและรักษาพระพุทธศาสนาโดยตลอด (กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา, 2545)

ในอดีต วัดมีบทบาทสำคัญหลายด้านสำหรับชุมชน ชาวบ้านมักส่งบุตรหลานมาอยู่รับใช้พระเพื่อรับการฝึกฝนและอบรมทางศีลธรรม รวมถึงเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ที่มีสอนในสมัยนั้น วัดเป็นสถานที่สงเคราะห์ให้ที่พักและการศึกษาแก่บุตรหลานของชาวบ้านที่ยากจน และผู้ใหญ่ที่ขัดสนสามารถมาอาศัยเลี้ยงชีพที่วัดได้เช่นกัน นอกจากนี้ วัดยังทำหน้าที่เป็นสถานพยาบาลที่ให้การแจกจ่ายยารักษาและดูแลผู้เจ็บป่วย เป็นที่พักสำหรับคนเดินทาง และเป็นสโมสรสำหรับชาวบ้านที่มาพบปะสังสรรค์และแลกเปลี่ยนความรู้ต่าง ๆ วัดยังเป็นสถานที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ เป็นที่สำหรับใกล้เคียงซื้อพิพาทและให้คำปรึกษาในปัญหาชีวิตและความทุกข์ต่าง ๆ วัดยังถือเป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมและอนุรักษ์ศิลปกรรมของชาติ นอกจากนี้ยังเป็นคลังพัสดุที่ชาวบ้านสามารถใช้ร่วมกันเมื่อมีงานวัดหรือยืมไปใช้เมื่อตนมีงานสำคัญ ในด้านการบริหารหรือปกครอง วัดเป็นศูนย์กลางที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเรียกลูกบ้านมาประชุม และยังเป็นสำหรับประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรมต่าง ๆ อีกด้วย (พระราชมุนี (ประยูร ปยุตโต), 2527) วัดจึงถือเป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นที่พักทางจิตใจของประชาชน ผู้คนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์จากวัดได้หลายประการ เช่น เป็นสถานที่ประกอบกุศล เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความรู้และภูมิธรรม รวมถึงการขัดเกลาจิตใจให้สะอาดและสร้างความสุขทางกายและใจ ด้วยเหตุนี้ วัดจึงเป็นสถานที่สำคัญและเป็นหน้าเป็นตาของชุมชน ด้วยการเป็นสถานที่สาธารณะที่สาธารณชนจากทั่วทุกสารทิศสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ อย่างไรก็ตาม สภาพของวัดในปัจจุบันยังขาดการบริหารจัดการที่ดีและไม่ได้รับการพัฒนาตามที่ควรจะเป็น ทำให้ไม่เอื้อต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน แต่ในขณะเดียวกันก็มีวัดจำนวนไม่น้อยที่ได้รับการพัฒนาที่ดี มีการบริหารจัดการที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และที่พักผ่อนหย่อนใจ ควรแก่การนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาต่อยอดให้วัดอื่น ๆ มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน การพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของพระภิกษุ

สามเณรภายในวัด โดยเฉพาะเจ้าอาวาสซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ในระดับต้นและมีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่าง ๆ เจ้าอาวาสเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ เพราะเป็นพระสังฆาธิการที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาขึ้นอยู่กับความเลื่อมใสของประชาชน และเจ้าอาวาสเป็นตัวจักรสำคัญในความเจริญของพระพุทธศาสนา ดังนั้น การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนเจ้าอาวาสจะต้องเป็นบุคคลที่ประชาชนเคารพนับถือและศรัทธา เพื่อให้วัดสามารถทำหน้าที่เป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าในชุมชนได้อย่างแท้จริง (พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมปโน), 2539) ความสำเร็จของวัดในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารหมู่คณะหรือการปกครองดูแล ตลอดทั้งการแนะนำการสั่งสอนอบรมพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ที่มาพำนักในวัดให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในพระธรรมวินัย ปฏิบัติตนตามกฎหมายบ้านเมืองข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งและประกาศของมหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์ไทยและปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารหมู่คณะเป็นหัวหน้าสงฆ์ในวัดก็คือ เจ้าอาวาสที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านมาก ชาวบ้านจะให้ความเคารพยกย่องว่าพระสงฆ์เป็นผู้นำทางวิญญาณของชาวบ้านทุกหมู่เหล่า เพราะผู้ที่เป็นเจ้าอาวาสได้นั้นต้องมีพรรษา 5 ขึ้นไป เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสมควรแก่ตำแหน่ง มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัยมีศีลจารวัตรที่น่าเคารพเลื่อมใสเป็นผู้ทรงเกียรติ เป็นที่เคารพนับถือของบรรพชิตและคฤหัสถ์ในท้องถิ่นนั้น (พระมหาเสริมชัย ชยมงคล, 2541)

สภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันทำให้ต้องทำงานในสภาพของการแข่งขันเร่งรีบทำงานแข่งกับเวลา ไม่ว่า จะเป็นงานอาชีพด้านใดก็ตาม พระภิกษุสามเณรภายในวัดต้องพยายามปรับตัวให้ทัน กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ เจ้าของกิจการมุ่งแต่ผลผลิตจนกระทั่งขาดความสนใจใน เรื่องความปลอดภัยซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอันตรายจากการ ประสบอุบัติเหตุของคณงาน นอกจากนั้นการประสบอุบัติเหตุ ของผู้ปฏิบัติงานยังก่อให้เกิดผลกระทบกับสถานประกอบการ เนื่องจากคนที่ประสบอุบัติเหตุไม่สามารถมาทำงานได้ขาดคน ทำงาน ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และทำให้คนงานเสียขวัญ และกำลังใจในการทำงาน ประเทศญี่ปุ่นได้พัฒนาแนวคิดให้พนักงานมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์กรโดยใช้หลักการ 5 ส เป็นกิจกรรมหลักในการปรับปรุงการทำงานซึ่งประกอบด้วย สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย โดยญี่ปุ่นได้ดำเนินการและพัฒนาหลักการนี้อย่างจริงจังและเป็นระบบ โดยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ติดตามผลงานเป็นระยะ และควบคุมกิจกรรมให้เกิดความยั่งยืน ทำให้ 5 ส ได้รับความนิยมและถูกเผยแพร่ไปทั่วประเทศ แนวคิด 5 ส นี้ ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเครื่องมือแรกที่ถูกนำมาใช้ก่อนที่จะก้าวไปใช้

เครื่องมือบริหารระดับสูงขึ้น เช่น TPM TQM และ ISO เป็นต้น โดยแบ่งการจัดการออกเป็นสองส่วน คือ ส 1 ส 2 และ ส 3 จะมุ่งเน้นไปที่การจัดการวัสดุสิ่งของ เครื่องใช้ และสถานที่ ส่วน ส 4 และ ส 5 จะเน้นไปที่การจัดการเรื่องคนและบุคลากร เป้าหมายหลักของ 5ส คือการทำให้สถานที่ทำงานสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ลดความสูญเปล่าในการทำงาน ส่งเสริมคุณภาพงาน และสร้างความประทับใจแก่คนทั่วไป 5ส ยังมีคุณค่าในการพัฒนาบุคลากรให้มีนิสัยที่ดีและมีวินัย ซึ่งเป็นรากฐานของระบบคุณภาพ นอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทำให้เพิ่มขวัญกำลังใจ ลดอุบัติเหตุในการทำงาน และลดความสิ้นเปลืองในการจัดซื้อวัสดุเกินความจำเป็น ตลอดจนลดการสูญหายของวัสดุ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ (ชูชาติ วิรเศรณี, 2542) เจ้าอาวาสเป็นผู้ที่ต้องใช้อำนาจในการปกครองดูแลกิจการต่าง ๆ ภายในวัดการใช้อำนาจของเจ้าอาวาสจึงต้องเป็นการกระทำโดยมีกฎหมายให้อำนาจไว้ เพื่อให้การบริหารและปกครองสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (กนก แสนประเสริฐ, 2549)

จังหวัดนครราชสีมาถือเป็นจังหวัดที่มีวัดมากถึง 2,178 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2562) อย่างไรก็ตาม จำนวนวัดที่ได้รับการพัฒนาและเข้าลักษณะวัดสร้างสุขตามกิจกรรม 5 ส กลับมีจำนวนไม่มาก ส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนพระภิกษุสามเณรภายในวัด ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น หรือการขาดการบริหารจัดการที่ดีที่จะทำให้วัดเป็นวัดสร้างสุขอย่างสมบูรณ์ ปัญหาเหล่านี้มีผลกระทบต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เนื่องจากเมื่อสถานที่ไม่เอื้อต่อการเป็นสัปปายะ (สถานที่ที่เหมาะสม) จะส่งผลต่อสภาพจิตใจและการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณร และยังทำให้ประชาชนไม่ประสงค์เข้าไปใช้บริการในวัด หรือในที่สุดอาจจะไม่เข้าวัดเลย อย่างไรก็ตาม ยังเป็นที่น่ายินดีที่ยังมีวัดจำนวนหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาเพื่อพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมเป็นสัปปายะ เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและบุคคลทั่วไป วัดบางแห่งมีชื่อเสียงในด้านความงามและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม วัดเหล่านี้มีลักษณะเป็นสัปปายะ ควรค่าแก่การศึกษาและนำมาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาวัดอื่น ๆ เพื่อเป็นวัดสร้างสุขแก่ชุมชนและประเทศชาติต่อไป การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้วัดสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม และเป็นที่พักทางจิตใจของประชาชนได้อย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการบริหารจัดการวัดในประเด็นที่เกี่ยวกับ 5 ส เพื่อค้นหาแบบการบริหารจัดการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำรูปแบบการพัฒนาวัดเหล่านั้นมาใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาวัดต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดอื่น ๆ การวิจัยนี้

หวังว่าจะช่วยส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่สัปปายะที่เหมาะสมสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และสร้างความสุขทั้งทางกายและใจแก่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปอย่างยั่งยืน การพัฒนาวัดในลักษณะนี้จะเป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรืองและความมั่นคงของพระพุทธศาสนาซึ่งจะช่วยให้พระพุทธศาสนายังคงอยู่และเจริญรุ่งเรืองตราบนานเท่านาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษากระบวนการการบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา โดยประยุกต์ตามหลักสัปปายะ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งค้นหาต้นแบบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือ Best Practice

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 25 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1. กลุ่มพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ จำนวน 5 รูป 2. กลุ่มตัวแทนหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามโครงการวัดประชารัฐ สร้างสุข จำนวน 5 คน 3. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน 4. กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 คน 5. กลุ่มนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 5 รูป

2.2 ผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา โดยประยุกต์ตามหลักสัปปายะ 4 จำนวน 9 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-Depth Interview) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการโดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขอ อนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา จุดแข็ง การพัฒนาวัดตามหลัก 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมาเน้นการสร้างความสะดวกและระเบียบเรียบร้อย ซึ่งช่วยส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างแท้จริง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาวัด โดยมีเจ้าอาวาสเป็นประธาน ผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นรองประธาน และพระสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่ปรึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนผ่านการจัดกิจกรรม 5 ส ทำให่วัดมีบรรยากาศที่เงียบสงบ สะอาด และปลอดภัย ส่งเสริมความสงบในการปฏิบัติธรรม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัดกับชุมชน จุดอ่อน การจัดการวัดในอดีตมักเน้นการก่อสร้างเพื่อพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น ขาดแผนที่ชัดเจนและการประสานงาน ทำให้การจัดการไม่เป็นระบบ นอกจากนี้ การนำกิจกรรม 5 ส มาใช้ในวัดยังเผชิญกับปัญหาหลายประการ เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดทรัพยากร ไม่ปรับให้เข้ากับบริบทวัด และการขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมถึงการไม่ใช้เทคโนโลยีในกระบวนการติดตามและประเมินผล ส่งผลให้กิจกรรมไม่ยั่งยืนและขาดประสิทธิภาพในระยะยาว โอกาสการบริหารจัดการวัดตามหลัก 5 ส ช่วยสร้างวัดที่สะอาด เป็นระเบียบ และมีประสิทธิภาพในการบริหารกิจกรรม ทำให้พระสงฆ์ ชาวบ้าน และเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ รวมถึงสร้างแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดที่มีการจัดการดีสามารถดึงดูดผู้คนเข้ามาทำบุญและศึกษาธรรมะมากขึ้น สร้างโอกาส

ทางเศรษฐกิจและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น เป็นแรงบันดาลใจให้ชุมชนอื่นๆ อุปสรรค วัดประสบปัญหาขาดงบประมาณและการสนับสนุนจากภายนอก รวมถึงปัญหาทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาตามหลัก 5 ส การวางแผนและการจัดการต้องพิจารณาบริบทและข้อจำกัดของวัด รวมถึงการมีส่วนร่วมและการฝึกอบรมที่เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. ผลการศึกษากระบวนการการบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา การบริหารจัดการวัดตามหลัก 5 ส ต้องเริ่มจากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน วางแผนร่วมกันระหว่างวัดและชุมชน รวมถึงการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่บุคลากร กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ และจัดทำแผนสำรอง กิจกรรมต้องมีความต่อเนื่องและได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา ตามกระบวนการ PDCA ในด้านการลงมือปฏิบัติการ (Do) นับเป็นก้าวสำคัญของการขับเคลื่อนกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มต้นจากการสื่อสารสร้างความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน การนำหลักการ 5 ส มาปฏิบัติจริงอย่างเคร่งครัด และการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การสร้างแรงจูงใจด้วยการให้ขวัญกำลังใจและเสริมแรงทางบวก รวมถึงการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมการรักษาความสะอาดเป็นระเบียบให้เกิดเป็นวิถีชีวิตของคนในวัด จะช่วยให้กิจกรรมนี้ประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน การปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละบริบท และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมมีพลวัตและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ท้ายที่สุดแล้ว การประเมินผลกระทบของกิจกรรม 5 ส ต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของผู้คนในวัด จะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ทุกคนเกิดความมุ่งมั่นที่จะร่วมกันธำรงรักษากิจกรรมดี ๆ เช่นนี้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป เพื่อสร้างสรรค์วัดและชุมชนให้เป็นสถานที่แห่งความสุข ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยตามอุดมการณ์ที่ทุกคนร่วมกันวาดหวังไว้ การตรวจสอบการดำเนินกิจกรรม 5 ส ในการบริหารจัดการวัดสร้างสุข จังหวัดนครราชสีมา ตามกระบวนการ PDCA มีความสำคัญอย่างยิ่งในการติดตามความก้าวหน้า ค้นหาจุดแข็ง จุดอ่อน และโอกาสในการปรับปรุง โดยควรมีการกำหนดเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบที่ชัดเจน ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอโดยทีมงานที่เป็นกลาง สื่อสารผลการตรวจสอบให้ทุกฝ่ายได้รับทราบ วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา กำหนดและดำเนินการตามมาตรการแก้ไข ตลอดจนติดตามประเมินผลการแก้ไขอย่าง

ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ และนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการตรวจสอบและปรับปรุงอย่างยั่งยืนต่อไป การปรับปรุงกิจกรรม 5 ส เริ่มจากการทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมา วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน และจัดลำดับความสำคัญของประเด็นที่ต้องแก้ไข จากนั้นกำหนดแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและสื่อสารให้ทุกฝ่ายรับทราบ พร้อมจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอ ระหว่างดำเนินการต้องมีการกำกับติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ และพร้อมปรับเปลี่ยนแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยยึดเป้าหมายหลักเป็นสำคัญ กระบวนการนี้จะช่วยให้การปรับปรุงกิจกรรม 5 ส เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามที่คาดหวัง

3. การพัฒนาการบริหารจัดการวัดสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา โดยการประยุกต์ตามหลักปฏิรูปเทศ 4 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านสะสาง ตามหลักปฏิรูปเทศ 4 เป็นกระบวนการที่มีระบบและขั้นตอนชัดเจน โดยเริ่มจากการสำรวจและจัดทำบัญชีสิ่งของ กำหนดเกณฑ์การคัดแยก และดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยคณะทำงานที่ได้รับมอบหมาย มีการจัดการทั้งสิ่งของทั่วไปและของบริจาค โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยและความเหมาะสม พร้อมทั้งพัฒนาระบบการจัดเก็บและค้นหาที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ตลอดจนการกำหนดมาตรการป้องกันการสะสมสิ่งของที่ไม่จำเป็นในอนาคต ทั้งหมดนี้ดำเนินการภายใต้ระบบการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การสะสางเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืนของวัด ส่งผลให้วัดมีความเป็นระเบียบ สะอาด และมีประสิทธิภาพในการใช้พื้นที่และทรัพยากร อันจะนำไปสู่การเป็นวัดสร้างสุขที่สมบูรณ์ต่อไป การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านสะสาง ตามหลักปฏิรูปเทศ 4 มุ่งเน้นการสร้างความสะดวกในทุกมิติของวัด ทั้งด้านอवास อาหาร บุคคล และธรรมะ โดยจัดวางผังวัดให้เป็นระบบ พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและการจัดการทรัพยากร ปรับปรุงระบบการให้บริการอาหารและการดูแลสุขภาพ พัฒนาระบบการติดต่อประสานงานและการจัดการทรัพย์สินที่โปร่งใส ตลอดจนสร้างระบบการเรียนรู้และปฏิบัติธรรมที่เข้าถึงง่าย พร้อมทั้งพัฒนาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัย ทั้งหมดนี้เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สะดวกสบาย เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจและการเข้าถึงธรรมะของทุกคน การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านสะอาด ตามหลักปฏิรูปเทศ 4 มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่สะอาดในทุกมิติของวัด ทั้งด้านอवास อาหาร บุคคล และธรรมะ โดยจัดระบบทำความสะอาดอาคารสถานที่ พัฒนาระบบสุขาภิบาลอาหาร ส่งเสริมสุขอนามัยส่วนบุคคล และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปฏิบัติธรรม มีการจัดการขยะและน้ำเสีย ดูแลภูมิทัศน์

และพื้นที่สีเขียว รักษาความสะอาดของเครื่องใช้ทางศาสนา ส่งเสริมสุขลักษณะในพิธีกรรม จัดการคุณภาพอากาศ และสร้างจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด ทั้งหมดนี้เพื่อสร้าง สภาพแวดล้อมที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ และเอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของทุกคน การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านสุขลักษณะ ตามหลักปฏิรูปเทศ 4 มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ ในทุกมิติของวัด ทั้งด้านอวาส อาหาร บุคคล และธรรมะ โดยจัดการสภาพแวดล้อมทาง กายภาพ พัฒนาระบบการจัดการอาหาร ส่งเสริมสุขอนามัยส่วนบุคคล และสร้าง บรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม มีการพัฒนาระบบสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม จัดการความ ปลอดภัยด้านอาหารและน้ำดื่ม ส่งเสริมสุขภาพองค์กรวม และจัดการด้านอาชีวอนามัยและ ความปลอดภัย ทั้งหมดนี้ดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างวัฒนธรรมสุขภาพและความ ปลอดภัย เพื่อให้วัดเป็นพื้นที่ที่ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และเอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของ ทุกคน การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัด นครราชสีมา ด้านสร้างนิสัย ตามหลักปฏิรูปเทศ 4 มุ่งเน้นการปลูกฝังวินัยและนิสัยที่ดีใน ทุกมิติของวัด ทั้งด้านอวาส อาหาร บุคคล และธรรมะ โดยสร้างวินัยในการดูแลรักษา สถานที่ การบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การดูแลสุขภาพส่วนบุคคล และการศึกษา ปฏิบัติธรรม นอกจากนี้ยังส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการรักษาศีลตามพระธรรมวินัย ทั้งหมดนี้ ดำเนินการผ่านการจัดระเบียบ การอบรม การณรงค์ และการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้เกิด การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัยที่ยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดสร้างสุข การนำกิจกรรม 5 ส มาใช้ในการ บริหารจัดการวัดในจังหวัดนครราชสีมาส่งผลให้เกิดการพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการ พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน อย่างไรก็ตาม การดำเนินการยังประสบปัญหา ในหลายด้าน เช่น การขาดความรู้ความเข้าใจ การขาดทรัพยากร และการขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหาร จัดการที่เหมาะสมกับบริบทของวัดและชุมชนในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหา จินตวัฒน์ จารุขุฑโน (2562) เรื่อง รูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า สภาพทั่วไปในการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส ในจังหวัด สิงห์บุรีแสดงให้เห็นว่า การนำกิจกรรม 5 ส มาใช้เป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาวัดของ คณะสงฆ์จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายจากมหาเถรสมาคมที่มุ่งให้วัดทุกแห่ง

ทั่วประเทศดำเนินการพัฒนาตามหลัก 5 ส เจ้าอาวาสในจังหวัดสิงห์บุรีให้ความสนใจและทุ่มเทในการพัฒนาวัดให้เจริญรุ่งเรือง พระผู้ใหญ่ในจังหวัดสิงห์บุรีได้ให้ความสำคัญกับการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อขับเคลื่อนงาน มีการประชุมคณะทำงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากทางคณะสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสิงห์บุรี และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดอบรมและขับเคลื่อนนโยบาย 5 ส ให้เกิดขึ้นจริงในวัดทั่วจังหวัด การดำเนินงานนี้เป็นการส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่ที่มีความสะอาด เป็นระเบียบ และสร้างสุขให้กับทั้งพระสงฆ์และชุมชน ส่งผลให้วัดกลายเป็นสถานที่ที่เป็นมิตรและน่าเข้ามาเยี่ยมชม อีกทั้งยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมและส่งเสริมการพัฒนาวัดในด้านต่าง ๆ ตามแนวทางของ 5 ส และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ต้นตียมาศ (2554) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของของการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม สังกัดกรุงเทพฯ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบเรียงตามลำดับน้ำหนักขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย คือ 1. กิจกรรมที่ทำร่วมกัน 2. การใช้เทคโนโลยี 3. ทักษะด้านภาวะผู้นำ 4. ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม 5. การติดต่อสื่อสาร 6. การมีส่วนร่วมของสมาชิก 7. องค์การ (เครือข่ายโรงเรียน) แบบมีส่วนร่วม 8. บรรยากาศการมีส่วนร่วม 2. ระดับของประสิทธิผลการบริหารเครือข่ายโรงเรียนสังกัดกรุงเทพฯ อยู่ในระดับมาก 3. รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพฯ ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม 8 องค์ประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้

2. กระบวนการบริหารจัดการวัดสร้างสุข การใช้วงจร PDCA ในการบริหารจัดการกิจกรรม 5 ส ของวัดแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการนำหลักการบริหารสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในบริบทของวัด ซึ่งนับเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินการยังต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวัชรสุวรรณนารถ (ลูกซุบ เกตุเขียว) (2558) เรื่อง การประยุกต์ใช้อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมกลยุทธ์การอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 พบว่า การบูรณาการระหว่างแนวคิดทฤษฎีและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การอนุรักษ์โบราณสถานโดยพระสังฆาธิการนั้นสามารถแยกออกเป็นหลายด้าน ดังนี้ 1. การวางแผนพระสังฆาธิการต้องวางแผนการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างชัดเจน โดยต้องกำหนดทิศทางและแนวทางที่สอดคล้องกับปัจจัยและทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้การอนุรักษ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2. การจัดองค์การ การรวบรวมข้อมูลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์

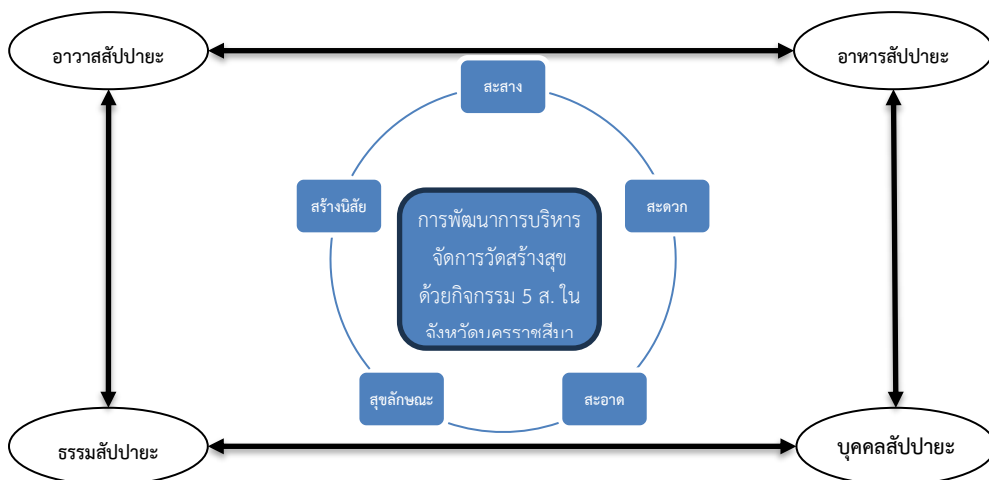
โบราณสถานเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อจัดวางโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมและเกิดความคล่องตัว ในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ ควรมีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ในแต่ละส่วนขององค์กร 3. การบริหารบุคคล การคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถ รวมถึงความรักและห่วงใยต่อโบราณสถานเป็นสิ่งสำคัญ พระสังฆาธิการ ควรเสาะแสวงหาบุคคลที่เหมาะสมเพื่อเข้ามาร่วมงานในการดูแลและปกป้องโบราณสถาน 4. การอำนวยการ พระสังฆาธิการต้องมีความรู้และข้อมูลที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับโบราณสถาน เพื่อสามารถตัดสินใจและสั่งการอย่างรวดเร็วและแม่นยำ การวินิจฉัยและการสั่งการ ที่ถูกต้องจะส่งผลให้การอนุรักษ์เป็นไปอย่างราบรื่น 5. การควบคุม การใช้ระเบียบ และระบบที่ถูกจัดวางขึ้นมาเป็นเครื่องมือในการควบคุมการอนุรักษ์โบราณสถาน พระสังฆาธิการต้องพัฒนาจิตสำนึกและความรู้สึกรับผิดชอบต่อพระศาสนา โดยเน้นที่การสร้างระบบที่มีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ สำหรับการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการ อนุรักษ์โบราณสถาน พระสังฆาธิการควรมีฉันทะ หรือความพึงพอใจและใส่ใจในงาน อนุรักษ์อยู่เสมอ มีวิริยะ หรือความขยันหมั่นเพียรในการอนุรักษ์โบราณสถาน รวมถึงจิตตะ หรือความตั้งใจในการปฏิบัติงานอนุรักษ์อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง เพื่อให้การอนุรักษ์ โบราณสถานเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวัดสร้างสุข การประยุกต์หลักปฏิรูปเทศ 4 ร่วมกับกิจกรรม 5 ส ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวัดสร้างสุขนับเป็นแนวคิด ที่น่าสนใจ เนื่องจากการเป็นารผสมผสานระหว่างหลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับแนวคิด การบริหารจัดการสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของวัดในฐานะสถาบันทางศาสนาและ ศูนย์กลางของชุมชน การพัฒนาในแต่ละด้านของ 5 ส (สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย) ตามหลักปฏิรูปเทศ 4 ช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ และจิตใจ อันจะนำไปสู่การเป็นวัดสร้างสุขที่แท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวิทย์ ทองนอก (2561) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณา การของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า เทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรีได้นำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเข้ากับการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้การ ปฏิบัติราชการเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ 1. การบริหารจัดการองค์กรด้วยการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เทศบาลเมืองหนองปรือ มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีการยึดมั่นและประพฤติปฏิบัติตนตามหลักพุทธ ธรรม คุณธรรม และจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการนำหลักสังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตตา) หลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) และหลักโลกบาล ธรรมมาใช้ในการสร้างแนวทางในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตของบุคลากร 2. การบริหารจัดการองค์กรแบบมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม เทศบาลได้พัฒนาศักยภาพและ

สร้างโอกาสให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างเทศบาลและประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่โปร่งใสและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารเทศบาลเมืองหนองปรือไม่เพียงแต่ส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณธรรมและจริยธรรมเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานของเทศบาลเกิดประสิทธิภาพและความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า การบูรณาการกิจกรรม 5 ส กับหลักสัปปายะ 4 การนำแนวคิดกิจกรรม 5 ส (สละสลวย สวดมนต์ สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย) มาบูรณาการเข้ากับหลักสัปปายะ 4 ในพระพุทธศาสนา (อวาสสัปปายะ อาหารสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ธรรมสัปปายะ) เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่สร้างสุขและความยั่งยืน ครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม อาหาร บุคลากร และหลักธรรม การพัฒนาตามหลักการ 5 ส 1. สละสลวย การจัดการสิ่งของและพื้นที่อย่างเป็นระบบ การคัดแยกและการจัดการสิ่งของบริจาคอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในชุมชนและวัด 2. สวดมนต์ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการใช้งานและการเข้าถึงบริการต่าง ๆ การจัดระบบผังวัดและบริการต่าง ๆ ให้มีระเบียบ การพัฒนาระบบการติดต่อและการสื่อสารภายในวัด 3. สะอาด

การจัดระบบทำความสะอาดอาคารสถานที่ ส่งเสริมสุขอนามัยส่วนบุคคล การจัดการขยะ และน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ 4. สุขลักษณะ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพ การจัดการอาหารและน้ำดื่มให้ถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์และบุคลากร 5. สร้างนิสัย การสร้างวินัยและพฤติกรรมที่ดีอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการมีจิตอาสา การสร้างวัฒนธรรมการปฏิบัติธรรมและการรักษาศีล

การนำหลักสัปปายะ 4 มาใช้ 1. อาวาสสัปปายะ จัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพของวัดให้เหมาะสม 2. อาหารสัปปายะ การจัดการด้านอาหารและโภชนาการที่เหมาะสม 3. บุคคลสัปปายะ การพัฒนาบุคลากรและสร้างความสัมพันธ์ที่ดี 4. ธรรมสัปปายะ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม การประยุกต์ใช้องค์ความรู้นี้จะช่วยให้วัดสามารถพัฒนาตนเองเป็นวัดสร้างสุขที่มีความสะอาด เป็นระเบียบ สะดวกสบาย ถูกสุขลักษณะ และมีวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่พึ่งทางจิตใจ และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรม นอกจากนี้ยังเป็นต้นแบบให้กับวัดอื่น ๆ ในการพัฒนาตนเองต่อไป การนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติจริงควรคำนึงถึงบริบทและความพร้อมของแต่ละวัด โดยควรเริ่มจากการประเมินสภาพปัจจุบัน วางแผนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ และดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นวัดสร้างสุขที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการพัฒนาวัดตามแนวทาง 5 ส และหลักสัปปายะ 4 อย่างเป็นรูปธรรม ในการดำเนินงาน
2. วัดควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการสนับสนุนการพัฒนาวัดสร้างสุข เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและความยั่งยืนในการดำเนินงาน
3. วัดควรมีการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดในการประเมินผลการพัฒนาวัดสร้างสุขที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและประเมินผลอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. วัดควรจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาวัดที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วน ทั้งพระสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันวางแผน ดำเนินการ และติดตามผลการพัฒนาวัดสร้างสุข

2. วัดควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ 5 ส และหลักปฏิรูปเทศ 4 แก่พระสงฆ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจและทักษะในการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

3. วัดควรพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลและการสื่อสารที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการนำรูปแบบการบริหารจัดการวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส และหลักสัปปายะ 4 ไปใช้ในวัดต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาวัดสร้างสุขในพื้นที่ที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาวัดสร้างสุข

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการวัดสร้างสุข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการสื่อสารกับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กนก แสนประเสริฐ. (2549). *ประมวลพระราชบัญญัติคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา. (2545). *คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชูชาติ วิเรศธณี. (2542). *ISO 9000 สำหรับนักบริหารมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ธีรวิทย์ ทองนอก. (2561). *การบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลเมืองหนองปรือ จังหวัดชลบุรี (ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวัชรสุวรรณาท (ลูกซูป เกิดเขียว). (2558). *การประยุกต์ใช้อิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมกลยุทธ์การอนุรักษ์โบราณสถานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 (ดัชนีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมวโรดม (บุญมา คุณสมปนโน). (2539). *การปกครองวัด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

- พระมหาจินตวัฒน์ จารุวฑฒโน. (2562). รูปแบบการบริหารวัดสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส จังหวัดสิงห์บุรี (คุษณินิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล. (2541). การบริหารวัด. กรุงเทพฯ: วิชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น.
- พระราชวรมนู (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2527). สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2562). ข้อมูลทะเบียนวัด ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2562. สืบค้น 9 กันยายน 2563, จาก <https://shorturl.asia/QreDZ>

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิก
สภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง*
INTEGRATION OF BUDDHADHAMMA TO DECISION-MAKING GO TO
THE POLL FOR ADMINISTRATORS AND COUNCIL MEMBERS
OF SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
OF PEOPLE IN LAMPANG PROVINCE

พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต

Phramaha Bovornvit Ratanachoto

วัดรวกบางบำหรุ บางพลัด กรุงเทพมหานคร

Wat Ruak Bang Bamru Bang Phlat Bangkok

Corresponding Author E-mail: bo vornvit55@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 3. บูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ และการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.995 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง ด้านการใช้ความรู้สึกเป็นใช้ความรู้สึกส่วนตัว ด้านการใช้ประสบการณ์เลือกจากผลงานของผู้นำ ด้านการใช้ดุลยพินิจพิจารณาถึงประโยชน์โดยรวม ด้านการใช้ตัวแบบเปรียบเทียบกับที่อื่น ด้านการใช้เชิงปริมาณสำรวจระดับความนิยม 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสามารถทำนายได้ร้อยละ 19.6 และหลักอคติ 4 สามารถทำนายได้ร้อยละ

*Received September 15, 2024; Revised September 28, 2024; Accepted October 25, 2024

12.6 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง ฉันทาคติการตัดสินใจด้วยความเป็นธรรม โทสาคติการใช้ความเข้าใจและเหตุผล โมหาคติการพิจารณาจากความถูกต้องและเหมาะสม ภัยาคติความมุ่งเน้นการยึดมั่นในความถูกต้อง

คำสำคัญ: การบูรณาการ; พุทธธรรม; การตัดสินใจ; เลือกตั้ง; สมาชิกสภา; นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research article aims to: 1. study the decision-making process of the public in electing council members and the president of the Subdistrict Administrative Organization (SAO), 2. examine the factors influencing public decision-making in electing SAO council members and presidents, and 3. integrate Buddhist principles to enhance the decision-making process in elections for SAO council members and presidents in Lampang Province. The study uses a mixed-methods approach, combining qualitative research through in-depth interviews with key informants and focus group discussions, and quantitative research using a questionnaire with a reliability score of 0.995. Data were collected from a sample of 398 respondents and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1. The public's decision-making in electing council members and the president of the Subdistrict Administrative Organization (SAO) in Lampang Province was influenced by personal feelings, evaluating candidates based on their past performance, considering the overall benefits, comparing lessons learned from other areas, and quantitatively assessing the popularity levels. 2. Factors influencing public decision-making in these elections could predict 19.6% of the decision-making variance, while the Four Biases (Akkhati) accounted for 12.6%. 3. The integration of Buddhist principles to enhance the public's decision-making in electing SAO council members and the president in Lampang Province involved applying Chandakati (decision-making with fairness), Dosakati (understanding and reason), "Mohakati" (considering correctness and

appropriateness), and Bhayakati (adhering to what is right, despite fear or pressure).

Keywords: Integration; Buddhism; Decision Making; Elections; Council Members; President of The Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการหนึ่งในการแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงในการใช้อำนาจอธิปไตย และสิทธิในการเลือกตั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญของประชาชนทุกคน การได้มีส่วนร่วมในการเลือกบุคคลที่จะมาดูแลและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและโครงการต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองโดยตรง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง เสียงของประชาชนที่แสดงออกผ่านการเลือกตั้ง คือพลังสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวไปข้างหน้า เพราะการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยในระดับพื้นฐาน เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีการเลือกตั้งผู้บริหารโดยประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้เลือกเอง ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชาชนเป็นผู้ที่มีสิทธิในการเลือกบุคคลหรือคณะทำงานที่จะสามารถเข้ามาพัฒนาท้องถิ่นที่ตนอยู่ได้ตามความต้องการของตนเอง โดยจะมีการใช้เสียงข้างมากตัดสินว่าบุคคลนั้นจะได้เป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น (โกคิน พลกุล, 2529) ทั้งนี้ทั้งนั้น เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิของตน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิใช้เสียง หรืออธิบายกระบวนการในการเลือกตั้ง ผ่านการสื่อสารที่เหมาะสม เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสังคมออนไลน์หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเป็นการสร้างให้เกิดการเมืองเชิงนโยบาย เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นได้รับมอบความไว้วางใจจากประชาชนในท้องถิ่น การเลือกตั้งเป็นเสมือนกระจกเงา ที่สะท้อนถึงแนวคิดและทัศนคติของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เพราะผู้ได้รับบัตรเลือกตั้งต้องตระหนักถึงความปรารถนาของประชาชนที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั่นเอง (สมเชาว์ ภูพลพันธ์, 2560)

การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญของประชาชนทุกคน การตัดสินใจเลือกตั้งแต่ละครั้งจึงส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นและอนาคตของชุมชนอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจของประชาชนมักได้รับอิทธิพลจากปัจจัย

ต่าง ๆ มากมาย เช่น นโยบายที่หาเสียง สัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร หรือแม้แต่ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ซึ่งอาจนำไปสู่อคติในการตัดสินใจได้ การศึกษาและทำความเข้าใจ หลักอคติ 4 จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกตั้งได้อย่างรอบคอบมากขึ้น โดยการตระหนักถึงอคติเหล่านี้ จะช่วยให้ประชาชนสามารถพิจารณา นโยบายและคุณสมบัติของผู้สมัครได้อย่างเป็นกลางมากขึ้น และเลือกผู้แทนที่เหมาะสมเข้ามาบริหารจัดการท้องถิ่น ดังนั้น เมื่อนำหลักการตัดสินใจเลือกตั้งดังกล่าวมาพิจารณา กับสภาพของสังคมไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันสำคัญหนึ่งในการยึดถือปฏิบัติ ความเชื่อมั่นและความน่าไว้วางใจจะเกิดขึ้นจากการแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติ ความเป็นผู้นำต่าง ๆ ในตัวผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นความสามารถ จุดยีน ความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความมั่นใจ ความเสียสละ และความเห็นอกเห็นใจ ควรเปิดโอกาสให้พวกเขา วิเคราะห์หรือแสดงความคิดเห็น ได้โดยไม่กลัวว่าจะมีคนไม่พอใจ (อัจฉรา จันทรฉาย และ ศุภสิริ บุญบงการ, 2548)

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการตัดสินใจไปเลือกตั้ง ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน เพื่อทำให้ได้ทราบถึงมุมมอง การตัดสินใจของประชาชน รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของ ประชาชนในการเลือกผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะได้นำมา วิเคราะห์ด้วยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการคือหลักอคติ 4 ประกอบด้วย 1. ฉันทาคติ ลำเอียงเพราะรักใคร่ชอบพอกัน 2. โทสาคติ ลำเอียงเพราะโกรธเกลียดกัน 3. โมหาคติ ลำเอียงเพราะความโง่เขลา 4. ภยาคติ ลำเอียงเพราะความกลัว มาใช้เพื่อเสริมสร้าง การตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน ในจังหวัดลำปางได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายก องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิก สภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้ง สมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชาชน ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในจังหวัดลำปาง จำนวน 54,991 คน (สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดลำปาง, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน งานวิจัยนี้เป็นการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเหมาะสมสำหรับการวิจัยที่ต้องการข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 3 รูป กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์จำนวน 3 คน กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 คน กลุ่มผู้นำท้องที่ จำนวน 4 คน กลุ่มตัวแทนประชาชนจำนวน 4 คน รวมทั้งหมด 18 คน ซึ่งการเลือกใช้วิธีการสุ่มแบบนี้ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถนำไปวิเคราะห์และสรุปผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) จากการคำนวณค่าและคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 0.60 - 1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่นใน ภาพรวมเท่ากับ 0.995

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดลำปาง จำนวน 54,991 คน จาก 13 องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอยู่ใน 13 อำเภอ ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับ
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็น
ผู้มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยมีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 8 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้
ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ
แบบ Stepwise ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิง
ลึกด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พบว่า ด้านการใช้ความรู้สึกเป็นการตัดสินใจด้วยความรู้สึก
ส่วนตัวและการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำ ด้านการใช้ประสบการณ์เป็นการเลือกจาก
ภาพลักษณ์ผู้นำและการพิจารณาผลงานของผู้นำ ด้านการใช้ดุลยพินิจด้วยการพิจารณา
และคำนึงถึงประโยชน์โดยรวม ด้านการใช้ตัวแบบด้วยการเปรียบเทียบพิจารณาจาก
บทเรียนของพื้นที่อื่น ด้านการใช้เชิงปริมาณด้วยการพิจารณาจากข้อมูลการประเมินผลงาน
ที่ผ่านมาและการสำรวจระดับความนิยมในตัวนักการเมืองท้องถิ่น ระดับการตัดสินใจของ
ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและ
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของ
ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง
สามารถทำนายได้ร้อยละ 19.6 และหลักอคติ 4 ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปางสามารถทำนายได้
ร้อยละ 12.6

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและ
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง

Model	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	β		
ค่าคงที่ (Constant)	2.892	0.150		19.303**	0.000
ความเข้าใจทางการเมือง	0.338	0.034	0.445	9.896**	0.000

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง (ต่อ)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	β		
ค่าคงที่ (Constant)	3.369	0.178		19.222**	0.000
ด้านฉันทาคติ	0.352	0.048	0.442	7.284**	0.000
ด้านโทสาคติ	-0.125	0.046	-0.164	2.697**	0.007

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง พบว่า 1. ฉันทาคติความลำเอียงเพราะพอใจหรือรักใคร่กันด้วยการไม่ยึดความชอบส่วนตัวเป็นที่ตั้งเป็นการรู้จักห้ามใจไม่ให้เอาความคิดของตนเข้าไปตัดสินแทนคนอื่นการตัดสินใจด้วยความเป็นธรรม 2. โทสาคติความลำเอียงเพราะไม่ชอบหรือโกรธด้วยการใช้ความเข้าใจและเหตุผลมาเป็นแนวทางเพื่อการตัดสินใจ และการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราจะต้องเข้าใจและให้ความสำคัญกับทุกคนอย่างเท่าเทียม 3. โมหาคติความลำเอียงเพราะงมงายหรือหลงมกมายด้วยการพิจารณาจากความถูกต้องและเหมาะสม และเปิดใจกว้างรับฟังอย่างมีสติจะต้องพร้อมรับฟังข้อคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจและคิดตามอย่างไม่วุ่นสรุป 4. ภยาคติความลำเอียงเพราะความกลัวหรือเกรงใจด้วยการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรมจะต้องไม่เกรงกลัวต่ออำนาจใด ๆ และการแสดงออกด้วยความจริงใจและกล้าหาญต้องกล้าที่จะยืนหยัดในความถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พบว่า ด้านการใช้ความรู้สึกเป็นการตัดสินใจด้วยความรู้สึกส่วนตัวพิจารณาด้วยความชอบเป็นเกณฑ์ในการเลือกตั้งและการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำด้านการใช้ประสบการณ์ควรมีการเลือกจากภาพลักษณ์ผู้นำเป็นการตัดสินใจจากสิ่งที่เห็นและได้รับรู้ถึงตัวตนของนักการเมืองที่ผ่านมาจากบทบาทหน้าที่หรือการเข้ามามีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือชุมชน และการพิจารณาผลงานที่ผ่านมาของผู้นำเป็นการพิจารณาจากการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนประชาชนทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง ด้านการใช้ดุลยพินิจด้วยการพิจารณาอย่างรอบคอบและคำนึงถึงประโยชน์โดยรวมด้านการใช้ตัวแบบด้วยการเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นเป็นการพิจารณาจากบทเรียนของพื้นที่อื่นและการตัดสินใจที่จะต้องมีความรอบคอบที่คาดหวัง ด้านการใช้เชิงปริมาณด้วยการพิจารณาจากข้อมูลการประเมินผลงานที่ผ่านมาและการสำรวจระดับความนิยมในตัว

นักการเมืองท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของกษิตศ รอดน้อย (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความทันสมัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้ง ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปความทันสมัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้ง ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ ประชาชนมีทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมทางการเมืองของครอบครัว ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มเพื่อนในท้องถิ่น ชุมชน บุคคลที่มีความสนิทสนมกัน วัฒนธรรมชุมชนที่มีมีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยัง อีกรุ่นหนึ่งนั้น เป็นไปในลักษณะที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว ระบบเครือญาติ ระบบอุปถัมภ์ ความเชื่อความศรัทธา ความเคารพยอมรับนับถือกันให้ความเคารพผู้ใหญ่ เกรงใจผู้นำมีการ ช่วยเหลือเกื้อกูลดูแลซึ่งกัน และกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นกับประชาชน

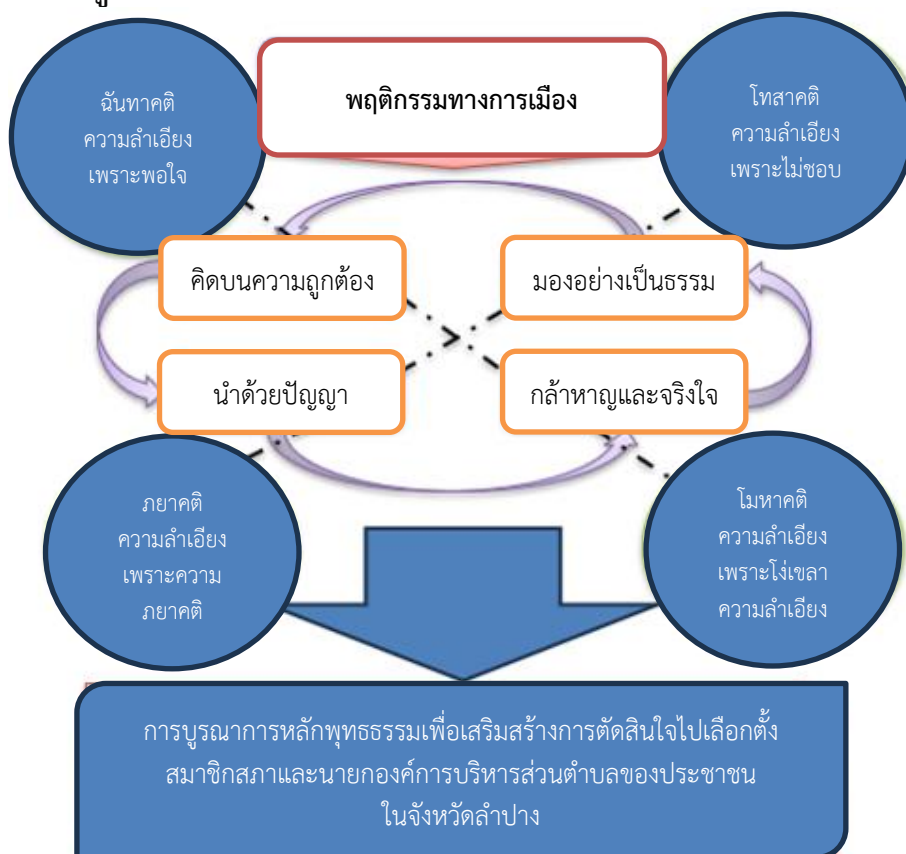
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของ ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง สามารถทำนายได้ร้อยละ 19.6 และหลักองค์ 4 ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการ เลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปางสามารถทำนายได้ ร้อยละ 12.6 สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูเกษมวัชรดิตถ์ (เกษม ฐิตสมปนโน) (2566) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลัก พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง ท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี (Y) ร้อยละ 77.40 ดังนั้นการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของ ประชาชนส่งผลต่อการตัดสินใจในการไปลงคะแนนในเลือกตั้งท้องถิ่น เพราะประชาชน เข้าถึงข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองได้ง่าย รวดเร็ว และ หลากหลายช่องทางมากขึ้นและ ความรู้สึกมีสมรรถนะทาง การเมืองของผู้รับเลือกตั้งซึ่ง มีวุฒิภาวะทางการเมือง ทำให้มี พฤติกรรมทางการเมือง ในการ แสดงออก คือการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ให้ยั่งยืน

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภา และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง พบว่า 1. ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะพอใจหรือรักใคร่กันด้วยการไม่ยึดความชอบส่วนตัวเป็นที่ตั้งเป็นการ รู้จักห้ามใจไม่ให้เอาความคิดของตนเข้าไปตัดสินแทนคนอื่นการตัดสินใจด้วยความ เป็น ธรรม 2. โทสาคติความลำเอียงเพราะไม่ชอบหรือโกรธด้วยการใช้ความเข้าใจและเหตุผล มาเป็นแนวทางเพื่อการตัดสินใจ และการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราจะต้องเข้าใจและ ให้ความสำคัญกับทุกคนอย่างเท่าเทียม 3. โมหาคติความลำเอียงเพราะเียงเลาหรือหลง

งมง่ายด้วยการพิจารณาจากความถูกต้องและเหมาะสม และเปิดใจกว้างรับฟังอย่างมีสติ จะต้องพร้อมรับฟังข้อคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจและคิดตามอย่างไม่วุ่นสรุป 4. ภาวนาคติ ความลำเอียงเพราะความกลัวหรือเกรงใจด้วยการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม จะต้องไม่เกรงกลัวต่ออำนาจใดๆ และการแสดงออกด้วยความจริงใจและกล้าหาญต้องกล้าที่จะยืนหยัดในความถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของประชา เทศพานิช (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการโทรศัพท์มือถือในประเทศไทยเชิงพุทธบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการปฏิบัติและบทลงโทษต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมและเป็นกลางในเรื่องความผิดทางจริยธรรม รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ประกอบกิจการได้นำเสนอข้อหาหรือรายการด้วยความเป็นกลางเหมาะสม ปราศจากอคติต่าง ๆ จะทำให้เกิดผลเป็นความประพฤติที่มีความเที่ยงตรง ยุติธรรม เป็นกลาง ไม่เอนเอียง

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ทำให้พบว่า การนำหลักอคติธรรมมาสนับสนุนให้ประชาชนเกิดการตัดสินใจไปเลือกตั้งได้อย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่พึงกระทำ จึงสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

คิดบนความถูกต้อง การใช้วิจารณ์ญาณและเหตุผลที่มุ่งเน้นถึงความถูกต้องทางศีลธรรม ความยุติธรรม และประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ใช่เพียงการตัดสินใจจากอารมณ์ ความชอบส่วนตัว หรือผลประโยชน์ส่วนตัว การตัดสินใจเลือกตั้งควรคำนึงถึงความเป็นธรรมทั้งต่อบุคคลและต่อสังคม เช่น การเลือกผู้แทนที่มีนโยบายและการดำเนินงานที่มุ่งสร้างความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างโอกาสที่เป็นธรรมให้กับทุกคนในสังคม ไม่ใช่เพียงแค่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ควรใช้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง เช่น ผลงานของผู้สมัคร ประวัติการทำงาน นโยบายที่ชัดเจน และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเลือกตั้งบุคคลนั้น มาเป็นผู้แทน การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ โดยใช้หลักอคติ 4 มาสนับสนุนให้เกิดการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจไปเลือกตั้งและต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามกฎหมายเป็นหลักด้วย

มองอย่างเป็นธรรม การพิจารณาอย่างรอบคอบและเป็นกลาง โดยไม่ให้ปัจจัยส่วนตัวหรืออคติทางการเมืองเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ซึ่งการตัดสินใจแบบนี้ส่งเสริมให้กระบวนการเลือกตั้งเป็นไปอย่างยุติธรรมและสะท้อนเจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชน การมองอย่างเป็นธรรมในการตัดสินใจเลือกตั้งเริ่มต้นจากการปฏิบัติต่อผู้สมัครทุกคนอย่างเท่าเทียม โดยไม่ให้ความสำคัญแก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งมากกว่าเพราะเหตุผลส่วนตัว เช่น ชื่อเสียงเดิม อิทธิพลทางสังคมหรือความสัมพันธ์ส่วนตัว การพิจารณาในเชิงคุณสมบัติ ความสามารถ และนโยบายของผู้สมัครทุกคนควรเป็นไปอย่างเที่ยงธรรม โดยใช้หลักอคติ 4 มาเป็นการสร้างมาตรฐานในการตัดสินใจให้กับประชาชนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการเลือกตั้งที่มีการพิจารณานโยบายที่ผู้สมัครแต่ละคนเสนอ โดยมองว่านโยบายใดตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก

นำด้วยปัญญา การใช้สติปัญญาในการพิจารณาและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงข้อมูล ข้อเท็จจริง ความเป็นธรรม และประโยชน์ที่แท้จริงต่อส่วนรวม การนำด้วยปัญญาในการตัดสินใจไปเลือกตั้งหมายถึงการใช้ความรู้ ความคิดวิเคราะห์ และการพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดสำหรับตนเองและสังคม การนำปัญญามาเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจมีความสำคัญอย่างมาก เพราะช่วยให้กระบวนการเลือกตั้งสะท้อนความรับผิดชอบและคุณภาพของการเลือกผู้แทน โดยใช้หลักอคติ 4 มาประกอบในการพิจารณาตัวนักการเมืองด้วยสติศึกษาข้อมูลด้วยเหตุและผล ศึกษา นโยบาย ผลงาน ประวัติ และความสามารถของผู้สมัครจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

กล้าหาญและจริงใจ ความจริงใจในการตัดสินใจไปเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่แสดงถึงความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ต่อทั้งตนเองและสังคม การเลือกตั้งไม่เพียงแต่เป็นกระบวนการทางประชาธิปไตย แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงความมุ่งมั่นในการสร้างอนาคตที่ดีขึ้นสำหรับชุมชนและประเทศชาติ การแสดงออกถึงความเห็นที่แท้จริงของตนเอง โดยไม่กลัวว่าจะถูกวิจารณ์หรือปฏิเสธจากผู้อื่น การแสดงออกถึงความคิดเห็นและความต้องการของเราเองอย่างซื่อสัตย์ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการประชาธิปไตยและสะท้อนถึงเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชนส่วนใหญ่ โดยนำหลักอคติ 4 มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการชักจูงจะต้องไม่ยอมให้ถูกครอบงำจากแรงกดดันภายนอก ไม่ว่าจะเป็นจากเพื่อน ครอบครัว หรือกลุ่มการเมือง การเลือกตั้งอย่างอิสระและไม่ถูกบีบบังคับเป็นการแสดงถึงการยืนหยัดในความคิดและความเชื่อของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนประชาชนเกิดความรู้และเข้าใจในหลักการตัดสินใจสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องตามความต้องการของตนเองในช่วงที่มีการรณรงค์เลือกตั้ง
2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมด้านให้ประชาชนมีการพิจารณาคัดเลือกสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างรอบคอบเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย
3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมเวทีพูดคุยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้สมัครสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ได้เกิดการรับรู้ร่วมกันถึงคุณสมบัติผู้สมัคร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดเวทีพูดคุยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้สมัครสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในหลักการตัดสินใจที่ได้อย่างถูกต้องตามสิทธิที่มีของประชาชนทุกคน
3. สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งควรมีการเปิดเวทีในการพิจารณาผู้สมัครโดยการให้ประชาชนสามารถสอบถามได้เพื่อนำข้อมูลประกอบการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตามหลักประชาธิปไตยในจังหวัดลำปาง
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการเมืองภาคประชาชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับ หลักธรรมอื่น ๆ ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาชนในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง

เอกสารอ้างอิง

- กษิตศิ รอดน้อย. (2566). *ความทันสมัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประชา เทศพานิช. (2562). *แนวทางการพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการโทรทัศน์ดาวเทียมในประเทศไทยเชิงพุทธบูรณาการ* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูเกษมวัชรดิตถ์ (เกษม จิตฺตสมฺปนฺโน). (2566). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โกคิน พลกุล. (2529). *ปัญหาและข้อคิดบางเรื่องจากรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- สมเชาว์ ภูพลพันธ์. (2560). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนสูง อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดลำปาง. (2566). *ข้อมูลประชากร*. สืบค้น 2 มกราคม 2566, จาก <https://www.ect.go.th/th/lampang/organization>
- อัจฉรา จันทรฉาย และศุภสิพร บุญบังการ. (2548). *คิดอย่างผู้นำ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แมคกรอฮิล.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

รูปแบบการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพ พระสงฆ์แห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง*

MODEL OF SANGHA HEALTH MANAGEMENT ACCORDING TO THE NATIONAL SANGHA HEALTH CONSTITUTION IN ANGTHONG PROVINCE

พระครูสังฆรักษ์สมพงษ์ จตมโล

Phrakhrusangkharak Sompong Jattamalo Chanthasaro

วัดเยื้องกงคาราม จังหวัดอ่างทอง

Wat Yueng Kongkaram, Ang Thong Province

Corresponding Author E-mail: Somponglaoma@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ 3. นำเสนอรูปแบบการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง โดยใช้วิจัยแบบผสมวิธี เชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากพระสงฆ์ 314 รูป ด้วยแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่น 0.825 วิเคราะห์ด้วยสถิติต่าง ๆ และเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 รูปหรือคน ด้วยสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มเฉพาะ 9 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองมีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมีการอบรมและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน จุดอ่อน คือ การขาดความรู้และทักษะด้านการรักษาพยาบาล และการบูรณาการระหว่างหน่วยงานไม่ต่อเนื่อง มีโอกาสพัฒนาระบบสุขภาพพระสงฆ์โดยเน้นความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ แต่อุปสรรคอยู่ที่การขาดงบประมาณ บุคลากรที่มีความรู้ และการประสานงานที่ไม่เพียงพอ 2. พระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองมีความคิดเห็นต่อการจัดการสุขภาวะตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติในระดับมาก โดยทุกด้านอยู่ในระดับมาก กระบวนการจัดการสุขภาวะไม่ส่งผลต่อการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญ แต่หลักอิทธิบาทธรรมด้านฉันทะ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Multiple R = 0.198, R² = 0.039) แสดงว่าหลักอิทธิบาทธรรมสามารถทำนายการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ได้

*Received September 16, 2024; Revised October 23, 2024; Accepted October 25, 2024

ร้อยละ 3.9 3. การจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติประกอบด้วย 7 รูปแบบย่อย ได้แก่ 1. การพัฒนาสุขภาวะโดยเน้นองค์ความรู้และการจัดการร่วมกับชุมชน 2. ส่งเสริมกำลังคนด้านสุขภาพและเครือข่ายชุมชน 3. ใช้เทคโนโลยีและช่องทางออนไลน์ในการสื่อสาร 4. นำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการดูแลสุขภาพ 5. บริหารค่าใช้จ่ายผ่านกองทุนสุขภาพและประสานงบประมาณ 6. ภาวะผู้นำในการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลสุขภาพ 7. แนวทางการจัดการโดยประสานงานระหว่างคณะสงฆ์และชุมชนพร้อมบูรณาการหลักธรรม

คำสำคัญ: การจัดการสุขภาวะพระสงฆ์; ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ; จังหวัดอ่างทอง

Abstract

The objectives of this research paper are 1. to study the general condition of monastic well-being management, 2. to determine the factors affecting monastic well-being management, and 3. to present a model of monastic well-being management according to the National Monastic Health Constitution. In Ang Thong Province, integrated research is used. Quantitatively collected data from 314 monks with a confidence questionnaire of 0.825, analyzed with various statistics, and qualitative from 20 important informants. Data analysis by descriptive content analysis method.

Findings showed that: 1. The management of monastic well-being in Ang Thong Province is systematic and effective. The training was conducted to build relationships with the community. The weaknesses are the lack of knowledge and skills in medical care and the discontinuous integration between departments. There is an opportunity to develop the monastic health system by emphasizing cooperation between various sectors, but the obstacle lies in the lack of budget. Personnel with insufficient knowledge and coordination 2. Monks in Ang Thong Province have a large level of opinion on the management of well-being according to the National Monastic Health Constitution. with all aspects at a high level. According to the constitution, the process of managing the well-being of the monks does not affect their management. However, the principle of Dharma influence has a statistically

significant effect at the level of 0.01 (Multiple R = 0.198, $R^2 = 0.039$), indicating that the principle of Dharma influence can predict the management of the well-being of monks by 3.9 percent. Development of well-being with an emphasis on knowledge and management within the community

2. Promoting health workforce and community networks
3. 4. Using technology and online channels to communicate. Adopt modern technology in health care
5. Managing expenses through the Health Fund and coordinating the budget
6. Leadership in the establishment of the Health Care Committee
7. A management approach that coordinates between the monks and the community with the integration of principles.

Keywords: Monastic Well-Being Management; National Monastic Health Charter; Ang Thong Province

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานของสังคมไทย และมีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต ค่านิยม พระสงฆ์เป็นทายาทธรรมของพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งตามปกติหน้าที่หลักของท่านคือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรม แต่ในอดีต พระสงฆ์ไทยไม่ได้มีบทบาทเพียงแค่นี้ เนื่องจากท่านมีความรู้แตกฉานทั้งทางธรรมและทางโลก ความสามารถในการด้านเวทมนตร์คาถาและบุญญาบารมีที่สะสมมา ทำให้พระสงฆ์มีสถานะเป็นนักบวชผู้ทรงปัญญา ไม่เพียงแต่ผู้คนทั่วไปเท่านั้นที่นับถือ แม้แต่กษัตริย์ก็ยังต้องขอคำปรึกษาเพื่อการปกครองที่อยู่ในหลักทศพิธราชธรรม ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์มักจะขอคำปรึกษาจากพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่เพื่อหาแนวทางในการบริหารบ้านเมืองให้อยู่ในความร่มเย็นเป็นสุข ตัวอย่างเช่น ในช่วงอยุธยาตอนปลาย บทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญอย่างยิ่ง ไม่ใช่แค่เพียงการสอนธรรมะหรือเผยแผ่ศาสนา แต่ยังเป็นปราชญ์ที่มีความรู้และอิทธิพลในการกำหนดแนวทางการปกครองและการดำเนินชีวิตของสังคมในสมัยนั้น (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2557) กระทรวงสาธารณสุขได้มีนโยบายส่งเสริมให้คนไทยมุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพมากกว่าการรักษาหลังเจ็บป่วย ทำให้เกิดกระแสการตื่นตัวในการดูแลสุขภาพอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม พบว่า พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพน้อย โดยมักเข้ารับบริการสาธารณสุขเมื่อมีอาการเจ็บป่วยรุนแรงหรือเกิดโรคแทรกซ้อน ทำให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณจำนวนมากเพื่อการรักษาสุขภาพพระสงฆ์ทั่วประเทศ จากการศึกษาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ จำนวน 246 รูป

ใน 11 จังหวัด พบว่าพระสงฆ์สนใจตรวจสุขภาพเพียงร้อยละ 52 ซึ่งแบ่งเป็นการตรวจสุขภาพประจำปีเพียงร้อยละ 21 และตรวจสุขภาพเป็นครั้งคราวร้อยละ 31 นอกจากนี้ พระสงฆ์ประมาณครึ่งหนึ่งยังมีปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโภชนาการ เช่น โรคกระเพาะอาหารและลำไส้ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และไขมันในเลือด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและสถาบันวิจัยสังคม, 2555) ปัญหาการเจ็บป่วยของพระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากอาหารที่ประชาชนใส่บาตรทำบุญ ซึ่งมักขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพของพระสงฆ์ เช่น การถวายแกงกะทิ อาหารที่มีไขมันสูงหรือขนมหวานต่าง ๆ อาหารเหล่านี้ส่งผลเสียต่อสุขภาพพระสงฆ์ในระยะยาว นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ การดื่มกาแฟหรือเครื่องดื่มชูกำลังเกินกว่า 2 ขวดต่อวัน และการดื่มน้ำสะอาดไม่ถึงวันละ 6 แก้ว การฉันทอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ และการขาดการออกกำลังกายที่เพียงพอ รวมถึงความเครียดที่พบในพระสงฆ์ถึง ร้อยละ 54 สาเหตุเหล่านี้ล้วนส่งผลให้พระสงฆ์มีปัญหาสุขภาพมากขึ้น (อัญชลี ประคำทอง, 2544) การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังเป็นปัญหาสุขภาพและมีค่าใช้จ่ายสูง เช่น ค่ารักษาพยาบาลของพระภิกษุสงฆ์ที่เข้ารับการตรวจรักษาโรงพยาบาลสงฆ์ปี พ.ศ. 2549 เป็นจำนวน 56,499,198 บาท (กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2549) พระภิกษุสงฆ์ที่ได้รับการส่งเสริมและดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสมในช่วงที่เจ็บป่วย สามารถลดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพได้อย่างมาก อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าพระภิกษุสงฆ์จำนวนมากที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรังและมีปัญหาในการเคลื่อนไหวยังไม่ได้รับการเยี่ยมเยียนและฟื้นฟูสภาพอย่างถูกต้องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อย่างจริงจัง ทำให้พระภิกษุสงฆ์ต้องดำเนินชีวิตตามลำพัง ซึ่งเป็นสาเหตุให้ขาดการทานยาอย่างต่อเนื่อง ขาดการทำกายภาพบำบัด และขาดการส่งเสริมสุขภาพที่จำเป็น รวมถึงการดูแลสุขภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต แม้พระภิกษุสงฆ์บางท่านจะมีญาติพี่น้องอาศัยอยู่ใกล้วัด ก็ยังไม่ได้รับการดูแลสุขภาพเพียงพอ นอกจากนี้ การดูแลสุขภาพระหว่างพระภิกษุสงฆ์ด้วยกันเองก็ยังพบว่า มีจำกัด ส่วนใหญ่เป็นเพียงการถามทุกข์สุขเท่านั้น ทำให้การไปพบแพทย์ โรงพยาบาล หรือคลินิกมีค่าใช้จ่ายสูง ด้านการส่งเสริมสุขภาพ พบว่าพระภิกษุสงฆ์ยังมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพน้อย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดข้อเสนอแนะที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพสำหรับพระภิกษุสงฆ์ กิจกรรมการออกกำลังกายที่พระภิกษุสงฆ์ปฏิบัตินั้นยังไม่เพียงพอ (อุทัย สุดสุข, 2552) จากสถิติการอาพาธของพระสงฆ์ที่เพิ่มขึ้น คณะสงฆ์โดยมติมหาเถรสมาคมครั้งที่ 7/2560 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2560 ได้มีมติที่ 191/2560 ในเรื่องการดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาพ โดยมีนโยบายให้ดำเนินการวัดส่งเสริมสุขภาพและจัดทำธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ทั่วประเทศ โดยมี

เป้าหมายขับเคลื่อนมิติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติใน 3 ประเด็นสำคัญดังนี้ 1. พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเองตามหลักพระธรรมวินัย มุ่งเน้นให้พระสงฆ์ปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัยเพื่อส่งเสริมสุขภาพและลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ 2. ชุมชนและสังคมกับการดูแลสุขภาพพระสงฆ์อย่างถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย ให้ชุมชนและสังคมมีบทบาทในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์อย่างถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย โดยให้ความสำคัญกับการถวายอาหารและการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ 3. บทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนและสังคม ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชน โดยใช้ความรู้และหลักธรรมในการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน การดำเนินงานตามมติดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้พระสงฆ์มีสุขภาพที่ดีและสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นแบบอย่างในการดูแลสุขภาพให้แก่ชุมชนและสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.), 2560)

ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560 จัดทำขึ้นภายใต้มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 7/2560 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2560 มติที่ 191/2560 เรื่อง การดำเนินงานพระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาวะที่กำหนดให้มีการสร้างวัดส่งเสริมสุขภาพและธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ทั่วประเทศ โดยอิงตามหลักการของธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ และมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติซึ่งมี 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเอง ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยเพื่อดูแลสุขภาพตนเองอย่างเหมาะสม 2. ชุมชนและสังคมกับการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ มุ่งเน้นให้ชุมชนมีบทบาทในการดูแลและอุปฐากพระสงฆ์ตามหลักพระธรรมวินัย 3. บทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนและสังคม ส่งเสริมให้พระสงฆ์เป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชน โดยใช้หลักการ การใช้ทางธรรมนำทางโลก มาตรการสำคัญในการดำเนินการมี 5 ด้าน คือ ความรู้ ข้อมูล การพัฒนา การบริการสุขภาพ และการวิจัย ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยส่งเสริมการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งทางกาย จิต ปัญญา และสังคม อีกทั้งยังจัดสิ่งแวดลอมที่เอื้อต่อสุขภาพ โดยเน้นการสร้างเชื่อมโยงระหว่างวัดกับชุมชน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จภายใน 10 ปี (พ.ศ. 2560-2569) สะท้อนถึงปัญหาสุขภาวะของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองและเป็นแรงผลักดันในการศึกษารูปแบบการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนุญ
สุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนุญสุขภาพ
พระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีการวิจัย
เชิงคุณภาพเป็นข้อมูลหลัก และใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus
Group Discussion) เพื่อสนับสนุนให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งค้นหาต้นแบบ
แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือ Best Practice โดยมีขอบเขตของการวิจัยไว้

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชาชน คือ พระสงฆ์ในสังกัดคณะสงฆ์จังหวัดอ่างทอง จำนวน
1,441 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง, 2565)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 314 รูป โดยคำนวณตามสูตร
ของทาโร่ ยามาเน่ (สุรียรี ศิริโกการิมย์, 2546)

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview)
จำนวน 20 รูปหรือคน ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 พระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด
เจ้าคณะอำเภอ จำนวน 4 รูป กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารโรงพยาบาล จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 3 ด้าน
สาธารณสุข จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 4 ผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน และกลุ่มที่ 5 นักวิชาการ
ทางด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 4 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้
สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนุญ
สุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form)
เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-Depth Interview) เพื่อศึกษา
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการสุขภาพสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนุญสุขภาพ
พระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 314 รูป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานและส่งแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองถึงที่ทำงานของผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการนัดหมายวันเวลาและสถานที่สำหรับการสัมภาษณ์ เมื่อถึงเวลาที่นัดหมาย ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญพร้อมทั้งขออนุญาตในการบันทึกเสียงและบันทึกภาพ หลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการในการจัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก

5.1 การจัดระเบียบข้อมูล เริ่มต้นด้วยการนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลที่ได้จะถูกนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา เพื่อให้เห็นภาพรวมและรายละเอียดของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

5.2 การแสดงข้อมูล (Data Display) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จะถูกวิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ข้อมูลเหล่านี้จะถูกเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นจะนำมาตีความและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ รวมถึงสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมมา ทั้งนี้ กระบวนการนี้จะดำเนินไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้สามารถศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง หากพบว่ามีประเด็นใดที่ยังไม่ชัดเจนก็จะมีเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำตอบที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.3 การหาข้อสรุป ขั้นตอนนี้เป็นการตีความหมายและตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย โดยใช้วิธีการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบว่าข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นเพียงพอและสามารถตอบคำถามการวิจัยได้หรือไม่ หากพบว่ามีข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะตรวจสอบต่อไปเพื่อหาให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง 1. ด้านจุดแข็ง (Strengths) การบริหารจัดการสุขภาวะพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองตามธรรมนุญสุขภาพพระสงฆ์มีความเป็นระบบและ

ประสิทธิภาพ ประกอบด้วยการจัดอบรมและกิจกรรมสุขภาพ การมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสุขภาพ การสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชน การร่วมมือจากหลายฝ่าย การวางแผนงานและการพัฒนาร่วมกันระหว่างวัด บ้าน และโรงเรียน การตรวจคัดกรองสุขภาพพระสงฆ์ การดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง และการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ชุมชน การบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์มีความเป็นระบบครอบคลุม และมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทำให้สุขภาพของพระสงฆ์และชุมชนมีความมั่นคงและยั่งยืน 2. จุดอ่อน (Weaknesses) พระสงฆ์ยังขาดความรู้และทักษะในการรักษาพยาบาล รวมถึงการขาดทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถ บุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการดำเนินงานตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดการสุขภาพ ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีและมีการเข้าถึงสถานพยาบาลที่น้อย ข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทำให้การติดตามและประเมินสุขภาพไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีการบูรณาการและประสานงานที่ต่อเนื่องระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พระสงฆ์บางรูปขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีในระบบออนไลน์ขาดการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ในวงกว้าง ขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พระสงฆ์จำเป็นต้องรับประทานอาหารที่ญาติโยมถวาย ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับหลักโภชนาการ ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรค พระสงฆ์ยังขาดองค์ความรู้ในการปฏิบัติตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติอย่างเต็มที่ 3. โอกาส (Opportunities) การบริหารจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองควรให้ความสำคัญในการสนับสนุนและพัฒนาระบบสุขภาพพระสงฆ์อย่างครบวงจร โดยเน้นที่การร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ การมีนโยบายและกรอบกฎหมายที่ชัดเจน การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ และการสร้างความตระหนักรู้ในชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพพระสงฆ์ 4. อุปสรรค (Threats) การบริหารจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองยังมีปัญหาหลักหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะการจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่และการใช้เทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูล การขาดทรัพยากรบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการดำเนินงาน รวมถึงการขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพและสถานพยาบาลยังไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านพฤติกรรมและความเชื่อที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ รวมถึงการขาดการประสานงานและการติดตามการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้การดูแลสุขภาพพระสงฆ์ไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

($\bar{X}$ =3.89, S.D.= 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ 1. ด้านระบบสุขภาพชุมชน ($\bar{X}$ =3.92, S.D.=0.63) 2. ด้านกำลังคนด้านสุขภาพ ($\bar{X}$ =3.91, S.D.=0.67) 3. ด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ ($\bar{X}$ =3.89, S.D.=0.63) 4. ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X}$ =3.87, S.D.=0.70) 5. ด้านค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ($\bar{X}$ =3.84, S.D.=0.74) 6. ด้านระบบข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X}$ =3.80, S.D.=0.65) 7. ด้านระบบบริหาร ($\bar{X}$ =3.79, S.D.=0.69) กระบวนการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ไม่ส่งผลต่อการจัดการสุขภาพสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 4 ด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐาน หลักกฤษฎีกาธรรม ส่งผลต่อการจัดการสุขภาพสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 1 ด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ฉันทะ (ความพอใจ) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .198 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ เท่ากับ .039 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว เท่ากับ .027 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ เท่ากับ .438 แสดงว่า หลักกฤษฎีกาธรรม สามารถร่วมกันทำนายการจัดการสุขภาพสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ได้ร้อยละ 3.9

3. รูปแบบการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง 1. ด้านระบบการบริหาร การพัฒนาสุขภาพของพระสงฆ์เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการร่วมกับชุมชน หน่วยงานสาธารณสุข และภาครัฐโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง พร้อมทั้งส่งเสริมการฝึกอบรมบุคลากรและจิตอาสาเพื่อให้ความรู้ด้านสุขภาพที่ทันสมัย นโยบายสุขภาพพระสงฆ์มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและจิตตามหลักศาสนา โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อกำกับดูแลการดำเนินงาน รวมถึงการตรวจสุขภาพประจำปีและการตั้งวัดแกนนำในแต่ละอำเภอเพื่อเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายสุขภาพ 2. ด้านกำลังคนด้านสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ควรเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับบริการสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ คณะสงฆ์ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขและชุมชนในการตรวจสุขภาพ จัดอบรมบุคลากร และสร้างเครือข่ายสุขภาพที่ยั่งยืน รวมถึงการสนับสนุนสุขภาพทั้งกายและใจตามหลักพระธรรมวินัย 3. ด้านระบบข้อมูลข่าวสาร 0 การจัดการสุขภาพพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติควรใช้เทคโนโลยีและช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook, Line, แอปพลิเคชัน เพื่อสื่อสารและติดตามข้อมูลสุขภาพพระสงฆ์แบบเรียลไทม์ รวมถึงการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความครอบคลุมในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ 4. ด้านเทคโนโลยี คณะสงฆ์มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์อย่างมี

ประสิทธิภาพ ตั้งแต่การตรวจวินิจฉัยโรคเบื้องต้น การใช้ Telemedicine เพื่อปรึกษาแพทย์ การจัดเก็บข้อมูลสุขภาพในระบบออนไลน์ การแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชัน และการสร้างเครือข่ายการสื่อสารกับชุมชนและหน่วยงานสาธารณสุข 5. ด้านค่าใช้จ่าย คณะสงฆ์ควรประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขอรับงบประมาณและการสนับสนุนสำหรับการพัฒนาระบบบริการสุขภาพพระสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพและทั่วถึง โดยการระดมทุนจากชุมชนหรือผู้มีจิตศรัทธา และจัดตั้งกองทุนสุขภาพเพื่อใช้ในกรณีฉุกเฉิน นอกจากนี้ ควรมีการประกันสุขภาพเฉพาะสำหรับพระสงฆ์และจัดทำแผนการใช้จ่ายอย่างรัดกุม รัฐควรมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและการอบรม เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพพระสงฆ์อย่างยั่งยืน 6. ด้านภาวะผู้นำ คณะสงฆ์ควรเปิดกว้างให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสุขภาพของพระสงฆ์ ผู้นำ 7. ด้านระบบสุขภาพชุมชน แนวทางการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองเน้นการประสานงานระหว่างคณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสุขภาพตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ โดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น อธิปไตย 4 เข้ากับการดูแลสุขภาพทั้งด้านกายและจิตใจของพระสงฆ์และประชาชน การใช้เทคโนโลยีเพื่อเก็บข้อมูลสุขภาพ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง

1.1 ด้านจุดแข็ง (Strengths) การบริหารจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์มีความเป็นระบบและประสิทธิภาพ ประกอบด้วยการจัดอบรมและกิจกรรมสุขภาพ การมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสุขภาพ การสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชน การร่วมมือจากหลายฝ่าย การวางแผนงาน และการพัฒนาร่วมกันระหว่างวัด บ้าน และโรงเรียน การตรวจคัดกรองสุขภาพพระสงฆ์ การดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง และการให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยขององปัดดิทธิศักดิ์ เกียนยา (2558) เรื่อง การบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกายในประเทศไทย พบว่า 1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกาย: การพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์เน้นกระบวนการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการพัฒนาในระยะสั้น กลาง และยาว โดยการจัดทำเอกสารระบุวิสัยทัศน์ ภารกิจ และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประสานงานและติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ขององค์กรและเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม 2. การบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุข เศรษฐกิจของคณะสงฆ์อนัมนิกายในปัจจุบัน: การบริหารจัดการประสิทธิภาพมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนามากขึ้น เน้นการบริหารตามแนวคิดใหม่ที่เป็นระบบ โดยผู้บริหารต้องเพิ่มบทบาทในการบริหารจัดการที่ดีเพื่อสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันและความก้าวหน้า

1.2 จุดอ่อน (Weaknesses) พระสงฆ์ยังขาดความรู้และทักษะในการรักษาพยาบาล รวมถึงการขาดทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถ บุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการดำเนินงานตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดการสุขภาวะ ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปีและมีการเข้าถึงสถานพยาบาลที่น้อย ข้อมูลสุขภาพของพระสงฆ์ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทำให้การติดตามและประเมินสุขภาพไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีการบูรณาการและประสานงานที่ต่อเนื่องระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พระสงฆ์บางรูปขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีในระบบออนไลน์ขาดการประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ในวงกว้าง ขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พระสงฆ์จำเป็นต้องรับประทานอาหารที่ญาติโยมถวาย ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับหลักโภชนาการ ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรค พระสงฆ์ยังขาดองค์ความรู้ในการปฏิบัติตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุทธิพนธ์ สุทธิวจโน (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์ในอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร พบว่าสำหรับโรคประจำตัวที่เป็นมากที่สุด คือ ปวดหลัง ปวดเอวและข้อเสื่อม ร้อยละ 29.66 รองลงมา คือ โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 22.65 และช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ได้รับการตรวจร่างกาย ร้อยละ 66.38 โดยตรวจในลักษณะการได้ชั่งน้ำหนัก ร้อยละ 87.34 รองลงมา คือ การวัดส่วนสูง ร้อยละ 70.33 สำหรับประเด็นที่ได้รับการตรวจน้อยที่สุด คือการตรวจฟันและชุดหินปูน ร้อยละ 36.65 สำหรับพระสงฆ์ในจังหวัดสกลนครมีพฤติกรรมในการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพ ด้านอบายมุข อยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมที่มีระดับการปฏิบัติตัวมากที่สุด คือ งดสารนิโคตินจากบุหรี่ที่สามารถทำให้เราเสียชีวิตได้รองลงมา คือ ด้านอากาศ ด้านอาหาร ด้านอารมณ์ ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และด้านการออกกำลังกาย น้อยที่สุดตามลำดับ

1.3 โอกาส (Opportunities) การบริหารจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองควรให้ความสำคัญในการสนับสนุนและพัฒนาระบบสุขภาพพระสงฆ์อย่างครบวงจร โดยเน้นที่การร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ การมีนโยบายและกรอบกฎหมายที่ชัดเจน การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ และการสร้างความตระหนักรู้ในชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพพระสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพล หนีเอี่ยม (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในเขตอำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษา พบว่า ข้อเสนอแนะจากการวิจัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีนโยบายสุขภาพในการติดตามหรือออกเยี่ยมและกระตุ้นพระภิกษุสงฆ์ให้เกิดการรับรู้เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดโรคในกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแก่พระภิกษุสงฆ์ซึ่งจะเป็นกำลังหลักที่สำคัญในการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงและยั่งยืนถาวรต่อไป ตลอดจนให้ความรู้แก่อุบาสกอุบาสิกา ในการถวายอาหารแก่พระภิกษุสงฆ์เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายและเป็นประโยชน์แก่พระภิกษุสงฆ์

1.4 อุปสรรค (Threats) การบริหารจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดอ่างทองยังมีปัญหาหลักหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะการจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่และการใช้เทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูล การขาดทรัพยากรบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการดำเนินงาน รวมถึงการขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมสุขภาพ การเข้าถึงบริการสุขภาพและสถานพยาบาลยังไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านพฤติกรรมและความเชื่อที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์ รวมถึงการขาดการประสานงานและการติดตามการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้การดูแลสุขภาพพระสงฆ์ไม่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดทัศนพล เขมจาโร (2564) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพ พระสงฆ์แห่งชาติของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า พบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการสุขภาพพระสงฆ์: มีจุดแข็งในการสร้างความเข้มแข็งให้กับวัดและชุมชน สามารถพัฒนาความรู้และความสามารถในการดูแลตนเอง จุดอ่อนคือขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานตามโครงการ ขาดการประชาสัมพันธ์ และการประเมินงานอย่างต่อเนื่อง มีโอกาสที่จะได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน แต่ยังมีอุปสรรคในเรื่องการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่ยังไม่ราบรื่น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.= 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ 1. ด้านระบบสุขภาพชุมชน ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.63) 2. ด้านกำลังคนด้านสุขภาพ ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.67) 3. ด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.63) 4. ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.87$, S.D.=0.70) 5. ด้านค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.74) 6) ด้านระบบข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.65) 7. ด้านระบบบริหาร ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.69) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสุทธิพนธ์ สุทธิวิชโน (2557) เรื่อง พฤติกรรมสุขภาพของ

พระสงฆ์ในอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร พบว่า สำหรับโรคประจำตัวที่เป็นมากที่สุด คือ ปวดหลัง ปวดเอวและข้อเสื่อม ร้อยละ 29.66 รองลงมา คือ โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 22.65 และช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ได้รับการตรวจร่างกายร้อยละ 66.38 โดยตรวจในลักษณะการได้ชั่งน้ำหนัก ร้อยละ 87.34 รองลงมา คือ การวัดส่วนสูง ร้อยละ 70.33 สำหรับประเด็นที่ได้รับการตรวจน้อยที่สุด คือการตรวจฟันและชุดหินปูน ร้อยละ 36.65 สำหรับพระสงฆ์ในจังหวัดสกลนครมีพฤติกรรมในการปฏิบัติตัวในการดูแลสุขภาพ ด้านอบายมุข อยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมที่มีระดับการปฏิบัติตัวมากที่สุด คือ งดสารนิโคติน จากบุหรี่ที่สามารถทำให้เราเสียชีวิตได้รองลงมา คือ ด้านอากาศ ด้านอาหาร ด้านอารมณ์ ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม และด้านการออกกำลังกาย น้อยที่สุด ตามลำดับ

กระบวนการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ไม่ส่งผลต่อการจัดการสุขภาพสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 4 ด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐาน หลักกฤษฎีบาทธรรม ส่งผลต่อการจัดการสุขภาพสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทอง ทั้ง 1 ด้าน จึงปฏิเสธสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ฉันทะ (ความพอใจ) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .198 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ เท่ากับ .039 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว เท่ากับ .027 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ เท่ากับ .438 แสดงว่า หลักกฤษฎีบาทธรรม สามารถร่วมกันทำนายการจัดการสุขภาพสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ในจังหวัดอ่างทองได้ร้อยละ 3.9 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณิตศัฏฐ์ วุฒิกัดดีสกุล (2561) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์ในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า พระสงฆ์มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมสุขภาพเท่ากับ 3.48 อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ ($P\text{-Value} < 0.001$) โรคประจำตัว ($P\text{-Value} = 0.018$) และวิธีการรักษาเมื่อเจ็บป่วย ($P\text{-Value} = 0.004$) ส่วนจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสูงสุด (ทางโลก) ระดับการศึกษาสูงสุด(ทางสงฆ์) สถานะทางคณะสงฆ์ ไม่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์ดังนั้นเพื่อการพัฒนาคุณภาพบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริการระดับปฐมภูมิจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในกลุ่มพระสงฆ์ และควรมีการศึกษาพฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์และหาแบบอย่างในการสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดี

องค์ความรู้จากการวิจัย

1. การบูรณาการความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐ และชุมชน
2. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งพระสงฆ์และฆราวาสในด้านการดูแลสุขภาพ
3. การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดูแลและติดตามสุขภาพพระสงฆ์
4. การจัดตั้งกองทุนสุขภาพพระสงฆ์และส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิประกันสุขภาพ
5. การส่งเสริมวัดให้เป็นศูนย์กลางในการดูแลสุขภาพชุมชนแบบองค์รวม

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 สรุปแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติในจังหวัดอ่างทอง ที่สำคัญ ได้แก่ 1 การบูรณาการความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์ หน่วยงานภาครัฐ และชุมชน 2. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งพระสงฆ์และฆราวาสในด้านการดูแลสุขภาพ 3. การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดูแลและติดตามสุขภาพพระสงฆ์ 4. การจัดตั้งกองทุนสุขภาพพระสงฆ์และส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิประกันสุขภาพ 5. การส่งเสริมวัดให้เป็นศูนย์กลางในการดูแลสุขภาพชุมชนแบบองค์รวม องค์ความรู้นี้ชี้ให้เห็นว่าการจัดการสุขภาวะของพระสงฆ์ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน และต้องคำนึงถึงมิติต่างๆ อย่างรอบด้าน ทั้งด้านการบริหารจัดการ บุคลากร เทคโนโลยี การเงิน และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์และส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการดูแลสุขภาพของชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์ หน่วยงานสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. ควรมีการจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการดำเนินงานตามธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติในระดับจังหวัด เพื่อให้มีทรัพยากรเพียงพอในการจัดกิจกรรม

3. ควรมีการพัฒนากระบวนข้อมูลสุขภาพพระสงฆ์ที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดให้มีการอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสุขภาพ รวมถึงพระสงฆ์และจิตอาสา ให้มีความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพตามหลักธรรมาภิบาลสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติอย่างต่อเนื่อง

2. ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ในระดับชุมชน โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่

3. ควรมีการจัดตั้งคลินิกพระสงฆ์ในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลในพื้นที่ เพื่อให้พระสงฆ์สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพได้สะดวกและเหมาะสมกับสมณเพศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำธรรมาภิบาลสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติไปปฏิบัติในระดับจังหวัด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบสุขภาพพระสงฆ์ในระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2549). *สถิติการอาพาธของพระสงฆ์ที่มารับการตรวจรักษา พ.ศ. 2549*. กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลสงฆ์ งานเวชระเบียนและสถิติ.
- คณิศร์ วุฒิสักดิ์สกุล. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์ในเขตอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยฯ สาขาภาคเหนือ*, 24(1), 71-83.
- พระปลัดทัศนพล เขมจาโร. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ตามธรรมาภิบาลสุขภาพ พระสงฆ์แห่งชาติของพระสังฆาธิการในจังหวัดพิจิตร* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2557). แนวโน้มบทบาทพระสงฆ์กับการเมืองไทยในสองทศวรรษหน้า. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุทธิพันธ์ สุทธิวโณ. (2557). พฤติกรรมสุขภาพของพระสงฆ์ในอำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พีระพล หมีเอี่ยม. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของพระภิกษุสงฆ์ในเขตอำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุข). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและสถาบันวิจัยสังคม. (2555). การประชุมวิชาการมหกรรมการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.). (2560). ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2560. นนทบุรี: บริษัท โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์ จำกัด.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง. (2565). ข้อมูลวัด จำนวนพระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด จังหวัดอ่างทอง. สืบค้น 11 ธันวาคม 2565 จาก <https://shorturl.asia/QMbF4>
- สุรชัย ศิริโกคาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- องปัดลสิทธิศักดิ์ เกียนยา. (2558). การบริหารจัดการประสิทธิภาพการสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อนัมนิกายในประเทศไทย (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อัญชลี ประคำทอง. (2544). การประเมินผลโครงการดำเนินงานสุขภาพจิตโดยพระสงฆ์. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต.
- อุทัย สุดสุข. (2552). สาธารณสุขในพระไตรปิฎก บูรณาการสู่สุขภาพดี ชีวีมีสุข. นนทบุรี: เทพประทานการพิมพ์.

กระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*

THE PROCESS OF PROMOTING THE MONKS WHO ARE THE PATIMOKKHA
OF THE SANGHA MUANG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

พระประจักษ์ ปิยสีโล, พระครูสุธีกิตติบัณฑิต (กฤษฎา กิตติโสภโณ),
พระราชวัชรสารบัณฑิต (ประสาร จันทสารโร)

Phra Prajak Piyasilo, Phrakhru Suthikittibundit (Krisada Kittisobhano),
Phrarajvajasarabandit (Prasarn Janthasaro)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: pichityoma@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปในกระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ 2. ศึกษาองค์ประกอบในกระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ 3. ศึกษากระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม จำนวน 20 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ คือ จุดแข็ง ได้แก่ สำนักเรียนที่จัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ จุดอ่อน ได้แก่ ขาดการสนับสนุนในด้านงบประมาณ ขาดบุคลากร โอกาส ได้แก่ หมุนเวียนพระสงฆ์ขึ้นแสดงปาฏิโมกข์ เปิดโอกาสให้พระสงฆ์ผู้สนใจ และอุปสรรค ได้แก่ ขาดการประชาสัมพันธ์ และการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ 2. องค์ประกอบของการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ คือ การวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนชัดเจนและเป็นระบบ, การตรวจสอบมาตรฐานการสวดของพระสงฆ์ที่เข้าอบรม, และทำแบบสำรวจประเมินผลประจำปี ปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม 3. กระบวนการของการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ประกอบด้วย การให้ความรู้ คือ การให้ความรู้แก่พระที่สนใจจะฝึก เน้นชี้แจงประโยชน์ในการลงอุโบสถฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน ด้านเจตคติ คือ การสร้างเจตคติ

*Received August 29, 2024; Revised October 23, 2024; Accepted October 26, 2024

ที่ดีต่อการเป็นผู้ทรงจำปาฏิโมกข์ และมีทัศนคติที่ดีในการรักษาพระธรรมวินัย ด้านความสามารถ คือ การส่งเสริมความสามารถในการสวดมนต์ของพระสงฆ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้านทักษะ คือ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่มีนวัตกรรมมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านบุคลิกภาพ คือ การฝึกอบรมเน้นความสำคัญของวินัยและการประพฤติปฏิบัติทางสงฆ์ การดูแลบุคลิกภาพและการเป็นตัวอย่างที่ดี

คำสำคัญ: กระบวนการ, ส่งเสริม; พระปาฏิโมกข์

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To study the explore the general conditions in the process of promoting monks who are proficient in Patimokkha recitation, 2. To study the examine the elements involved in promoting these monks, and 3. To study the investigate the process of promoting proficient Patimokkha-reciting monks within the Sangha in Mueang District, Rayong Province. This is a qualitative research study involving document analysis and field data collection through interviews with four key informant groups, totaling 20 monks or individuals. The data were analyzed using content analysis in a contextual framework.

The research results found that: 1. General Conditions The strengths include structured education systems within monastic schools. Weaknesses involve insufficient funding and personnel shortages. Opportunities include rotating monks for Patimokkha recitation, allowing interested monks to participate, while obstacles are the lack of publicity and collaboration with various organizations. 2. Elements of Promotion These include clear, systematic planning, evaluation of chanting standards for participating monks, and annual assessment surveys, with improvements made as appropriate. 3. Promotion Process Knowledge: Educating interested monks on the benefits of attending Patimokkha recitation at the bi-monthly Uposatha observance. Attitude Cultivating a positive attitude toward being proficient in Patimokkha recitation and upholding the monastic code. Competence Enhancing monks' chanting abilities for maximum effectiveness. Skills Utilizing innovative teaching techniques to improve performance. Personality Training that

emphasizes discipline, proper conduct, personal care, and being a positive role model.

Keywords: Process, Promote; Patimokkha

บทนำ

พระวินัยเป็นกฎระเบียบและแนวปฏิบัติที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้เพื่อให้พระภิกษุได้นำไปประพฤติปฏิบัติในการดำรงตนอยู่ในพระศาสนา พระพุทธเจ้าได้ทรงยกพระธรรมวินัยไว้ในฐานะเป็นศาสดาแทนพระองค์หลังจากที่พระองค์ได้เสด็จดับขันธปรินิพพาน (พระมหาวีเชียร ธมฺมวชิโร, 2565) พระวินัยจึงเปรียบเสมือนรากแก้วของพระพุทธศาสนา ซึ่งมันคงอยู่ได้ด้วยพระวินัย พระวินัยนั้นพระพุทธองค์ไม่ได้ทรงบัญญัติไว้ล่วงหน้าเป็นกฎสำเร็จรูปก่อนมีความเสียหายเกิดขึ้น หากแต่เมื่อมีพระสงฆ์เกิดขึ้นและอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก มีความประพฤติเสียหายเกิดขึ้นในหมู่พระสงฆ์ พระผู้มีพระภาคจึงทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามประพฤติเช่นนั้นอีก ต่อมาเมื่อมีภิกษุประพฤติเสียหายเกิดขึ้นในหมู่สงฆ์ จึงทรงบัญญัติสิกขาบทเล็กน้อยต่าง ๆ ที่เป็นประเภทยกอาบัติ (อาบัติเบา) เช่น นิสสัคคียปาจิตตีย์ ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะไว้ ยังไม่ทรงบัญญัติสิกขาบทประเภทยกอาบัติ (อาบัติหนัก) อันได้แก่ ปาราชิก และสังฆาติเสส ในระหว่างนี้ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ (วินยปิฎก) ครั้งหนึ่งพระเจ้าพิมพิสารเห็นพวกนักบวชลัทธิอื่นประชุมกันและกล่าวธรรมทำให้ประชาชนเสื่อมใสและเข้าร่วมมาก พระเจ้าพิมพิสารจึงขอให้ภิกษุในพระพุทธศาสนาทำเช่นนั้นบ้าง พระพุทธองค์จึงอนุญาตให้ภิกษุประชุมกันและสวดปาฏิโมกข์ในวันอุโบสถ และห้ามสวดบ่อยเกินไป การสวดปาฏิโมกข์เป็นอุโบสถกรรมที่สำคัญ แสดงความสามัคคี และตรวจสอบความบริสุทธิ์ของภิกษุในสังฆกรรม หากภิกษุต้องอาบัติ ต้องแสดงความบริสุทธิ์ก่อนหรือหลังการสวด การสวดปาฏิโมกข์ต้องทำในเขตสีมาเดียวกัน และหากมีผู้ที่มิใช่ภิกษุเข้ามาในหัตถบาส ต้องเริ่มสวดใหม่ (พระมหาสุทฺธิพงษ์ สุทฺธิวโส, 2562)

การสวดพระปาฏิโมกข์นั้น ต้องอาศัยการท่องจำสิกขาบทแต่ละหัวข้อ จำนวน 227 ข้อ ให้ได้อย่างแม่นยำและไม่ผิดพลาด เป็นภาษาบาลีล้วน ๆ ตั้งแต่ข้อไปจนกระทั่งจบหมดทุกข้อ และต้องสวดไม่ผิดพลาด มีผู้คอยตรวจทานไม่ให้สวดผิด หากสวดผิดก็ต้องทักท้วง แก้ไขให้ถูกต้อง จึงจะสวดต่อไปได้ จนกว่าจะสวดจบ ซึ่งต้องใช้เวลไม่น้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้สวดว่าจะสวดพระปาฏิโมกข์ได้คล่องแคล่ว ออกเสียงอักขระได้อย่างชัดเจนถูกต้อง โดยสวดพระปาฏิโมกข์ไม่มีผิดแม้แต่ตัวเดียว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) อย่างไรก็ตาม การขาดความสนใจในการทบทวนสวดปาฏิโมกข์ทำให้เกิดปัญหาการสวดผิดและใช้เวลานาน กุลบุตรที่บวชเข้ามาต้องมีศรัทธาในธรรมและปฏิบัติ

ตามพระวินัย เพื่อรักษาพระพุทธศาสนาให้ยืนยาว การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาพระมหามจรย์และความศรัทธาของประชาชนต่อไป

พระพุทธเจ้าทรงชี้ไปที่การบัญญัติสิกขาบทการสวดภิกขุปาฏิโมกข์ทุก ๆ กึ่งเดือนว่าเป็นเหตุให้พระมหามจรย์ตั้งมั่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เพื่อมุ่งศึกษาถึงขั้นตอนที่สามารถส่งผล ต่อสภาพปัญหาแนวทางของกระบวนการส่งเสริมภิกขุปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ โดยนำองค์ความรู้มารวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่ให้เกิดความชัดเจนง่ายต่อการศึกษา ยิ่งขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์พระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ในปัจจุบันเพื่อส่งผลต่อการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในกระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในกระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research)

2. เอกสารที่ใช้ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 เอกสารที่ใช้ คือ 1. ข้อมูลแบบปฐมภูมิ โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมจากหนังสือ วารสาร บทความงานวิจัยต่าง ๆ

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์ พระสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำนวน 20 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 รูป 2. กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 5 รูป 3. กลุ่มตัวแทนพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ จำนวน 5 รูป 4. กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สร้างแบบสัมภาษณ์โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์ตามกรอบของรูปแบบกระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure in Depth Interview)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ 1. ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนัดหมายวันเวลาสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง ขอเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ และศึกษาประเด็นคำถาม เตรียมเครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อม 2. ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสนทนาสร้างความคุ้นเคย แจ้งวัตถุประสงค์ อธิบายและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป แจ้งว่าข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับและจะไม่บันทึกเสียงในช่วงที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิดและประเด็นปัญหาในการวิจัย จากนั้นจัดเตรียมเครื่องมือสัมภาษณ์และขอความร่วมมือจากเจ้าคณะอำเภอและพระสังฆาธิการ รวมถึงให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

1.1 จุดแข็ง คือ การมีสำนักเรียนพระปาฏิโมกข์ในพื้นที่ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน ทางคณะสงฆ์สนับสนุนการฝึกอบรมและการจัดการสอบทุกปี สำนักเรียนมีพระอาจารย์ที่มีความสามารถและสามารถรองรับพระสงฆ์จากทั้งในและนอกจังหวัดระยอง

1.2 จุดอ่อน คือ ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากร ขาดการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดระยองอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง จำนวนพระบวชเข้ามาใหม่และสนใจที่จะทรงจำพระปาฏิโมกข์น้อยลง ส่วนพระที่ทรงจำได้แล้วก็ขาดฝึกฝนทบทวน ไม่มีความอดทน อีกทั้งยังขาดการสนับสนุนทุนปัจจัยอื่น ๆ และการให้ความสำคัญในสำนักเรียนจากคณะสงฆ์ จังหวัดระยอง

1.3 โอกาส คือ เปิดโอกาสให้พระสงฆ์ผู้ทรงจำพระปาฏิโมกข์ได้หมุนเวียนแสดงปาฏิโมกข์ และให้พระสงฆ์ในจังหวัดระยองทุกพื้นที่มีโอกาสเข้าฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน รวมถึงให้ผู้มีความรู้ถ่ายทอดความรู้ ความหมาย และประโยชน์ของปาฏิโมกข์เพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น และเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ที่สนใจสามารถศึกษากับนักเรียน โดยสร้างแรงจูงใจด้วยทุนการศึกษาและการเชิดชูเมื่อผ่านการอบรม

1.4 อุปสรรค คือ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ขาดการให้ความรู้ถึงประโยชน์ของการทรงจำพระปาฏิโมกข์ของภิกษุ ขาดแรงจูงใจและเชิดชูเกียรติในการเป็นพระสงฆ์ผู้ทรงจำพระปาฏิโมกข์ ที่เป็นผู้สืบทอดรักษาไว้ซึ่งพระธรรมวินัย อีกทั้งยังขาดการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนทั้งคณะสงฆ์เองและทางฝ่ายราชการบ้านเมือง รวมไปถึงปัญหาการบวชเข้ามาเป็นพระสงฆ์ในปัจจุบันมีจำนวนลดลงอย่างเห็นได้ชัด

2. องค์ประกอบของกระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงจำพระปาฏิโมกข์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

2.1 การวางแผน เริ่มจากการเห็นความสำคัญของการลงอุปสมบทฟังสวดพระปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน วางแผนเพิ่มจำนวนพระสงฆ์ผู้ทรงจำพระปาฏิโมกข์ให้เพียงพอต่อการลงอุปสมบทของทุกวัด ปรับปรุงขยายหลักสูตรและเพิ่มบุคลากรพระอาจารย์ที่มีความรู้เฉพาะด้านในสำนักเรียนปาฏิโมกข์ วางแผนอย่างชัดเจนและเป็นระบบเพื่อให้สำนักเรียนเป็นต้นแบบที่สามารถขยายต่อยอดในพื้นที่อำเภออื่นและระดับจังหวัด

2.2 การปฏิบัติตามแผน จัดโครงการอบรมและสอบที่สำนักเรียนพระปาฏิโมกข์วัดตะพุนทองเป็นประจำทุกปี รองรับพระสงฆ์ทั้งในและนอกจังหวัดระยอง สำนักเรียนเน้นการสอนให้พระผู้ทรงจำปาฏิโมกข์ออกเสียงตามอักขระวิธีที่ถูกต้อง และกำลังขยายการปฏิบัติตามแผนในจุดสำคัญอื่น ๆ เป็นลำดับ

2.3 การตรวจสอบ สำนักเรียนพระปาฏิโมกข์มีการตรวจสอบมาตรฐานการสวดของพระสงฆ์ที่เข้ารับการอบรม โดยมีพระอาจารย์ดูแลให้สวดได้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และสำนักเรียนวัดตะพุนทองดำเนินการตามแผนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการตรวจสอบและประเมินผลหลักสูตรทุกปี เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาในทุกด้าน

2.4 การตรวจสอบ ปัจจุบันสำนักเรียนปาฏิโมกข์ได้ปรับปรุงด้านสถานที่ฝึกอบรมและที่พักสงฆ์ เพื่อรองรับพระสงฆ์ที่สนใจ ส่วนหลักสูตรการสอนยังคงเดิม แต่เพิ่มพระอาจารย์ที่ชำนาญเฉพาะมาสอนเทคนิคการท่องจำและการออกเสียงตามแบบแผน มีการติดตามผลและประเมินปัญหาประจำปี เพื่อนำข้อบกพร่องไปปรับปรุงตามความเหมาะสมต่อไป

3. กระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

3.1 ด้านการให้ความรู้ สำนักเรียนพระปาฏิโมกข์ให้ความรู้แก่พระที่สนใจ ฝึกเป็นพระผู้ทรงจำพระปาฏิโมกข์ โดยมีพระอาจารย์ภายในจังหวัดที่เชี่ยวชาญการสวด แต่ยังขาดการให้ความรู้เชิงรายละเอียดเกี่ยวกับพิธีกรรมธรรมเนียมสงฆ์ ความสำคัญของ พระธรรมวินัย และประโยชน์ในการลงอุโบสถฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน จึงต้องเริ่มให้ความรู้ โดยละเอียดแก่เจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์เจ้าคณะปกครอง เพื่อให้ถ่ายทอดต่อไปยังพระสงฆ์ ในปกครองให้เป็นแนวทางเดียวกัน

3.2 ด้านเจตคติ การรักษาซึ่งพระธรรมวินัยในหมู่สงฆ์ที่ฝึกเป็นพระผู้ทรง พระปาฏิโมกข์ มีการเรียกร้องให้เจ้าคณะปกครองเล็งเห็นความสำคัญและให้ความสนใจ อย่างเต็มที่ การให้ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับการรักษาพระธรรมวินัยให้แก่พระภิกษุทุกรูป และ ส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อการลงอุโบสถฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน

3.3 ด้านความสามารถ การสนับสนุนและส่งเสริมผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ ที่เข้ารับการฝึกอบรมต้องจำกัดกับสำนักเรียน โดยให้การปรับพื้นฐานและเทคนิคการท่องจำ จากพระอาจารย์ที่มีความชำนาญ เปิดโอกาสให้ขึ้นแสดงสวดพระปาฏิโมกข์เพื่อเก็บเกี่ยว ประสบการณ์ และปรับแก้ทำนองอักขระ การออกเสียงให้ถูกต้องตามมาตรฐานของสำนัก เรียนได้เสมอ

3.4 ด้านทักษะ พระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มีบทบาทสำคัญในคณะสงฆ์ ไทย เป็นผู้รักษาความบริสุทธิ์ด้วยการสวดพระปาฏิโมกข์และทบทวนพระวินัยปิฎกทุกคำ วันพระ ยังเป็นผู้ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตนแก่พระสงฆ์อื่น ๆ ซึ่งทักษะ ที่จำเป็นสำหรับพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้แก่ ทักษะการสวดพระปาฏิโมกข์ การสอน และอบรม การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการบริหารจัดการ คณะสงฆ์สามารถส่งเสริม ทักษะเหล่านี้ให้กับพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ได้ผ่านการอบรมฝึกหัด การศึกษาดูงาน การสนับสนุนในการศึกษาต่อ การจัดทำสื่อการสอน และการให้การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนพระปาฏิโมกข์

3.5 ด้านบุคลิกภาพ พระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์มีบทบาทสำคัญในคณะ สงฆ์ไทยไม่เพียงแต่ความรู้และทักษะที่จำเป็นเท่านั้น บุคลิกภาพที่ดีเป็นสิ่งที่สำคัญอีกด้วย เนื่องจากมันช่วยสร้างความเคารพศรัทธาและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับผู้อื่น และเป็น แบบอย่างที่ดีให้กับพระสงฆ์อื่น บุคลิกภาพที่ดีประกอบด้วย กิริยาอาการ วาจา การแต่ง กาย ความคิด และอารมณ์ คณะสงฆ์สามารถส่งเสริมด้านบุคลิกภาพของพระสงฆ์ผู้ทรง พระปาฏิโมกข์ได้โดยการจัดอบรมและฝึกหัด ให้คำแนะนำเป็นแบบอย่างที่ดี และสนับสนุน ให้พระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์พัฒนาตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในกระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยใช้การวิเคราะห์ SWOT ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มีรายละเอียดที่สำคัญ คือ จุดแข็ง ประกอบด้วย มีสำนักเรียนภายในจังหวัด มีการจัดการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบสอนได้มาตรฐานตรงตามอักขระวิธี มีการจัดสอบทุกปี จุดอ่อน ประกอบด้วย ขาดการสนับสนุนในด้านงบประมาณ ขาดบุคลากรพระอาจารย์วิทยากร ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการทบทวนและความอดทนของพระที่ทรงได้แล้ว โอกาส ประกอบด้วย เปิดโอกาสหมุนเวียนขึ้นแสดงปาฏิโมกข์ เปิดโอกาสเข้าฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน ให้โอกาสการได้รับความรู้ความหมายของพระปาฏิโมกข์ เปิดโอกาสให้พระสงฆ์สนใจ เข้ามาศึกษากับสำนักเรียน อุปสรรค ประกอบด้วย ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ขาดการให้ความรู้ถึงประโยชน์ของการทรงจำพระปาฏิโมกข์ ขาดแรงจูงใจและเชิดชูเกียรติของการเป็นพระผู้ทรงปาฏิโมกข์ ขาดการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนทั้งคณะสงฆ์และฝ่ายราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระนรินทร์ โชติปาโล (2566) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสิงห์บุรี แห่งที่ 1 วัดอัมพวัน ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสิงห์บุรีแห่งที่ 2 วัดอัมพวัน จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า จุดแข็ง ได้แก่ วัดมีความสัปปายะ มีความพร้อม เป็นที่ยอมรับ มีระบบการบริหารจัดการและการสอนที่ดี จุดอ่อน ได้แก่ บุคลากรมีจำนวนน้อยกว่าภาระงาน ปรับตัวไม่ทันต่อเปลี่ยนแปลง การประสานงานไม่ชัดเจน นโยบายยังไม่ชัดเจน โอกาส ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทำให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปด้วยกัน ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ สถานการณ์โรคระบาดโควิด ทำให้มีผลกระทบต่อการจัดปฏิบัติธรรม โดยอภิปรายว่า ด้านจุดแข็ง ได้แก่ วัดมีความสัปปายะ มีความพร้อม เป็นที่ยอมรับ มีระบบการบริหารจัดการและการสอนที่ดีเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดนพรัตน์ สุเมธ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของรูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี ด้านจุดแข็ง วัดมีเจ้าหน้าที่ทำบัญชีรายรับรายจ่ายทุกประเภทมีคณะกรรมการวัดเข้ามาดูแลการจัดการทรัพย์สินของวัด ด้านจุดอ่อน การทำบัญชีของวัดยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควร ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านบัญชีเข้ามาช่วยดูแล ด้านโอกาส สันทรัพย์ประเภทที่ดินสามารถจัดประโยชน์เพื่อสร้างมูลค่าได้ วัดเป็นนิติบุคคลสามารถทำนิติกรรมได้ ด้านอุปสรรค ที่ดินของวัดไม่สามารถขายและแปลงเป็นสินทรัพย์อย่างอื่นได้ ไม่สามารถนำเงินของวัดมาลงทุนเพื่อเพิ่มมูลค่าได้

2. องค์ประกอบในกระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดระยอง โดยใช้การบริหารงานคุณภาพ PDCA คือ การวางแผน ประกอบด้วย วางแผนอย่างเป็นขั้นตอนชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อเป็นสำนักเรียนต้นแบบ โดยเน้นความสำคัญในการให้ความรู้และประโยชน์ของการลงอุโบสถฟังสวดพระปาฏิโมกข์ และมีการปรับปรุงขยายหลักสูตรและเพิ่มบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านการลงมือปฏิบัติตามแผน ประกอบด้วย การจัดโครงการอบรมภายในสำนักเรียนเป็นประจำทุกปี การจัดการสอบภายในสำนักเรียนเป็นประจำทุกปี การตรวจสอบ ประกอบด้วย การตรวจสอบมาตรฐานการสวดของพระสงฆ์ที่เข้ามารับการอบรมกับสำนักเรียน และทำแบบสำรวจประเมินผลประจำปี และการปรับปรุง ประกอบด้วย มีการปรับปรุงในด้านสถานที่ มีการติดตามสรุปและประเมินปัญหาในแต่ละส่วนประจำปี ขอบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหามณีสวีจิตฺตมโม (2562) การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโศกชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอภิปรายว่า ด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า วัดของท่านได้วางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมพระสงฆ์ให้ฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ วัดของท่านได้กำหนดแนวทางการฝึกสวดพระปาฏิโมกข์ที่ชัดเจนเหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระนรินทร์ โชติปาโล (2566) วิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสิงห์บุรีแห่งที่ 1 วัดอัมพวัน ผลการวิจัยพบว่า วิทยากรมีการวางแผน โดยมุ่งเน้นวิธีการสอนให้เป็นตามแนวทางที่หลวงพ่ोजรฐวางไว้เป็นหลัก มีการประชุมวางแผนกันเป็นประจำ วิทยากรเน้นให้เป็นพระวิปัสสนาจารย์เป็นหลัก มรการปฏิบัติตามแผน เน้นการมีความประพฤติดีปฏิบัติชอบเป็นแบบอย่างที่ดี มีการตรวจสอบโดยการกำกับดูแลวิธีการสอนของพระวิปัสสนาจารย์และวิทยากรให้ตรงหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา กำกับดูแลวิธีสอนของวิทยากรให้ตรงตามหลักพระพุทธศาสนา มีการปรับปรุงการดำเนินการโดยนำผลการประเมินมาปรับปรุงการทำงานครั้งต่อไป วิทยากรมีอัตราส่วนต่อผู้เข้าปฏิบัติน้อยเกินไป โดยอภิปรายว่า สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสิงห์บุรีแห่งที่ 1 วัดอัมพวัน มีการบริหารจัดการเหมือนกันทุกด้าน

3. กระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ของคณะสงฆ์ อำเภอมือง จังหวัดระยอง คือ การให้ความรู้ ประกอบด้วย มีการให้ความรู้เกี่ยวกับพระปาฏิโมกข์แก่พระที่สนใจจะฝึกเป็นพระผู้ทรงจำปาฏิโมกข์ เน้นชี้แจงประโยชน์ในการลงอุโบสถฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน ด้านเจตคติ ประกอบด้วย การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ทรง

จำปาภูมิโกกซ์ และมีทัศนคติที่ดีในการรักษาพระธรรมวินัย ด้านความสามารถ ประกอบด้วย การส่งเสริมความสามารถในการสวดมนต์ของพระสงฆ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้านทักษะ ประกอบด้วย การใช้วิธีการสอนและเทคนิคการเรียนรู้ที่มีนวัตกรรมมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย การฝึกอบรมเน้นความสำคัญของวินัยและการประพฤติปฏิบัติทางสงฆ์ การดูแลบุคลิกภาพและการเป็นตัวอย่างที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัย พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ จันทูปโม (2566) การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มี 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านบุคลิกภาพ (บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล) 2. ด้านเจตคติ (ทัศนคติและค่านิยม) 3. ด้านความรู้ (ความรู้เฉพาะด้านและทั่วไป) 4. ด้านทักษะ (ความชำนาญงาน) และ 5. ด้านความคิดสร้างสรรค์ (แรงจูงใจและแรงขับภายใน) การสอบถามความคิดเห็นของพระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอบางคล้า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอภิปรายว่า ด้านความรู้ เจ้าคณะปกครองมีความรอบรู้ในพระธรรมวินัยสามารถนำมาถ่ายทอด ปฏิบัติ และใช้ในการแก้ไขอิทธิพลที่เกิดขึ้นได้เหมือนกัน ด้านทักษะ เจ้าคณะปกครองมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ชำนาญด้านการสื่อสาร การติดต่อประสานงาน และการโน้มน้าวจิตใจผู้คนเหมือนกัน

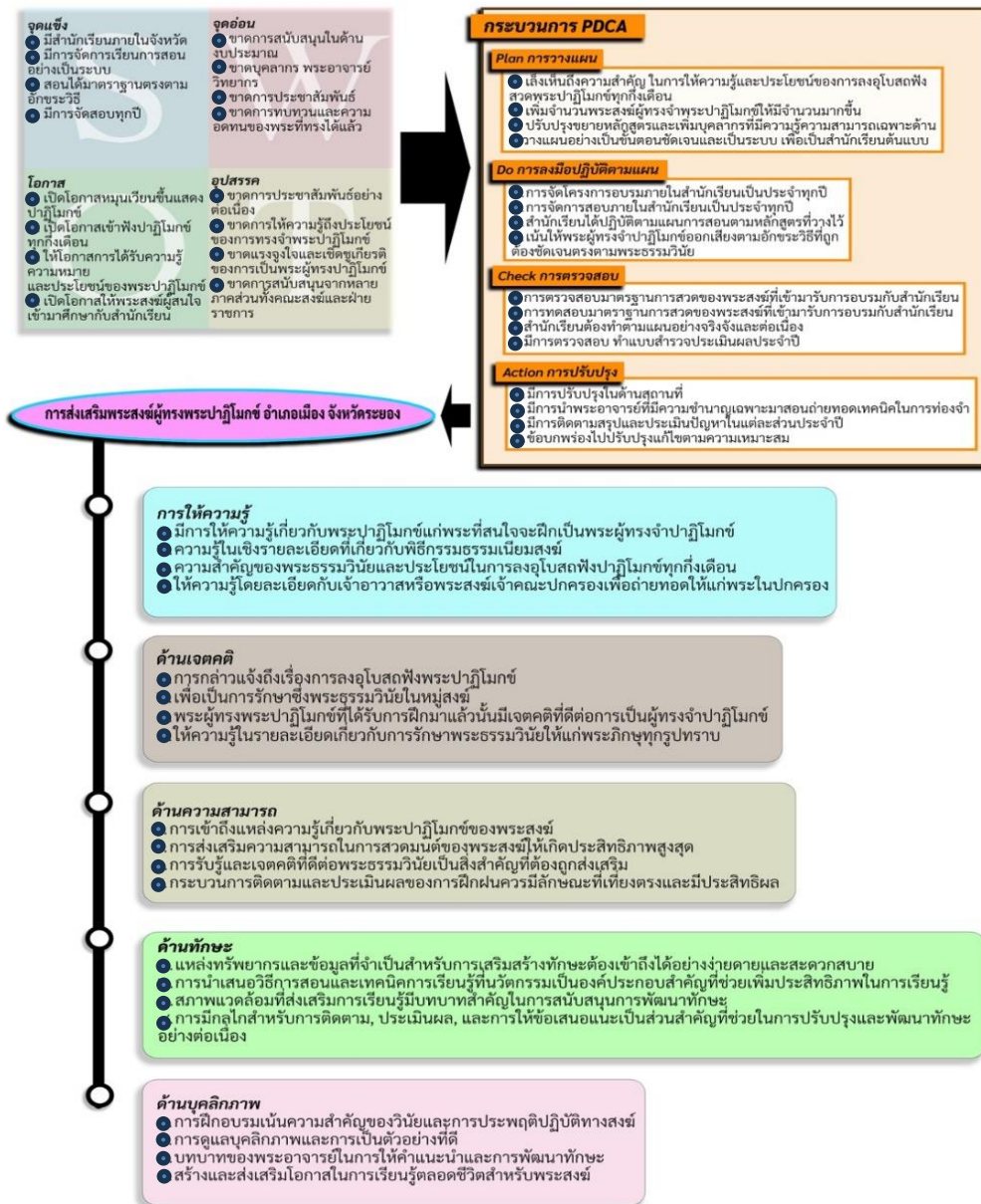
องค์ความรู้จากการวิจัย

จากงานวิจัยเรื่อง กระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ อำเภอมือง จังหวัดระยอง ได้แสดงให้เห็นขั้นตอนและกระบวนการเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ได้วางไว้ สามารถอธิบายถึงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1. SWOT Analysis จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จะต้องเริ่มด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจะใช้ SWOT Analysis คือ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threats) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์

2. วงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการวิเคราะห์โดยการ ทำ SWOT Analysis จะเอาผลการวิเคราะห์ที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยจะใช้ วงจรการบริหารงานคุณภาพ หรือ PDCA คือ การวางแผน (Plan) การลงมือปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Action)

3. กระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ อำเภอมือง จังหวัดระยอง หลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล วางแผนงาน และดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบแล้วนั้นพบว่า กระบวนการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ อำเภอมือง จังหวัดระยองสามารถแจกแจงวิธีการที่นำไปสู่ผลลัพธ์ในด้านต่าง ๆ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้ 1. SWOT Analysis จุดแข็ง ประกอบด้วย มีสำนักเรียนภายในจังหวัด มีการจัดการเรียนการสอน อย่างเป็นระบบสอนได้มาตรฐานตรงตามอักขระวิธี มีการจัดสอบทุกปี จุดอ่อน ประกอบด้วย ขาดการสนับสนุนในด้านงบประมาณ

ชาตบุคลากร พระอาจารย์วิทยากร ชาตการประชาสัมพันธ์ ชาตการทบทวนและ
อดทนของพระที่ทรงได้แล้ว โอกาส ประกอบด้วย เปิดโอกาสหมุนเวียนขึ้นแสดงปาฏิโมกข์
เปิดโอกาสเข้าฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน ให้โอกาสการได้รับความรู้ความหมายและประโยชน์
ของพระปาฏิโมกข์ เปิดโอกาสให้พระสงฆ์ผู้สนใจ เข้ามาศึกษากับสำนักเรียน อุปสรรค
ประกอบด้วย ชาตการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ชาตการให้ความรู้ถึงประโยชน์ของการ
ทรงจำพระปาฏิโมกข์ ชาตแรงจูงใจและเชิดชูเกียรติของการเป็นพระผู้ทรงปาฏิโมกข์ ชาต
การสนับสนุนจากหลายภาคส่วนทั้งคณะสงฆ์และฝ่ายราชการ 2. วงจรการบริหารงาน
คุณภาพ (PDCA) การวางแผน ประกอบด้วย เล็งเห็นถึงความสำคัญ ในการให้ความรู้และ
ประโยชน์ของการลงอุโบสถฟังสวดพระปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน เพิ่มจำนวนพระสงฆ์ผู้ทรงจำ
พระปาฏิโมกข์ให้มีจำนวนมากขึ้น ปรับปรุงขยายหลักสูตรและเพิ่มบุคลากรที่มีความรู้
ความสามารถเฉพาะด้าน วางแผนอย่างเป็นขั้นตอนชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อเป็นสำนัก
เรียนต้นแบบ การลงมือปฏิบัติตามแผน ประกอบด้วย การจัดโครงการอบรมภายในสำนัก
เรียนเป็นประจำทุกปี การจัดการสอบภายในสำนักเรียนเป็นประจำทุกปี สำนักเรียนได้
ปฏิบัติตามแผนการสอนตามหลักสูตรที่วางไว้เน้นให้พระผู้ทรงจำปาฏิโมกข์ออกเสียง
ตามอักขระวิธีที่ถูกต้องชัดเจนตรงตามพระธรรมวินัย การตรวจสอบ ประกอบด้วย
การตรวจสอบมาตรฐานการสวดของพระสงฆ์ที่เข้ามารับการอบรมกับสำนักเรียน การ
ทดสอบมาตรฐานการสวดของพระสงฆ์ที่เข้ามารับการอบรมกับสำนักเรียนสำนักเรียนต้อง
ทำตามแผนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการตรวจสอบ ทำแบบสำรวจประเมินผลประจำปี
การปรับปรุง ประกอบด้วย มีการปรับปรุงในด้านสถานที่ มีการนำพระอาจารย์ที่มีความ
ชำนาญเฉพาะมาสอนถ่ายทอดเทคนิคในการท่องจำ มีการติดตามสรุปและประเมินปัญหา
ในแต่ละส่วนประจำปี ข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม 3. กระบวนการ
ส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ อำเภอมือง จังหวัดระยอง การให้ความรู้
ประกอบด้วย มีการให้ความรู้เกี่ยวกับพระปาฏิโมกข์แก่พระที่สนใจจะฝึกเป็นพระผู้ทรง
จำปาฏิโมกข์ ความรู้ในเชิงรายละเอียดที่เกี่ยวกับพิธีกรรมธรรมเนียมสงฆ์ ความสำคัญ
ของพระธรรมวินัยและประโยชน์ในการลงอุโบสถฟังปาฏิโมกข์ทุกกึ่งเดือน ให้ความรู้
โดยละเอียดกับเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์เจ้าคณะปกครอง เพื่อถ่ายทอดให้แก่พระในปกครอง
ด้านเจตคติ ประกอบด้วย การกล่าวถึงถึงเรื่องการลงอุโบสถฟังพระปาฏิโมกข์ เพื่อเป็น
การรักษาซึ่งพระธรรมวินัยในหมู่สงฆ์ พระผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ที่ได้รับการฝึกมาแล้วนั้น
มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้ทรงจำปาฏิโมกข์ ให้ความรู้ในรายละเอียดเกี่ยวกับการรักษา
พระธรรมวินัยให้แก่พระภิกษุทุกรูปทราบ ด้านความสามารถ ประกอบด้วย การเข้าถึง
แหล่งความรู้เกี่ยวกับพระปาฏิโมกข์ของพระสงฆ์ การส่งเสริมความสามารถในการสวดมนต์
ของพระสงฆ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การรับรู้และเจตคติที่ดีต่อพระธรรมวินัยเป็นสิ่ง

สำคัญที่ต้องถูกส่งเสริม กระบวนการติดตามและประเมินผลของการฝึกฝนควรมีลักษณะที่เที่ยงตรงและมีประสิทธิผล ด้านทักษะ ประกอบด้วย แหล่งทรัพยากรและข้อมูลที่สำคัญสำหรับการเสริมสร้างทักษะต้องเข้าถึงได้อย่างง่ายดายและสะดวกสบาย การนำเสนอวิธีการสอนและเทคนิคการเรียนรู้ที่นวัตกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาทักษะ การมีกลไกสำหรับการติดตาม ประเมินผล และการให้ข้อเสนอแนะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง ด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย การฝึกอบรมเน้นความสำคัญของวินัยและการประพฤติปฏิบัติทางสงฆ์ การดูแลบุคลิกภาพและการเป็นตัวอย่างที่ดี บทบาทของพระอาจารย์ในการให้คำแนะนำและการพัฒนาทักษะ สร้างและส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับพระสงฆ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนการสอนพระปาฏิโมกข์อย่างเข้มแข็ง เพื่อสร้างพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ให้มากขึ้น
2. ควรมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ให้มีความรู้ความสามารถในหลายด้าน
3. ควรมีการกำหนดนโยบายแผนพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้แก่พระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนพระปาฏิโมกข์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อบันทึกข้อมูลและประกอบการพิจารณาขยายสำนักเรียนต่อไป
2. ควรจัดกิจกรรมฝึกอบรม การสัมมนา ควรเชิญบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญในพระปาฏิโมกข์มาให้ความรู้และฝึกฝนพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์
3. ควรจัดทำหลักสูตรการอบรมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในเขตปกครองทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสถานการณ์ในสังคมปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในจังหวัดอื่นบ้าง เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาว่าเป็นอย่างไร

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ว่าปัจจัยใดส่งผลให้ตัดสินใจเข้าบวชพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์บ้าง

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในด้านต่าง ๆ ว่าขาดแคลนอะไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

พระนรินทร์ โชติปาโล. (2566). *การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสิงห์บุรีแห่งที่ 1 วัดอัมพวัน* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระใบฎีกาพงษ์ศักดิ์ จันทุโม . (2566). *พัฒนาศักยภาพพระสังฆาธิการของคณะสงฆ์อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดนพรัตน์ สุเมธ. (2565). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพย์สินของวัดในจังหวัดนนทบุรี* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระ-เพิ่มเติม ช่วงที่ 1) พิมพ์ครั้งที่ 27*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหามันสิ วิฑิตโม. (2562). *การส่งเสริมพระสงฆ์ผู้ทรงพระปาฏิโมกข์ในอำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาวิเชียร ธมมวชิโร. (2565). พระวินัย : หลักการป้องกันและแก้ไขปัญหาของพระสงฆ์. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 5(1), 162-175.

พระมหาสุทธิพงษ์ สุทธิวิโส. (2562). ภัทฺฐปาฏิโมกข์ในฐานะเครื่องมืออํารงพระพุทธศาสนา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(2), 484-495.

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขต อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง*

BUDDHIST METHODS OF SCHOOL MANAGEMENT FOR THE ELDERLY,
IN BAN KHAI DISTRICT, RAYONG PROVINCE

พระสมุห์ปกรณ์ เตชธมโม, พระสุธีวีรบัณฑิต (โช้ว ทสสนิโย),
ประเสริฐ ธิลาอ

Phrasamu Pakorn Techadhammo, Phra Suthikittibundit (Cho Thassaneeyo),
Prasert Thilao

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: pichityoma@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 3. นำเสนอพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 180 คน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ และการวิเคราะห์เอกสาร ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1. ด้านสมุทเตชนา (แก้วกัลยา) 2. ด้านสภาพแวดล้อม 3. ด้านสังคม 4. ด้านเศรษฐกิจ 5. ด้านสันติศาสนา 6. ด้านสมารถปนา (จงใจ) 7. ด้านสุขภาพ 8. ด้านสัมพันธสนา (ร่าเริง) 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. การนำเสนอพุทธวิธีการบริหารจัดการ ได้แก่ 1. ด้านสุขภาพ คือ ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุโดยเชิญผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีมาเป็นวิทยากร 2. ด้านสังคม คือ ส่งเสริมการเข้าสังคมด้วยกิจกรรมมีส่วนร่วม ยกย่องผู้มีปฏิสัมพันธ์ดีเด่น

3. ด้านเศรษฐกิจ คือ ส่งเสริมเศรษฐกิจผู้สูงอายุโดยเชิญวิทยากรแบ่งปันประสบการณ์จัดตั้งกลุ่มเพิ่มรายได้ลดรายจ่าย 4. ด้านสภาพแวดล้อม คือ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีด้วยการมีส่วนร่วม และสร้างบรรยากาศโรงเรียนให้อบอุ่น

คำสำคัญ: พุทธวิธีการ; การบริหารจัดการ; โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research are 1. To study the level of opinions. 2. To compare the opinions of the elderly. 3. To propose Buddhist management methods for these elderly care facilities in Ban Khai district, Rayong province., The research employs a mixed-method approach, combining a quantitative study with a sample group of 180 elderly individuals. Research tools included a structured questionnaire with a Likert scale of 5 levels and statistical data analysis. Qualitative research involved document analysis and interviews with 9 key informants, with data analyzed using content analysis techniques.

The research results were as follows: 1. Overall, the elderly's opinions were highly favorable. Detailed analysis by aspect revealed high ratings in all areas, ranked from highest to lowest as follows: 1. Spiritual well-being (courage), 2. Environmental conditions, 3. Social aspects, 4. Economic aspects, 5. Clarity of insight (encouragement), 6. Motivation, 7. Health, and 8. Cheerfulness. 2. Comparison of elderly revealed no significant differences, thus rejecting the research hypothesis. 3. Presentation of Buddhist management methods include: 1. Health: Promoting elderly health by inviting healthy elderly speakers. 2. Social: Promoting engagement through participation-focused activities, honoring socially active elderly. 3. Economic: Emphasizing economic goals by inviting speakers to share successful experiences and forming groups to increase income and reduce expenses. 4. Environment: Promoting good environmental practices with elderly involvement and creating a warm atmosphere in elderly care facilities.

Keywords: Buddhist Methods; Management; Elderly School

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกของเราเข้าสู่ยุคแห่งสังคมผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2565 จำนวนประชากรโลกทั้งหมดประมาณ 8,000 ล้านคน เป็นประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึง 962 ล้านคน หรือร้อยละ 13 ของประชากรโลกทั้งหมด กระจายอยู่ทุกทวีปที่แปลงเป็นสังคมสูงวัยเรียบร้อยแล้ว ยกเว้นแอฟริกาทวีปเดียวที่ยังมีประชากรไม่ถึงเกณฑ์ ประชากรรวมทุกกลุ่มอายุของโลกกำลังเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่ช้าลง ในขณะที่ประชากรผู้สูงอายุกลับเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่สูงมาก ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หลังจากเมื่อสามปีก่อนนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยประชากรผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2565 นั้นมีมากถึง 12,116,199 คน คิดเป็น 18.3% ของประชากรทั้งหมด เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 0.5% (Marketeer, 2022)

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2525-2544) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540 ค้ำครองผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอ โดยเน้นว่าผู้สูงอายุทำคุณประโยชน์ต่อสังคม ปีพ.ศ. 2542 มีการจัดทำปฏิญญาผู้สูงอายุไทยเพื่อให้กฎหมายครอบคลุมทุกด้านและสอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากล แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เน้นวงจรชีวิตและการส่งเสริมการศึกษา ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ วัตถุประสงค์หลัก 5 ประการ คือ 1. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี 2. สร้างจิตสำนึกสังคม 3. เตรียมความพร้อมเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ 4. ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม 5. มีกระบวนการและแนวทางปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุขได้มีการบูรณาการยุทธศาสตร์ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันใช้กลไกคณะกรรมการเพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาสาธารณสุขบรรลุเป้าหมายส่งผลถึงประชาชนไทยทุกคนมีสุขภาพดี (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข, 2559) จากการสำรวจการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุมีจำนวนทั้งหมด 2,303 แห่ง แบ่งเป็นภาคกลาง 438 แห่ง ภาคเหนือ 828 แห่ง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 765 แห่ง และภาคใต้ 272 แห่ง ส่วนโรงเรียนผู้สูงอายุในจังหวัดระยอง มีอยู่ 14 แห่ง และอำเภอบ้านค่ายมีโรงเรียนผู้สูงอายุอยู่ 2 แห่งด้วยกัน คือมหาวิทยาลัยผู้สูงวัยอำเภอบ้านค่ายและโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหนองบัว (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564) จากความเป็นมาของผู้สูงอายุข้างต้น ถ้าได้มีการเตรียมรับมือเสียแต่ล่วงหน้าหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ย่อมเป็นการเตรียมการอย่างชาญฉลาดช่วยให้รัฐไม่ต้องทุ่มงบประมาณจำนวนมหาศาลกับการฟื้นฟูดูแลรักษาผู้สูงวัย ในขณะที่แนวโน้มในปัจจุบันจะมีความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัย โดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นฐานในการพัฒนาโดยพระเทพเวทีกล่าวไว้ว่า คำสอนใน

พระพุทธศาสนาสอนให้คนเรารู้จักความจริงของธรรมชาติและชีวิตให้รู้จักตนเองพิจารณาแก้ไขปัญหาของตนด้วยหลักเหตุผล หลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เรียกว่า พุทธธรรม เป็นการแนะแนวต้นแบบ เพราะการแนะแนวพุทธธรรมนี้ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักช่วยตนเอง ยอมรับศักยภาพของมนุษย์ในการแก้ไขปัญหาลดจนให้รู้จักในเงื่อนไข เหตุปัจจัยและวิธีการซึ่งมีขั้นตอนครบถ้วนตามหลักการแนะแนว ในการศึกษาหรือการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าสอนให้คนได้พัฒนาอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านศีล ด้านจิตใจ และด้านสติปัญญา โดยมีจุดมุ่งหมายให้มนุษย์เป็นทั้งคนดี และคนเก่ง มิใช่เป็นคนดีแต่โง่หรือเป็นคนเก่งแต่โง่ การจะสอนให้มนุษย์เป็นคนดีและคนเก่งนั้นจะต้องมีหลักในการศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม นั่นคือสอนให้คนเรามีคุณธรรม ความดีงามก่อนแล้วจึงให้มีความรู้ความเข้าใจหรือสติปัญญาภายหลัง ดังนั้น หลักในการศึกษาของพระพุทธศาสนานั้นจะมีลำดับขั้นตอนการศึกษา โดยเริ่มจากศีลสิกขาต่อยอด จิตตสิกขาและขั้นตอนสุดท้ายคือปัญญาสิกขา ซึ่งขั้นตอนการศึกษาทั้ง 3 นี้ รวมเรียกว่า ไตรสิกขา ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบต่อเนื่อง ซึ่งในการศึกษา พุทธศาสนามุ่งสอนให้คนเป็นคนดี คนเก่งและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย และคณะ, 2561)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 328 คน ใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ (พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, 2561)

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. นักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ 2 รูปหรือคน 2. ผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ในอำเภอบ้านค่าย 2 รูปหรือคน 3. กลุ่ม อสม. ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2 คน และ 4. ผู้สูงอายุที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้นำแบบสอบถาม มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน 1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Liker Scale)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ใน 3 ประเด็น คือ 1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 3. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม 2. ร่างหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือถึง คณะกรรมการผู้ดูแลโรงเรียนผู้สูงอายุ 3. นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือ เพื่อขอแจกแบบสอบถาม 4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

4.2 การจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. ร่างหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 2. นัดหมายกำหนดการในการสัมภาษณ์ 3. ดำเนินการสัมภาษณ์ 4. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5.2 วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง มีรายละเอียดตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักพุทธวิธี โดยภาพรวม

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอบ้านค่าย	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสันติสนา (แจ่มแจ้ง)	4.07	0.76	มาก
2. ด้านสมาธิ (ใจ)	4.05	0.77	มาก
3. ด้านสมุทเตชนา (แก้แล้ว)	4.12	0.67	มาก
4. ด้านสัมปหังสนา (รู้เรื่อง)	3.86	0.75	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.05	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุตามหลักพุทธวิธี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.64) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านสมุทเตชนา (แก้แล้ว) ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.67) ด้านสันติสนา (แจ่มแจ้ง) ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.76) ด้านสมาธิ (ใจ) ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.77) ด้านสัมปหังสนา (รู้เรื่อง) ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.75) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอบ้านค่าย	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสุขภาพ	3.88	0.66	มาก
2. ด้านสังคม	4.12	0.68	มาก
3. ด้านเศรษฐกิจ	4.08	0.72	มาก
4. ด้านสภาพแวดล้อม	4.15	0.67	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.06	0.64	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$, S.D.=0.64) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.67) ด้านสังคม ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.68) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.72) ด้านสุขภาพ ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.66) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียน
ผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง มีรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการ
บริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วน
บุคคล ตามสมมติฐานที่ 1-3

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	F/t	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.	เพศ	0.67	0.62		✓
2.	อาชีพ	0.44	0.73		✓
3.	ระดับวุฒิการศึกษา	0.02	0.89		✓

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อ พุทธวิธีการ
บริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วน
บุคคล สรุปได้ว่า 1. ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการ
โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน
จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 2. ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการ
บริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม
ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความ
คิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

3.1 พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย
จังหวัดระยอง ด้านสุขภาพ คือ 1. สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด มีการอธิบายความสำคัญของ
สุขภาพที่ดีต่อผู้สูงอายุ ชี้แจงประโยชน์ของการดูแลสุขภาพตามหลักพุทธวิธี และ
ยกตัวอย่างบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนาที่ดูแลสุขภาพได้ดี 2. สมาทปนา ชวนให้อยาก
รับเอาไปปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตามหลักพุทธวิธี
จัดกิจกรรมทดลองปฏิบัติ และเชิญผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีมาเป็นวิทยากร 3. สมุตเตชนา
เร้าใจ ให้อาจอหยาญ แก่ล้า มีการจัดกิจกรรมเน้นย้ำถึงศักยภาพของผู้สูงอายุ ยกตัวอย่าง
ผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จในการดูแลสุขภาพ และจัดประกวดหรือมอบรางวัลให้กับ
ผู้สูงอายุที่ดูแลสุขภาพได้ดี และ 4. สัมปหังสนา ปลอดภัยโลมใจให้สดชื่นร่าเริง มีการจัด
กิจกรรมนันทนาการ จัดกิจกรรมกลุ่ม และให้คำปรึกษาและสนับสนุนที่ช่วยให้ผู้สูงอายุ
มีความเข้าใจ มีแรงจูงใจ และมีความมั่นใจในการดูแลสุขภาพตนเอง ส่งผลให้ผู้สูงอายุ
มีสุขภาพที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสุขในบั้นปลายชีวิต

3.2 พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านสังคม คือ 1. สันทสนา ชี้แจงให้เห็นชัด มีการอธิบายให้ผู้สูงอายุเข้าใจ การเข้าสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีผลดีต่อสุขภาพจิต ชี้แจงประโยชน์ของการอยู่กัน กับผู้อื่น 2. สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความคุ้นเคย และรู้สึกอยากเข้าสังคม 3. สมุตเตชนา เราใจให้อาจอหาญ แกล้วกล้า มีการยกย่องเชิดชูผู้สูงอายุที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดีเด่น เพื่อเป็นการยกย่อง เชิดชู และเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้สูงอายุท่านอื่น และ 4. สัมปหังสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ จัดกิจกรรมกลุ่ม และมีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลาย คลายเครียด มีความสุข พบปะ สังสรรค์ และสร้างมิตรภาพ

3.3 พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านเศรษฐกิจ คือ 1. สันทสนา ชี้แจงให้เห็นชัด มีการอธิบายแนวทางการ สอนอย่างชัดเจน เน้นย้ำถึงเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ ชี้แจงแนวทางการเรียนการสอนเพื่อฝึก อาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย 2. สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ มีการ เชิญวิทยากรมาพูดคุย แร่ประสบการณ์ความสำเร็จ นำเสนอตัวอย่างผู้สูงอายุที่ประสบ ความสำเร็จทางธุรกิจ เพื่อโน้มน้าวใจให้ปฏิบัติตาม 3. สมุตเตชนา เราใจให้อาจอหาญ แกล้วกล้า มีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน สร้างกลุ่มที่ช่วยเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผ้าทอมือ เป็นต้น เพื่อปลูกเราให้กล้าแสดงออก และ 4. สัมปหังสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง มีการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ช่วยเหลือ สังคม แบ่งปันแก่ผู้อื่น สร้างรอยยิ้มและความสุข ทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าและ ความสำคัญของตนเอง

3.4 พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านสภาพแวดล้อม คือ 1. สันทสนา ชี้แจงให้เห็นชัด มีการอธิบาย ความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่ดีต่อผู้สูงอายุ เน้นย้ำความจำเป็นของสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิต 2. สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมให้ ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ 3. สมุตเตชนา เราใจให้อาจอหาญ แกล้วกล้า มีการเน้นศักยภาพและบทบาทผู้สูงอายุในการ เปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เพื่อให้มีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น และ 4. สัมปหังสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง มีการสร้างบรรยากาศในโรงเรียน ผู้สูงอายุให้อบอุ่น เป็นกันเอง ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหมือนอยู่บ้าน มีความสุข สดชื่น ร่าเริง และมีสุขภาพจิตและกายที่ดีขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, $S.D.=0.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เพราะว่า โรงเรียนผู้สูงอายุมีการดำเนินการอย่างชัดเจนเหมาะสมกับผู้สูงอายุ ได้แจ้งถึงวิสัยทัศน์อย่างเข้าใจชัดเจนต่อผู้สูงอายุ สร้างความเชื่อมั่นในการดำเนินการเพื่อผู้สูงอายุ สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรมร่วมกันแบบกัลยาณมิตร ได้ใช้พุทธวิธีและหลักธรรมในการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพด้านสุขภาพที่ดี ทำให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับสังคมได้ มีการสร้างรายได้กระตุ้นเศรษฐกิจพอเพียงแบบหมุนเวียนภายในชุมชน และผู้สูงอายุมีส่วนร่วมรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพจน์ หวลมานพ (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ แบบสุนทรียะศิลป์ สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบผังนิเวศสุนทรียะศิลป์สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก ตามหลักพื้นฐาน 7 ประการตามแนวอารยะสถาปัตย์ ประกอบด้วย ความเสมอภาคในการใช้งาน ความยืดหยุ่นในการใช้งาน เรียบง่ายและเข้าใจได้ง่าย ข้อมูลที่ชัดเจน ทนทานต่อการใช้งานที่ผิดพลาดและเกิดอันตราย มีความสะดวก และหุ่นร่างกายในการออกกำลังกาย และขนาด สถานที่ โดยอภิปรายว่า ด้านข้อมูลที่ชัดเจน มีการออกแบบป้าย (สัญลักษณ์อักษร) เด่นชัด อาทิป้ายห้องน้ำ ป้ายบอกหรือเตือนอุบัติเหตุ เช่น การลื่นล้ม หรือสะดุด และป้ายทางหนีไฟ เพื่อสื่อสารให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่าย อยู่ในระดับมากเหมือนกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิชิโข (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอภิปรายว่า การบริหารจัดการ คือ ด้านการบริหารจัดการ วัดมีสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติธรรมผู้มีผลงานดีเด่น โดยการยกย่อง ชมเชย หรือประกาศเกียรติคุณ ตลอดจนเหมือนกันด้านกายภาพ วัดมีการจัดสภาพแวดล้อม ให้เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติธรรม และมีการสื่อสารความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยไว้ทั่วบริเวณวัดเหมือนกัน วัดมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เทศน์สอนกับผู้ปฏิบัติธรรม โดยกิจกรรมสวดมนต์ทำวัตร โยคะ ยืดเส้นเหมือนกัน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้ สมมติฐานที่ 1 ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการ

โรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สมมติฐานที่ 2 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สมมติฐานที่ 3 ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศต่างกัน อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า เพศ อาชีพ และระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามต่างกัน ไม่มีผลที่แตกต่างกัน ในการแสดงความคิดเห็นต่อพุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสงฆ์ จันทวนโณ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย โดยอภิปรายว่า เพศ อายุ และอาชีพต่างกัน ไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พุทธวิธี 4 วิธี ในการบริหารจัดการ คือ 1. สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด 2. สมาทปนา ขวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ 3. สมุตเตชนา เร้าใจ ให้อาจหาญ แก่กล้า 4. สัมปหังสนา ปลอบใจให้สดชื่นร่าเริง มาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสุขภาพ 2. ด้านสังคม 3. ด้านเศรษฐกิจ และ 4. ด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถอภิปรายโดยสรุปได้ดังนี้ คือ มีการอธิบายความสำคัญ ประโยชน์ เป้าหมายการจัดการเรียนการสอนของเนื้อหาวิชาการทั้ง 4 ด้าน มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายและอบรมเพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน มีการจัดกิจกรรมที่ปลูกเร้าจิตใจ การจัดกิจกรรมนันทนาการให้มีความสุข เหมือนการทั้ง 4 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระกัมปนาท กิตติวิสุโท (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวโรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการด้านการเคลื่อนไหว แบ่งออกเป็น 4 ด้าน 1. ด้านร่างกาย ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านกายภาพบำบัด 2. ด้านสังคม โรงเรียนได้จัดกิจกรรมสร้างสานสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 3. ด้านจิตใจ โรงเรียนได้จัดให้มีกิจกรรม

นันทนาการโดยใช้ดนตรีบำบัด ศิลปะบำบัด และกีฬา 4. ด้านปัญญา ได้ส่งเสริมการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ 1. วิชาการ 2. การเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนปกติ 3. การฝึกทักษะการเรียนรู้ด้านอาชีพ

องค์ความรู้จากการวิจัย

พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย

ด้านสุขภาพ

- สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด มีการอธิบายความสำคัญของสุขภาพที่ดีต่อผู้สูงอายุ
- สมภาพนา มีการเชิญวิทยากรสูงอายุที่มีสุขภาพดีมาบรรยายชักชวนให้ปฏิบัติตาม
- สมุดเตชนา มีการจัดกิจกรรมที่ปลูกเร้าจิตใจ สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้สูงอายุ
- สัมปหังสนา มีการปลอบใจให้สดชื่นร่าเริง โดยการจัดกิจกรรมนันทนาการให้มีความสุข

ด้านสังคม

สันทัดสนา มีการอธิบายเน้นย้ำถึงความสำคัญและประโยชน์ของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
สมภาพนา เน้นกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับสังคม เสริมสร้างประสบการณ์ โน้มน้าวใจให้ปฏิบัติ
สมุดเตชนา ยกย่องผู้สูงอายุที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดีเด่น เพื่อปลุกเร้าใจของผู้สูงอายุอื่น
สัมปหังสนา มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมและสร้างความรู้สึที่ดีต่อกัน

ด้านเศรษฐกิจ

- สันทัดสนา อธิบายเป้าหมายการฝึกอบรมทางธุรกิจ ชี้แจงหลักสูตรการประกอบอาชีพ
- สมภาพนา เชิญวิทยากรมาแชร์ประสบการณ์ นำเสนอตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจ
- สมุดเตชนา สร้างกลุ่มอาชีพ เพื่อเร้าใจให้กล้าแสดงออก ช่วยเพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย
- สัมปหังสนา ปลอบใจให้ผู้สูงอายุ ด้วยการนำผลผลิตที่ได้ไปแบ่งปัน เพื่อความสุขทางใจ

ด้านสภาพแวดล้อม

- สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด ให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของสภาพแวดล้อมที่ดี
- สมภาพนา มีการจัดกิจกรรมให้มีส่วนร่วม เพื่อสร้างความภูมิใจ ความรู้สึกดี และมั่นใจที่จะปฏิบัติ
- สมุดเตชนา เน้นย้ำถึงศักยภาพและบทบาทผู้สูงอายุในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม
- สัมปหังสนา สร้างบรรยากาศ จัดพื้นที่ส่วนกลางให้เหมาะสม ดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุให้เหมือนครอบครัว

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง พุทธวิธีการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ตามหลักพุทธวิธี การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านสุขภาพ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด อธิบายความสำคัญของสุขภาพที่ดีต่อผู้สูงอายุ โดยเน้นย้ำถึงผลดีต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว รู้สึกสบายกาย สบายใจ มีความสุข ชี้แจงประโยชน์ของการดูแลสุขภาพตามหลักพุทธวิธี เช่น การกินอาหารที่มีประโยชน์ การออกกำลังกาย การนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ การฝึกสติ ยกตัวอย่างบุคคลสำคัญในพระพุทธศาสนา สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตามหลักพุทธวิธี เช่น การกินอาหารมังสวิริติ การออกกำลังกายแบบโยคะ การฝึกสมาธิ จัดกิจกรรมทดลองปฏิบัติ เช่น การทำอาหารเพื่อสุขภาพ การฝึกโยคะเบื้องต้น การฝึกนั่งสมาธิ เชิญผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีมาเป็นวิทยากร แบ่งปันประสบการณ์การดูแลสุขภาพ สมุดเตชนา เรา้ใจ ให้อาจหาญ แก่ลั่วกล้า จัดกิจกรรมเน้นย้ำถึงศักยภาพของผู้สูงอายุในการดูแลสุขภาพ ยกตัวอย่างผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จในการดูแลสุขภาพ เช่น ผู้สูงอายุที่สามารถเลิกบุหรี่ได้ ผู้สูงอายุที่สามารถควบคุมโรคเรื้อรังได้ จัดประกวดหรือมอบรางวัลให้กับผู้สูงอายุที่ดูแลสุขภาพได้ดี ตั้งเป้าหมายร่วมกันในการดูแลสุขภาพ เช่น ลดน้ำหนัก ออกกำลังกายเป็นประจำ สัมปหังสนา ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริง จัดกิจกรรมนันทนาการ เช่น ร้องเพลง เต้นรำ เล่นเกม จัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น กลุ่มออกกำลังกาย กลุ่มฝึกสมาธิ กลุ่มทำสวน ให้คำปรึกษาและสนับสนุนผู้สูงอายุด้านสุขภาพ จัดตั้งกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เชิญนักจิตวิทยามาพูดคุยให้ความรู้ สร้างบรรยากาศในโรงเรียนผู้สูงอายุให้อบอุ่น เป็นกันเอง

2. ตามหลักพุทธวิธี การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านสังคม สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด อธิบายให้ผู้สูงอายุเข้าใจการเข้าสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีผลดีต่อสุขภาพจิต ชี้แจงประโยชน์ของการอยู่กันกับผู้อื่น โดยใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อาจจะใช้วิดีโอ ภาพ หรือตัวอย่างประกอบ เน้นย้ำถึงผลดีของการเข้าสังคมต่อสุขภาพจิต เช่น ผู้สูงอายุรู้สึกไม่เหงา มีความสุข คลายเครียด มองงานดีขึ้น ชี้แจงถึงความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ยกตัวอย่างบุคคลในพระพุทธศาสนาที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สมาทปนา ชวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมนันทนาการ จัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ พูดคุย ทำความรู้จักกัน สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการเข้าสังคม สมุดเตชนา เรา้ใจให้อาจหาญ แก่ลั่วกล้า มีการยกย่องเชิดชูผู้สูงอายุที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดีเด่น มอบรางวัล เกียรติบัตร หรือของที่ระลึก เผยแพร่ผลงานของผู้สูงอายุผ่านสื่อต่าง ๆ เชิญผู้สูงอายุ

ที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดีเด่นมาเป็นวิทยากร สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้สูงอายุท่านอื่น สัมผัสสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง มีการจัดกิจกรรมนันทนาการ เช่น ร้องเพลง เต้นรำ เล่นเกม มีการจัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น กลุ่มออกกำลังกาย กลุ่มฝึกสมาธิ กลุ่มทำสวน มีการสร้างเครือข่ายโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ช่วยให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลาย คลายเครียด มีความสุข พบปะสังสรรค์ และสร้างมิตรภาพ

3. ตามหลักพุทธวิธี การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านเศรษฐกิจ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด อธิบายแนวทางการสอนอย่างชัดเจน เน้นย้ำถึงเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ โดยใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อาจจะใช้วิดีโอ ภาพ หรือตัวอย่างประกอบ ชี้แจงถึงประโยชน์ของการมีอาชีพเสริม แนวทางการเรียนการสอน ฝึกอาชีพเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ยกตัวอย่างผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจ สมาทปนา ขวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ เชิญวิทยากรมาพูดคุย แร่ประสบการณ์ความสำเร็จ นำเสนอตัวอย่างผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจ โน้มน้าวใจให้ผู้สูงอายุเข้าร่วม สมุดเตหนา ร้าใจให้อาจหาญ แก่ล้าวกล้า จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน สร้างกลุ่มที่ช่วยเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผ้าทอมือ ปลุกเร้าให้ผู้สูงอายุกล้าแสดงออก แสดงศักยภาพ สัมผัสสนา ปลอดภัยใจให้สดชื่นร่าเริง จัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ช่วยเหลือสังคม แบ่งปันแก่ผู้อื่น สร้างรอยยิ้ม ความสุข ทำให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าและความสำคัญตนเอง

4. ตามหลักพุทธวิธี การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในเขตอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ด้านสภาพแวดล้อม สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ สันทัดสนา ชี้แจงให้เห็นชัด อธิบายความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่ดีต่อผู้สูงอายุ เน้นย้ำให้ผู้สูงอายุเข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิต โดยใช้ภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อาจจะใช้วิดีโอ ภาพ หรือตัวอย่างประกอบ เน้นย้ำถึงผลดีของสภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย คล่องแคล่ว รู้สึกสบายใจ มีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สมาทปนา ขวนให้อยากรับเอาไปปฏิบัติ จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น การทำความสะอาด เก็บกวาด ร่วมออกแบบพื้นที่ส่วนกลาง กิจกรรมสวนผัก ฯลฯ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การเสนอแนะแนวทางแก้ไข มอบหมายงานให้ผู้สูงอายุรับผิดชอบดูแลสภาพแวดล้อมในส่วนต่าง ๆ ชื่นชมและให้รางวัลแก่ผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมปรับปรุงสภาพแวดล้อม สมุดเตหนา ร้าใจให้อาจหาญ แก่ล้าวกล้า เน้นย้ำถึงศักยภาพและบทบาทสำคัญของผู้

ผู้สูงอายุในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ยกตัวอย่างผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม เชิญวิทยากรมาพูดคุย แบ่งปันประสบการณ์ จัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงสภาพแวดล้อม สัมปหังสนา ปลอดภัยให้สดชื่นร่าเริง สร้างบรรยากาศในโรงเรียนผู้สูงอายุให้อบอุ่น เป็นกันเอง จัดพื้นที่ส่วนกลางให้เหมาะแก่การพบปะสังสรรค์ พูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกัน จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมสนทนา การมอบหมายงานให้ผู้สูงอายุช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิด บุคลากรยิ้มแย้มแจ่มใส สุขภาพ เอาใจใส่สร้างความเป็นกันเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. โรงเรียนควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาทักษะพัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานด้านผู้สูงอายุให้มีความรอบรู้ เชื่อวชาญ ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่มีมาถ่ายทอดเป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม
2. โรงเรียนควรมีนโยบายด้านหลักสูตร เพื่อปรับปรุงการจัดเนื้อหาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนผู้สูงอายุ ไม่ควรเน้นวิชาการที่ต้องใช้ความจำมากเกินไป ควรเป็นรายวิชาที่กระตุ้นผู้เรียนสนุกสนาน และเกิดความคิดสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. โรงเรียนควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการสร้างธรรมณูสุขภาพผู้สูงอายุกับผู้บริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ และตัวแทนผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ฝึกปฏิบัติ จะได้เป็นผู้มีสุขภาพที่ดีและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. โรงเรียนควรจัดอบรมฝึกฝนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บุคลากรร่วมกันกับหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สอนและบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. โรงเรียนควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก่อนและหลังที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีความแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป
2. โรงเรียนควรศึกษาพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของคณะสงฆ์จังหวัดระยอง

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). *ทะเบียนโรงเรียนผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- พระกัมปนาท กิตติวิสุทธิ. (2563). *พุทธวิธีกาพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการทางการเคลื่อนไหวโรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภุชญา กิตติโสภณ. (2561). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย และคณะ. (2561). การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสุขภาพของผู้สูงอายุขององค์กรชุมชนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 14(2), 83-96.
- พระมหาเศรษฐวิชัย เสฎฐวิชัย. (2565). *การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของวัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปฏิบัติธรรมในจังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสงฆ์ จันทวณโณ. (2561). *การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ของคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมพจน์ หวลมานพ. (2565). *การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ แบบสุนทรียะศิลป์ สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัดนครนายก* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2559). *ยุทธศาสตร์ตัวชี้วัดและแนวทางการจัดเก็บข้อมูลกระทรวงสาธารณสุขปีงบประมาณ พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- Marketeer. (2022). *Statistics on Thai elderly in 2022 The number of elderly people continues to increase but the birth rate is low*. Retrieved March 20, 2023, from <https://marketeeronline.com>

การบริหารการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี*

THE ADMINISTRATION AND MANAGEMENT PUBLIC WELFARE OF
SANGHA CHALOEM PHRAKIAT DISTRICT, SARABURI PROVINCE

พระกฤต กิตติสารโ

Phra Krit Kittisaro

วัดใหม่โสภิมภ์ จังหวัดลพบุรี

Wat Mai Sophim Lopburi Province

Corresponding Author E-mail: 6401204209@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการบริหารการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ 2. เปรียบเทียบการบริหารการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. นำเสนอปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการการการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจด้วยแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี จำนวน 133 รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาชั้นกรรม และวุฒิการศึกษาบาลีแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการสาธารณะสงเคราะห์ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้ง 3. ปัญหา อุปสรรค ที่มีต่อการบริหารจัดการการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พบว่า การบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ขาดความต่อเนื่องขาด

*Received September 16, 2024; Revised October 23, 2024; Accepted October 25, 2024

บุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสาธารณะสงเคราะห์ ขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการศาสนสมบัติ ขาดความรู้และทักษะในการดูแลสัตว์หรือการจัดการด้านการเกื้อกูลประชาชนในเรื่องเฉพาะทาง ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดทำแผนการระดมทุนหรือหาทรัพยากรเพิ่มเติมจากผู้สนับสนุนทั้งภายในและภายนอกวัด สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างพระสังฆาธิการในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน

คำสำคัญ: การบริหารการจัดการ; งานสาธารณสงเคราะห์; พระสังฆาธิการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

Abstract

This research article aims to: 1. Study and examine the level of management in social welfare activities, 2. compare social welfare management according to personal factors, and 3. present issues, obstacles, and recommendations regarding social welfare management by ecclesiastical leaders in Chaloem Phra Kiat District, Saraburi Province. The research employs a mixed-method approach, combining quantitative survey research with qualitative interviews. The quantitative data was gathered from a sample of 133 monks in Chaloem Phra Kiat District, Saraburi, using a questionnaire. Data were analyzed with social science software, using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research involved in-depth interviews with nine key informants, with data analyzed through descriptive content analysis.

The findings are as follows: 1. The monks generally rated the social welfare management by ecclesiastical leaders in Chaloem Phra Kiat District at a high level. 2. Hypothesis testing revealed no significant differences in perceptions of social welfare management among monks with varying ages, years in the order, secular education levels, or religious education levels in Pali and Dhamma studies, leading to the rejection of the hypothesis. 3. Issues and obstacles in social welfare management by ecclesiastical leaders in Chaloem Phra Kiat District include lack of continuity, shortage of knowledgeable and skilled personnel, insufficient skills in managing religious assets, and limited expertise in supporting specific needs of the public. Recommendations include establishing fundraising plans and seeking

additional resources from both internal and external supporters, as well as creating networks for collaboration between local ecclesiastical leaders and government and private sector agencies.

Keywords: Management; Public Welfare; Bishop of Chalerm Phra Kiat District

บทนำ

การบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์และบางวัดอาจมีขนาดเล็กยังขาดความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ และในปัจจุบันนี้จึงมีลักษณะที่ต่างคนก็ต่างทำหรือวัดใดมีกำลังมากและมีลักษณะที่จะมุ่งเน้นในเรื่องวัตถุประสงค์ของเสียเป็นส่วนใหญ่มิอาจที่จะสามารถเชื่อมโยงระหว่างการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ทางด้านวัตถุประสงค์ให้เข้ากับศาสนธรรมและส่วนมากก็จะเป็นในลักษณะที่เป็นการตอบสนองความต้องการทางสังคมเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น เป็นไปตามกระแสของสังคมมากกว่าที่จะเป็นไปเพื่อขึ้นนำสังคมเหมือนครั้งสมัยพุทธกาล ทำให้ขาดแนวคิดหรือแนวทางนำไปสู่กระบวนการพัฒนาชุมชนและความช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ และมวลปัญหาอื่น ๆ ที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะความอ่อนแอและไร้การบริหารจัดการในการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการไทยซึ่งถือว่าเป็นงานสำคัญอันเป็นหัวใจหลัก ที่มีต่อความมั่นคงของสถาบันพระพุทธศาสนา และมีความเห็นว่าสถาบันสงฆ์ไทยควรที่จะมีการพัฒนา ปรับปรุงการบริหารจัดการด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้เหมาะสมตมและมีประสิทธิภาพสามารถ ปรากฏผลเป็นรูปธรรมแบบเข้าถึงเข้าใจ และปฏิบัติได้ทั้งในสภาวะการณสังคมไทยทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต โดยเฉพาะการพัฒนาการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทศวิถีพุทธใน 4 ด้าน คือ 1. การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ได้แก่ การที่วัดหรือพระสังฆาธิการดำเนินการเองซึ่งกิจอย่างใดอย่างหนึ่งมีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น กิจการหน่วยอบรมประจำตำบล กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การจัดสร้างห้องสมุดของวัดเพื่อบริการแก่พระสงฆ์และประชาชน การจัดตั้งสถานวิทยุของวัดเพื่อให้ธรรมะและการประชาสัมพันธ์ สร้างห้องกรรมฐานสำหรับพระสงฆ์และ ประชาชนทั่วไป จัดอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น 2. การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และกิจการนั้น ๆ เป็นไปเพื่อ การสาธารณะประโยชน์ เช่น การสนับสนุนโครงการวัดปลอดสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ การสนับสนุน ช่วยเหลือให้วัดเป็นต้นแบบในโครงการกฐินปลอดเหล้า ของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ การเอื้อเฟื้อสถานที่ของวัดสำหรับตั้งคลินิกสุขภาพเคลื่อนที่ การสนับสนุนช่วยเหลือให้วัดเป็นที่รองรับ การบำเพ็ญประโยชน์ของศูนย์

ประสานงานกรมควบคุมความประพฤติ เป็นต้น 3. การเกื้อกูลสถานอันที่เป็นสาธารณสมบัติ ได้แก่ การสร้างถนน ขุดลอกคูคลอง สร้าง สะพานลอยข้ามถนน สร้างโรงพยาบาล และจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ การสร้างอาคารเรียนของโรงเรียน สงเคราะห์ และโรงเรียนการกุศลต่างๆ การสร้างอาคารรับรองอาคันตุกะในสถานที่ต่าง ๆ การสร้าง ศาลาพักผ่อนของผู้โดยสารรถประจำทาง ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ซึ่งข้อนี้มุ่งเอาเฉพาะการช่วยเหลือ เกื้อกูลสถานที่เป็นสาธารณประโยชน์ 4. การเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชนในการที่ควรช่วยเหลือ เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัยช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม และไฟไหม้ เป็นต้น พร้อมมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย การบริจาคยานพาหนะ ให้มหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อใช้ในการกิจการต่างๆ การช่วยเหลือสถานสงเคราะห์ต่างๆ ด้านอาหารและ เครื่องดื่ม ข้าวสารอาหารแห้ง เพื่อการออกค่ายอาสาพัฒนาชนบทของมหาวิทยาลัยต่างๆ สนับสนุนช่วยเหลือทุนการศึกษา และที่พักพิงแก่เด็กที่ยากจนแต่เรียนดี (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2544)

การสาธารณสงเคราะห์ ปัจจุบันเป็นปัญหาสำคัญของคณะสงฆ์อย่างยิ่งเพราะสภาพสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่คณะสงฆ์ปรับตัวรับกับสถานการณ์ไม่ทัน แม้แต่จะมีการกำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม และในอำนาจหน้าที่ของบทบาทพระสงฆ์ กล่าวได้ว่า การสาธารณสงเคราะห์ เป็นกิจการของคณะสงฆ์ต้องรีบปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน (บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ, 2547) อย่างไรก็ตาม หลักการของการจัดการนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยนำเข้า (Input) และมีกระบวนการ ที่ประสานกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (สุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ, 2548) ทั้งที่เป็นตัวคนและวัตถุให้สามารถประสานเข้าด้วยกัน และสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด เพื่อทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Robbins & Coulter, 2002) ดังนั้น การพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์ จึงต้องให้ความสำคัญกับทรัพยากรการบริหาร (Management Resources) อันได้แก่ 4M's ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) และวิธีการจัดการ (Method Management)

การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์เป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์อำเภอบ้านเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เป็นกิจการอันหนึ่งของทางคณะสงฆ์ เช่นเดียวกับการสงเคราะห์ในด้านอื่น ๆ ซึ่งวิธีการดำเนินงานนั้น ๆ จะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคม และในอำนาจหน้าที่ในบทบาทของพระสงฆ์ ซึ่งจะกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ เป็นกิจการของพระสงฆ์ โดยแท้จริง (สุทธิพงษ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ, 2551) เพราะคฤหัสถ์และบรรพชิตต่างต้องพึ่งอาศัยกันและกันด้วยการให้วัตถุและให้ธรรมเป็นทาน ส่วนพระสงฆ์มีหน้าที่

อุปการะชาวบ้านในด้านธรรมะ คือ คำแนะนำสั่งสอนในด้านศีลธรรมคุณธรรมอันจะเป็นหลักหรือแนวในการพัฒนาชีวิตให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น (ที.ปา. (ไทย) 11/272/216) เมื่อกล่าวถึงความสำคัญของพระสังฆาธิการลักษณะต่าง ๆ ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก) การเปรียบเสมือนเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนและเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมของชุมชน สังคมยามเกิดปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย วาตภัย และปัญหาสังคมชาติที่พึง

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้ทำการวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ว่าในปัจจุบันพระสังฆาธิการมีการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์อย่างไรบ้าง ในการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการให้กับประชาชนในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี และมีผลเป็นอย่างไรบ้าง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการการการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกันหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี จำนวน 199 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ, 2565)

2.2 กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มมาจากระชากร โดยคำนวณตามสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (สุรียรี ศิริโกภากริมย์, 2546) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 133 รูป

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยโดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอเฉลิมพระเกียรติ กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้นำท้องถิ่นในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี กลุ่มที่ 3 กลุ่มนักวิชาการทางการจัดการเชิงพุทธ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ คือ การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 133 ชุด จากกลุ่มตัวอย่าง

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

5.2 วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม

การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของ พระสังฆาธิการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล	3.626	0.521	มาก
2. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์	3.671	0.597	มาก
3. ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ	3.726	0.563	มาก
4. ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์	3.498	0.529	ปานกลาง
โดยภาพรวม	3.630	0.329	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พระสงฆ์ ในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.630$, S.D.= 0.329) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ($\bar{X}=3.726$, S.D.=0.563) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ($\bar{X}=3.671$, S.D.=0.597) ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ($\bar{X}=3.626$, S.D.=0.521) และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ ($\bar{X}=3.498$, S.D.=0.392)

2. การเปรียบเทียบการบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารการจัดการสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ 1-5

สมมติฐานที่	F/t	Sig.	ผลการศึกษา	
			ยอมรับ	ปฏิเสธ
1. พระสงฆ์ที่มีอายุ แตกต่างกัน	0.164	0.92		✓
2. พระสงฆ์ที่มีจำนวนพรรษา แตกต่างกัน	0.202	0.817		✓
3. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกแตกต่างกัน	0.219	0.883		✓
4. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ แตกต่างกัน	1.07	0.346		✓
5. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางบาลี แตกต่างกัน	2.021	0.114		✓

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารการจัดการสาธารณสงเคราะห์ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ว่า พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความคิดเห็นต่อ

การบริหารการจัดการสาธารณะสงเคราะห์ในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ พระสงฆ์ที่มีพรชาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาบาลีแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี 1. ด้านการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ปัญหา อุปสรรค พบว่า การบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์อาจขาดความต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรจัดทำแผนการระดมทุนหรือหาทรัพยากรเพิ่มเติมจากผู้สนับสนุนทั้งภายในและภายนอกวัด 2. ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ปัญหา อุปสรรค พบว่า พระสงฆ์อาจขาดบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการดำเนินการสาธารณะสงเคราะห์ ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์ในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน 3. การเกื้อกูลสถานอันที่เป็นสาธารณสมบัติ ปัญหา อุปสรรค พบว่า พระสงฆ์อาจขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการศาสนสมบัติข้อเสนอแนะ พบว่า ควรจัดการอบรมและให้ความรู้แก่พระสงฆ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านการบริหารจัดการศาสนสมบัติ 4. ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ ปัญหา อุปสรรค พบว่า พระสงฆ์อาจขาดความรู้และทักษะในการดูแลสัตว์หรือการจัดการด้านการเกื้อกูลประชาชนในเรื่องเฉพาะทาง ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรจัดการอบรมและพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่พระสงฆ์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านการบริหารจัดการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ด้านภาพรวม พระภิกษุสงฆ์ในพื้นที่อำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.583$, $S.D.=0.379$) แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสงฆ์ในอำเภอนิคมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ได้ดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเป็นภารกิจในการช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป ตามพันธกิจหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล ด้านช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธนตล นาคสุวณโณ (2550) เรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า มีบทบาทในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีบทบาทในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาการสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล พระภิกษุสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรีมีความคิดเห็นต่อการบริหารการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.626$, $S.D.=0.521$) แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการพระสังฆาธิการให้การสนับสนุนชุมชนในการดำเนินกิจการห้องสมุดเพื่อประชาชนมีการดำเนินกิจการสงเคราะห์ศพไร้ญาติ และร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐในการอบรมวิชาชีพให้แก่ประชาชนสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒน์ (บุญเลิศ เทชปัญโญ) (2561) เรื่อง การจัดการสาธารณ สงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางคนที สมุทรสงคราม พบว่า 1. ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล พบว่า มีการจัดที่ดินวัดเพื่อการ อยู่อาศัยโดยเสียค่าเช่าในราคาถูก 2. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อ สาธารณประโยชน์ พบว่า มีการสนับสนุนด้านสถานที่ภายในวัดให้หน่วยงานราชการเข้ามาจัดกิจกรรม อันเป็นสาธารณประโยชน์ 3. ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ พบว่า มีการสนับสนุนการสร้างอาคารเรียนและครุภัณฑ์การศึกษา 4. ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ พบว่า มีการช่วยเหลือด้านเครื่องอุปโภคบริโภคและยารักษาโรคแก่ผู้เฒ่าดริ้นและประสบภัยพิบัติ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ พระภิกษุสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารการจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.671$, $S.D.=0.597$) แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการมีการสนับสนุนส่งเสริมช่วยเหลือในการจัดสร้างสวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีการร่วมกับหน่วยงานรัฐในการสร้างความสามัคคีในชุมชน และมีการร่วมกับหน่วยงานรัฐ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรียนต์ น้อยสงวน (2560) เรื่อง รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า องค์การพระพุทธองค์ทรงบัญญัติพระธรรมวินัยเพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติและปกครองคณะสงฆ์ โดยการวางหลักการมอบหมายหน้าที่และความ รับผิดชอบในองค์กรไว้ การคัดเลือก และการดำเนินงานเป็นไปด้วยความยุติธรรมตามหลักพระธรรมวินัย 3 ประการ ด้านการแก้ปัญหายาเสพติดที่อันเป็นสาธารณสุขสมบัติ พระภิกษุสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ด้านการแก้ปัญหายาเสพติดที่อันเป็นสาธารณสุขสมบัติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.726$, $S.D.=0.563$) แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการมีการสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ ในการสร้างระบบไฟส่องสว่าง พระสังฆาธิการมีการสนับสนุนบริจาคปัจจัยในการสร้างโรงพยาบาลและจัดซื้อเครื่องมือแพทย์ พระสังฆาธิการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ของวัดในการสร้างถนนเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (2557) เรื่อง การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสุข สงเคราะห์ตามกระบวนการทศวิถีพุทธ พบว่า การสาธารณสุขสงเคราะห์ เป็นภารกิจกรม สำคัญของพระสงฆ์ในการทางานช่วยเหลือชาวบ้านหรือคนส่วนมากหรือคนทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่หลัก ของเจ้าอาวาสตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ข้อ 4 บัญญัติว่าให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล ด้านการแก้ปัญหายาเสพติดหรือสรรพสัตว์ พระภิกษุสงฆ์ในพื้นที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ด้านการแก้ปัญหายาเสพติด โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.498$, $S.D.=0.529$) แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการมีการดำเนินการกำหนดเขตของวัดให้เป็นพื้นที่ภัยพิบัติ พระสังฆาธิการมีการสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย พระสังฆาธิการมีการช่วยเหลือและอนุญาตให้ ใช้พื้นที่ของวัดเป็นที่พักพิงผู้ประสบภัยพิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์ติเรก อติเรกสุโภ (2560) เรื่อง การบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหายาเสพติด พระสงฆ์สนับสนุนส่งเสริมให้มีการอบรมและสอนศีลธรรมจริยธรรมเพื่อ พัฒนาจิตใจแก่นักเรียนในสถานศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ จากผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ในอำเภอ

เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุที่พระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ให้ความสำคัญกับการบริหารการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ทุกวัย ทุกพรรษา ทุกระดับการศึกษาทั้งทางโลก ทางธรรม ด้วยความเมตตาแก่เวไนยสัตว์ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ดังนั้น ปัจจัยด้านอายุ จึงส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่ ไม่แตกต่างกัน ดังกล่าวนี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเกษมศักดิ์ วรสุโข (2553) เรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะ สงฆ์ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ ตำแหน่ง พรรษา วุฒิการศึกษาทางสามัญ วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม อยู่ในระดับปานกลาง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักการ ปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอชุมแสงอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านพรรษา จากผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการจัดการสาธารณะสงเคราะห์ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุที่พระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ให้ความสำคัญกับการบริหารการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ทุกวัย ทุกพรรษา ทุกระดับการศึกษาทั้งทางโลก ทางธรรม ด้วยความเมตตาแก่เวไนยสัตว์ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ดังนั้น ปัจจัยด้านพรรษา จึงส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่ ไม่แตกต่างกัน ดังกล่าวนี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดมนต์ดก สุวโจ (2554) ได้เรื่อง การบริหารจัดการวัดในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดในอำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อ เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารจัดการวัด จำแนกตามสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา ทางโลก วุฒิทางการศึกษาแผนกธรรม และวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษา และวุฒิการศึกษาทางโลก ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัด ไม่แตกต่างกัน ด้านวุฒิการศึกษาทางโลก จากผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการจัดการสาธารณะสงเคราะห์ ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุที่พระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ให้ความสำคัญกับการบริหารการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ทุกวัย ทุกพรรษา ทุกระดับการศึกษาทั้งทางโลก ทางธรรม ด้วยความเมตตาแก่เวไนยสัตว์ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ดังนั้น ปัจจัยด้านวุฒิการศึกษาทางโลก จึงส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่ ไม่แตกต่างกัน ดังกล่าวนี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทโร) (2554) เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี พบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ

อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ อยู่ในระดับปานกลาง และผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรมและตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันทุกด้าน ด้านวุฒิการศึกษานักธรรม จากผลการวิจัย พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุที่พระสังฆาธิการในการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรีให้ความสำคัญกับการบริหารการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ ทุกวัย ทุกพรรษา ทุกระดับการศึกษาทั้งทางโลก ทางธรรม ด้วยความเมตตาแก่เวไนยสัตว์ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ดังนั้น ปัจจัยด้านวุฒิการศึกษานักธรรม จึงส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่ ไม่แตกต่างกัน ดังกล่าวนี้นี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดทนกร วรญาณ (2554) เรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีบทบาทอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการปกครอง ส่วนด้านอื่น ๆ ที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง และผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีพรรษา และวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีบทบาทในการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ไม่ทำให้เกิดความแตกต่าง

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การบริหารการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี อธิบายได้ดังนี้

การบริหารการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ 3. ด้านการเกื้อกูลสถานอันที่เป็นสาธารณสมบัติ 4. ด้านการเกื้อกูลประชาชนหรือสรรพสัตว์ต้องมีกระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการ 4 ประการ คือ 1. ด้านการวางแผน (Plan : P) 2. ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do : D) 3. ด้านการตรวจสอบ (Check : C) 4. ด้านการดำเนินการให้เหมาะสม (Action : A) จะทำให้การบริหารการจัดการงานสาธารณสุข

สงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี เกิดผลที่ดีได้ ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรจัดการอบรมและให้ความรู้แก่พระสังฆาธิการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านการบริหารจัดการศาสนสมบัติ
2. คณะสงฆ์ควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจในบทบาทของพระสังฆาธิการในการช่วยเหลือเกื้อกูล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างพระสังฆาธิการในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน
2. ควรมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เสริมสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในบทบาทของพระสงฆ์ในการช่วยเหลือสาธารณะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำงานวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ไปศึกษาในพื้นที่อำเภออื่น ๆ ในจังหวัดสระบุรี เพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบนำไปพัฒนา การบริหารการจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ควรนำงานวิจัยเรื่อง การบริหารการจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี มาประยุกต์ใช้ในการบริหารการจัดการสาธารณะสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ. (2547). *ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พระเกษมศักดิ์ วรสุโข. (2553). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิบูลกิจสุนทร (เมธี สุนทโร). (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาสุพล อาสโภ. (2557). *การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิถีพุทธ* (ดุขฎิณิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปรามิโทยปัญญาวัฒน์ (บุญเลิศ เดชบุญโญ). (2561). *การจัดการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดทนากกร วรญาณ. (2554). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณีพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2544). *การคณะสงฆ์และพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชนดล นาคสุวณโณ. (2550). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์* (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดมนต์ดก สุวโจ. (2554) *ประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเมือง สมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์ติเรก อติเรกสุโภ. (2560). *การบริหารจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี* (สารนิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ. (2565). *สถิติภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี พุทธศักราช 2565*. สระบุรี: สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี.
- สุทธิพงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ. (2548). *พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม พร้อมด้วยระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคมเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- สุริยนต์ น้อยสงวน. (2560). *รูปแบบการปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในจังหวัดศรีสะเกษ* (ดุขฎฐินิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎฐินบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2546). *การวิจัยทางการศึกษา*. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- Robbins, P. S. & Coulter, M. (2002). *Management* (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall International Inc.

การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง*

MANAGEMENT OF EDUCATIONAL WELFARE OF SANGHA ADMINISTRATORS IN KLAENG DISTRICT RAYONG PROVINCE

พระจุฑาวัฒน์ ถาวโร, ประเสริฐ ธิลาว, พระสุธีวโรบณจิต (โช้ว ทสสนีโย)

Phra Chuthawat Thavaro, Prasert Thilao, Phra Sutivirabandit (Cho Thassaneeyo)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: 6301204220@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ 2. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 80 รูป เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม จำนวน 8 รูป และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับมากไปหาน้อย 2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการ มีพรรษา มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ได้แก่ ขาดแคลนผู้สอนที่เชี่ยวชาญและกำลังคน งบประมาณจำกัด มีข้อจำกัดในการเข้าถึงวัสดุการศึกษาและเทคโนโลยีที่สำคัญ และการทำงานระหว่างบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ราบรื่น ข้อเสนอแนะ ควรจัดโครงการฝึกอบรมครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนพุทธศาสนา และสนับสนุนวัสดุการศึกษาที่เหมาะสม เพิ่มแหล่งที่มาของงบประมาณ เช่น การสร้างรายได้

เสริม หรือเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลที่สนใจได้ร่วมบริจาค ทำระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส การจัดระบบการประสานงานระหว่างพระสังฆาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; การศึกษาสังเคราะห์; พระสังฆาธิการ

Abstract

This research article aims to: 1. Study the level of opinions of Sangha administrators, 2. Compare the level of opinions of Sangha administrators, and 3. Study the problems, obstacles, and suggestions regarding the management of educational welfare by Sangha administrators. The research methodology is mixed-method. The qualitative research involved interviewing 8 key informants and analyzing the data using descriptive content analysis. The quantitative research collected data from a sample group of 80 Sangha administrators in Klaeng District, Rayong Province, and analyzed the data using social science software. The statistics used include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA.

The research findings are as follows: 1. The overall level of opinions of Sangha administrators towards the management of educational welfare is high. 2. The hypothesis testing results showed that Sangha administrators with different positions, years of service, and educational qualifications have no significant difference in their opinions towards managing educational welfare overall. Therefore, the research hypothesis is rejected. 3. The problems and obstacles in the management of educational welfare by Sangha administrators in Klaeng District, Rayong Province, include a shortage of expert teachers and personnel, limited and uncertain budget due to reliance on donations, limitations in accessing necessary educational materials and important educational technology, and lack of smooth cooperation between personnel, Sangha administrators, and related agencies. Suggestions include organizing training programs for teachers to become experts in Buddhist teaching, supporting appropriate educational materials, increasing budget sources such as generating supplementary income or inviting donations from the public and private sectors, establishing a clear and transparent

management system, and setting up a coordination system between personnel, Sangha administrators, and related agencies to ensure smooth operations.

Keywords: Management; Educational Welfare; Sangha Administrators

บทนำ

พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นที่ยอมรับของชุมชน ให้เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน ช่วยอบรมศีลธรรมให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข มีความสามัคคีเป็นที่ตั้ง (ภาณพวงศ์ สุดพิงยาง และคณะ, 2566) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ถูกต้องจนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ผู้เผยแผ่ต้องผ่านการเรียนรู้และเข้าใจพระพุทธศาสนามากพอสมควร เพราะผู้ฟัง ผู้อ่านที่เคยผ่านการศึกษาและเข้าใจพระพุทธศาสนาก็มี ผู้ที่ยังไม่ได้ศึกษาเข้าใจอย่างถ่องแท้ก็มี หากผู้เผยแผ่อธิบายความหมายผิดเพี้ยนไป ย่อมถูกผู้รู้ท้วงติงหรือตำหนิได้ ส่วนผู้ที่กำลังศึกษาพระพุทธศาสนาแต่ยังไม่เข้าใจหลักธรรมอย่างถ่องแท้ เมื่อฟังผิดย่อมเกิดความไขว้เขว เข้าใจหลักธรรมผิดเพี้ยนจากความหมายเดิมและนำไปประพฤติดิปฏิบัติไม่ถูกต้อง ย่อมเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย (พระพงษ์เล็ก ธมมทินโน และพระสัจชัย ญาณวีโร, 2561) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลายด้าน ผู้ที่ทำหน้าที่นี้จึงต้องศึกษาอย่างถ่องแท้ในประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาของหลักธรรม ขอบเขตของคำสอน กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และหลักการสำคัญในพระพุทธศาสนา นอกจากความรู้ทางทฤษฎีแล้ว การปฏิบัติตนของพระภิกษุตามพระธรรมวินัยก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เพราะสามารถสร้างความศรัทธาและความเลื่อมใสให้แก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป อีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจให้พุทธศาสนิกชนตระหนักถึงหน้าที่ของตนในฐานะชาวพุทธ เมื่อเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระธรรมวินัยขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ก็มีวิธีแสดงออกหลายอย่างที่บ่งบอกถึงความเป็นชาวพุทธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่สมัยพุทธกาล กุลบุตรชาวพุทธมักจะแสวงหาโอกาสในการบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นการแสดงออกถึงความศรัทธาอย่างสูงสุด (คณาจารย์มหาวิทยาลัย, 2551) การบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาสในการกิจของคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ (พระสมุห์วศิน วิสุทโธ, 2563) พระสังฆาธิการนับเป็นบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญ เริ่มตั้งแต่ระดับวัดซึ่งมีเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารจัดการวัด มีเจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และภาคทำหน้าที่ปกครองให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับหรือระเบียบมหาเถร

สมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และคำสั่งของผู้บังคับบัญชา
เหนือตน (พระครูพิบูลรัตนกร (สมศักดิ์ ฐานธมโม) และคณะ, 2565) จึงจำเป็นจะต้อง
รับทราบในเรื่องที่เกี่ยวข้องว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ
คำสั่ง ประกาศ มติการปกครองคณะสงฆ์ มีบทบาทสำคัญในการดูแลและพัฒนา
พระพุทธศาสนา โดยมีหน้าที่หลักในการควบคุมและส่งเสริมให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม
ภายในองค์กรสงฆ์ นอกจากนี้ ยังรับผิดชอบในการจัดการและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับพระพุทธศาสนา ได้แก่ การศาสนศึกษา ซึ่งเน้นการเรียนรู้หลักธรรมคำสอน การศึกษา
สงเคราะห์ที่มุ่งช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อให้
ประชาชนเข้าใจหลักธรรม การสาธารณูปการที่เกี่ยวกับการก่อสร้างและบำรุงรักษาศาสน
สถาน และการสาธารณสงเคราะห์ซึ่งเป็นการช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ล้วนมี
เป้าหมายเพื่อให้กิจการพระพุทธศาสนาดำเนินไปอย่างราบรื่นและเกิดประโยชน์สูงสุด
ต่อสังคม (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2558)

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสอนธรรมะและศีลธรรมแก่ชาวบ้าน รวมถึงการ
สอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ เพื่อเป็นพลเมืองดีในอนาคต (พระมหาวิชาญ สุวิชาโน, 2564)
อย่างไรก็ตาม บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะครูผู้สอนวิชาชีพระต่าง ๆ ถูกมองข้ามไปเนื่องจาก
มีสถาบันการศึกษาใหม่เข้ามาทำหน้าที่แทน แต่พระสงฆ์บางส่วนยังคงเห็นความสำคัญของ
บทบาทดั้งเดิมและพยายามปรับเปลี่ยนบทบาทเพื่อรักษาอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนา
โดยมีจุดประสงค์เพื่ออนุเคราะห์และเกื้อกูลสาธารณชน การศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของ
ประเทศชาติ และวัดเป็นแหล่งการศึกษาที่สำคัญมาตั้งแต่อดีต พระภิกษุเป็นครูผู้สอนให้
การศึกษาในด้านต่าง ๆ วัดจึงเป็นแหล่งพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย

การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอแกลง จังหวัด
ระยอง เป็นการบริหารจัดการศึกษาเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้ได้รับการศึกษา โดยไม่ขัดต่อ
พระธรรมวินัย รวมถึงการสงเคราะห์เด็กและนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ และพัฒนา
สถานศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา เพื่อส่งเสริมการศึกษาอันจะส่งผลดีต่อประเทศชาติและ
คณะสงฆ์

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการบริหารจัดการ
การศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง เพื่อทราบถึงการ
บริหารจัดการ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการ
ด้านการศึกษาสงเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาสำหรับ
พื้นที่อื่นได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ พระสังฆาธิการ ใน 13 ตำบล อำเภอแกลง จังหวัดระยอง จำนวนทั้งสิ้น 102 รูป

2.2 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 รูป

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. ผู้เชี่ยวชาญด้านการปกครองสงฆ์ 2 รูป 2. ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนศึกษา 2 รูป 3. ผู้เชี่ยวชาญด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2 รูป 4. ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาสงเคราะห์ 2 รูป โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2. เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการบริหารจัดการองค์กร โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักของลิเคิร์ท (Likert Scale)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ 4 ยุทธศาสตร์ การศึกษาสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 1. สร้างความมั่นคงทศพระพุทธศาสนา 2. ยกระดับ

กระบวนการบริหารจัดการภายใน 3. พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ และ 4. มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 รูป และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.433 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน คือ หลักการบริหารจัดการ 4M มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.417 และด้านหลัก 4 ยุทธศาสตร์ การศึกษาสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.796

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($F=1.557$, $Sig.=0.217$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ($F=0.317$, $Sig.=0.729$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน ($F=2.063$, $Sig.=0.132$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหาอุปสรรค ต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง จำแนกตามรายด้านได้ดังนี้ กำลังคน (Man) ขาดแคลน ผู้สอนที่เชี่ยวชาญและกำลังคนในด้านนี้ งบประมาณ (Money) คือ งบประมาณที่จำกัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อกิจกรรม การพัฒนาบุคลากร และการจัดซื้ออุปกรณ์ แหล่งที่มาของ

งบประมาณไม่แน่นอน เนื่องจากมาจากเงินบริจาค วัสดุ (Materials) ข้อยกจำกัดในการเข้าถึง วัสดุการศึกษาที่จำเป็นและเทคโนโลยีการศึกษาที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุน การศึกษาศาสนาและจริยธรรม การจัดการ (Management) การทำงานระหว่างบุคลากร พระสังฆาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ราบรื่น ข้อเสนอแนะ ควรจัดโครงการ ฝึกอบรมครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนพุทธศาสนา และสนับสนุนการเพิ่มแหล่งเรียนรู้ และวัสดุการศึกษาที่เหมาะสม เพิ่มแหล่งที่มาของงบประมาณ พระสังฆาธิการควรพยายาม หาแหล่งที่มาของงบประมาณเพิ่มเติม เช่น การสร้างรายได้เสริม หรือเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลที่สนใจได้ร่วมบริจาค จัดทำระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส และ ตรวจสอบได้ รวมถึงการจัดระบบการประสานงานระหว่างบุคลากร พระสังฆาธิการ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อการบริหารจัดการ การศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง จากการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.433 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน คือ ด้านหลักการบริหารจัดการ 4M และ ด้านหลัก 4 ยุทธศาสตร์ การศึกษาสงเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูชลธารโสภิต (สายชล จิตตคุตโต) (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมมี การดำเนินงานอยู่ในระดับที่น่าพอใจ โดยเมื่อวิเคราะห์แยกตามองค์ประกอบต่าง ๆ พบว่า ทุกด้านได้รับการประเมินอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1. ด้าน วิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาและหลักสูตรการเรียนการสอน 2. ด้านการบริหารงาน บุคคล ที่ครอบคลุมการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร 3. ด้านงบประมาณ ซึ่งเกี่ยวกับการ บริหารการเงินและทรัพยากร 4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ที่รวมถึงการจัดการ ภาพรวมขององค์กร และ 5. ด้านพื้นที่การเรียนรู้ ซึ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การศึกษา ผลการประเมินนี้สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของศูนย์ ศึกษาพระพุทธรูปศาสนาวันอาทิตย์ที่มีความสมดุลในทุกมิติของการดำเนินงาน

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ โดยจำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ

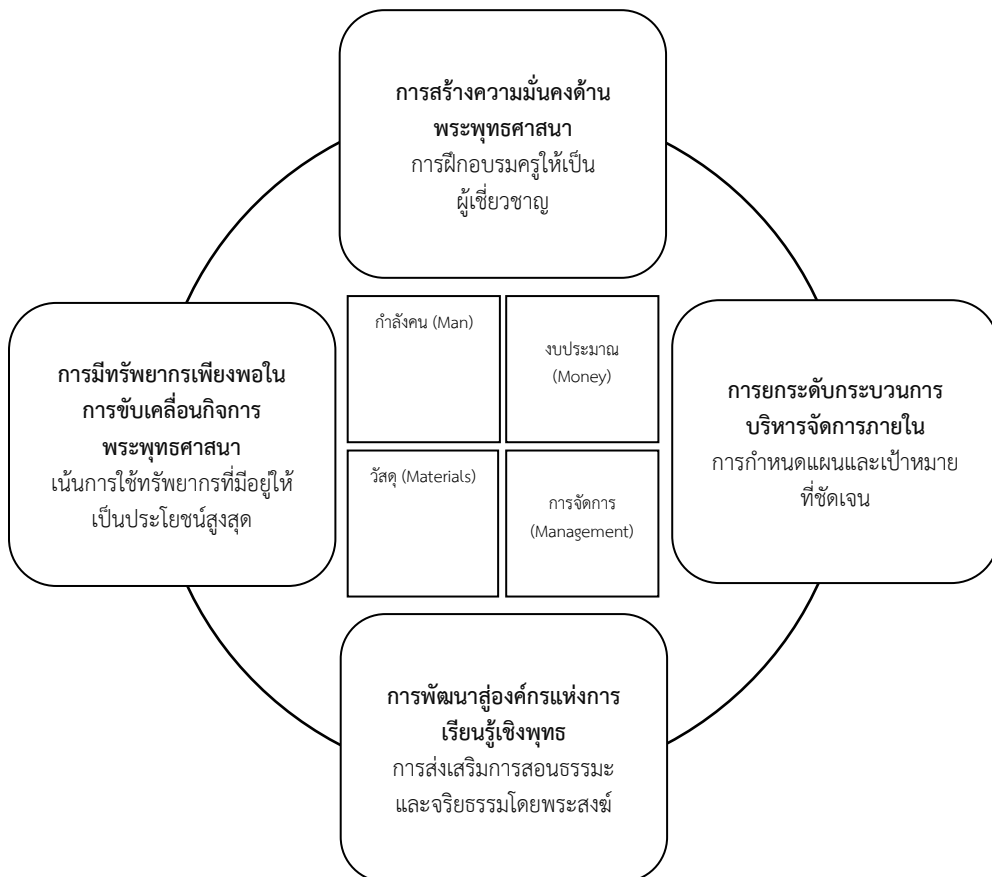
จากการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ($F=1.557$, $Sig.=0.217$) จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของธนชุตา ตันตรานุกูล (2565) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักอปริหานิยธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และมีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักอปริหานิยธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พรรษา จากการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุนทรวัชรกิจ (บุญธรรม ฤทธิ์กล้า) (2558) ได้วิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ต่างกันมีบทบาทในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ภูมิการศึกษาชั้นสามัญ จากการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระไพศาล สุทธิจิตโต (2558) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารงานโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3. ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ด้านกำลังคนในอำเภอแกลงมีปัญหาในการศึกษาพุทธศาสนาและจริยธรรม เนื่องจากขาดแคลนผู้สอนที่เชี่ยวชาญและวัสดุการศึกษาที่จำเป็น ด้านงบประมาณที่จำกัดส่งผลกระทบต่อกิจกรรมและการพัฒนาบุคลากร ด้านวัสดุและด้านการจัดการขาดระบบที่ชัดเจนและโปร่งใส ควรจัดทำระบบการจัดการและประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปัญญากิจ (ประจวบ ปณญาทิโป) (2558) ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดราชบุรี คือ การกระจายอำนาจหน้าที่ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดราชบุรี ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษา และการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนไม่มีหน่วยงานที่รองรับการ

ทำงานอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ควรมีการเพิ่มบุคลากรให้เพียงพอและควรเสริมปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง มีดังนี้

1. การสร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา การฝึกอบรมครูให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนพุทธศาสนาและจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อเพิ่มคุณภาพการสอนและความเข้าใจในศาสนา นอกจากนี้ ควรจัดหาและสนับสนุนวัสดุการศึกษาที่จำเป็น เช่น หนังสือ

ธรรมะ สื่อการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ เช่น การบรรยายธรรม การปฏิบัติธรรม และการสวดมนต์ จะช่วยเสริมสร้างความศรัทธาและความเข้าใจในพระพุทธศาสนา

2. การยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน การกำหนดแผนและเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การดำเนินงานมีทิศทางและประสิทธิภาพ การจัดระบบการประสานงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ ฆราวาส และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรจัดทำระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

3. การพัฒนาสื่อองค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ การสร้างพื้นที่การเรียนรู้เชิงพุทธที่เชื่อมโยงกับการศึกษาสงเคราะห์เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ชุมชนมีพื้นที่ในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางการศึกษา การส่งเสริมการสอนธรรมะและจริยธรรมโดยพระสงฆ์จะช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน การให้บริการศึกษาสงเคราะห์โดยพระสงฆ์จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางสังคม

4. การมีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาสงเคราะห์และการสนับสนุนด้านการศึกษาของพระสงฆ์เป็นสิ่งสำคัญในการรักษาและเสริมสร้างทรัพยากรที่จำเป็น พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะให้แก่ชุมชน โดยเน้นการสอนศาสนาและจริยธรรม การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์สูงสุด เช่น การให้คำปรึกษาทางศาสนาและการสร้างศูนย์การศึกษา จะช่วยเสริมสร้างการเข้าถึงและความเข้าใจในคุณค่าของการศึกษาและศาสนา การสนับสนุนนี้จะช่วยพัฒนาทักษะและการศึกษาทางศาสนาในชุมชน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้คนดีขึ้น การมีพระสงฆ์เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาสงเคราะห์จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในชุมชน เช่น ทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหา ทำให้ชุมชนมีความเข้าใจและความรับผิดชอบต่อกัน การสอนศาสนาและจริยธรรมโดยพระสงฆ์จะช่วยสร้างความเข้าใจในค่านิยมและปรัชญาของพระพุทธศาสนา ทำให้ชุมชนมีความสันติภาพและเชื่อมั่นในการแก้ปัญหาในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ควรจัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาครูผู้สอนพุทธศาสนาและจริยธรรมให้มีความเชี่ยวชาญและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีการศึกษา เพื่อให้การเรียนรู้การสอนมีประสิทธิภาพและทันสมัย

2. คณะสงฆ์ควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอและต่อเนื่องสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรและการจัดซื้ออุปกรณ์การศึกษา ควรหาแหล่งงบประมาณเพิ่มเติมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และการบริจาคจากบุคคลทั่วไป

3. คณะสงฆ์ควรจัดทำระบบการจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อให้การทำงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ฆาติการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะสงฆ์ควรจัดโครงการฝึกอบรมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาพุทธศาสนาและจริยธรรม รวมถึงการใช้เทคโนโลยีการศึกษา โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์มา

2. คณะสงฆ์ควรจัดหาและพัฒนาวัสดุการศึกษาที่ทันสมัยและเหมาะสมกับการเรียนการสอนพุทธศาสนาและจริยธรรม รวมถึงการจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และโปรแกรมการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

3. คณะสงฆ์ควรจัดระบบการประสานงานระหว่างบุคลากร พระสงฆ์ฆาติการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายขอบเขตการวิจัยให้ครอบคลุมพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากอำเภอแก่ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์ในบริบทที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพิ่มการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น พระสงฆ์ฆาติการ ครูผู้สอน และนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจปัญหาและอุปสรรคได้อย่างละเอียดและสามารถพัฒนามาตรการแก้ไขที่ตรงจุด

3. ศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนพุทธศาสนาและจริยธรรม เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของการใช้เทคโนโลยีในบริบทของการศึกษาสงเคราะห์ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานโยบายและแนวทางการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัย. (2551). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธนชุตา ตันตรานุกูล. (2565). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักอภินิหารธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูชลธารโสภิต (สายชล จิตตคุตโต). (2565). *การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปัญญาภิชิต (ประจวบ ปณฺญาทีโป). (2558). *ประสิทธิภาพของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูพิบูลรัตน์นกร (สมศักดิ์ ฐานธมโม) และคณะ. (2565). *มาตรการทางกฎหมายการเป็นเจ้าพนักงานของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กับเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 10(1), 11-24.
- พระครูสุนทรวัชรกิจ (บุญธรรม ฤทธิ์กล้า). (2558). *บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพงษ์เล็ก ธมฺมทินโน และพระสัณชัย ญาณวีโร. (2561). *แนวทางการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ จังหวัดบึงกาฬ. วารสารธาตุพนมปริทรรศน์*, 2(2), 109-119.
- พระไพศาล สุทธิจิตโต. (2558). *การบริหารงานโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดราชบุรี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาวิชาญ สุวิชาโน. (2564). การจัดการศึกษาของโรงเรียนวิถิพุทธในศตวรรษที่ 21. *วารสารเสียดธรรมจากมหายาน*, 7(2), 33-42.
- พระสมุห์วศิน วิสุทโธ (พงษ์ศักดิ์). (2563). พระสังฆการีจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ : บทบาทและความสำคัญ. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 2(1), 357-366.
- ภาณุพงศ์ สุดพังยาง และคณะ. (2566). บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาท้องถิ่นด้าน การศึกษาและวัฒนธรรม กรณีศึกษาพระครูสุนทรปัญญาวิมล. *วารสารราชภัฏ สุรินทร์วิชาการ*, 1(1), 31-44.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภา
และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง*

INTEGRATING THE PRINCIPLE OF BIAS TO STRENGTHEN THE DECISION-
MAKING OF THE PEOPLE'S SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
ELECTION IN LAMPANG PROVINCE

พระมหาบวรวิทย์ รตนโชโต

Phramaha Bovornvit Ratanachoto

วัดรวกบางบำหรุ บางพลัด กรุงเทพมหานคร

Wat Ruak Bang Bamru Bang Phlat Bangkok

Corresponding Author E-mail: bovnvit55@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษากระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง 2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปางในจังหวัดลำปาง 3. ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง รูปแบบการวิจัยแบบผสานวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ และการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.995 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปางในจังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและหลักอคติ 4 ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชน เนื่องจากความเข้าใจทางการเมืองมีความเข้าใจด้านสิทธิมีและกฎหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสนใจตามสิทธิของตน ทศนคติทางการเมืองมีการปลูกฝังค่านิยมทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมืองมีการประเมินและตรวจสอบ 3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหาร

*Received September 16, 2024; Revised October 23, 2024; Accepted October 25, 2024

ส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปาง ฉันทาคติการตัดสินใจด้วยความเป็นธรรม
โทสาคติการใช้ความเข้าใจและเหตุผล โมหาคติการพิจารณาจากความถูกต้องและ
เหมาะสม ภัยาคติความมุ่งเน้นการยึดมั่นในความถูกต้อง

คำสำคัญ: การประยุกต์; พุทธธรรม; การเลือกตั้ง

Abstract

This research article aims to: 1. study the election of council members and sub-district administrative organization (SAO) chiefs in Lampang Province, 2. identify factors influencing the election of council members and SAO chiefs in Lampang Province, and 3. apply Buddhist principles to encourage voter participation in these elections in Lampang Province. The research employs a mixed-method approach, using qualitative research through in-depth interviews with key informants and focus groups, as well as quantitative research using a questionnaire with an overall reliability score of 0.995. Data was collected from a sample of 398 participants and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings are as follows: 1. The election of council members and SAO chiefs in Lampang Province is generally at a high level. 2. Factors influencing these elections are also significant, especially in areas affecting decision-making and the Four Biases principle. Political understanding, particularly in terms of rights and laws, political participation through active engagement, political attitudes reinforced by political values, and political behavior assessed and verified were all influential. 3. Applying Buddhist principles to encourage electoral participation involved: Bias of Desire (Chanda Agati) decisions based on fairness, Bias of Hatred (Dosa Agati) using understanding and reason, Bias of Delusion (Moha Agati) evaluating accuracy and appropriateness, and Bias of Fear (Bhaya Agati) focusing on adherence to righteousness.

Keywords: Application; Buddhism; Election

บทนำ

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนเป็นการสร้างให้เกิดการเมืองเชิงนโยบาย เนื่องจากผู้บริหารท้องถิ่นได้รับมอบความไว้วางใจจากประชาชนในท้องถิ่น การเลือกตั้งเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนถึงแนวคิดและทัศนคติของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เพราะผู้ได้รับบัตรเลือกตั้งต้องตระหนักถึงความปรารถนาของประชาชนที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั่นเอง (สมเชาว์ ภูพลผัน, 2560) กฎหมายการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นแถลงนโยบายต่อสภาท้องถิ่นและจะต้องจัดทำรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาฯ และผู้บริหารจะต้องให้ประชาชนได้ทราบคำแถลงนโยบายรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบาย ข้อบัญญัติประกาศต่าง ๆ และข้อมูลข่าวสาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเปิดเผย และทั่วถึงซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการทำงานของผู้บริหารโดยที่ผู้บริหารจะต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการทำงานโดยยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ (พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น, 2545)

การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและทำให้การบริหารประเทศหรือชุมชนเป็นไปอย่างโปร่งใสและตอบสนองความต้องการของประชาชน การมีส่วนร่วมนี้ทำให้ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจเลือกตั้งผู้ที่มาทำหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่น รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลนโยบาย เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลและเป็นการปลูกฝังให้ประชาชนได้เรียนรู้การปกครองตนเองจากการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการมอบหมายอำนาจหน้าที่จากผู้บริหารระดับสูงลงสู่ผู้บริหารระดับต่าง ๆ ภายในองค์กร เพื่อให้องค์กรในระดับต่าง ๆ ได้มีอำนาจในการตัดสินใจ ดังนั้นในการปกครองจึงได้ทำการกระจายอำนาจในการปกครองจากส่วนกลาง และงบประมาณในการปกครองแบบนี้เรียกว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

เมื่อนำหลักการตัดสินใจเลือกตั้งดังกล่าวมาพิจารณากับสภาพของสังคมไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันสำคัญหนึ่งในการยึดถือปฏิบัติ ความเชื่อมั่นและความน่าไว้วางใจจะเกิดขึ้นจากการแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติความเป็นผู้นำต่าง ๆ ในตัวผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นความสามารถ จุดยีน ความกล้าหาญ ความซื่อสัตย์ ความมั่นใจ ความเสียสละ และความเห็นอกเห็นใจ ควรเปิดโอกาสให้พวกเขาวิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็นได้โดยไม่กลัวว่าจะมีคนไม่พอใจ (อัจฉรา จันทร์ฉาย และศุภสิพร บุญบงการ, 2548)

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการตัดสินใจไปเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน เพื่อให้ได้ทราบถึงมุมมองการตัดสินใจของประชาชน รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะได้นำมาวิเคราะห์ด้วยการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการคือหลักออคติ 4 มาใช้เพื่อเสริมสร้างการตัดสินใจไปเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในจังหวัดลำปางได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปางในจังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งในจังหวัดลำปาง จำนวน 54,991 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คัดเลือกแบบเจาะจง โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์จำนวน 3 คน กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 4 คน กลุ่มผู้นำท้องที่ จำนวน 4 คน กลุ่มตัวแทนประชาชนจำนวน 4 คน รวมจำนวน 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาที่มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) จากการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 0.60-1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่นใน ภาพรวมเท่ากับ 0.995

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นที่มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดลำปาง จำนวน 54,991 คน จาก 13 องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอยู่ใน 13 อำเภอ ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อยืนยันองค์ความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการวิจัย จำนวน 8 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พบว่า ระดับการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.47) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้ประสบการณ์ ($\bar{X}=4.45$, S.D.=0.54) ด้านการใช้ความรู้สึก ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.61) ด้านการใช้ความถี่หรือ ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.61) ด้านการใช้ดุลยพินิจ ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.59) ด้านการใช้เชิงปริมาณ ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.60) ด้านการใช้ตัวแบบ ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.59) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง โดยภาพรวม

การเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล		ระดับการปฏิบัติ		
ในจังหวัดลำปาง		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการใช้ความรู้สึกร่วม	4.36	0.61	มาก
2.	ด้านการใช้ประสบการณ์	4.45	0.54	มาก
3.	ด้านการใช้ความกล้าหาญ	4.36	0.61	มาก
4.	ด้านการใช้ดุลยพินิจ	4.36	0.59	มาก
5.	ด้านการใช้ตัวแบบ	4.30	0.59	มาก
6.	ด้านการใช้เชิงปริมาณ	4.33	0.60	มาก
ภาพรวม		4.36	0.47	มาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.43) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\bar{X}=4.40$, S.D.=0.57) ด้านความเข้าใจทางการเมือง ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.62) ด้านทัศนคติทางการเมือง ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.60) ด้านพฤติกรรมทางการเมือง ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.55) ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับพฤติกรรมในการเลือกตั้ง สามารถทำนายได้ร้อยละ 19.6 และหลักอคติ 4 สามารถทำนายการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปางสามารถทำนายได้ร้อยละ 12.6 ทำให้พบประเด็นสำคัญคือ ความเข้าใจทางการเมืองมีความเข้าใจด้านสิทธิและการรู้จักเคารพระเบียบและกฎหมาย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสนใจและต้องการแสดงสิทธิของตน ทัศนคติทางการเมืองเกิดจากการใช้ประสบการณ์ส่วนตัวและการปลูกฝังค่านิยมทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมืองมีการแสดงออกด้วยการเลือกตั้งและการประเมินและตรวจสอบ

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	β		
ค่าคงที่ (Constant)	2.892	0.150		19.303**	0.000
ความเข้าใจทางการเมือง	0.338	0.034	0.445	9.896**	0.000
ค่าคงที่ (Constant)	3.369	0.178		19.222**	0.000
ด้านฉันทาคติ	0.352	0.048	0.442	7.284**	0.000
ด้านโทสาคติ	-0.125	0.046	-0.164	2.697**	0.007

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พบว่า 1. ฉันทาคติความลำเอียงเพราะพอใจ

หรือรักใคร่กันด้วยการไม่ยึดความชอบส่วนตัวเป็นที่ตั้งเป็นการรู้จักห้ามใจไม่ให้เอาความคิดของตนเข้าไปตัดสินแทนคนอื่นการตัดสินใจด้วยความเป็นธรรม 2. โทสาคติความลำเอียงเพราะไม่ชอบหรือโกรธด้วยการใช้ความเข้าใจและเหตุผลมาเป็นแนวทางเพื่อการตัดสินใจและการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราจะต้องเข้าใจและให้ความสำคัญกับทุกคนอย่างเท่าเทียม 3. โมหาคติความลำเอียงเพราะเียงเลาหรือหลงมกยด้วยการพิจารณาจากความถูกต้องและเหมาะสม และเปิดใจกว้างรับฟังอย่างมีสติจะต้องพร้อมรับฟังข้อคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจและคิดตามอย่างไม่ด่วนสรุป 4. ภยาคติความลำเอียงเพราะความกลัวหรือเกรงใจด้วยการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรมจะต้องไม่เกรงกลัวต่ออำนาจใด ๆ และการแสดงออกด้วยความจริงใจและกล้าหาญต้องกล้าที่จะยืนหยัดในความถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$, $S.D.=0.47$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้ประสบการณ์ ด้านการใช้ความรู้สึกรู้ ด้านการใช้ความลงเลรีอ ด้านการใช้ดุลยพินิจ ด้านการใช้เชิงปริมาณ ด้านการใช้ตัวแบบ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎากร เอี่ยมอำไพ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาชนใช้เทคโนโลยีทำให้สะดวกในการติดตามข่าวสารมากยิ่งขึ้น ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไป ประชาชนจะนำข้อมูลจากการที่ติดตามข่าวสารทางการเมือง และนโยบายของพรรคการเมืองเป็นหลักเกณฑ์การตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป แสดงออกไปในการใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปหรือการสนับสนุนทางความคิดของพรรคการเมืองหรือนักการเมืองนั้น ๆ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, $S.D.=0.43$) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ สามารถทำนายได้ร้อยละ 19.6 และหลักอคติ 4 สามารถทำนายได้ร้อยละ 12.6 ทำให้พบประเด็นสำคัญคือ ความเข้าใจทางการเมืองมีความเข้าใจด้านสิทธิมีและการรู้จักเคารพระเบียบและกฎหมาย การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสนใจและต้องการแสดงสิทธิของตน ทศนคติทางการเมืองเกิดจากการใช้ประสบการณ์ส่วนตัวและการปลูกฝังค่านิยมทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมืองมีการแสดงออกด้วยการเลือกตั้งและการประเมินและตรวจสอบ สอดคล้องกับสุทนต์ ทองเล็ก (2563) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนจังหวัดสระแก้ว

จากผลที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งลดลงจากครั้งที่แล้ว เนื่องจากประชากรจากหลากหลายพื้นที่มาอาศัย จากปัญหาสังคมที่เป็นจังหวัดชายแดน ปัญหาการไปใช้สิทธิที่ลดลงจากครั้งที่ผ่านมานักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชน เพราะเป็นการผูกขาดทางการเมือง จากกระแสการประท้วงและเรียกร้องทางการเมือง การบริหารบ้านเมืองของนักการเมืองที่ไม่ได้ส่งผลต่อเศรษฐกิจ และความเจริญของจังหวัด ทำให้การไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาลดลง

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง พบว่า 1. ฉันทาคติความลำเอียงเพราะพอใจหรือรักใคร่กันด้วยการไม่ยึดความชอบส่วนตัวเป็นที่ตั้งเป็นการรู้จักห้ามใจไม่ให้เอาความคิดของตนเข้าไปตัดสินแทนคนอื่นการตัดสินใจด้วยความเป็นธรรม 2. โทสาคติความลำเอียงเพราะไม่ชอบหรือโกรธด้วยการใช้ความเข้าใจและเหตุผลมาเป็นแนวทางเพื่อการตัดสินใจและการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราจะต้องเข้าใจและให้ความสำคัญกับทุกคนอย่างเท่าเทียม 3. โมหาคติความลำเอียงเพราะงมงายหรือหลงมกยด้วยการพิจารณาจากความถูกต้องและเหมาะสม และเปิดใจกว้างรับฟังอย่างมีสติจะต้องพร้อมรับฟังข้อคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจและคิดตามอย่างไม่ด่วนสรุป 4. ภยาคติความลำเอียงเพราะความกลัวหรือเกรงใจด้วยการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรมจะต้องไม่เกรงกลัวต่ออำนาจใด ๆ และการแสดงออกด้วยความจริงใจและกล้าหาญต้องกล้าที่จะยืนหยัดในความถูกต้องโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.44) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสถิต สุทธิมน และคณะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกตั้งตามหลักอคติ 4 โดยการเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างเป็นรูปธรรมให้ทั่วถึงทุกกลุ่มคนเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและตัดสินใจอย่างมีความรู้ความเข้าใจ และควรให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้วิจารณ์ญาณในการเลือกตั้งตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นการนำหลักคำสอนที่เน้นความถูกต้องและคุณธรรมมาใช้ในการตัดสินใจเลือกผู้แทนที่ดีและมีคุณธรรมในการบริหารบ้านเมือง

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ทำให้พบว่า การนำหลักอคติธรรมมาสนับสนุนให้ประชาชนเกิดการตัดสินใจไปเลือกตั้งได้อย่างเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่พึงกระทำ จึงสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้

1. การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปางพบว่า ด้านการใช้ความรู้สึก เป็นการตัดสินใจด้วยความรู้สึกส่วนตัวพิจารณาด้วยความชอบที่เป็นการใช้ความพึงพอใจของตนเองเป็นเกณฑ์ในการเลือกผู้นำแต่ก็พึงต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำเป็นอีกหนึ่งเหตุที่มาจากการใช้ความรู้สึกในการตัดสินใจด้วยการพิจารณาจากความสนิทและรู้จักกันเป็นอย่างดี ดังนั้นการใช้ความรู้สึกเป็นการตัดสินใจที่แสดงถึงสิทธิและความชัดเจนของความต้องการได้มากที่สุด ด้านการใช้ประสบการณ์ การเลือกจากภาพลักษณ์ผู้นำเป็นการตัดสินใจจากสิ่งที่เห็นและได้รับรู้ถึงตัวตนของนักการเมืองที่ผ่านมาจากบทบาทหน้าที่หรือการเข้ามามีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือชุมชน และการพิจารณาผลงานที่ผ่านมาของผู้นำเป็นการพิจารณาจากการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนประชาชนทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง ด้านการใช้ความ伶俐 ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำเป็นตัวกำหนดว่าจะเลือกหรือไม่เลือก จะเชื่อใจหรือไม่เชื่อใจจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความลังเลได้ง่ายนักการเมืองจึงต้องให้

ความชัดเจนในเรื่องนี้ด้วยการทำให้ประชาชนเข้าใจ และการจูงใจของครอบครัวข้างเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่ทำให้เกิดตัวเลือกที่จะต้องตัดสินใจจึงต้องพิจารณาหลาย ๆ สิ่งประกอบด้วยกันเพื่อให้มั่นใจและตัดสินใจได้ชัดเจน ด้านการใช้ดุลยพินิจ พิจารณาอย่างรอบคอบที่ต้องมีการคิดก่อนว่านักการเมืองคนนั้นมีความสามารถเหมาะสมกับการเป็นผู้นำที่จะมาทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการดำเนินนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และคำนึงถึงประโยชน์โดยรวมว่าเมื่อทำการเลือกมาแล้วจะสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนได้มากน้อยเพียงใด ด้านการใช้ตัวแบบ การเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นเป็นการพิจารณาจากบทเรียนของพื้นที่อื่นที่มีการเลือกคนตามปัจจัยต่าง ๆ แล้วมีผลเป็นเช่นใด เพื่อนำมาประกอบกับการตัดสินใจที่จะต้องมีความชัดเจนหรือตัวอย่างที่เป็นแบบแผนให้ปฏิบัติตาม จึงถือได้ว่ามีส่วนสำคัญในการทำให้เกิดความเข้มแข็งในการตัดสินใจของประชาชน ด้านการใช้เชิงปริมาณ พิจารณาจากการประเมินข้อมูลเชิงจำนวนเป็นการนำข้อมูลการประเมินต่าง ๆ มาพิจารณารวมเพื่อให้เห็นภาพรวมของนักการเมืองว่ามีระดับศักยภาพหรือต้นทุนเหมาะสมกับการเข้ามาทำหน้าที่ผู้นำมากหรือน้อย

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดลำปาง ความเข้าใจทางการเมือง การสร้างความเข้าใจด้านสิทธิเป็นพื้นฐานที่ประชาชนจะต้องมีความเข้าใจถึงขอบเขตที่ตนสามารถกระทำได้เพื่อให้เกิดการใช้สิทธิอย่างเหมาะสม การรณรงค์ให้รู้หลักหน้าที่พลเมืองเป็นการส่งเสริมให้เห็นความสำคัญในการทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีตามหลักประชาธิปไตย และการให้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและกฎหมายที่เกี่ยวข้องถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่ประชาชนจำเป็นต้องรับรู้ เนื่องจากเป็นหลักการพื้นฐานในการปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมือง การให้ความรู้เกี่ยวกับหลักประชาธิปไตยเป็นการสร้างความเข้าใจในหลักการว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไรให้เหมาะสม การเปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นการร่วมแสดงความคิดเห็นและพร้อมรับฟังแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นอย่างเป็นธรรม และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเป็นการเข้าร่วมมีบทบาทในการประเมินกระบวนการทางการเมืองให้มีความเป็นไปอย่างยุติธรรมและเป็นกลางมากที่สุด ทิศนคติทางการเมือง การกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกพลเมืองเป็นขั้นแรกของการเกิดทัศนคติจะต้องมีการเข้าไปสร้างกระแสการตื่นตัวทางด้านจิตสำนึกพลเมืองที่ทำให้ประชาชนเกิดความรับผิดชอบและร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างระบบการเมืองที่ดี และการปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองที่ดีเป็นการทำให้เกิดความเชื่อและศรัทธาในความถูกต้องตามหลักประชาธิปไตย พฤติกรรมทางการเมือง การเลือกตั้งผู้นำจากคุณลักษณะที่เหมาะสมเป็นการเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจเลือกผู้นำตามความต้องการของประชาชนเอง และการประเมินและตรวจสอบการทำหน้าที่ของผู้นำที่เป็น

เข้ามามีบทบาทในการควบคุมการทำงานของผู้นำว่าเป็นไปตามที่ได้ให้คำสัญญาไว้กับประชาชนในชุมชนหรือไม่

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง ฉันทาคติ ความลำเอียงเพราะพอใจหรือรักใคร่กัน การตัดสินใจด้วยความยุติธรรมเป็นการพิจารณาด้วยความเป็นกลางไม่เข้าข้างใครยึดหลักของเหตุผลและความถูกต้องมาประกอบในการตัดสินใจเลือกผู้นำ และการไม่ยึดความชอบส่วนตัวเป็นที่ตั้งเป็นการรู้จักห้ามใจไม่ให้เอาความคิดของตนเข้าไปตัดสินแทนคนอื่นและต้องให้ความสำคัญกับความเห็นต่างอย่างเคารพในสิทธิ โทสาคติ ความลำเอียงเพราะไม่ชอบหรือโกรธ การไม่ตั้งต้นด้วยความเกลียดชังเป็นการควบคุมความรู้สึกไม่ให้ใช้ทัศนคติในเชิงลบแต่ต้องใช้ความเข้าใจและเหตุผลมาเป็นแนวทางเพื่อการตัดสินใจ และการรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราจะต้องเข้าใจและให้ความสำคัญกับทุกคนอย่างเท่าเทียมทั้งในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกทางการเมือง โมหาคติ ความลำเอียงเพราะงมงายหรือหลงมกมาย พิจารณาจากความถูกต้องและเหมาะสมเป็นการยึดหลักความถูกต้องตามหลักการ กฎหมาย และข้อตกลงของสังคมในการตัดสินใจหรือแสดงออกอย่างเหมาะสมและเปิดใจกว้างรับฟังอย่างมีสติจะต้องพร้อมรับฟังข้อคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจและคิดตามอย่างไม่ด่วนสรุป ภยากติ ความลำเอียงเพราะความกลัวหรือเกรงใจ ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมจะต้องไม่เกรงกลัวต่ออำนาจใด ๆ ยึดหลักปฏิบัติประกอบด้วยธรรมและความถูกต้อง และการแสดงออกด้วยความจริงใจและกล้าหาญต้องกล้าที่จะยืนหยัดในความถูกต้องและเป็นจริงพูดหรือแสดงออกอย่างจริงใจตรงไปตรงมา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดลำปางควรมีการให้ความรู้กับประชาชนมากขึ้นเพื่อให้เกิดความรู้และเข้าใจในหลักการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย
2. สำนักงานกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดลำปางควรมีการลงพื้นที่ในการตรวจสอบคุณภาพการหาเสียงหรือสถานการณ์ในพื้นที่เพื่อให้ผู้สมัครสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย
3. สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปางควรมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมเวทีพูดคุยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้สมัครสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ได้เกิดการรับรู้ร่วมกันถึงคุณสมบัติผู้สมัคร

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปางที่ควรมีการจัดเวทีพูดคุยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้สมัครสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
2. สำนักงานกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดลำปางควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ในหลักการพิจารณาผู้สมัครและการปฏิบัติตามสิทธิที่มีของประชาชนทุกคนได้อย่างถูกต้อง
3. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีการเปิดเวทีในการแสดงวิสัยทัศน์ของผู้สมัครโดยการให้ประชาชนสามารถสอบถามได้เพื่อนำข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อเลือกตั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนตามหลักประชาธิปไตยในจังหวัดลำปาง
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดลำปาง
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับ หลักธรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดลำปาง

เอกสารอ้างอิง

- พระมหาสถิต สุทธิมน และคณะ. พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 1. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(2), 405-418.
- พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น. (2545, 11 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 137 ตอน 107 ก. หน้า 1-17.
- รัชฎากร เอี่ยมอำไพ. (2564). รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป (ดุชนินพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเชาว์ ภูพลพันธ์. (2560). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลโนนสูง อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับประชาชนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุทน ทองเล็ก. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจังหวัดสระแก้วในการเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2562 (ดุชนินพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัจฉรา จันทร์ฉาย และสุลีพร บุญบงการ. (2548). *คิดอย่างผู้นำ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
แมคกรอฮิล.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper
& Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหาร
ส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง*
FACTORS AFFECTING LOCAL ELECTION VOTING OF PEOPLE
AT NIKOM PHATANA DISTRICT, RAYONG PROVINCE

เพชรแพรวพราว रामโกมุท, เตมศักดิ์ ทองอินทร์, อภิญา ฉัตรช่อฟ้า
Petpreawpraw Ramkomut, Termsak Thong-In, Apinyar Chatchorfa
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: warasanwarasan7@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน 2. เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน และ 3. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนโดยการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรม เป็นการวิจัยผานวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง 43,810 คน โดยหากกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูปหรือคน ด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุต่างกัน ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน และหลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยรวมมี

*Received August 28, 2024; Revised October 26, 2024; Accepted October 30, 2024

ความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง 3. การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ฉันทะ ทำให้ประชาชนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองเกิดความเต็มใจไปใช้สิทธิ วิริยะ ประชาชนตั้งใจเลือกคนดี โดยการพิจารณาจากผลงาน จิตตะ ทำให้ประชาชนมุ่งศึกษาศึกษานโยบาย ว่าช่วยท้องถิ่นจริง และวิมังสา ประชาชนมีการตรวจสอบติดตาม และทำได้จริง

คำสำคัญ: สิทธิเลือกตั้ง; องค์การบริหารส่วนตำบล; อิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research article are: 1. To Study the level of performance of personnel according to government policy. 2. To Study the relationship between the performance of personnel according to government policy. and 3. To Study problems, obstacles, and guidelines regarding the performance of personnel according to government policy. Using an integrated research method, including quantitative research, the population consisted of 130 administrators and personnel of Lam Ta Sao Municipality, Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province Data were collected using questionnaires. Analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation. and the federation coefficient Qualitative research section Data were collected from 9 key informants or people using in-depth interviews. and analyzed the data using descriptive methods.

The results of the study found that: 1. Level of personnel compliance according to government policy. Classified according to the principles of Iddhipada 4, overall, at a high level. 2. Principles of Iddhipada 4 and the work performance of personnel according to government policy. It was found that the principles of Iddhipada 4 overall had a positive relationship at a moderate level. 3. Performance of personnel according to government policy, problems, and obstacles. It was found that personnel have knowledge and low readiness for work Work late and not on time new regulations must be adjusted by organizing frequent personnel training to make personnel aware and understanding of their duties. so that the organization can develop further.

Keywords: Voting Rights; Subdistrict Administrative Organization; Itthipatha 4

บทนำ

ระบอบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ดังที่อับราฮัม ลินคอล์นกล่าวว่า การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน อำนาจอธิปไตยแยกออกเป็น 3 ส่วน คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ระบุว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการปกครองตนเองผ่านการเลือกตั้ง (บททั่วไป เรื่อง ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข, 2560)

หลักการสำคัญของการเลือกตั้ง คือ ความสุจริต เทียบธรรม อีสุระ และการลงคะแนนเสียงแบบลับ โดยต้องมีระยะเวลาที่แน่นอน ความเสมอภาค และความทั่วถึง การเลือกตั้งที่เป็นอีสุระ ยุติธรรม และเป็นไปตามกฎหมาย เป็นเงื่อนไขสำคัญในการรับรองความชอบธรรมของรัฐบาล (Turner, 2000) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มุ่งส่งเสริมการปฏิรูปการเมือง โดยเพิ่มบทบาทของประชาชนในการเมือง คุ่มครองสิทธิและเสรีภาพ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจรัฐ เป้าหมายคือเปลี่ยนการเมืองจากการผูกขาดของนักการเมืองไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคน เพื่อสร้างประชาธิปไตยที่ยั่งยืนและสมบูรณ์แบบ (พรอนงค์ เพ็ชรรัตน์, 2551)

การเลือกตั้งของประชาชนมีบทบาทสำคัญในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นจุดเริ่มต้นในการเลือกตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งที่เสรีและยุติธรรม ซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสในการถ่ายโอนอำนาจอย่างสันติ ผู้แพ้การเลือกตั้งจะยอมรับผลและถ่ายโอนอำนาจไปยังรัฐบาลใหม่ได้อย่างราบรื่น การเลือกตั้งที่เสรีและยุติธรรมต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนกำหนดรูปแบบรัฐบาลและทิศทางนโยบายในอนาคต การยึดเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ในการจัดตั้งรัฐบาลและตัดสินใจประเด็นสาธารณะ แต่ต้องไม่กีดกันเสียงข้างน้อย รัฐบาลหรือเสียงส่วนใหญ่ไม่สามารถฉีกรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย ไม่ว่าจะเป็นจากชาติพันธุ์ ศาสนา ภูมิภาค หรือระดับรายได้ (จิรพันธุ์ วิสูตรศักดิ์, 2547)

ตามหลักปรัชญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้ระบุว่าเจตจำนงของประชาชนเป็นมูลฐานแห่งอำนาจอธิปไตย เจตจำนงนี้ต้องแสดงออกผ่านการเลือกตั้งที่สุจริต และเป็นธรรม โดยมีหลักการหนึ่งคนหนึ่งเสียง และการเลือกตั้งมีความสำคัญ (สุขุม นวลสกุล, 2528) คือ

1. การมีส่วนร่วมในการปกครอง ประชาชนสามารถเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภาและคณะรัฐบาล
2. การเปลี่ยนอำนาจอย่างสันติ เป็นวิธีการที่ทันสมัยและสันติในการเปลี่ยนอำนาจทางการเมือง ต่างจากสมัยโบราณที่ใช้กำลังและอาวุธ
3. ป้องกันการรัฐประหาร หากรัฐบาลบริหารประเทศไม่ได้ผล ประชาชนสามารถเลือกตั้งใหม่เพื่อเปลี่ยนผู้บริหาร
4. การหมุนเวียนเปลี่ยนอำนาจ เปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลอื่นเข้ามาบริหารประเทศ

ทำให้ประชาชนสามารถเปลี่ยนตัวผู้แทนหากไม่พอใจรัฐบาลเดิม 5. เสริมสร้างความถูกต้องและชอบธรรม ให้ความชอบธรรมในการใช้อำนาจทางการเมืองแก่รัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง

การเลือกตั้งช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการตรวจสอบอำนาจรัฐ การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นช่องทางสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น รวมถึงการผลิตผู้นำทางการเมืองในอนาคต(องอาจ จัตกุล, 2552) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 78 ได้กำหนดให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการจัดบริการสาธารณะ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (แนวนโยบายแห่งรัฐ เรื่อง รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, 2560)

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่มีประชากรมาก ทำให้การเลือกตั้งเกิดปัญหาการทุจริตมากมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และบังคับให้เลือกพรรคที่มีอิทธิพลในพื้นที่อย่างต่อเนื่องมาหลายสมัยทำให้ประชาชนเกิดความเอือมระอา ไม่อยากออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (ไอฟาร์ ถิ่นบางเตียว และนครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2552) ด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยจึงสนใจที่จะหลักอิทธิบาท 4 คือ 1. ฉันทะ คือ เต็มใจไปใช้สิทธิ 2. วิริยะ คือ ตั้งใจเลือกคนดี 3. จิตตะ คือ จิตใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ ศึกษานโยบายก่อนเลือกผู้แทน 4. วิมังสา คือ การทบทวนผลงานของนักการเมือง (พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ รุตญาโณ) (2543) ดังนั้นจึงเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน ซึ่งมีหลายปัจจัยที่ทำให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นและส่วนรวม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง และเป็นประโยชน์ให้นักการเมืองได้พัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้ประชาชนเลือกทุกสมัยที่ลงเลือกตั้ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง จำนวน 43,810 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จากสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ จำนวน 9 รูปหรือคน คือ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน และนักปกครองท้องถิ่น จำนวน 4 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม 3 ตอน ได้แก่ 1. เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล 2. เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 3. เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามหลักอิทธิบาทธรรม เรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert, 1967) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (ลิน พันธุ์พินิจ, 2547) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.968

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยได้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จากคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการ

ผลการวิจัย

1. ระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง

1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร 2. ด้านการมีบทบาทในชุมชน 3. ด้านบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และ 4. ด้านการสื่อสารทางการเมือง และอิทธิบาท 4 ดังตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามตัวแปรโดยภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน ในอำเภอนิคมน้ำจืดจังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร	3.87	0.90	มาก
ด้านการมีบทบาทในชุมชน	3.81	0.72	มาก
ด้านบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	3.58	0.71	มาก
ด้านการสื่อสารทางการเมือง	3.80	0.85	มาก
ภาพรวม	3.76	0.52	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย เรียงตามลำดับได้ดังนี้ มากที่สุด คือ ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ($\bar{X}=3.87$, S.D.=0.90) รองลงมา คือ ด้านการมีบทบาทใน ชุมชน ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.72) ด้านการสื่อสารทางการเมือง ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.85) และน้อยที่สุด คือ ด้านบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ($\bar{X}=3.58$, S.D.=0.71) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
หลักฉันทะ (เต็มใจไปใช้สิทธิ)	3.96	0.90	มาก
หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี)	3.88	0.72	มาก
หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบาย)	3.81	0.71	มาก
หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงาน)	3.73	0.85	มาก
ภาพรวม	3.85	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.85$, S.D.=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ หลักฉันทะ (เต็มใจไปใช้สิทธิ) ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.90) รองลงมา คือ หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.72), หลักจิตตะ (จิตใจที่จดจ่อศึกษานโยบาย) ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงาน) ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.85) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหาร ตามสมมติฐานที่ 1-5

สมมติฐานที่	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ไม่ยอมรับ
1	เพศ	ปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	0.897	-	0.370	-	✓
2	อายุ	ปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	-	1.850	0.119	-	✓
3	การศึกษา	ปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	-	2.445	0.046*	✓	-
4	อาชีพ	ปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	-	2.787	0.012*	✓	-

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหาร ตามสมมติฐานที่ 1-5 (ต่อ)

สมมติฐานที่	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ไม่ยอมรับ
5	รายได้	ปัจจัยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	-	3.144	0.025*	✓	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่มีเพศ อายุ ต่างกัน ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานการวิจัย

3. แนวทางการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง โดยการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 หลักฉันทะ (เต็มใจไปใช้สิทธิ) การประยุกต์หลักฉันทะ เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง เต็มใจไปใช้สิทธิ การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ การเลือกคนดีเป็นหน้าที่ของประชาชน ตั้งใจศึกษา เปรียบเทียบนโยบายก่อนไปใช้สิทธิ หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) การประยุกต์หลักวิริยะ เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ตั้งใจไปใช้สิทธิ ตั้งใจเลือกคนดี ตั้งใจทำหน้าที่เพื่อใช้สิทธิเลือกคนที่มีความรับผิดชอบในการบริหารท้องถิ่น หลักจิตตะ (จดจ่อศึกษานโยบาย) การประยุกต์หลักจิตตะ เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง ประชาชนตั้งใจทำหน้าที่ของตนเองศึกษานโยบายก่อนเลือก ไปใช้สิทธิ ตั้งใจเลือกคนดี นโยบายเด่น ตั้งใจทำหน้าที่เพื่อใช้สิทธิเลือกคนที่มีความรับผิดชอบในการบริหารท้องถิ่น หลักวิมังสา (ติดตาม ตรวจสอบ) การประยุกต์หลักวิมังสา เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง เพื่อประชาชนได้ทบทวนสิทธิหน้าที่ที่ตั้งใจเลือก ความมุ่งมั่นอยากได้คนดีมีความรู้ความสามารถ รับผิดชอบต่อหน้าที่ นำไปสู่การทบทวนตัวเอง และทบทวนสิ่งที่ได้เลือกไปแล้วมีผลดี เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ประชาชนให้ความสำคัญกับคุณลักษณะของผู้สมัครโดยเฉพาะเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่และต่อประชาชนที่นักการเมืองต้องมีส่วนร่วมทั้งเป็นผู้ที่มีความประนีประนอม มีความรู้ความสามารถให้ประชาชนพึงพาได้ การมีบทบาทในชุมชน เข้าร่วมในการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอและร่วมในวางแผน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปณฺญานาโส) (2563) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร อยู่ในระดับที่สำคัญ โดยการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีบทบาทสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะจากรายได้ภาษีเพื่อประโยชน์ของประชาชน นอกจากนี้ ประชาชนยังมีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินโครงการต่าง ๆ และได้รับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เป็นตัวกลางที่ดีระหว่างประชาชนกับหน่วยงานราชการในการตัดสินใจเลือกตั้ง ประชาชนจะพิจารณาจากหลักเกณฑ์และข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือนโยบายของกลุ่มการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด หรือความผูกพันที่มีต่อกลุ่มการเมืองหรือผู้สมัคร เพื่อเลือกผู้สมัครที่ตรงกับความต้องการของตนมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวัฒนา นนทชิต (2559) ได้วิจัยเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมือง ท่าข้าม อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในระดับสูง โดยเฉพาะจากการสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่นและการกำกับดูแลการปกครองท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเรวัตน์ คทาโร (2564) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ตามสมมติฐาน พบว่า 1. เพศ อภิปรายได้ว่า ประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิงให้ความสำคัญต่อการไปใช้สิทธิ สมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง เพราะมีความใกล้ชิดส่งผลกับการพัฒนาท้องถิ่นผลงาน และเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเนาวนันท ชยาภินันโท (2563) ได้วิจัยเรื่อง จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอลำพาน จังหวัดลำพูน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อจิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอลำพาน จังหวัดลำพูน ไม่แตกต่างกัน จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ว่าความคิดเห็นจะต่างกันตามเพศ ในส่วนของอายุ พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกันให้ความสำคัญกับสิทธิและหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างแตกต่างกัน โดยพิจารณาจากข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและนโยบายของพรรคการเมือง เมื่อได้รับข้อมูลดังกล่าว ประชาชนจะเริ่มประเมินและเปรียบเทียบข่าวสารที่ได้รับกับหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของตนเองในการเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสร้อยทอง ปญญาวุธ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการเปรียบเทียบพบว่า จากการศึกษาพบว่า อายุที่ต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ในส่วนของระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษามีผลต่อความสนใจและการให้ความสำคัญต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างชัดเจน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และการสื่อสารทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความคิดเห็นในด้านการบริหารงานของ อปท. และการสื่อสารทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรีสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ (2563) วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนใน เขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการเปรียบเทียบ พบว่า จากการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในส่วนของ

อาชีพ พบว่าประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความสนใจในคุณลักษณะของผู้สมัคร การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในอดีต และการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะกลุ่มพ่อบ้านหรือแม่บ้านที่มักจะพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ในการเลือกสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสร้อยทอง ปณญาวุธ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิ พิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการเปรียบเทียบพบว่ารายได้ต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมแตกต่างกันจึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางการส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดระยอง โดยการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 พบว่า จากการศึกษาพบว่าระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน้ำอูน จังหวัดระยอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้ในการตัดสินใจ หลักฉันทะ ทำให้ประชาชนเกิดความตระหนักรู้ในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ส่งผลให้มีความเต็มใจและพร้อมใจในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งหลักวิริยะ กระตุ้นให้ประชาชนตั้งใจเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติและผลงานที่ดีจากการบริหารองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา นำมาเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจ หลักจิตตะ ช่วยให้ประชาชนใส่ใจศึกษาและพิจารณานโยบายที่นักการเมืองท้องถิ่นเสนอ ว่านโยบายเหล่านั้นมีความสำคัญและช่วยพัฒนาท้องถิ่นได้จริงหรือไม่ และหลักวิมังสา ช่วยให้ประชาชนตรวจสอบและติดตามผลงานของผู้สมัคร ทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้งอย่างเป็นกลางและเป็นธรรม นำไปสู่การตัดสินใจที่มีคุณภาพและส่งเสริมการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระบุญเพ็ง สิทธิวิชา (2562) ได้วิจัยเรื่อง การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารจัดการท้องถิ่นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสี่อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดการท้องถิ่นของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสี่อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี สามารถดำเนินการได้ดังนี้ 1. ด้านฉันทะ บุคลากรควรใช้ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ และพิจารณาอย่างรอบคอบในการบริหารจัดการท้องถิ่น โดยต้องทำการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 2. ด้านวิริยะ บุคลากรควรมีความจริงจังและมุ่งมั่นในการบริหารจัดการท้องถิ่น พร้อมทั้งสร้างเสริมความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง 3. ด้านจิตตะ บุคลากรควรมีความเสียสละและมุ่งมั่นในการบริหารจัดการท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ขององค์กร 4. ด้านวิมังสา บุคลากรควรใช้สติในการควบคุมอารมณ์และพิจารณาอย่างรอบคอบในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัณฑิ์ จันทร์สว่าง (2561) ได้

วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสามัคคีในการ บริหาร องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประยุกต์ใช้ หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสามัคคีในการบริหารองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์ โดยการรณรงค์สร้างความรักความสามัคคีเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและ ส่งเสริมให้ชุมชน สามารถจัดการตนเอง คำนึงถึงหลักคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมใน การช่วยกันตัดสินใจ

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยอธิบายได้ดังนี้

1. หลักฉันท์ (เต็มใจไปใช้สิทธิ) อธิบายได้ว่า การประยุกต์ฉันท์เพื่อส่งเสริมการไป ใช้ สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนใน อำเภอเนินขาม พัฒนา จังหวัดระยอง ส่งเสริมประชาชนให้ไปใช้สิทธิ โดยที่ประชาชนเต็มใจ ปฏิบัติตามข้อกำหนดการ มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เต็มใจร่วมออกไปใช้สิทธิ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งการเมืองระดับ ท้องถิ่นและระดับชาติ เต็มใจทำกิจกรรมทางการเมือง ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและ ประเด็นทางการเมือง 2. หลักวิริยะ (ตั้งใจเลือกคนดี) อธิบายได้ว่า การประยุกต์ฉันท์เพื่อส่งเสริมการไปใช้ สิทธิเลือกตั้งสมาชิก สภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอเนินขาม พัฒนา จังหวัด ระยอง ประชาชนพิจารณาเลือกคนดี มีบทบาทในชุมชน บริหารงานเป็นเห็นการ เปลี่ยนแปลง

ในพื้นที่เป็นคดี ชื่อสัตย์ สุจริตโปร่งใส แก้ปัญหาให้กับท้องถิ่นและชุมชน พิจารณา ตั้งแต่ บุคลิกภาพ การวางตน ทักษะคิด วิสัยทัศน์ พร้อมปรับตัวแก้ปัญหาท้องถิ่น 3. หลักจิตตะ (ศึกษานโยบาย) อธิบายได้ว่า การประยุกต์ฉันทะเพื่อส่งเสริมการไปใช้ สิทธิเลือกตั้งสมาชิก สภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในอำเภอนิคมน พัฒนา จังหวัด ระยอง ประชาชนพิจารณาเลือกคนดี นโยบายที่แก้ปัญหาให้กับพื้นที่ มีทีมงานพร้อมที่ จะช่วยเหลือประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในนโยบายและกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น 4. หลักวิมังสา (ตรวจสอบ ติดตาม ผลงาน) อธิบายได้ว่า การประยุกต์ฉันทะเพื่อ ส่งเสริมการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน ใน อำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง ประชาชนพิจารณาติดตาม ตรวจสอบ ผลงาน กิจกรรม โครงการ ต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการติดตามพฤติกรรมของนักการเมือง ท้องถิ่นและสมาชิก สภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ความก้าวหน้าของ โครงการที่อยู่ในช่วงระหว่างดำรง ตำแหน่งมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร สมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบล มีนโยบายยึดความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่เป็นเรื่องใหญ่
2. ด้านการมีบทบาทในชุมชน สมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบล มีนโยบายพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร สมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลต้องพัฒนาตนเองให้มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ ให้ประชาชนเชื่อถือและไว้วางใจ
2. ด้านการมีบทบาทในชุมชน สมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลร่วมในการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ แรงงาน พัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเกี่ยวกับสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ประชาชนประสงค์จะให้ เป็นหรือเป็นแบบอย่างที่ดี
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคระหว่างสมาชิกสภาตำบลและผู้บริหาร องค์การ บริหารส่วนตำบลกับประชาชนในอำเภอนิคมนพัฒนา จังหวัดระยอง

เอกสารอ้างอิง

- จิรพันธุ์ วิสูตรศักดิ์. (2547). การดำเนินงานตามบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองสหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่น (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- แนวนโยบายแห่งรัฐ เรื่อง รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 19.
- บททั่วไป เรื่อง ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 3.
- ปิ่นอนงค์ ทองบ่อ. (2563). การเสริมสร้างความเข้าใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพระอินทราชา อำเภอ บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรอนงค์ เพ็ชรรัตน์. (2551). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานเทศบาลนคร สุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปลูก ภาโส). (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของ ประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเนาวนนท์ ชยาภินโนโท. (2563). จิตสำนึกทางการเมืองในการพัฒนาระบอบ ประชาธิปไตย ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัด ลำพูน (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญเพ็ง สิทธิวงษา. (2562). การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารจัดการท้องถิ่น ของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. วารสาร มหาจุฬานาครทรรณ, 6(5), 2459-2480.
- พระมหาเรวัฒน์ อคคทาโร. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต

- สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ ฐตญาโณ). (2543). *ธรรมาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: กองทุนไตรรัตน์ภาพ.
- พระสร้อยทอง ปณฺญาโว. (2563). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตตำบลเมืองเตา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัฒนา นนทชิต. (2559). การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 6(3), 115-120.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2566). *สถิติจำนวนประชากร*. สืบค้น 10 มกราคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/a6jQd>
- สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สุขุม นวลสกุล. (2528). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุบัณฑิต จันทร์สว่าง. (2561). *การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์* (ดุขฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- องอาจ จิตกุล. (2552). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน เขตเทศบาลตำบลหนองแวงอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว และนครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2552). *การซื้อสิทธิ์ขายเสียง*. สืบค้น 20 มกราคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/0Kced>
- Turner, B. S. (2000). *Contemporary Problems in the Theory of Citizenship*. London: Sage Publications Ltd.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

การพัฒนาการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม
ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี*

THE DEVELOPMENT OF PARIYATTIDHAMMA EDUCATION MANAGEMENT
DHAMMA DIVISION OF SANGHA ON CHANTHABURI PROVINCE

พระมหาถาวร ขนติวิไช

Phramaha Thaworn Khantivijjo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: neung1976@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. วิเคราะห์สภาพทั่วไป 2. ศึกษากระบวนการ 3. นำเสนอการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์ จังหวัดจันทบุรี การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ 10 รูปหรือคน โดยใช้วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา สรุปเป็นความเรียง และการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ จำนวน 273 รูป ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.864 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไป พบว่า จุดแข็งและโอกาส มีการส่งเสริมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง จุดอ่อนและอุปสรรค ในการเรียนการสอนยังล้าสมัยและขาดสื่อการสอนที่น่าสนใจ ผู้บวชเรียนลดลง 2. กระบวนการในการพัฒนา พบว่า ด้านการวางแผน มีการวางแผนตามวัตถุประสงค์ของสำนักเรียน ด้านการจัดองค์การ มีการกำหนดโครงสร้างและแบ่งหน้าที่การทำงาน ด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน การคัดเลือกและสรรหาบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ด้านการอำนวยการ ผู้บริหารมีการควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการประสานงาน มีการประสานงานทั้งภายในและภายนอกสำนักเรียน ด้านการรายงาน มีการสรุปผลการเรียนการสอน ด้านงบประมาณ ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและผู้มีจิตศรัทธา และเมื่อสำรวจความคิดเห็น พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง 3. การพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม พบว่า ด้านหลักสูตร

*Received October 23, 2024; Revised November 19, 2024; Accepted November 21, 2024

ควรมีการปรับปรุงให้น่าสนใจ ด้านการจัดการเรียนการสอน จัดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน ด้านสื่อการเรียนการสอน มีการใช้สื่อและนวัตกรรมทันสมัยกระตุ้นความสนใจผู้เรียน ด้านเทคนิคการสอน การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล การกำหนดขอบเขตและออกแบบการวัดและประเมินผล และเมื่อสำรวจความคิดเห็นพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การพัฒนา; พระปริยัติธรรม; แผนกธรรม

Abstract

This research article aims to 1. Analyze the general situation 2. Study the process 3. Present the development of the teaching of Dhamma in the Dhamma Department of the Sangha of Chanthaburi Province. The research is a mixed-methods research, consisting of qualitative and quantitative research. In the qualitative research, semi-structured interviews were used with 18 key informants or people and focus group discussions with 10 people or people, using descriptive content analysis techniques, summarized as essays. The quantitative research used a questionnaire with a sample group of 273 monks. The reliability of the whole questionnaire was 0.864. The quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that: 1. General conditions in the development of teaching management, strengths and opportunities, continuous promotion of teaching and learning, weaknesses and obstacles, teaching and learning are still outdated and lack interesting teaching media, the number of monks has decreased. 2. The process of developing teaching and learning management, planning aspect, planning according to the objectives of the school, organization aspect, structure determination and division of work duties, personnel arrangement, selection and recruitment of personnel suitable for the work, administration aspect, administrators control and supervise the work of personnel, coordination aspect, coordination both inside and outside the school, reporting aspect, summarizing teaching and learning results, budget aspect, support from the government and devotees, and when surveying opinions, it was found that overall, it was at a moderate

level. 3. Development of teaching and learning of Buddhist scriptures, Dhamma department of the Sangha of Chanthaburi Province, in terms of the curriculum, should be improved to be more interesting, teaching and learning aspect, organizing content and activities to be consistent with learners, teaching media aspect, using modern media and innovation to stimulate learners' interest, teaching techniques, organizing activities to make learners the center of learning, measurement and evaluation aspect, defining the scope and designing measurement and evaluation aspect, and when surveying opinions, it was found that overall, it was at a moderate level.

Keywords: Development; Prapariyattham; Dhamma Department

บทนำ

การศึกษาเป็นการสร้างและเพิ่มพูนความรู้ และความคิดของบุคคลเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ในสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของคนในสังคม สังคมจะพัฒนาได้มากเมื่อสมาชิกในสังคม มีความสามารถมาก สังคมจึงต้องส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ของสมาชิก การศึกษาหาความรู้ ส่วนหนึ่งเป็นการกระทำโดยเสรีตามความสนใจใคร่รู้ของตัวบุคคลเอง และอีกส่วนหนึ่งเป็นการกำหนดให้โดยผู้ใหญ่สำหรับเยาวชนหรือโดยรัฐสำหรับประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

การศึกษาในทางพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ก็เช่นเดียวกัน นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาของพระสงฆ์เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม และการศึกษาอื่น ๆ อันสมควรแก่สมณะ การจัดการศึกษาของพระสงฆ์เรียกว่า การศาสนศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อธำรงรักษาเนื้อหาสาระหรือแก่นสารพระพุทธศาสนาไว้ ได้แก่ การเรียนนักธรรมและบาลี ซึ่งการศึกษาของสงฆ์ในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 ปัจจุบันการจัดการศึกษาที่คณะสงฆ์จัดให้พระภิกษุสามเณรมี 4 ประเภท คือ 1. การศึกษาพระปริยัติ ธรรมแผนกธรรม 2. การศึกษาระเบียบวิธีธรรมแผนกบาลี 3. การศึกษาระเบียบวิธีธรรมแผนกสามัญศึกษา และ 4. การศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (พระมหารัชมงคลมณเฑียรวิจิตร, 2549)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หรือที่เรียกกันว่า เป็นการศึกษาพระธรรมวินัยในภาษาไทยเพื่อให้ภิกษุสามเณรผู้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาสามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้สะดวกและทั่วถึง (พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ พุทธญาโณ), 2557) ตลอดจนเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไปซึ่งจะเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการเผยแผ่ศาสนา ซึ่งจะยังผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในสังคมเกิด ความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาและประเทศชาติโดยส่วนรวมต่อไป (พระครูอุทัยธรรมานุกุล (สามารถ อธิธัญญาโณ), 2559) การจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมโดยรวม ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่รบกวนการแก้ไขปรับปรุง วัดที่เปิดเป็นสำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษาโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับศักยภาพความสามารถเจ้าสำนักเรียนเป็นสำคัญหากเจ้าอาวาสมีความสามารถมีบารมีก็สามารถจัดการศึกษาให้เจริญเต็มโตได้ แต่ถ้าผู้บริหารหรือเจ้าอาวาสไม่มีความสามารถไม่มีบารมี คุณภาพการศึกษาพระปริยัติธรรมของสำนักเรียนหรือสำนักศาสนศึกษานั้นก็จะลดน้อยลง (พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญญาพล และคณะ, 2560) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมทั่วทุกภาคต่างประสบปัญหาสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1. จำนวนนักเรียนมีแนวโน้มลดลง 2. การจัดการศึกษาไม่เป็นระบบ 3. ครูผู้สอนขาดแรงจูงใจ 4. ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน และ 5. งบประมาณมีจำนวนไม่เพียงพอ (กรมการศาสนา, 2539)

คณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่ในเขตปกครองทั้งหมด 10 อำเภอ มีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมเช่นเดียวกับพื้นที่อื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากจำนวนสถิติผู้ขอเข้าสอบและสถิติการสอบผ่านของนักเรียนในแต่ละปีมีค่าเฉลี่ยที่น้อยมาก เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมของคณะสงฆ์จันทบุรีนั้น มีประเด็นปัญหาที่ต้องหาแนวทางในการแก้ไขเพื่อให้ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี และเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับให้คณะสงฆ์ในพื้นที่อื่น ๆ สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้น ตลอดจนทั้งเป็นการจรรโลงและสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงและวัฒนาอย่างยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษากระบวนการในการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ทราบข้อมูลมีความชัดเจนยิ่งขึ้น และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการลงพื้นที่ภาคสนาม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ สามเณร ที่ศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ในจังหวัดจันทบุรี

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จากสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1976) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 273 รูป

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มพระสังฆาธิการฝ่ายปกครอง กลุ่มนักวิชาการทางด้านการจัดการเชิงพุทธ กลุ่มนักจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มข้าราชการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 รูปหรือคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1. แบบสัมภาษณ์ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) 2. แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและลึกซึ้ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสนทนานี้ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อให้ได้คำตอบเชิงลึกและเหตุผลจากผู้เข้าร่วมกลุ่ม

3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ และนำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข จำนวน 5 ท่าน เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) ได้ผลการหาค่า IOC (สุริย์ ศิริโกการภิมย์, 2556) มากกว่า 0.50 ขึ้นไป และนำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรนอกพื้นที่วิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) (Cronbach, 1974) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.865

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้ 1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1. จัดเตรียมเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview Guide) 2. ติดต่อนัดหมายขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวันเวลาให้ชัดเจน 3. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวันเวลาที่ได้นัดหมายไว้ 4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของผลการสัมภาษณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล 2. การเก็บรวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1. จัดเตรียมเอกสารประกอบการสนทนากลุ่มเฉพาะ 2. ทำการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ 3. ดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงในการสนทนากลุ่มเฉพาะ 4. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มเฉพาะมาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อความเขียนเป็นเชิงพรรณนา

4.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม 2. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือนำส่งจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึง เจ้าคณะจังหวัดจันทบุรีเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) 3. นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือ เพื่อขอแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 273 ชุด และดำเนินการแจกด้วยตนเองและรับกลับคืนด้วยตนเอง

ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด 273 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 % ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมาเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้วิธีการพรรณนา สรุปเป็นความเรียง สรุปเป็นความเรียง

5.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี จุดแข็งและโอกาส มีการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยบุคลากรทางการศึกษามีความรู้และความสามารถในการสอนได้ดี นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมบวชสามเณรภาคฤดูร้อน พร้อมส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโครงการเรียนหลักสูตรนักธรรมควบคู่ไปด้วย อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนและอุปสรรค ในการจัดการเรียนการสอนยังคงเป็นความล่าช้า ไม่มีเทคนิคใหม่ ๆ ที่ช่วยเสริมความน่าสนใจ ส่วนหนึ่งจำนวนพระสงฆ์บวชใหม่ในแต่ละปีลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของการศึกษายุคสมัยใหม่

2. กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วยหลายด้าน ได้แก่ ด้านการมีการดำเนินการวางแผนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสำนักเรียนอย่างชัดเจน ด้านการจัดองค์การ มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ด้านการจัดบุคลากร มีการจัดสรรบุคคลที่มีความรู้เข้ามาสอนอย่างเหมาะสม ด้านการฝ่ายบริหารมีการติดตามการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอน ด้านการประสานงาน มีเครือข่ายต่าง ๆ สนับสนุนการเรียนการสอน ด้านการรายงาน มีการติดตามและจัดทำผลการเรียนของนักเรียนและสรุปเป็นรายงานให้เจ้าสำนัก และด้านงบประมาณ มีการจัดหางบประมาณในการสนับสนุนสำนักเรียนจากผู้มีจิตศรัทธาและงบประมาณจากภาครัฐส่วนหนึ่ง และเมื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.13$, $S.D.=0.765$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

3. การพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักสูตร มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและหนังสือนักระรมให้ทันสมัยและนำศึกษามากขึ้นด้านการจัดการเรียนการสอน มีการนำเทคนิคการสอนเข้ามาช่วยสร้างความสนใจให้กับนักเรียน โดยบูรณาการหลักวิชาการกับหลักธรรมเข้าด้วยกันด้านสื่อการเรียนการสอน มีการนำสื่อสารที่เกี่ยวกับบทเรียนมาสอนตามความเหมาะสมกับเนื้อหาเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ด้านเทคนิคการสอน ผู้สอนต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อออนไลน์ในโลกยุคใหม่ และเมื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.11$, $S.D.=0.748$) พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี จุดแข็งและโอกาส มีการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมอย่างต่อเนื่อง โดยบุคลากรทางการศึกษามีความรู้และความสามารถในการสอนได้ดี นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมบวชสามเณรภาคฤดูร้อน พร้อมส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมโครงการเรียนหลักสูตรนักระรมควบคู่ไปด้วย อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนยังคงเป็นความล้าสมัย ไม่มีเทคนิคใหม่ ๆ ที่ช่วยเสริมความน่าสนใจ ส่วนหนึ่งจำนวนพระสงฆ์บวชใหม่ในแต่ละปีลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของการศึกษามัธยมศึกษาใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิสุทธธีรธรรมานุวัตร (สมเกียรติ วิสุทฺโธ) (2561) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า จุดแข็ง ด้านหลักสูตร คือ เนื้อหาครอบคลุมหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา จุดอ่อน ภาษาที่ใช้ในหนังสือเป็นภาษาที่เข้าใจยากสำหรับคนทั่วไป ขาดความยืดหยุ่น โอกาส เป็นการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาบวชเรียนเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง และสามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากหลักสูตรไปศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น อุปสรรค คือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เจริญขึ้นจึงทำให้กุลบุตรสนใจเข้ามาบวชน้อย การขาดอุปกรณ์สนับสนุนในการสอน

2. กระบวนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วยหลายด้าน ได้แก่ ด้านการมีการดำเนินการวางแผนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของสำนักเรียนอย่างชัดเจน ด้านการจัดองค์การ มีการกำหนดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนด้านการ

จัดบุคลากร มีการจัดสรรบุคคลที่มีความรู้เข้ามาสอนอย่างเหมาะสม ด้านการ ฝายบริหาร มีการติดตามการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอน ด้านการประสานงาน มีเครือข่ายต่าง ๆ สนับสนุนการเรียนการสอน ด้านการรายงาน มีการติดตามและจัดทำผลการเรียนของนักเรียนและสรุปเป็นรายงานให้เจ้าสำนัก และด้านงบประมาณ มีการจัดหางบประมาณในการสนับสนุนสำนักเรียนจากผู้มีจิตศรัทธาและงบสนับสนุนจากภาครัฐ ส่วนหนึ่ง และเมื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.13$, $S.D.=0.765$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอำนาจ ปวทุฒโน (2557) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอุปสรรคการจัดการเพื่อการบูรณาการที่ไม่ เหมาะสมกับการศึกษาพระปริยัติธรรมในปัจจุบันนี้สาเหตุสำคัญมาจากวิสัยทัศน์ไม่ชัดเจนพันธกิจไม่ เหมาะสมกระบวนการการจัดการภายในสำนักเรียนไม่ชัดเจน เช่น การบริหารบุคคล (Man) การบริหารการเงิน (Money) การบริหารวัสดุ อุปกรณ์ (Materials) การจัดการ (Management) เป็นต้น การบูรณาการหลักพุทธธรรมสำหรับการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมตามหลักการจัดการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุม

3. การพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักสูตร มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและหนังสือนักธรรมให้ทันสมัยและน่าศึกษามากขึ้นด้านการจัดการเรียนการสอน มีการนำเทคนิคการสอนเข้ามาช่วยสร้างความสนใจให้กับนักเรียน โดยบูรณาการหลักวิชาการกับหลักธรรมเข้าด้วยกันด้านสื่อการเรียนการสอน มีการนำสื่อสารที่เกี่ยวกับบทเรียนมาสอนตามความเหมาะสมกับเนื้อหาเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ด้านเทคนิคการสอน ผู้สอนต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อออนไลน์ในโลกยุคใหม่ และเมื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.11$, $S.D.=0.748$) พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิสุทธิธรรมานุวัตร (สมเกียรติ วิสุทธิธ) (2561) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมจังหวัดชลบุรี พบว่า 1. ด้านหลักสูตร การจัดเนื้อหาวิชาให้ร่วมสมัยสอดคล้องกับปัจจุบันเข้าใจง่าย 2. ด้านครูผู้สอน ส่งเสริมพัฒนาเทคนิควิธีการสอน สร้างขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอน 3. กระบวนการเรียนการสอน มีการสอนแบบการวิเคราะห์ แยกแยะตามเหตุตามปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนในการแก้ปัญหา ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

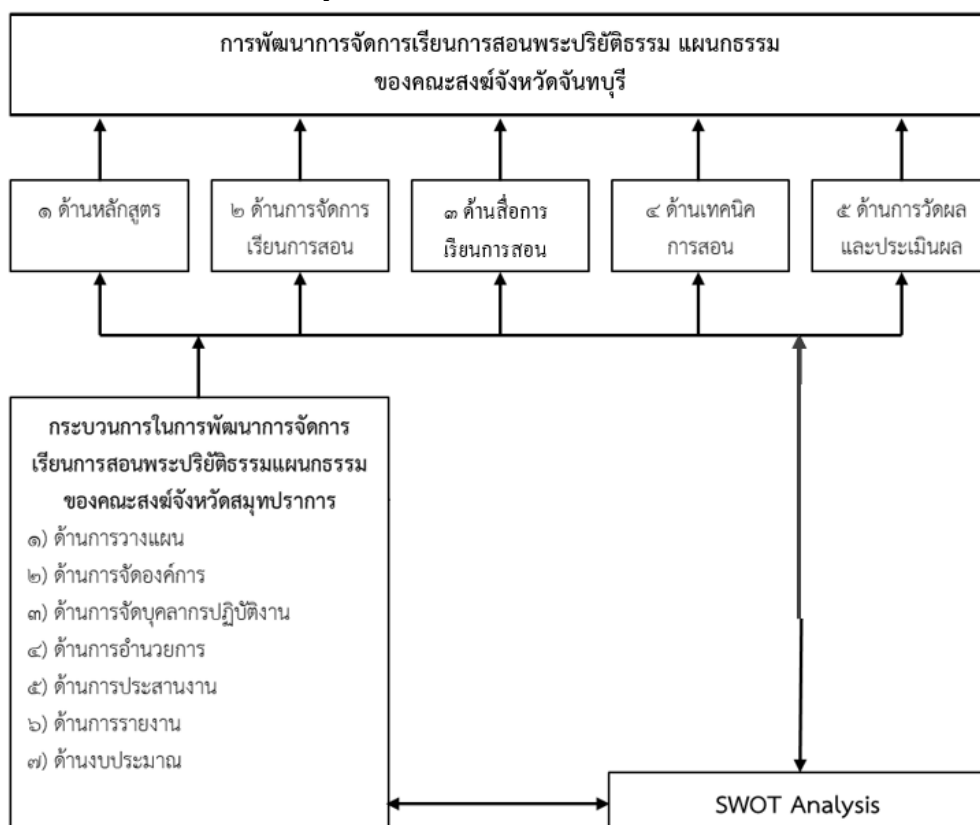
4. สื่ออุปกรณ์การสอน ส่งเสริมการผลิตสื่ออุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยการใช้สื่อออนไลน์

5. วัดผลและประเมินผล การวัดผลโดยเน้นความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ วัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนครอบคลุมทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอมรราช อมรเสวี (2561) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียน สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม 1. ด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ครูสอนมีบทบาทบทรียนทุกครั้งให้ความพร้อมก่อนเข้าสอน 2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการนำกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการเรียนให้มีหลากหลาย 3. ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรมีการนำสื่อสารสนเทศใหม่ ๆ สอดแทรกเหตุการณ์ปัจจุบันมาช่วยสอน 4. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน กำหนดหลักเกณฑ์ในการสอบและประเมินผลให้ง่ายเป็นไปตามมาตรฐานสากล และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวรพล วรพล (2562) ได้วิจัยเรื่อง แนวโน้มการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1. ด้านหลักสูตร ควรเสริมบทเรียน รวมไปถึงการผสมผสานศาสตร์ความรู้ที่ทันสมัยเข้ามาประยุกต์ 2. ด้านการจัดการศึกษา จัดเป็นการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 3. ด้านการเรียนการสอน มุ่งเน้นที่วิธีการหรือกระบวนการการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4. ด้านผู้สอน ขาดหลักจิตวิทยาในการสอน ผู้สอนขาดประสบการณ์ 5. ด้านผู้เรียน ความนิยมลดลงเมื่อเทียบกับสมัยอดีต ศึกษาเพื่อต้องการนำไปเทียบวุฒิการศึกษาประเภทอื่น 6. ด้านการวัดผลและการประเมินผล ควรมีข้อสอบประเภทปรนัย เพื่อให้ครอบคลุมองค์ความรู้ทั้งหมด

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้พบว่า การพัฒนาการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ของคณะสงฆ์จังหวัดจันทบุรี การนำเอากระบวนการ 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการจัดองค์การ 3. ด้านการจัดบุคลากร 4. ด้านการอำนวยความสะดวก 5. ด้านการประสานงาน 6. ด้านการรายงาน 7. ด้านงบประมาณ มาบูรณาการให้เข้ากับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านหลักสูตร ในมีการปรับปรุงพัฒนาเนื้อหาและภาษาให้เข้าใจง่าย จัดให้มีการเรียนรู้ที่หลากหลาย 2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้สอนมีทักษะและเทคนิคการสอน การจัดถวายนิเทศเป็นขวัญและกำลังใจผู้สอน 3. ด้านสื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผลิตสื่อการสอนที่ทันสมัยและเหมาะสม เปิดการเรียนรู้ของผู้เรียนจากสื่อออนไลน์ หรือ E-Learning 4. ด้านเทคนิคการสอน เน้นการสอนให้เข้าใจหลักธรรมพร้อมยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เข้าใจง่าย มีการจัดทัศนศึกษาเพิ่ม

ทักษะการเรียนรู้จากสถานที่จริง 5. ด้านการวัดผลและประเมินผล จัดให้มีการวัดความรู้ ปีละ 2 ครั้ง มีการอบรมความรู้ก่อนสอบ ดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาเถรสมาคม ควรกำหนดนโยบายการเรียนนักระธรรมให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน จัดการเรียนการสอนสำหรับผู้บวชใหม่ได้เรียนหลักสูตรตามสมควร
2. มหาเถรสมาคม ควรกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของสำนักเรียนให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน
3. มหาเถรสมาคมควรจัดการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนปีละ 2 ครั้ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ผู้สอน ต้องดำเนินการให้ผู้สอน เกิดแรงจูงใจให้เกิดจิตศรัทธาในการเรียนการสอน การสร้างทีมงานให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์
2. ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ผู้สอน ดำเนินการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ครบถ้วนและเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ โปรเจ็กเตอร์ เป็นต้น
3. ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ผู้สอน จัดการเรียนการสอนทั้งเชิงรุกตามนโยบายการพัฒนาระบบ ให้สอดคล้องตามรูปแบบโครงสร้างสำนักเรียน และแผนการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์อื่น ๆ
2. ควรศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์อื่น ๆ
3. ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ในเขตปกครองคณะสงฆ์อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2539). *คู่มือการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระครูวิสุทธิธรรมานุวัตร (สมเกียรติ วิสุทธิโอ). (2561). *รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมจังหวัดชลบุรี* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์ปัญญาพล ปญญาพล. และคณะ. (2560). การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(2), 91-104.
- พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ พุทธญาโณ). (2557). *การพัฒนาการจัดการการศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค 1* (ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูอุทัยธรรมมานุกูล (สามารถ อิทธิญาโณ). (2559). การศึกษาสงฆ์: พระปริยัติธรรมแผนกธรรม. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 3(3), 62-70.
- พระมหากาญจน์วิชัย วิจิตตสันโต. (2549). *สอบธรรมสนามหลวง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระมหาวรพล วรพล. (2562). แนวโน้มการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*, 10(1), 164.
- พระมหาอัมราช อมรเสวี. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม กรุงเทพมหานคร. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 5(3), 199-200.
- พระมหาอำนาจ ปวพฒโน. (2557). *การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม* (ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุรีย์ ศิริโกการภิรมย์. (2556). *การวิจัยทางการศึกษา*. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing* (3rd ed.). New York: Harper & Row.
- Yamane, T. (1976). *Statistic: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น*

MANAGEMENT MODEL OF DHARMA PRACTICE CENTER IN PHRA NAKHON SRI AYUTTHAYA PROVINCE WITH OUTSTANDING PERFORMANCE

พระครูสมุห์ชาคริต ปิยาโกโม, พระปลัดระพิน พุทธิสารโ

Phrakhrusamu Chakrit Piyagamo, Phrapalad Raphin Buddhiso

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: katoonpeak51@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการ 2. ศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการ และ 3. นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการ เป็นการวิจัยเชิงวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 รูปหรือคน ตรวจสอบความน่าเชื่อถือข้อมูลแบบสามเส้าและอภิปรายผลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น ด้านจุดแข็ง คือ มีวิทยากรที่มีความรู้ในการนำปฏิบัติ มีสถานที่อย่างชัดเจน ด้านจุดอ่อน คือ การจัดการการเงินและ การบำรุงรักษาอาคาร ด้านโอกาส คือ การจัดปฏิบัติธรรมระยะสั้นที่ชาวต่างชาติฝึกปฏิบัติธรรม กับการดูแลสุขภาพมากขึ้น ด้านอุปสรรค คือ ขาดบุคลากรจิตอาสาในการสอน ทำให้งานไม่เกิดผลสำเร็จ 2. กระบวนการในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น พบว่า 1. ด้านการวางแผนงานมีเป้าหมาย การพัฒนาทักษะของบุคลากร 2. ด้านการจัดองค์การ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจนและมีส่วนร่วมในการวางแผน 3. ด้านการจัดบุคลากร มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ 4. ด้านการเป็นผู้นำในองค์กร ผู้นำมีความสามารถบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5. ด้านการควบคุมดูแล มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ 3. รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีผลงานดีเด่น พบว่า 1. ด้านอawasสัปปายะ มีการจัดภูมิทัศน์ที่ร่มรื่น การรักษาความสะอาดและ

*Received September 22, 2024; Revised November 28, 2024; Accepted December 3, 2024

สุขอนามัย 2. ด้านอาหารสัปปายะมีการปรุงอาหารมีคุณค่าทางโภชนาการต่อการปฏิบัติธรรม 3. ด้านบุคคลสัปปายะมีการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ ให้คำปรึกษาที่มีคุณภาพ และ 4. ด้านธรรมสัปปายะมีการปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม เช่น การสวดมนต์ทำวัตร มีพระวิปัสสนาจารย์ที่มีความสามารถ

คำสำคัญ: การพัฒนา; พระปริยัติธรรม; แผนกธรรม

Abstract

This research aims to 1. examine the general conditions of management, 2. study the management processes, and 3. propose a management model. This qualitative research collects data through in-depth interviews with 25 key informants and focus group discussions with 10 experts. Data reliability is verified using triangulation, and results are discussed descriptively.

The findings reveal that: 1. General Conditions of Management The management of the Provincial Meditation Center of Phra Nakhon Si Ayutthaya with outstanding performance shows Strengths Availability of knowledgeable instructors and designated facilities. Weaknesses Financial management and maintenance of buildings. Opportunities Short-term meditation programs for foreigners and increasing interest in health and mindfulness. Challenges Lack of volunteer personnel for teaching, resulting in limited success. 2. Management Processes Planning Clear goal setting and personnel skill development. Organizing Clear role assignments and inclusive planning processes. Staffing Continuous development and maintenance of personnel quality. Leadership Effective and efficient organizational leadership. Control and Supervision Effective evaluation of operational performance. 3. Management Model Physical Environment (Avasa-sappaya) Well-maintained, serene landscapes with clean and hygienic facilities. Dietary Environment (Ahara-sappaya) Nutritional meals suitable for meditation practice. Human Environment (Puggala-sappaya) Development of knowledgeable personnel to provide quality counseling. Dhamma Environment (Dhamma-sappaya) Appropriate meditation practices, including chanting and guided sessions by skilled meditation masters.

Keywords: Development; Prapariyattham; Dharma Department

บทนำ

การนำหลักพุทธธรรมอันเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนามาปฏิบัติในยุคปัจจุบัน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากปัจจุบันสังคมยังขาดความเข้าใจในสิ่งที่ถูกศุลและควรละเว้น ส่งผลให้การดำเนินชีวิตอาจหลงทิศทาง การบริหารวัดในฐานะศูนย์กลางทางจิตใจและสถานที่ปฏิบัติธรรม จึงต้องได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทสังคมในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือจากประชาชน โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการบริหารและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มใจและจริงใจ เพื่อความเจริญก้าวหน้าในทุกด้านตามแนวทางของพระพุทธศาสนา (สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุณฺโญ), 2557)

หนึ่งในแนวทางสำคัญที่ส่งเสริมการบริหารวัดคือการใช้หลักสัปปายะ 4 ซึ่งเน้นให้สถานที่ปฏิบัติธรรมมีความเหมาะสมทั้งด้านสถานที่ บรรยากาศ บุคคล และการสนับสนุนด้านอาหารและธรรมะ ได้แก่ 1. อาวาสสัปปายะ หมายถึง สถานที่พักอาศัยหรือสถานที่ปฏิบัติธรรมที่สงบเงียบ ร่มรื่น และเอื้อต่อการปฏิบัติธรรม 2. บุคคลสัปปายะ หมายถึง การมีบุคคลแวดล้อมที่ดี เช่น พระวิปัสสนาจารย์ หรือครูอาจารย์ที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมรู้สึกสบายใจและมีแรงจูงใจ 3. อาหารสัปปายะ หมายถึง การจัดหาอาหารที่มีคุณภาพและเหมาะสมต่อผู้ปฏิบัติธรรม เพื่อให้สะดวกต่อการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง 4. ธรรมะสัปปายะ หมายถึง การส่งเสริมความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เช่น การศึกษาเจริญสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานอย่างถูกวิธี (กองพุทธศาสนศึกษา, 2556)

อย่างไรก็ตาม สังคมยุคปัจจุบันที่มีความเจริญทางวัตถุนิยมและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้คนมีแนวโน้มพึ่งพาความสะดวกสบาย และลดความสนใจในคุณค่าทางจิตใจ (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2553) พระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์จึงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น ขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนหลักธรรม ขาดการพัฒนาทักษะการเทศน์ และไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างเพียงพอ ส่งผลให้การเผยแผ่ศาสนาอยู่ในวงจำกัดและขาดความเชิงรุก (พระสุธีรญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภณ), 2553) เพื่อก้าวข้ามอุปสรรคเหล่านี้ วัดควรปรับบทบาทให้เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่ธรรมะในลักษณะเชิงรุก โดยพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในด้านการสอนและการบริหาร พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนในการสร้างกิจกรรมที่มีคุณค่าและตอบสนองความต้องการทางจิตใจของผู้คนในสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น

2. เพื่อศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบรูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และ การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีผลงานดีเด่น

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 25 รูปหรือคน แบ่งเป็น 1. กลุ่มเจ้าสำนักปฏิบัติธรรมในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 รูป 2. กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 คน 3. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน 5 รูปหรือคน 4. กลุ่มผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม จำนวน 5 คน 5. กลุ่มนักวิชาการด้านการจัดการเชิงพุทธ จำนวน 5 รูปหรือคน และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 รูปหรือคน โดยเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีประสบการณ์ตรงในด้านการบริหารสำนักปฏิบัติธรรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากการสังเคราะห์ข้อมูลเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการศึกษาจากแบบสอบถาม โดยออกแบบคำถามให้สอดคล้องกับเกณฑ์ชี้วัดรูปแบบการบริหารจัดการของสำนักปฏิบัติธรรมที่มีผลงานดีเด่น

3.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเฉพาะ ใช้เพื่อเก็บรวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เข้าร่วม โดยออกแบบคำถามที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานส่งแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองถึงสถานที่ทำงานของผู้ให้ข้อมูล และนัดหมายวันเวลาเพื่อสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ โดยขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการ

บันทึกเสียงและภาพดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสม พร้อมบันทึกเสียงและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นนำข้อมูลจากการบันทึกเสียง สรุปจากเอกสาร และจัดทำเป็นร่างการวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มจะถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้ เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) พร้อมทั้งการพรรณนาข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการของสำนักปฏิบัติธรรมที่มีผลงานดีเด่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น พบว่า ด้านจุดแข็ง มีการวางแผนและการจัดการที่เป็นระบบ ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากชุมชนและองค์กรต่างๆ มีสภาพแวดล้อมที่สงบเงียบเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน และมีการสอนธรรมะและฝึกสมาธิอย่างเป็นระบบ ด้านจุดอ่อน มีพระวิทยากรและบุคลากร ทรัพยากรทางการเงินและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังไม่เพียงพอ ความไม่พร้อมในการใช้เทคโนโลยี การขาดนวัตกรรมและกิจกรรมที่ดึงดูดคนรุ่นใหม่ รวมถึงการบริหารจัดการบุคลากรที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ด้านโอกาส สำนักปฏิบัติธรรมสามารถพัฒนาการเผยแผ่ธรรมะกับชาวต่างชาติ ใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการเผยแผ่ธรรมะ สร้างความร่วมมือกับองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายและจิตที่มีประสิทธิภาพ ด้านอุปสรรค การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจที่สอนการปฏิบัติที่มีกิจการทำหน้าที่จิตอาสาในการสอน มีข้อจำกัดในการดึงดูดคนรุ่นใหม่หรือให้เกิดความสนใจกับการปฏิบัติ การขาดทรัพยากรทางการเงินและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การขาดประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพทำให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารน้อยลง ทำให้การดำเนินงานไม่สามารถเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างเต็มที่

2. การศึกษากระบวนการในการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น พบว่า ด้านจากการวางแผนงานที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีแบบมีส่วนร่วมและจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการวางแผนและติดตามผล และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดองค์กร มีการออกแบบโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม กำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน มีการพัฒนาบุคลากร สร้างบรรยากาศการ

ทำงานที่ดี ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และปลูกฝังวัฒนธรรมคุณธรรมและประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ การจัดการบุคลากรมีการวิเคราะห์อัตรากำลัง สรรหา และคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับองค์กร มีการจัดการฝึกอบรม พัฒนาทักษะ และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และกลไกการสร้างแรงจูงใจเพื่อรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ และวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ด้านการเป็นผู้นำในองค์กร ผู้บริหารสำนักปฏิบัติธรรมมีการกำหนดทิศทางองค์กรที่ชัดเจน วางแผนกลยุทธ์ มีการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากร ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ด้านการควบคุมการดูแล มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการควบคุมดูแลและสร้างระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมจริยธรรม ความโปร่งใส และพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

3. รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมที่มีผลงานดีเด่น ครอบคลุมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามหลักสี่ปายะ ได้แก่ ด้านอวาสสี่ปายะ มีการจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและระบบสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ปรับปรุงที่พักอาศัยให้ปลอดภัยและจัดพื้นที่สำหรับกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมโภชนาการที่เหมาะสมและจัดระบบดูแลสุขภาพเบื้องต้น ด้านอาหารสี่ปายะ มีการส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการ และพัฒนาระบบจัดการอาหารที่เหมาะสม ส่งเสริมการปลูกพืชผักสมุนไพร จัดทำฐานข้อมูลสุขภาพโภชนาการและส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดกิจกรรมรณรงค์ถวายอาหารสุขภาพและพัฒนาเมนูอาหารเฉพาะสำหรับพระสงฆ์ ด้านบุคคลสี่ปายะ มีการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพและพัฒนาระบบสุขภาพสำหรับพระสงฆ์ จัดตั้งเครือข่ายสุขภาพพระสงฆ์ระดับจังหวัดและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด รวมถึงการจัดระบบคัดกรองสุขภาพและประยุกต์ใช้หลักพระธรรมวินัยในการดูแลสุขภาพ ด้านธรรมสี่ปายะ มีการพัฒนาฐานข้อมูลสุขภาพพระสงฆ์และจัดตั้งคลินิกสุขภาพเคลื่อนที่ ส่งเสริมการวิจัย พัฒนาหลักสูตร และสร้างนวัตกรรมด้านสุขภาพสำหรับพระสงฆ์ จัดตั้งกองทุนสุขภาพพระสงฆ์และพัฒนาระบบดูแลสุขภาพพระสงฆ์ผู้สูงอายุและพระอาพาธ รวมถึงการส่งเสริมการแพทย์แผนไทย

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น 1. ด้านอวาสสี่ปายะ มีการวางผังและออกแบบอาคารที่เป็นระบบ

การจัดภูมิทัศน์ที่ร่มรื่น การบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ การรักษาความสะอาดและสุขอนามัยการจัดการด้านความปลอดภัย การอำนวยความสะดวกที่จำเป็น การจัดการด้านโภชนาการที่ดี การใช้พลังงานสะอาดและมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติธรรมจัดสถานที่ให้เงียบสงบสำหรับการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด มีระบบเสียงตามสายที่มีคุณภาพสำหรับการบรรยายธรรมและการนำสวดมนต์ สร้างบรรยากาศที่สงบด้วยเสียงธรรมชาติ การณรงคิ์ให้ผู้ปฏิบัติธรรมร่วมอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงอาคารสถานที่ให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานอยู่เสมอสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูวิจิตรธรรมวิภาช (บุญเลิศ ปญฺญาวุโธ) (2562) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านสถานที่ วัดหรือสำนัก ปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดต้องมีความพร้อมสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน มีความเหมาะสม สะอาด สงบเงียบและสะดวกสบาย ด้านบุคลากร เจ้าสำนักปฏิบัติธรรมหรือพระวิปัสสนาจารย์ต้อง เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นแบบอย่างของความดี มีจริยธรรม ที่ทำให้ประชาชนเห็นแล้วเกิด ความศรัทธา และปฏิบัติตามได้ด้านการบริหารจัดการ มีการอบรมการฝึกสอนปฏิบัติธรรมที่มีความหลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้เลือกปฏิบัติตามความต้องการ มีการปรับปรุงสถานที่ให้มีความพร้อมเพื่อการใช้งานตลอดเวลา

2. รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น ด้านอาหารสัปปายะ จัดเมนูสมดุล ปรงอาหารถูกสุขลักษณะ มีการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบและอาหารปรุงสำเร็จอย่างสม่ำเสมอ ทั้งด้านความสะอาด ความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการ จัดระบบอาหารให้ดียิ่งขึ้นเพื่อดูแลผู้มีข้อจำกัดทางสุขภาพ ส่งเสริมการบริโภคอย่างมีสติ จัดเวลารับประทานเหมาะสม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับจิตใจและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ พัฒนาศูนย์ด้านโภชนาการ และประเมินผลพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง การบริหารจัดการนี้ช่วยให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้รับอาหารที่มีประโยชน์ ปลอดภัย เกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรมสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหานพดล ปุณฺณสุวฑฺฒโก (2560) เรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ซึ่งพบว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของสำนักปฏิบัติธรรมต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมอย่างสมบูรณ์ ได้แก่

1. ความสะอาดและความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก มีสถานที่นันทนาการ โต๊ะ ตู้ เก้าอี้ และภาชนะที่สะอาดและเพียงพอ สถานที่หลับนอนสะอาดและเพียงพอ ห้องอาบน้ำและห้องสุขามีความสะอาดและเพียงพอ มีสถานที่จอดรถที่สะอาดและเพียงพอ
2. การดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ มีการดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในสำนักปฏิบัติธรรมให้พร้อมใช้งานอย่างดี
3. การวางแผนงบประมาณอย่างเหมาะสม มีการวางแผน

งบประมาณที่รอบคอบและครอบคลุม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การจัดการงบประมาณควรรองรับทั้งการดำเนินงานในเชิงรุก (Proactive) และเชิงรับ (Reactive) 4. การสร้างบรรยากาศเชิงบวก บรรยากาศภายในสำนักปฏิบัติธรรมควรส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติธรรมรู้สึกสดชื่น เบิกบานใจ และมีแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรม ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการจัดการสำนักปฏิบัติธรรมที่มีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความสำเร็จในทางจิตใจและการพัฒนาจิตวิญญาณของผู้ปฏิบัติธรรมได้อย่างสมบูรณ์

3. ด้านบุคคลสัปปายะทำการคัดเลือกและพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง จัดสรรบุคลากรอย่างเหมาะสม และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม มีการจัดตารางให้บุคลากรสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปปฏิบัติธรรมในช่วงเวลาที่เหมาะสม สร้างเครือข่ายความร่วมมือ รวมถึงมีจิตอาสาและความเมตตาต่อผู้มาปฏิบัติธรรม รวมถึงสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้บุคลากร ทั้งหมดนี้ส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและสร้างความประทับใจแก่ผู้มาปฏิบัติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของแม่ชีณเรชฌา ศักดิ์ศรีสัมพันธ์ (2556) ได้วิจัยเรื่อง พุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม ผลวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลใช้การแบ่งงานตามหน้าที่ ผู้นำของฝ่ายคฤหัสถ์มีการอำนวยความสะดวกตามกระบวนการของการสั่งการตามลำดับชั้น การบริหารงานบุคคล การกำกับดูแลใช้ หลักทางตะวันตกผสมผสานกับภูมิธรรมทางตะวันออก การพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมโดยคณะสงฆ์พบว่ามีการพัฒนาบุคลากร พัฒนาสถานที่ พัฒนาสื่อ และพัฒนาหลักสูตร ส่วนรูปแบบฝ่ายคฤหัสถ์พบว่าเป็นการพัฒนา 6 ด้าน ได้แก่ พัฒนาโครงสร้าง ในการบริหารในการบริหาร พัฒนาบุคลากร พัฒนาสื่อ พัฒนาร่างกายและจิตใจ พัฒนาหลักสูตร และพัฒนาสถานที่ ให้สอดคล้องกับผู้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับพุทธวิธีบริหารของพระพุทธเจ้า

4. ด้านธรรมสัปปายะมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมอย่างเหมาะสม มีการจัดกิจกรรมเสริมที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติธรรม เช่น การสวดมนต์ทำวัตร มีพระวิปัสสนาจารย์ที่มีความสามารถ อาหารและที่พักที่เหมาะสม การดูแลสุขอนามัยและความปลอดภัย การอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางและการสื่อสาร มีกิจกรรมเสริมที่สอดคล้องกับการปฏิบัติธรรม คำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้ปฏิบัติธรรมทุกระดับ ทั้งผู้เริ่มต้นและผู้มีประสบการณ์ จัดสรรเวลาสำหรับการนั่งสมาธิ เดินจงกรม ฟังธรรม และพักผ่อนอย่างสมดุล ทั้งหมดนี้เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรมและการพัฒนาจิตใจของผู้เข้าร่วมงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหานพดล ปุณฺณสุวฑฺฒโก (2560) ในหัวข้อ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ซึ่งชี้ให้เห็นถึง

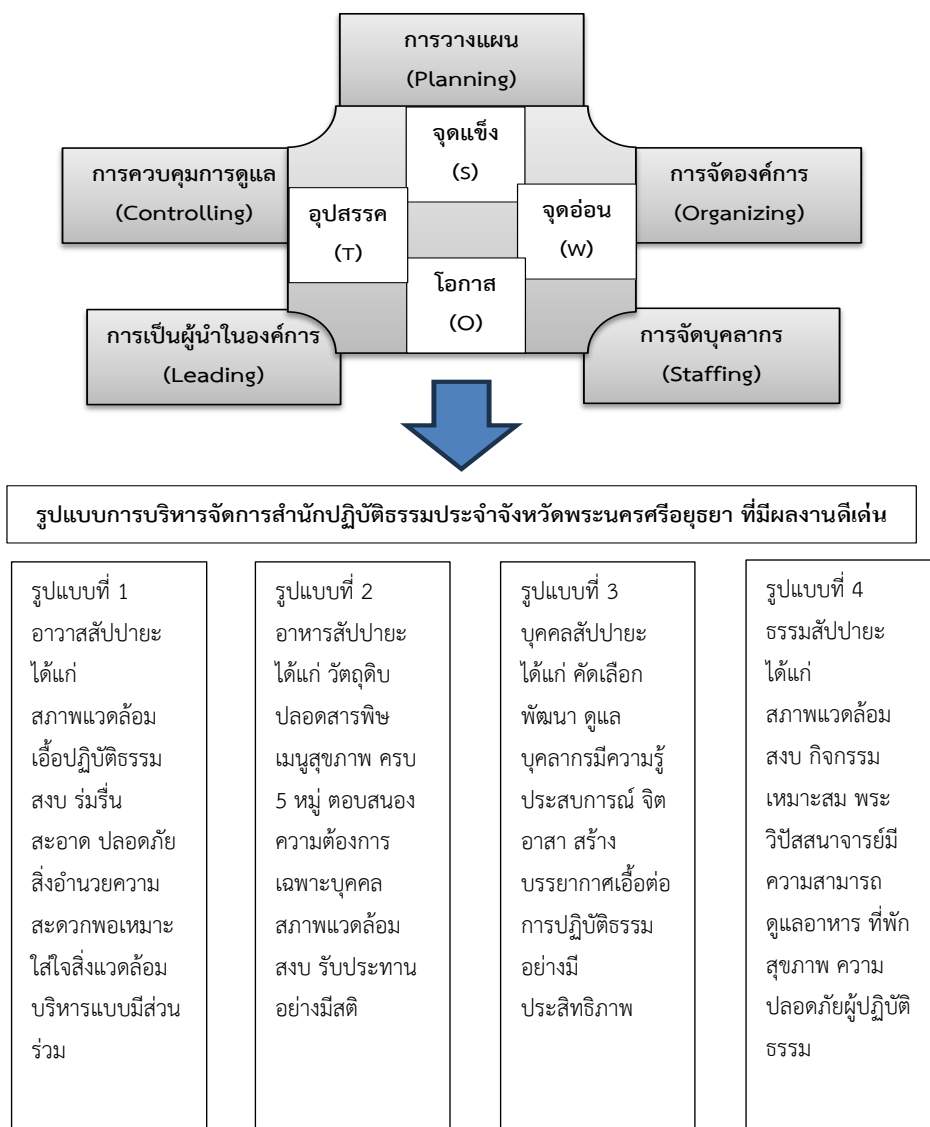
ความสำคัญของการบริหารจัดการตามหลักสัปปายะ 4 โดยแนวทางการส่งเสริมประสิทธิผลในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านอาวาสสัปปายะ (สถานที่) ส่งเสริมให้สำนักปฏิบัติธรรมมีลักษณะเป็นอุทยานการศึกษาที่มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 เขต ได้แก่ 1. เขตพุทธาวาส สำหรับประกอบศาสนกิจ 2. เขตสังฆาวาส สำหรับพระสงฆ์พักอาศัย 3. เขตสาธารณสงเคราะห์ สำหรับกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ให้ความสำคัญกับการรักษาความสะอาด มีต้นไม้เพิ่มความร่มรื่น มีประตูปิด-เปิดที่เป็นระบบ และจัดระบบป้องกันความปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปฏิบัติธรรม 2. ด้านอาหารสัปปายะ (อาหาร) จัดหาอาหารที่สะอาด มีคุณภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรม รสชาติอาหารมีความหลากหลาย ใช้เครื่องปรุงแบบไทยที่มีความเฉพาะตัว วางแผนโภชนาการให้เหมาะสมตามจำนวนผู้เข้าปฏิบัติธรรม ทั้งพระวิปัสสนาจารย์ ผู้ปฏิบัติธรรม และบุคลากรในสำนัก 3. ด้านบุคคลสัปปายะ (บุคลากร) ส่งเสริมให้พระวิปัสสนาจารย์มีการพัฒนาความรู้และทักษะอย่างต่อเนื่อง เพื่อการถ่ายทอดหลักธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ จัดอบรมและเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถและความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 4. ด้านธรรมสัปปายะ (ธรรมะ) มีการกำกับดูแลหลักการปฏิบัติธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้รับความรู้และประสบการณ์ที่ถูกต้อง สนับสนุนกิจกรรมการเผยแผ่ธรรมะทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ข้อค้นพบของงานวิจัยนี้เน้นย้ำว่า การบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมที่มีประสิทธิผลตามหลักสัปปายะ 4 ไม่เพียงช่วยส่งเสริมความสะอาดสบายทางกายภาพ แต่ยังช่วยสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทางจิตใจและจิตวิญญาณของผู้ปฏิบัติธรรมอย่างสมบูรณ์

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการบริหารสมัยใหม่ โดยยึดหลักธรรมเป็นแกนหลักในการดำเนินงาน แต่นำเครื่องมือและเทคนิคการบริหารสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและการสนับสนุนจากสังคม และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์คุณค่าดั้งเดิมและการพัฒนาสู่ความทันสมัย โดยรักษาแก่นแท้ของหลักธรรมคำสอน แต่นำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้ในยุคปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างเป็นระบบและบูรณาการในทุกมิติ เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ศูนย์กลางของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการองค์กร การพัฒนาบุคลากร การจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม และการเผยแพร่และการให้บริการ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีผลงานดีเด่น

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการองค์กร มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมและบริบทของสังคมปัจจุบัน มีระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรทั้งด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น ระบบฐานข้อมูล ระบบการติดตามและประเมินผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

2. การพัฒนาบุคลากร มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ทางธรรมและทักษะการบริหารจัดการสมัยใหม่ มีการจัดฝึกอบรมสัมมนา และการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง และพัฒนาระบบการสร้างแรงจูงใจและความผูกพันต่อองค์กร เพื่อรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้กับองค์กรอยุธยา

3. การจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานที่ให้เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม โดยคำนึงถึงความสะดวกสบาย และความร่มรื่น มีการจัดการด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยที่ได้มาตรฐาน เช่น ระบบน้ำสะอาด การกำจัดขยะ และการป้องกันอัคคีภัย ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เช่น การปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม เช่น การจัดพื้นที่สำหรับการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม และการฟังธรรม

4. การเผยแผ่และการให้บริการ มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรการปฏิบัติธรรมที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น เยาวชน คนวัยทำงาน และผู้สูงอายุ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อขยายขอบเขตการเผยแผ่ธรรมะและการให้บริการ เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมและกิจกรรมของสำนักปฏิบัติธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรมทั่วประเทศ โดยนำรูปแบบการบริหารจัดการที่มีผลงานดีเด่นมาเป็นต้นแบบ และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

2. ควรมีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาบุคลากร การปรับปรุงสภาพแวดล้อม และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ

3. ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสำนักปฏิบัติธรรม หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สำนักปฏิบัติธรรมควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่เป็นมาตรฐาน โดยนำหลักการบริหารสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักพุทธธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

2. ควรมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้ทางธรรม ทักษะการบริหารจัดการ และการใช้เทคโนโลยี เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมที่หลากหลาย

3. สำนักปฏิบัติธรรมควรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการเผยแพร่ธรรมะและการบริหารจัดการ เช่น การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการปฏิบัติธรรม การใช้ระบบฐานข้อมูลในการจัดการทรัพยากร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกัน

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการเผยแพร่ธรรมะและการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

กองพุทธศาสนศึกษา. (2556). *คู่มือโครงการปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ*. นครปฐม: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พระครูวิจิตรธรรมวิรักษ์ (บุญเลิศ ปญญาวุธ). (2562). *การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

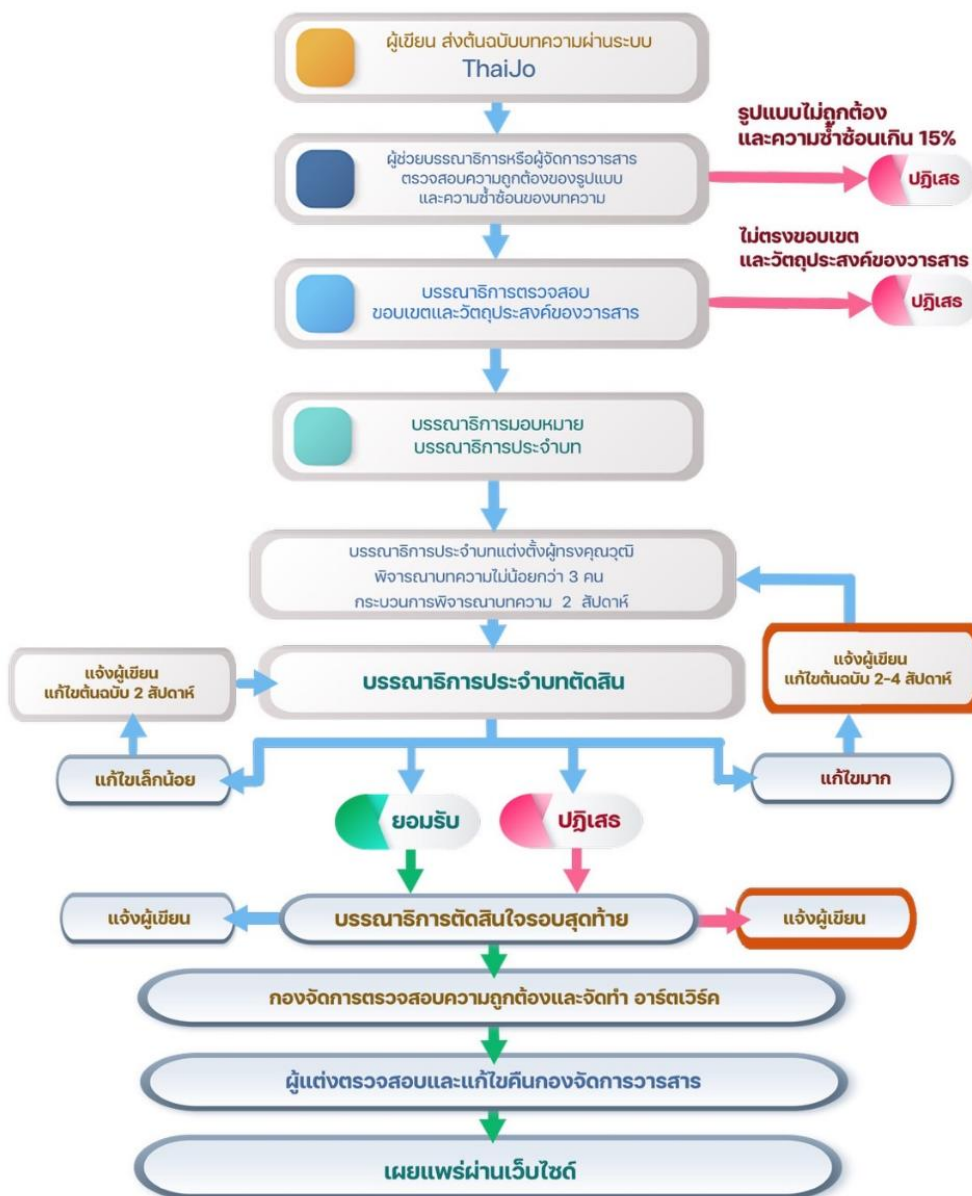
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2553). *พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระมหานพดล บุญญสุวฑฺฒโก. (2560). ประสิทธิผลการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภโณ). (2553). *พุทธศาสตร์ปริทัศน์*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แม่ชีเนรัชฌา ศักดิ์ศิริสัมพันธ์. (2556). *พุทธวิธีบริหารเพื่อการพัฒนาสำนักปฏิบัติธรรม* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาธีรราชมิ่งคลาจารย์ (ช่วง วรปุณฺโญ). (2553). *คู่มือพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

ภาคผนวก

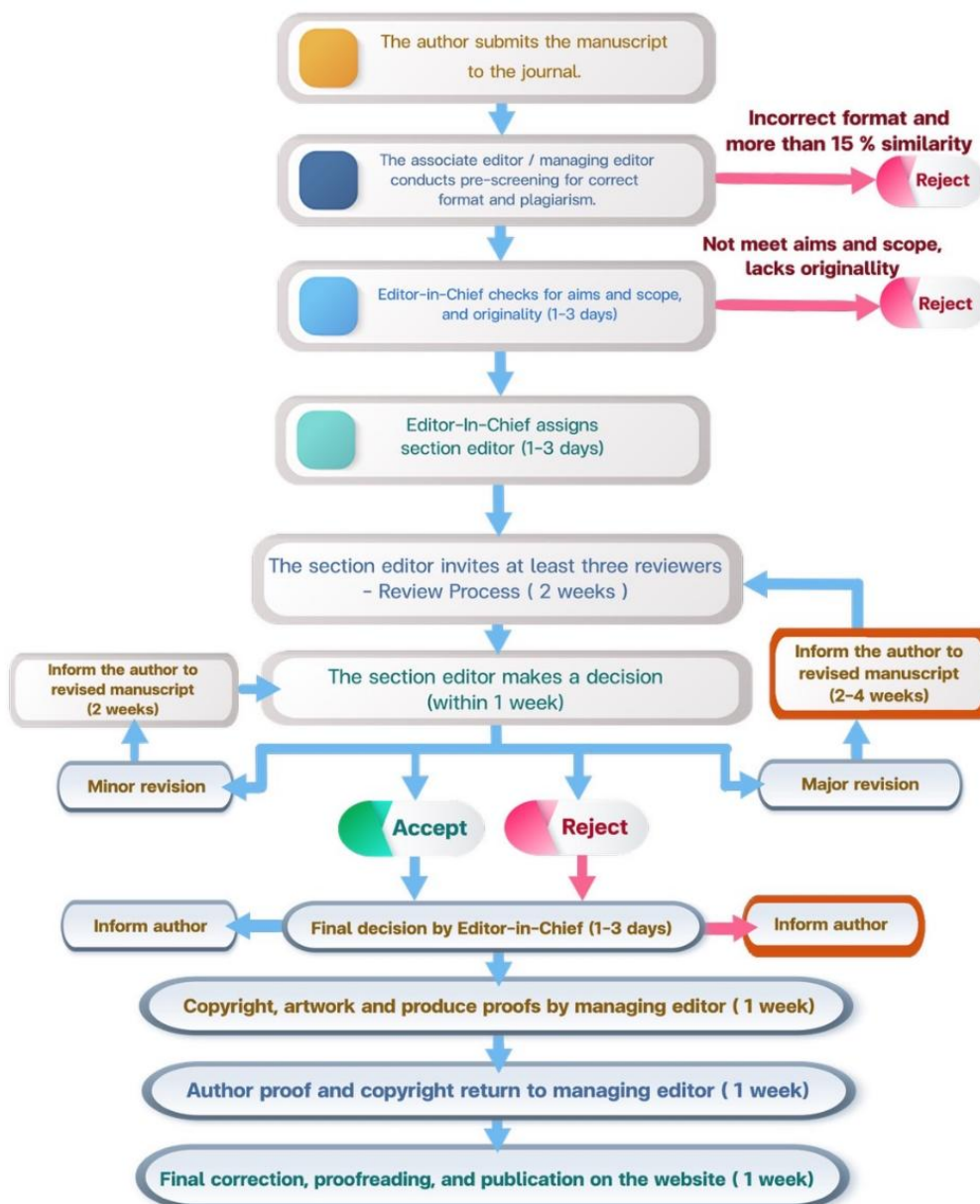

กระบวนการพิจารณาบทความ

Peer Review Process

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

1.1 การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บเปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด เช่น

1.1.1 กฤษฎา แซ่หลี (2562) กล่าวว่า...

1.1.2 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา แซ่หลี (2562) ผลการวิจัยพบว่า...

1.1.3 Krisada Saelee (2019) explains to...

1.1.4 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.2 การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บเปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน เครื่องหมายจุลภาค และปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

1.2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1.2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา วงเล็บเปิด ชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า วงเล็บปิด แล้วตามด้วย วงเล็บเปิด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จุลภาค ปีที่พิมพ์ วงเล็บปิด ตัวอย่างเช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่นุชย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบูลย์ในภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

1.2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (.) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ, 2560)

1.2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุพันธ์์ สุนนโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิดาวิมล หมั่นมีและคณะ, 2560)

1.2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

1.2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

2. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาไทย)

2.1 พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้
ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.2 หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

2.3 บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าที่อ้าง)./
สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจ สุกุณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร ว่องวีระ,
ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

2.4 บทความในวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้าย
ที่ตีพิมพ์.

ธิดาวิภา หนัมนี่. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

2.5 บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อสารานุกรม/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร
ก, น. 12-16).

2.6 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์,/วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

2.7 สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา)/สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฐ์ประชาณ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน
ตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

2.8 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(รายงานผลการวิจัย)/สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากษัตริย์ กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่น
ไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของ
พระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.

2.9 สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน)./ตำแหน่ง/[บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธิธนายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

2.10 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ ชื่อเรื่อง./ สืบค้น วัน เดือน ปี./ จาก/ แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก
<http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>

2.11 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง./ (พ.ศ., วันที่ เดือนที่ประกาศ)./ ราชกิจจานุเบกษา./ เล่ม ตอน./ หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและ
ประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). ราช
กิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

2.12 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์, วัน เดือน)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.
ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียวพระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

3. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาอังกฤษ)

3.1 Tripitaka Commentary

The name of the institution of the scriptures./ (Year)./ Title of Tripitaka./
Location:/ Publisher.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka*. Bangkok: MCU
Press.

3.2 Books

Author./ (Year)./ Title of the book./ (Edition ed.)./ Location:/ Publisher.

Hunt, E. K. & Lautzenheiser, M. (2015). *History of Economic Thought* (3rd ed.).
New York: M. E. Sharpe.

3.3 Book Articles

Author./ (Year)./ Title of the chapter./ In Editor./ (Eds.)./ Title of the book./ (xth
ed.)./ (pp-pp)./ Publisher.

Sparks, D. L. (2003). Environmental Soil Chemistry: An Overview. In Sparks, D. L.
(Eds.), *Environmental Soil Chemistry* (2nd Ed.). (pp. 1-42). Academic Press.

3.4 Encyclopaedia articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ In Title of Encyclopaedia./ (Pages)./ Publisher.

Wasinsarakorn, W. (2004). Psychology and Developmental Psychology. In
Encyclopedia of Education. Collected edition of specific issues, 4th rank
(pp. 99-117). Thanat Printing Co., Ltd.

3.5 Journal Articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ Title of Journal./ Volume(Issue), Pages-Pages.

Limprasert, P. (2022). The Research of Punishment Suspension of Buddhist Monk and Secular of The Criminal Justice in Thailand. *Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology*, 7(11), 37-53.

3.6 Newspaper

Author./ (YY, MM DD)./ Colum Name./ Title of Newspaper./ Pages.

Nanuam, W. (2023, January 4). Plans proceeding for joint petroleum production with Cambodia. *Bangkok Post*. p. 22.

3.7 Thesis and Dissertations

Author./ (Year)./ Title/ (Doctoral or Master's thesis or dissertation)./
Location:/ Publisher.

Pittayawattanachai, P. (2019). *An Analysis of Buddhism Propagation by using Buddhist Arts and Landscape of Cetiya-phum Monastery, Namphong District, Khonkaen* (Doctoral dissertation). Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3.8 Interview

Key Informant./ (YY, DD MM)./ Position./ (Interview).

Anuchid. P. (2022, 5 November). Director of the Research Institute. (Interview).

3.9 Website

Author./ (Year)./ Title/ Retrieved MM DD, Year,/ from URL address.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ
ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การ
วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
ผลการวิจัยพบว่า

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management;
Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำกรวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....คำอธิบายตาราง.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

.....

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt) (ถ้ามี)

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณ ทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจาก โครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) ...รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้อง ตรงกัน

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก

<http://www.dhammathai.org/thailand/thailand.php>.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฐ์ประทานภ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุชนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.

- พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุหิตย์ อาภากร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.
- พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย* (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).
- สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.
- Buddhism Meditation Tiratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.
- James, C. (2013). *Office markets & public policy*. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2..... and 3..... Populations and sample, research tools, Data collection,
Data analysis, Statistics used for data analysis.

Findings were as follows: (present only the most interesting research
findings).....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.

.....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

.....

.....

.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources.

.....

.....

.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

.....

.....

.....

.....

.....

Research Objectives (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

(16 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design. Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.

(16 pt) results of the research answer all objectives

This image shows a full page of white paper with horizontal dashed lines, typical of primary school handwriting practice paper. The lines are evenly spaced and run across the entire width of the page. There are no margins, text, or other markings present.

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table (if any))

Table explanation

.....

.....

.....

.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources

Body of knowledge (18 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt) (if any)

Operational Recommendations (16 pt) (if any)

Recommendations for Next Research (16 pt) (if any)

(16 pt) Write the appreciation note to the funding source. The author should indicate the grant contract number of the research, for example, “I would like to express my deepest appreciation for funding resource from National Research Council Of Thailand, the fiscal year 2016, and I am also grateful for the data from a research task on The Coordination Centre Development for Contemplative Strengthening of Elders according to Buddhism.

References (18 pt)

(1.6 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

[illegible]

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 350 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

(16 pt.) เขียนบทพรรณนาแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆใน การเขียนบทความวิชาการ.....

[illegible]

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

สรุป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)

Affiliation of the main author (English) (14 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

Abstract (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 350 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

(16 pt)

Blank handwriting practice paper with horizontal dashed lines.

Content (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

.....

.....

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation

.....

(16 pt)

(16 pt)

(1.6 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

This image shows a full page of a worksheet designed for handwriting practice. It features 18 evenly spaced, horizontal dashed lines across the entire width of the page. The background is plain white, providing a clear guide for letter height and placement. There are no margins, text, or other markings present.

